

CENTRUM PRO STUDIUM VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ, v. v. i.

Jankovcova 933/63, 170 00 Praha 7 – Holešovice

STŘEDISKO VZDĚLÁVACÍ POLITIKY
PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

Malátova 17, 150 00 Praha 5

SOUHRNNÁ ZPRÁVA O ŠETŘENÍ ABSOLVENT 2018

**Martin Zelenka, Jan Sedláček, Michaela Šmídová, Vítězslav Lounek,
Radim Ryška, Jan Koucký**

Praha, 2019

Zpráva byla zpracována Střediskem vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy ve spolupráci s Centrem pro studium vysokého školství, v.v.i. na základě smlouvy o dílo s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

© Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i., 2019

ISBN 978-80-86302-84-3

Obsah

ZKRATKY	I
SHRNUTÍ.....	II
SUMMARY.....	XV
ÚVOD	1
Základní informace o šetření Absolvent 2018.....	1
Struktura souhrnné zprávy.....	3
Vývoj počtu absolventů vysokých škol	4
VÝSLEDKY ŠETŘENÍ.....	8
Hodnocení vysokoškolského studia.....	8
Hlavní výsledky	8
Podrobné výsledky.....	13
Důvody výběru studia a reflexe této volby.....	13
Způsoby výuky a jejich přínos pro uplatnění na pracovním trhu	16
Podíl velmi kvalitních vyučujících během studia	23
Příprava na vstup na pracovní trh	26
Jednotlivé vysoké školy.....	30
Přechod ze školy do praxe	46
Hlavní výsledky	46
Podrobné výsledky.....	52
Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti.....	52
Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy rok po absolvování vysoké školy	57
Shoda studijního programu s pracovní pozicí rok po absolvování vysoké školy	68
Jednotlivé vysoké školy.....	71
Vybrané ukazatele v časových řadách	76
Současná práce	80
Hlavní výsledky	80
Podrobné výsledky.....	82
Ekonomické postavení a nezaměstnanost	82
Charakteristiky pracovní pozice.....	85
Subjektivní vnímání hlavní práce.....	94
Příjmy z hlavní současné práce.....	103
Charakteristiky druhé hlavní práce.....	104
Genderové rozdíly	106
Jednotlivé vysoké školy.....	109
Vybrané ukazatele v časových řadách	116

Kompetence	121
Hlavní výsledky	122
Podrobné výsledky.....	126
Deficit kompetencí rok po absolvování	126
Vlastní úroveň kompetencí v současné práci	129
Požadovaná úroveň kompetencí v současné práci.....	132
Porovnání úrovně a relevance kompetencí.....	135
Jednotlivé vysoké školy.....	137
Regionální mobility absolventů vysokých škol.....	143
Hlavní výsledky	144
Podrobné výsledky.....	145
Odkud absolventi přicházejí a kam po absolvování odcházejí	145
Typologie mobilních toků.....	154
Mobilita mezi regiony – problematika odlivu mozků	160
Sociální zázemí	163
Hlavní výsledky	164
Podrobné výsledky.....	165
Vzdělání rodičů	165
Povolání rodičů.....	167
Ekonomické zabezpečení rodičů	171
Jednotlivé vysoké školy.....	172
Pohled zaměstnavatelů na absolventy vysokých škol.....	174
Limity souboru zaměstnavatelů.....	175
Hlavní výsledky	176
Podrobné výsledky.....	177
Obecně o organizaci	177
Přijímání zaměstnanců-absolventů	177
Kvalita zaměstnaných absolventů	180
Konkrétní absolvent a pracovní pozice.....	181
Vertikální a horizontální vzdělanostní (ne)soulad	182
ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ PRO TVŮRCE VYSOKOŠKOLSKÉ POLITIKY	189
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	192
POUŽITÁ LITERATURA	197
PŘÍLOHA	198
Technická zpráva z šetření Absolvent 2018	198
Celková rekapitulace činností a okolností šetření	198
Popis souboru	198
Šetření absolventů.....	199
Šetření zaměstnavatelů	205

Zkratky

Veřejné vysoké školy

AMU	Akademie múzických umění v Praze
AVU	Akademie výtvarných umění v Praze
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění v Brně
JU	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
MENDELU	Mendelova univerzita v Brně
MU	Masarykova univerzita
OU	Ostravská univerzita
TUL	Technická univerzita v Liberci
UHK	Univerzita Hradec Králové
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
UK	Univerzita Karlova
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
UPa	Univerzita Pardubice
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
VŠB-TUO	Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava
VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
VŠTE	Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
VŠUP	Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
VUT	Vysoké učení technické v Brně

Soukromé vysoké školy

AAVŠ	Anglo-americká vysoká škola, z. ú.
ARCHIP	Archip, s.r.o.
EPI	Evropský polytechnický institut, s.r.o.
MVŠO	Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.
ŠAVŠ	ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s.
UC	Unicorn College s.r.o.
UJAK	Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.
UNYP	University of New York in Prague, s.r.o.
VŠERS	Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú.
VŠFS	Vysoká škola finanční a správní, a.s.
VŠMVF	Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.
VŠOH	Vysoká škola obchodní a hotelová s.r.o.
VŠSS	Vysoká škola sociálně správní, z.ú.
VŠZ	Vysoká škola zdravotnická, o.p.s.

Shrnutí

Šetření Absolvent 2018 bylo realizováno v období, kdy byla v České republice z pohledu zaměstnanců (a tedy i absolventů vysokých škol v pozici zaměstnanců nebo uchazečů o zaměstnání) bezprecedentně příznivá situace na trhu práce charakteristická rekordně nízkou nezaměstnaností a v evropském kontextu výjimečnou dynamikou růstu nominálních mezd. Dotazovaní absolventi získali své vzdělání v České republice na vysokých školách, které měly zajímavé příležitosti (více či méně úspěšně využívané) jak k financování rozvoje vzdělávání, výzkumu a třetí role, tak k investování do infrastruktury a podpůrných procesů, a to zejména díky fondům Evropské unie. Na druhou stranu se vysoké školy učily vyrovnávat se vzrůstající byrokracií a čelit úbytku studentů v důsledku demografického vývoje s předsevzetím zachovat standardy kvality vysokoškolského vzdělání a zároveň udržet svou finanční stabilitu.

Šetření se zúčastnilo celkem 37 vysokých škol – 23 veřejných a 14 soukromých – a soubor využitelný pro analýzy čítá 21 166 vyplněných dotazníků. Cílovou skupinou jsou absolventi vysokých škol z let 2013–2017 (1 až 5 let po získání diplomu), kteří již nestudují další studijní program vedoucí k získání akademického titulu.

Shrnutí výsledků šetření sleduje detailní zpracování výsledků v celkové zprávě o šetření, aby si zájemce mohl případně jednoduše najít další podrobnosti v jednotlivých kapitolách. Ty jsou rozděleny do následujících tematických oblastí:

- Hodnocení vysokoškolského studia
- Přejít ze školy do praxe
- Současná práce
- Kompetence
- Regionální mobility absolventů vysokých škol
- Sociální zázemí
- Pohled zaměstnavatelů na absolventy vysokých škol

Dále shrnutí nabízí vybraná průřezová témata a doporučení pro tvorbu vzdělávací politiky.

Hodnocení vysokoškolského studia

Šetření absolventů představují významnou součást ze spektra informací, které slouží k hodnocení kvality vysokoškolského vzdělávání. Mezi tradičně posuzovaný indikátor patří výpověď absolventů o tom, zda by volili stejnou vzdělávací dráhu, kdyby se o ní znovu rozhodovali. Obdobně jako v roce 2013 by více než dvě třetiny absolventů ze své současné životní perspektivy volily stejný obor i vysokou školu, kterou absolvovali. Generalizovanou spokojenost se studiem potvrzují také odpovědi na otázku zaměřenou na podíl velmi kvalitních vyučujících během studia. Čtvrtina absolventů se setkala s 80 % velmi kvalitních učitelů (nejčastější odpověď v možnostech volby po deseti procentech od 0 do 100 %) a 62 % absolventů se setkala se 70 až 90 % velmi kvalitních vyučujících. I tento podíl je obdobný jako v roce 2013. Méně potěšitelné je, že se od předchozího šetření nesnížil podíl těch, kteří se setkali s nižším podílem kvalitních vyučujících: shodně jako v roce 2013 se čtvrtina absolventů setkala s méně než polovinou velmi kvalitních vyučujících.

Přestože je někdy cíl vysokoškolského studia ztotožňován především s uplatněním na trhu práce, hlavní motivací ke studiu pro absolventy bylo něco jiného, a to získání vzdělanosti, znalostí a schopností. Atraktivita a zajímavost studia spolu s představou, že studium povede k nalezení naplňující práce, jsou rovněž důležité, ale až v druhém sledu. Absolventi tak stále a dlouhodobě reflektují vysokou školu především jako místo, kde má dojít k jejich vlastnímu osobnostnímu a nikoli „jen“ profesnímu rozvoji. Tento ne jen úzce utilitární atribut vzdělávání je v podmínkách univerzálního vysokého školství zcela jistě platný a významný.

Když ale analyzujeme konkrétní složky, hodnocení získává poněkud kritičtější rozměr. Mezi uplatňovanými způsoby výuky stále převažují ty nejvíce klasické či tradiční. Největší důraz během studia byl kladen na samostudium a přednášky, to platí stejně prakticky napříč všemi vysokými školami. A tento stav se oproti šetření z roku 2013 prakticky nezměnil. Avšak např. e-learning byl součástí studia jen v dosti omezené míře. Nejmenší důraz byl podle absolventů kladen na individuální výuku (student a učitel) a účast na výzkumných nebo uměleckých projektech. Samostudium, které vede k rozvoji schopnosti připravovat se samostatně a nést za svou přípravu zodpovědnost, je současně nejlépe hodnoceným způsobem výuky vzhledem k uplatnění na trhu práce. Studium však bylo hodnoceno jako málo prakticky orientované z hlediska podpory absolventů v jejich přechodu na pracovní trh, což se především týkalo přípravy k zvládnutí přijímacího řízení do zaměstnání. Zejména absolventi skupin oborů *Informační a komunikační technologie* a *Technika, výroba a stavebnictví* reflektují více zkušeností s použitím participativních výukových metod (např. práce ve skupinách, projektové učení a také s e-learningem, ale na druhou stranu se nejméně často setkávají během studia s praxí nebo stážemi.

Studium jako celek dle hodnocení absolventů relativně nejvíce přispělo ke schopnosti se dále vzdělávat, což je zásadní schopnost podstatná pro Společnost 4.0 a trh práce, který klade rostoucí nároky na profesní a pracovní flexibilitu. Vedle odborných dovedností kladou absolventi největší důraz na potřebnost rozvoje průřezových dovedností, jako jsou sociální dovednosti.

Přechod absolventů do praxe

V období mimořádně příznivé situace na trhu práce lze označit přechod z vysoké školy do zaměstnání (tedy období do 1 roku po absolvování) za bezproblémový. Samozřejmě výhodou mají absolventi kombinované formy studia, kteří většinou studují při práci, a v době absolvování jich většina pracuje. Přibližně rok po absolvování absolventi prezenční formy studia dohánějí náskok absolventů kombinovaného studia ve smyslu ekonomické aktivity. Hodnoty podílu absolventů obou forem studia, kteří pracují, se pohybují kolem 90 %. Pokud absolventi nepracují, tak obvykle z jiných důvodů než je nezaměstnanost, například se jedná o mateřskou nebo rodičovskou dovolenou atp. Diference jsou patrné v kariérním postupu, kdy absolventi kombinované formy studia mají relativně více zkušeností s řízením lidí.

Absolventi většinou pracují jako zaměstnanci. Práci si nejčastěji našli prostřednictvím inzerátu (v tištěných novinách nebo na webu). Dále následují možnosti, že absolvent sám kontaktoval zaměstnavatele, byl sám zaměstnavatelem osloven nebo našel práci pomocí rodiny, přátel nebo známých.

Přibližně 6 % absolventů rok po ukončení vysoké školy podniká. Nejčastěji podnikají absolventi prezenční formy studia, magisterských studijních programů a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, kteří jsou také relativně nejčastěji nezaměstnaní.

Průměrný příjem absolventů z let 2013–2017 rok po absolvování z hlavní nebo jediné práce je 28,5 tisíce Kč. Příjmy rok po absolvování jsou vyšší u absolventů kombinované formy studia a vyššího stupně dosaženého vysokoškolského vzdělání. Z pohledu oborů jsou na tom nejlépe absolventi oboru *Informační a komunikační technologie (ICT)* a naopak nejhůře *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Přibližně 90 % absolventů vysokých škol pracuje na plný úvazek (cca 40 hodin týdně). Ve skutečnosti však přibližně 1/3 těchto absolventů odpracuje více hodin. Obecně lze identifikovat, že nejvyšší rozdíl mezi nasmlouvanými a odpracovanými hodinami existuje u vyšších stupňů vysokoškolského vzdělání. Z pohledu oborových skupin studijních programů je uvedený rozdíl nejvyšší u oborů *Obchod, administrativa a právo* a nejnižší u *Vzdělávání a výchova*.

Absolvování vysoké školy u absolventů kombinované formy studia, kteří mají v době absolvování práci, nepřináší tak zásadní změnu v pracovním životě jako u absolventů prezenční formy studia. Svou práci nezmění do roka po absolvování téměř 86 % absolventů kombinované formy studia, zatímco 31 % absolventů prezenční formy studia práci naopak změní. Absolventi prezenční formy studia mají tedy zřejmě v době po absolvování studia příležitost získat práci, která jim bude vyhovovat lépe než dosavadní práce. Pokud se porovná práce získaná krátce po absolvování s prací rok po absolvování, nejsou z pohledu formy studia prakticky žádné rozdíly (téměř 84 % absolventů má stejnou práci). Existuje pozitivní vztah mezi dosaženým stupněm vzdělání a setrváním ve stejné práci. U obou porovnání nejméně mění zaměstnání absolventi oborů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Pracovní pozice je u 2/3 absolventů rok po absolvování stabilní, neboť mají uzavřenou smlouvu na dobu neurčitou. Pokud mají smlouvu na dobu určitou, většinou (v 77 %) je její délka na jeden rok. Nejstabilnější pozici mají z hlediska podílu pracovních smluv na dobu neurčitou absolventi kombinované formy studia (téměř 82 % ve srovnání s přibližně 57 % absolventů prezenčního studia). Absolventi doktorského studijního programu jsou zaměstnaní na dobu neurčitou pouze v 51 % případů, což je vůbec nejméně v porovnání s ostatními vysokoškolskými stupni vzdělání. U oborových skupin jsou nejméně často na dobu neurčitou zaměstnaní absolventi oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika* (47 %), nejvíce pak absolventi *Informační a komunikační technologie* (83 %).

Velmi příznivé hodnoty ukazatelů jako jsou nízká míra nezaměstnanosti a vysoké příjmy absolventů vysokých škol rok po absolvování nemusí nutně znamenat, že absolventi ve velké míře využijí své vysokoškolské vzdělání. Využití vysokoškolského vzdělání přibližuje klasifikace ISCO a subjektivní hodnocení absolventů. Přibližně 80 % absolventů vysokých škol pracuje v profesích, které vyžadují nejvyšší úroveň dovedností. Nicméně zařazení svého povolání do jedné z těchto skupin ještě neznamená, že se absolvent domnívá, že je pro danou práci nejvhodnější vysokoškolské vzdělání.

Samotní absolventi hodnotí shodu práce a dosaženého vzdělání brzy po ukončení vysokoškolského vzdělání následovně: 64 % absolventů vysoké školy považuje za nejvhodnější pro svou práci jimi absolvovaný stupeň vysokoškolského vzdělání a přibližně třetina absolventů vysoké školy pro práci rok po absolvování považuje za vhodnější nižší než dosažené vzdělání. Nejvyšší shodu dosaženého stupně vzdělání a práce mají absolventi magisterských studijních programů (71 %). Naopak nejnižší shoda (48 %) je u absolventů bakalářských studijních programů, kterým by se ve 24 % případů hodil

vyšší stupeň vzdělání, nebo na druhé straně pracují také na místech, kde naopak vůbec žádné vysokoškolské vzdělání nepotřebují (28 %). 40 % absolventů doktorského studijního programu nepovažuje dosažený stupeň vzdělání za nejvhodnější pro práci rok po absolvování, respektive se cítí převzdělaní.

Z hlediska oborové shody považují tři čtvrtiny absolventů za nejvhodnější pro svou práci vystudovaný nebo příbuzný obor. Nejvyšší shoda vystudovaného oboru a práce je u absolventů oborových skupin *Zdravotní a sociální péče* a *Informační a komunikační technologie* (90 %). Naopak absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy, společenské vědy, žurnalistika* a *Informační vědy a služby pracují na místech, kde by potřebovali zcela jiný obor, nebo se jedná pracovní pozice, kde není třeba zvláštní oborové specializace* (v obou případech jde o 20 % absolventů).

Souběžná shoda dosaženého stupně vzdělání a vystudovaného oboru s prací je u 61 % absolventů. Téměř 35 % doktorandů pracuje sice v oboru, ale neuplatní svou vysokou kvalifikaci. U oborových skupin je nevyšší souběžná shoda u absolventů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* (cca 80 %) a *Informační a komunikační technologie* (cca 70 %). Nejvyšší míra neshody (neodpovídá ani úroveň ani obor) je u oborů *Umění a humanitní vědy, Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* a *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* (téměř čtvrtina absolventů). Porovnání výsledků posledních čtyř šetření naznačuje, že souběžná vertikální a horizontální shoda u skupiny absolventů magisterského studijního programu prezenční formy studia postupně mírně klesá.

Současná práce

Současná situace absolventů vysokých škol na trhu práce je velmi dobrá. Někdejší obavy týkající se zhoršování postavení absolventů vysokých škol, vyplývající z jejich ještě donedávna prudce rostoucích počtů proudících na trh práce, dále umocněné v období ekonomické krize po roce 2008 a do značné míry potvrzené minulými výzkumy, nenacházejí momentálně naplnění. Přispívají k tomu zejména dva trendy. První spočívá v tom, že zhruba od roku 2013 se začaly nejprve pozvolna a posléze výrazně snižovat počty absolventů, do značné míry jako důsledek demograficky slábnoucích ročníků odpovídající populace. Za druhé pak v posledních letech dochází v České republice k ekonomické konjunktuře, která má mimo jiné za následek specifický stav trhu práce, kdy je více volných pracovních míst než uchazečů o zaměstnání.

Absolventi vysokých škol tak v současné době prakticky neznají nezaměstnanost. Z ekonomicky aktivních jich bylo na podzim roku 2018 nezaměstnaných jen 1,3 %, přičemž větší problémy s nalezením práce neměli absolventi žádných oborových skupin. Zároveň platí, že velká část absolventů pracuje na pozicích, které jsou, někdy možná zjednodušeně, chápány jako určené pro vysokoškoláky. Jedná se o povolání patřící v rámci klasifikace CZ-ISCO do prvních tří skupin hlavních tříd (1 Zákonodárci a řídící pracovníci; 2 Specialisté; 3 Techničtí a odborní pracovníci). V těchto povoláních pracuje téměř 86 % z pracujících absolventů. To je výrazně více, než tomu bylo u absolventů šetřených v rámci šetření REFLEX 2013. Současní absolventi dále podle svého mínění znatelně více než jejich předchůdci o pět let dříve ve své práci využívají své znalosti a dovednosti a jsou také se svou prací více spokojeni. Zvýšená spokojenost určitě do jisté míry souvisí s faktem, že došlo k podstatnému nárůstu příjmů absolventů, a to nejen absolutně, ale i relativně vůči průměrné

mzdě v České republice. Průměrný hrubý měsíční příjem z hlavní práce i dalších výdělečných činností činí pro celou cílovou skupinu šetření Absolvent 2018 více než 42 tisíc Kč, medián je pak 35,5 tisíce Kč. Mladí absolventi prezenčního (bakalářského a magisterského) studia, kteří byli vybráni pro srovnání s předchozími šetřeními, mají v průměru příjem dokonce přes 47 tisíc Kč, což je zhruba o 13 tisíc více, než měli jejich kolegové v roce 2013. Samozřejmě je tento růst z velké části způsoben celkovým růstem mezd, avšak zvýšil se i zmiňovaný poměr průměrné mzdy absolventa vysoké školy vůči průměrné mzdě z 1,39 na 1,45.

Změna oproti situaci před 5 lety se však neodehrála ve všech ohledech. Například subjektivně vnímaný vertikální a horizontální soulad mezi absolvovaným studiem a vykonávanou prací (neboli shoda mezi úrovní a oborem studia a práce) zůstává velmi podobný. Jako překvalifikovaní (tj. nejvhodnější úroveň pro vykonávanou práci je nižší než absolventem dosažená) se cítí 19 % absolventů, mimo svůj obor jich pak pracuje 23 % (nejčastějšími důvody pro práci mimo obor jsou, že se v oboru obtížně hledá práce a nízké platy v oboru). Na plně odpovídající pozici, která odpovídá úrovni i oboru absolvovaného vzdělání tak pracuje 67 % absolventů.

Čím dalším se dnešní absolventi vyznačují? Zhruba každý desátý, který pracuje, podniká, většinou jako OSVČ bez zaměstnanců. Čtyři pětiny ze zaměstnaných mají jistou pracovní pozici v tom smyslu, že mají pracovní smlouvu na dobu neurčitou. V práci tráví poměrně dost času. Více než třetina absolventů uvádí, že pracuje více než 42,5 hodin týdně. Poměrně velká část (37 %) se již takto brzy po absolvování ocitla na pozici, kde ať už přímo nebo nepřímo řídí alespoň jednoho jiného pracovníka. Zajímavý je také pohled na potřebnost vysokoškolského titulu. Zatímco v případech, kdy odpovídali na nejvhodnější úroveň vzdělání pro svou práci, jako překvalifikovaní se jich cítí jen zmíněná jedna pětina, na otázku, zda by mohli mít svou práci i bez vysokoškolského titulu, jich záporně odpověděla jen polovina. Ukazuje se zde velký rozdíl mezi vnímáním vhodného a nezbytného vzdělání.

Ukazuje se také, že poměrně značná část absolventů, okolo 11 %, má navíc druhou významnou práci. Ve srovnání s první prací pracují absolventi ve své druhé práci mnohem častěji jako OSVČ, častěji jsou pro tuto práci překvalifikovaní a častěji se jedná o práci mimo vystudovaný obor. V průměru touto prací tráví 10 hodin týdně a mají z ní měsíční příjem 7,5 tisíc Kč.

Z pohledu vnitřní struktury lze nalézt velké rozdíly zejména mezi absolventy jednotlivých typů studijních programů. Obecně platí, že čím vyšší vzdělání, tím lepší uplatnění na trhu práce. Vidět je to zejména na struktuře vykonávaných povolání v rámci klasifikace CZ-ISCO, míře nezaměstnanosti, podílu pracujících v oboru, nutnosti vysokoškolského titulu pro danou práci, míře využití znalostí a dovedností a výši příjmů. Zde všude platí, že jsou na tom lépe absolventi doktorského studijního programu než absolventi magisterského a ti zase lépe než absolventi bakalářského. Určité výjimky (potvrzující pravidlo) tvoří podíl pracujících na smlouvu na dobu neurčitou a podíl překvalifikovaných. V obou případech jsou na tom „nejhůře“ absolventi doktorského studia, je to však dané jednak typem práce, kterou často vykonávají (např. na vysokých školách, kde jsou úvazky na dobu určitou mnohem častější) a také podstatně vyššími nároky na vykonávání práce, tak aby byla odpovídající úrovni. Zajímavé je, že jen velmi malé rozdíly lze najít ve spokojenosti s prací. Je zřejmé, že spokojenost souvisí s očekáváními, a z výpovědí vyplývá, že absolventi všech tří typů studia mají očekávání přiměřené své úrovni vzdělání.

Pokud se zaměříme na nejdůležitější charakteristiky uplatnění, lze nalézt jen velmi malé rozdíly mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia. I když obecná charakteristika průměrného absolventa obou těchto forem studií je značně odlišná, výsledky jsou podobné. Absolventi kombinovaného studia sice na jednu stranu mnohem častěji absolvují v bakalářském studijním programu, což je ve srovnání s absolventy prezenčního studia znevýhodňuje, na druhou stranu se však většinou jedná o starší absolventy, kteří jsou již na trhu práce delší dobu, což je samozřejmě naopak výhodou. Mezi málo zásadnějších odlišností tak patří, že absolventi kombinovaného studia mají nižší míru nezaměstnanosti, podstatně více jich pracuje ve veřejném sektoru, mají častěji smlouvu na dobu neurčitou a častěji se vyskytují v řídicí pozici. Na druhé straně podstatně více jich vnímá vysokoškolské vzdělání jako ne zcela nutné pro vykonávání své práce.

Jestli lze vyzdvihnout nějaké oborové skupiny absolventů, pak jsou to dozajista absolventi oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Absolventi těchto oborů jsou jen minimálně nezaměstnaní a v naprosté většině pracují na pozicích určených pro vysokoškoláky, které zároveň odpovídají úrovni i oboru jejich vzdělání. V nejvyšší míře také v práci využívají své znalosti a dovednosti. Čím se výrazně absolventi těchto oborových skupin mezi sebou liší, je skutečnost, že absolventi informačních a komunikačních technologií jsou za svoji práci výborně zaplacení a s tím souvisí i jejich nejvyšší úroveň spokojenosti; příjmy i spokojenost s prací absolventů oborů zdravotní a sociální péče jsou spíše průměrné.

Na druhé straně pomyslné škály lze nalézt zejména absolventy oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Ve srovnání s absolventy ostatních oborů je pro ně charakteristický zejména nízký podíl pracujících na pozicích patřících do skupin ISCO 1 až 3, nízký podíl majících odpovídající práci, malé využití znalostí a dovedností, jeden z nejnižších průměrných příjmů i nejnižší průměrná spokojenost. Specifikum této oborové skupiny je tak v tom, že její absolventi vykazují výrazně podprůměrné hodnoty napříč většinou důležitých ukazatelů uplatnění. Nízké příjmy mají například i absolventi oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*, ti jsou však v řadě dalších charakteristik průměrní až nadprůměrní a dokonce patří k nejspokojenějším. Mimo obor často pracují také absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy, Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Služby*. Na rozdíl od absolventů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* však pracují častěji na pozicích odpovídající úrovni, více využívají své schopnosti a dovednosti, jsou se svojí prací spokojenější a v případě posledních dvou skupin mají také podstatně vyšší příjmy.

Kompetence

Kompetence jsou hodnoceny ve třech rovinách. V rámci první absolventi hodnotili úroveň kompetencí z pohledu, do jaké míry je v průběhu prvního roku po absolvování postrádali. Ve druhé hodnotí svoji současnou vlastní úroveň kompetencí a ve třetí je hodnocena úroveň, která je požadována v jejich současné práci

Rok po absolvování studia absolventi nevnímají, že by zásadně postrádali nějaké znalosti, dovednosti nebo způsobilosti. Nejlépe se cítí být připraveni pro další učení a týmovou spolupráci. O něco nižší úroveň připravenosti vnímají v schopnosti řešit problémy, v úrovni tvůrčích schopností a v plánovacích a organizačních schopnostech. Stejnou úroveň však nevnímají u svých oborově specifických znalostí a dovedností, u jazykových dovedností v cizím jazyce a v pokročilejších

dovednostech v oblasti ICT. V průměru je výpověď taková, že tyto dovednosti přímo nepostrádají, avšak neznamená to, že by necítili nějaké nedostatky. To platí pro celkový průměr za všechny absolventy: to však zároveň znamená, že existuje nezanedbatelný podíl absolventů, kteří vnímají určitý nedostatek v úrovni znalostí, dovedností či způsobilostí.

Jiný obrázek však získáme, když se podíváme na to, co vypovídají absolventi o svých kompetencích při hodnocení současné práce (kompetence tady vnímáme široce a pod pojem kompetence zahrnujeme znalosti, dovednosti, schopnosti a způsobilosti). Získají tak zřejmě větší odstup od absolvování studia, začnou se na svých pozicích zabývat složitějšími úkoly a zjistí, že na mnoha pozicích je vyžadována vyšší úroveň kompetencí, než kterou mají. Absolventi vypovídají, že mají nejvyšší úroveň následujících kompetencí: schopnost učit se, schopnost týmové práce a schopnost řešit problémy. Očekávali bychom, že se sem zařadí i oborově odborné kompetence, avšak v průměru absolventi hodnotí úroveň oborově specifických znalostí a dovedností o něco níže. Není to však nic nového, obdobné výsledky přinesly i předchozí výzkumy.

Na pozicích současné práce nastávají tedy u absolventů určité disproporce mezi jejich vlastní úrovní kompetencí oproti úrovni, která je na dané pozici potřebná. A nejvyšší rozdíl mezi úrovní, kterou absolventi disponují a která je v jejich práci potřebná, nastává právě u oborově specifických znalostí a dovedností. Naráží tady na sebe dva světy a reflektuje to situaci v podstatě napříč všemi obory, ačkoli oborové rozdíly jsou stejně jako u ostatních charakteristik znatelné.

Vedle odborné připravenosti je pak na současné pracovní pozici znatelná disproporce také ve schopnosti řešit problémy. U nemalého podílu absolventů je na pracovních pozicích požadována vyšší úroveň, než kterou absolventi mohou nabídnout. V menší míře se to týká také komunikačních dovedností, kde disproporce jako u výše uvedených kompetencí nastává i na úrovni celkových průměrů. U mnoha skupin kompetencí jsou však úrovně vlastních kompetencí absolventů a požadovaných kompetencí na jejich pracovních pozicích na úrovni celkových průměrů velice blízké, což obdobně jako u hodnocení situace po jednom roce po absolvování znamená, že existuje poměrně vysoký podíl absolventů, kteří u některých skupin kompetencí vnímají i dosti velkou míru disproporce.

Regionální mobilita

Rozložení vysokých škol z geografického hlediska u nás není zdaleka rovnoměrné. Nalezneme zde oblasti s velmi vysokou koncentrací vysokých škol, jako je například Praha nebo v menší míře Brno. Na druhé straně řada krajů disponuje jen jednou veřejnou vysokou školou a například v Karlovarském kraji v současnosti nemá sídlo ani jedna byt jen menší česká soukromá škola. Z tohoto důvodu se jako velice důležitá ukazuje analýza, odkud absolventi vysokých škol přicházejí, kde studují a kde po absolvování pracují.

Mobilita za studií je v České republice poměrně značná. Pouze necelých 42 % absolventů absolvovalo vysokou školu v kraji, kde bydleli ve svých 16 letech. Nejvíce absolventů z vlastního kraje mají vysoké školy v Moravskoslezském kraji (téměř 73 %), nejméně naopak v Olomouckém kraji (jen 25 %).

Jeden rok po absolvování zůstává v kraji vystudované vysoké školy nebo fakulty téměř 60 % absolventů. Posléze tento podíl mírně klesá na přibližně 57 %. Nejvíce zůstávají v kraji svého studia absolventi vysokých škol a fakult z Prahy a Středočeského kraje, a to v plných 75 % případů. Z ostatních krajů se tak vysokému podílu nejvíce přibližuje Moravskoslezský kraj s necelými 68 %. Naopak nejméně ve stejném kraji pracují absolventi z Olomouckého, Pardubického a Královéhradeckého kraje, a to v méně než 40 % případů. Zatímco Olomoucký kraj zásobí svými absolventy okolní moravské kraje (Moravskoslezský, Jihomoravský a Zlínský), v případě Královéhradeckého a Pardubického kraje dochází vzhledem k výrazné geografické blízkosti obou hlavních krajských měst k poměrně intenzivní vzájemné mobilitě. Vysoký podíl zůstávajících pražských absolventů v Praze je dán zejména rozsáhlými pracovními příležitostmi, které Praha pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky nabízí. Vidět je to i na vysokých podílech absolventů, kteří vystudovali vysokou školu jinde, avšak v Praze nebo Středočeském kraji pracují.

Celkově lze meziregionální mobilitu absolventů vysokých škol definovat s pomocí pěti základních mobilitních vzorců. Nejčastějším vzorcem u nás je stav, kdy v podstatě k mobilitě nedochází, protože absolvent zůstává po celé sledované období v jednom kraji. Tento vzorec se týká více než 35 % absolventů. Téměř čtvrtina absolventů se po studiu v jiném kraji vrací do kraje svého bydliště v 16 letech a další necelá čtvrtina jich zůstává v kraji absolvované vysoké školy nebo fakulty, i když v tomto kraji v 16 letech nebydleli. 12 % absolventů si nachází práci v kraji, kde předtím ani nebydleli, ani neabsolvovali vysokou školu a zbylých 6 % absolventů absolvovalo vysokou školu v kraji, kde předtím v 16 letech bydleli, po absolvování však tento kraj opustili.

Sociální zázemí

Součástí šetření Absolvent 2018 byly také otázky zkoumající sociální zázemí absolventů. Všechny tyto otázky byly určeny pouze mladým absolventům, kterým nebylo v roce 2018 více než 33 let. Respondenti byli dotazováni na nejvyšší dokončené vzdělání otce a matky, povolání otce a matky a na úroveň rodinného ekonomického zabezpečení. Samozřejmě rodiče během svého života často vystřídají více povolání, a proto byla otázka na povolání rodičů v šetření Absolvent 2018 směřována k období, kdy respondentům bylo 16 let, tedy zhruba k době, kdy se ztatečně formovalo jejich rozhodnutí o budoucím studiu na vysoké škole. Otázka na ekonomické zabezpečení pak byla směřována na dobu vysokoškolských studií. Vzhledem k věku absolventů se většinou jedná o rodiče, kteří se narodili v 60. a 70. letech a absolvovali školu převážně koncem 70., v 80. a v první polovině 90. let, tedy v době, kdy ještě absolvovalo vysokou školu jen zhruba 10 až 14 % populace.

Tento fakt se výrazně odráží do vzdělanostní struktury rodičů současných absolventů. Téměř dvě třetiny otců i matek současných absolventů totiž nemají vysokoškolský titul. I tak je 37 % vysokoškolsky vzdělaných otců a 34 % vysokoškolsky vzdělaných matek mnohonásobně více, než zmíněných 10 až 14 %. Je tak evidentní, že je zde výrazný vztah mezi vzděláním rodičů a vzděláním jejich potomků, byť pro komplexní analýzu bychom potřebovali mít údaje i za mladé lidi, kteří na vysokoškolský titul nedosáhli. V rámci skupiny současných absolventů je velký podíl lidí, jejichž rodiče nezískali ani maturitní vzdělání – v případě otců je to 29 %, v případě matek pak 19 %.

Značnou mezigenerační mobilitu potvrzují i údaje o povolání rodičů. Zatímco mezi současnými absolventy pracuje v profesích patřících do skupin ISCO 6 až 9 jen naprosté minimum z nich,

v generaci otců pracovalo ve skupinách 7 Řemeslníci a opraváři a 8 Obsluha strojů a zařízení, montéři téměř 30 % z nich. Obdobně téměř 27 % matek pracovalo v povoláních patřících do skupin ISCO 4 Úředníci a ISCO 5 Pracovníci ve službách a prodeji. V profesích prvních tří skupin hlavních tříd klasifikace CZ-ISCO, které někdy bývají zjednodušeně chápány jako skupiny povolání určené pro vysokoškoláky, pracovalo zhruba 58 % otců a 57 % matek.

O tom, že dosažená úroveň vzdělání v České republice úzce souvisí se sociálním zázemím, svědčí výrazné rozdíly mezi absolventy bakalářského, magisterského a doktorského studia. Například podíl vysokoškolsky vzdělaných otců mezi absolventy doktorského studia je více než 51 %, u absolventů magisterského studia 41 % a u absolventů bakalářského studia 25 %. Obdobné rozdíly existují i v případě vzdělání matek a povolání obou rodičů. Rozdíly nacházíme i mezi absolventy jednotlivých oborů. Nejvzdělanější rodiče, kteří zároveň pracovali na nejvíce kvalifikačně náročných pozicích, mají absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*. Naopak nejnižší takto měřenou úroveň sociálního zázemí mají absolventi oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

Zatímco vztah mezi úrovní vzdělání a povoláním rodičů a dosaženou úrovní jejich potomků je evidentní, v případě subjektivně měřeného ekonomického zabezpečení tomu tak není. Rozdíly mezi absolventy různých úrovní vysokoškolského vzdělání jsou jen velmi malé. Obdobně malé rozdíly lze najít i mezi absolventy jednotlivých oborových skupin. Nejpozitivněji hodnotili rodinnou ekonomickou situaci absolventi oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo*. Nejhůře na tom v tomto směru byli absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Zaměstnavatelé

Vztah zaměstnavatelských subjektů k absolventům vysokých škol se v posledních letech zásadně nezměnil. Mají-li zaměstnavatelé zájem o nové kvalifikované pracovníky, snaží se spíše než na formální vzdělání hledět většinou v první řadě na reálné schopnosti a dovednosti, a to přesto, že tyto lze rozpoznat před nástupem do zaměstnání jen ve velmi omezené míře. Necelé dvě třetiny zaměstnavatelů jsou nicméně s již přijatými absolventy spíše či úplně spokojeni. Poměrně pozitivním výsledkem je, že pouhé jednotky procent zaměstnavatelů jsou s přijatými absolventy výrazně nespokojeny, a tento trend se v posledních několika letech nemění. S určitými či zásadními obtížemi se při shánění kvalitních vysokoškolských absolventů potýká více než polovina zaměstnavatelů napříč všemi obory, od *Zdravotní a sociální péče* přes *Techniku, výrobu a stavebnictví* až po *Vzdělávání a výchovu*, což je v době extrémně nízké nezaměstnanosti a tedy obecně velmi nízké nabídky na pracovním trhu přirozené.

Zaměstnavatelé se, podobně jako absolventi, vyjadřovali k existenci vzdělanostních nesouladů, tedy rozporu mezi stupněm vzdělání i odborným zaměřením absolventů a jejich reálnou pracovní náplní. Za zmínku stojí poměrně značná míra shody absolventů a zaměstnavatelů na této problematice. Tam, kde absolventi považují svou práci za adekvátní svému vzdělání, ji vnímají jejich nadřízení podobně. Zároveň jsou si v opačných případech obě strany často dobře vědomy, že pro danou pozici by byl vhodnější jiný pracovník. Z hlediska vertikálního vzdělanostního souladu si lépe vedou absolventi magisterského stupně, z nichž přibližně tři čtvrtiny pracují dle názoru zaměstnavatelů na pozici s odpovídajícím stupněm vzdělání. Co se týče horizontálního souladu, jsou na tom opět magistři

a inženýři mírně lépe oproti bakalářům, z nichž cca třetina pracuje zcela mimo obor nebo na pozici, pro niž není třeba zvláštní specializace. Z pochopitelných důvodů vyniká mezi obory *Zdravotní a sociální péče* přísností kritérií kladených na oborovou specializaci. Polovina zaměstnavatelů z této podskupiny považuje za vhodný pro danou pozici pouze konkrétní obor, zatímco u ostatních oborů je v absolutní většině případů přípustná určitá variabilita odborného zaměření.

Dalším posuzovaným aspektem byla úroveň kompetencí, jimiž absolventi disponují. Na předních místech hodnocení se umísťují nejen některé kompetence přenositelné, především schopnosti řešit problémy, schopnost učit se a schopnost týmové spolupráce, ale též specifické znalosti vystudovaných oborů.

Vybraná průřezová témata

Absolventi kombinované formy studia jsou ve srovnání s absolventy prezenčních studijních programů výrazně spokojenější, což je vidět zejména u hodnocení podílu velmi kvalitních pedagogů. Jejich podíl mezi 80 % až 100 % takto vnímá o 17 % více absolventů kombinovaného studia ve srovnání s absolventy prezenční formy studia. Zdá se ale, že vůči nim byly uplatňovány ještě ve větší míře „klasické“ pedagogické přístupy (především přednášky) a obecně metody, které vyžadují samostatnou práci, tj. nejen samostudium, ale také příprava textů. Z hlediska rozvíjených dovedností, tito absolventi více reflektují zejména rozvoj vůdčích dovedností, i když i mezi nimi je obecně nejvíce oceňován rozvoj sociálních dovedností. Výsledky celé této skupiny v oblasti dovedností jsou bezesporu ovlivněny tím, že právě ona měla s trhem práce delší a intenzivnější zkušenosti než absolventi prezenční formy, a proto spíše oceňují možnost osobního růstu než konkrétní dovednosti orientované na hledání nového zaměstnání.

Soukromé vysoké školy mají na rozdíl od veřejných vysokých škol neporovnatelně nižší celkový počet respondentů a nižší míru návratnosti. Zároveň se výsledný vzorek skládá z jedné větší univerzity a řady menších různorodých vysokých škol, což komplikuje hlubší analýzu a možnost zobecnění. Pro soukromé školy je charakteristický vysoký podíl absolventů kombinované formy a bakalářského typu studia, což ovlivňuje jejich výsledky. Typicky je nutné velmi obezřetně hodnotit spokojenost absolventů se studiem v otázce zaměření na opakovanou volbu studia. Pokud bychom hodnotili způsoby výuky, se kterými se absolventi setkali, zde se i přes výše zmíněná omezení zdá, že právě na soukromých školách se používají některé modernější přístupy častěji než na veřejných VŠ. Charakteristické to je pro e-learning, který se zdá být přece jen běžnější formou výuky než na veřejných vysokých školách. Na trhu práce se absolventi vysokých škol obecně uplatňují velmi dobře. Jejich specifikum spočívá v tom, že se jedná zpravidla o starší absolventy, kteří již fungují na trhu práce delší dobu. I díky tomu mají v průměru absolventi soukromých vysokých škol častěji smlouvu na dobu neurčitou, častěji zastávají řídicí pozici a mají mírně vyšší příjmy. Na druhou stranu se jejich práce vyznačuje nižšími kvalifikačními nároky a to zejména z formálního hlediska (nutnosti vysokoškolského titulu). Velmi dobré příjmy nejen mezi soukromými vysokými školami měli v době dotazování absolventi vysokých škol ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s., Vysoká škola finanční a správní, a.s. a Unicorn College s.r.o.

Absolventi bakalářských studijních programů mají na trhu práce stále poněkud neukotvenou pozici, byť výsledky ukazují, že si na něj trh práce zvyká stále více. Tato neukotvenost se projevuje zejména

v nepříliš velké shodě mezi dosaženým stupněm vzdělání a vhodnou úrovní vykonávané práce. Jako vhodnou pro absolventy bakalářského studia hodnotila svoji práci jen polovina absolventů. Ostatní se domnívají, že by nepotřebovali vysokoškolského vzdělání vůbec a nebo by naopak potřebovali vyšší vzdělání. I díky vysokému podílu absolventů kombinovaného studia jich výrazný podíl pracuje již během absolvování a jejich přechod na trh práce je tak zpravidla velmi hladký. V současné ekonomické situaci mají i velmi nízkou míru nezaměstnanosti. Ve srovnání se svými kolegy, kteří absolvovali magisterské studium, vykonávají podle očekávání kvalifikačně méně náročnou práci, která je finančně hůře ohodnocena, podstatně častěji však také pracují mimo svůj obor. Na druhé straně obdobně často mají smlouvu na dobu neurčitou a nejsou ve své práci o nic méně spokojeni. Charakteristickým rysem absolventů bakalářských studijních programů jsou jejich odlišnosti ve vnímání deficitu kompetencí rok po absolvování. V porovnání s absolventy magisterských a doktorských studijních programů mají v průměru nejnižší deficit např. u kompetencí schopnosti týmové práce, plánovací a organizační schopnosti a schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství).

Absolventi doktorských studijních programů jsou v mnoha ohledech očekávatelně specifictí. Především 2/5 těchto absolventů se cítí překvalifikovaní na pracovní pozici, kterou vykonávají rok po absolvování, a i v době šetření jich takových byla více než 1/3. Prakticky všichni tito „překvalifikovaní“ však vykonávají povolání, pro které je nejvhodnější úroveň vzdělání magisterská a tak je průměrná kvalifikační náročnost jimi vykonávaných povolání podstatně vyšší, než u ostatních absolventů vysokých škol. Zároveň také zdaleka nejčastěji vykonávají svou práci v oboru, který vystudovali a i díky tomu v nejvyšší míře využívají svoje znalosti a dovednosti. Mají relativně nevyšší příjmy a poměrně snadný vstup na trh práce, ale zároveň mají na začátku své kariéry nejméně stabilní pozici měřeno podílem těchto absolventů se smlouvou na dobu neurčitou. Absolventi doktorských studijních programů jednoznačně nejlépe hodnotí úroveň většiny svých kompetencí v době dotazování, jedinou jednoznačnou výjimkou je nejnižší hodnocení schopnosti jednat se zákazníky (včetně poradenství).

Shoda dosažené úrovně vysokoškolského vzdělání s prací, kterou absolventi vykonávají je velmi důležité téma. Z celkového pohledu lze v současné době identifikovat klíčovou tendenci, kdy se zvyšuje disproporce mezi nárůstem počtů vysokoškoláků a nižším tempem růstu počtu pozic vyžadující vysokoškolské vzdělání. Tradičně je překvalifikovanost problém absolventů doktorského studijního programu, ale týká se také i absolventů bakalářských studijních programů. U absolventů magisterských studijních programů je tendence mírného avšak setrvalého poklesu podílu absolventů pracujících na pozici, pro kterou je jimi dosažené vysokoškolské vzdělání nadbytečné. Nicméně tyto jevy nelze zobecňovat na všechny oborové skupiny, mezi kterými existují výrazné rozdíly. Nejméně příznivá situace je u absolventů oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Umění a humanitní vědy*, kteří se cítí být překvalifikováni pro svoji práci v téměř 30 % případů, relativně vysoké hodnoty překvalifikovanosti mají i absolventi z oborových skupin *Služby* (25 %).

Podnikatelská činnost absolventů vysokých škol je v šetření poněkud marginální, a to především proto, že naprostá většina všech absolventů pracuje jako zaměstnanci. Nízká podnikatelská aktivita absolventů vysokých škol je dlouhodobý rys českého prostředí. Z pohledu šetření je tedy spíše zkoumáno, zda existují absolventi, kteří nejsou zaměstnanci. V době dotazování přibližně 9 % absolventů bylo podnikateli nebo osobami samostatně výdělečně činnými. Nejčastěji se jednalo o osoby samostatně výdělečně činné bez zaměstnanců, přičemž z pohledu oborových skupin se

jednalo relativně nejčastěji o absolventy *Umění a humanitní vědy* (16,1 %) a *Informační a komunikační technologie (ICT)* (14,9 %). Podnikateli se zaměstnanci byli nejčastěji absolventi oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo* (1,7 %). Osobami samostatně výdělečně činnými se zaměstnanci byli nejčastěji absolventi oborové skupiny *Služby* (1,6 %).

Doporučení pro tvůrce vysokoškolské politiky

Česká ekonomika stojí před výzvou výrazné modernizace. Na funkce vysokých škol je tedy třeba nahlížet ze širšího hlediska také v dimenzi přípravy jejich absolventů. Nové formy vzdělávání a zabezpečení možností zvyšovat svoji kvalifikaci a kompetenční vybavenost jsou jen některé z výzev, které před vysokými školami ještě mnohem silněji postaví blízké roky. Některé výsledky šetření Absolvent 2018 již nyní ukazují potřebu mnohem dynamičtějšího přístupu v proměně celého spektra funkcí vysokých škol. Tvůrci vysokoškolské politiky stojí před rozhodnutím, jaký charakter mají mít motivační a podpůrné mechanismy pro vysoké školy. Nakolik se má jednat o jejich finanční rámec a nakolik se mají finanční pobídky doplňovat se sledováním indikátorů cíleného chování vysokých škol na výstupu, a to vedle sledování procesních charakteristik fungování vysokých škol.

K jedné ze zásadních výzev patří podpora postavení bakalářů na pracovním trhu a s tím související zlepšení profilu bakalářských studijních programů, aby jejich absolventi byli kompetenčně připraveni na výkon profesí, kde není nutné magisterské vzdělání. Již nyní jsou některá pracovní místa v české ekonomice obsazena vyšším podílem magistrů než v ekonomikách západních, a to i přes celkový stále znatelně nižší podíl vysokoškoláků v naší ekonomice. Navíc odchod silných populačních ročníků padesátých let minulého století zasáhne celou řadu profesí a tyto pracovníky bude obtížné nahrazovat, neboť se jednalo obvykle o profese obsazené středoškoláky ovšem za celé dekády kvalifikačně povýšené cennou odbornou praxí. Posílení pozice profesních bakalářských ale i dalších kratších terciárních programů bude tedy muset být značně zvýšena.

Obě uvedené skutečnosti – posílení rozmanitých forem zvyšování kvalifikace a podpora bakalářských a kratších terciárních programů – nabývají na naléhavosti, uvědomíme-li si, že během následujících deseti let odejde z trhu práce zhruba 430 tisíc maturantů a 230 tisíc vysokoškoláků. Ve stejném období však místo nich na pracovní trh přijde pouze asi 300 tisíc maturantů a 265 tisíc vysokoškoláků (podle pokračování současných trendů). Už jen výrazný absolutní úbytek pracovních sil bude představovat pro českou ekonomiku velký problém (přibližně 400 tisíc pracovníků). Ještě větší však přinese pokles kvalifikované pracovní síly. A jak bylo uvedeno, celé spektrum profesí není nutné obsazovat magistry. Je tedy třeba posílit trendy zaznamenané v šetření ohledně uplatnění bakalářů: ještě před 10 až 15 lety je trh práce jen s obtížemi absorboval, avšak v současnosti se již stali jeho přirozenou součástí (v roce 2006 jen 6 % absolventů deklarovalo, že pro svoji práci potřebují bakalářské vzdělání, avšak v roce 2018 to bylo již 19 %).

Souhrnně je tedy možné říct, že absolventi vysokých škol by měli mít podstatně rozmanitější (flexibilnější) charakteristiky, než je tomu v současnosti. Odpovídají tomu zároveň i mnohem různorodější předpoklady, schopnosti, aspirace a životní plány více než poloviny populačního ročníků, která na vysoké školy vstupuje. Taková rozmanitost se musí přirozeně týkat vertikální i horizontální struktury nabízeného vzdělání. Vysoké školy by měly nejen zavádět programy profesních nebo naopak „liberal arts“ bakalářů (ISCED 6), ale i zvážit možnosti otevírání krátkých vysokoškolských programů (ISCED 5). Absolventi obou těchto stupňů by přitom neměli ve své většině směřovat

bezprostředně do navazujícího magisterského studia. Studijní příležitosti by naopak měly člověka provázet i v dospělém věku a umožňovat mu – podstatně jednodušeji než je tomu dnes – si zapisovat nejen celé studijní programy, ale i jednotlivé kurzy nebo jejich skupiny a postupně je případně skládat do různě certifikovaných celků.

V dynamické době proměny ekonomiky i vysokoškolského sektoru zájem o informace o absolventech vysokých škol dále roste, jak ukazuje i realizace pilotního šetření uplatnitelnosti absolventů vysokých škol na trhu práce (EUROGRADUATE), což představuje významný krok k budování celoevropského systému sledování absolventů. Údaje o přechodu absolventů na trh práce tak představují významný vstup pro posuzování funkce celého vysokoškolského sektoru a zároveň se jedná také o neopomenutelné informace, s nimiž musí pracovat jednotlivé vysoké školy. Ze zkušeností vlastních a především z dlouholeté praxe mnoha západoevropských zemí se ukazuje, jak je důležité se vyhodnocování uplatnění absolventů věnovat dlouhodobě (a to také ve vazbě na další oblasti jako např. celkový vývoj trhu práce a změny v kvalifikační struktuře ekonomiky nebo i hodnoty ve společnosti a vysokoškoláků apod.), aby bylo možné pro rozvoj vysokoškolského vzdělání na úrovni celého systému nebo jednotlivé vysoké školy vytvářet dobré podmínky a systém a každou školu efektivně řídit.

Zároveň se ukazuje, jak je nutné propojovat výsledky ze šetření absolventů s hodnocením absolventů z pozice zaměstnavatelů a obě oblasti metodologicky dále rozvíjet. U šetření absolventů je jednou z klíčových podmínek dalšího rozvoje existence kvalitních kontaktů na absolventy a budování vyšší míry důvěry absolventů ve smysluplnost takových šetření. Pozitivní roli může sehrát rozvoj systémů sledování průchodu studentů vzděláváním na jednotlivých vysokoškolských institucích a budování s tím spojené evaluační kultury. Jiný rozměr je pak nutné budovat centrálně v rozvoji administrativní databáze kontaktů a možnosti ji využívat pro absolventská šetření.

Velice příznivá situace na trhu práce u nás nebude trvat zřejmě stále a je jen otázkou času, kdy budou výsledky šetření absolventů ještě žádanějším zdrojem informací. Již dnes však skýtají velmi zajímavé informace pro všechny, kdo se s vysokoškolským sektorem dostanou do kontaktu – a může to být například při rozhodování o tom, co a na jaké vysoké škole studovat. Rozvoj metodologie šetření bude směřovat k možnosti získávat srovnatelné mezinárodní informace, ale i detailnější pohledy na některé aspekty připravenosti absolventů a jejich přechodu na trh práce využitím kombinace cílenějších kvantitativních, ale i kvalitativních výzkumů.

Summary

The Graduate 2018 survey was conducted at a period when conditions on the Czech labour market were unprecedentedly favourable for employees (and also for graduates of higher education institutes who are employed or who are seeking employment). There was record low unemployment and exceptionally dynamic growth in nominal wages in Europe. The surveyed graduates were educated in the Czech Republic at higher education institutes (HEIs) that had interesting opportunities (whether these were taken advantage of or not) for funding the development of educational and research activities, higher education's third role as well as investing in infrastructure projects and support processes primarily thanks to European Union (EU) funds. On the other hand, HEIs have also learned to deal with increasing bureaucracy and cope with declining student numbers as a result of demographic changes, while managing to uphold education standards and maintain financial stability.

A total of 37 HEIs took part in the survey: 23 public HEIs and 14 private HEIs. In total 21,116 questionnaires filled-in to the extent enabling analysis were collected. The target group consists of people who graduated from HEIs in 2013–17 (and had therefore received their degree one to five years previous) and who were no longer enrolled in a degree programme.

This summary of the survey's findings is followed by an in-depth report on the survey, and therefore it can help readers of the report find detailed information more easily. The survey covers the following topics:

- Evaluation of higher education studies
- The transition from school to work
- The current work situation of HEI graduates
- Competences
- Regional mobility of HEI graduates
- Social backgrounds of HEI graduates
- Employers' views of HEI graduates

This summary also provides an overview of select cross-cutting issues and includes recommendations for education policymakers.

Evaluation of higher education studies

The Graduate 2018 survey is an important part of efforts to evaluate the quality of higher education. One traditional quality indicator is whether graduates would make the same educational choices again if they could. Like in 2013, more than two-thirds of graduates would have chosen the same field of study and the same HEI that they graduated from. General satisfaction with the education graduates received can also be determined by asking them about the percentage of quality instructors they encountered during their studies. One-quarter of graduates reported that 80% of their instructors were of high quality (this was the most frequent response; respondents could choose from a 10-point percentage scale ranging from 0 to 100), and 62% of graduates indicated that 70% to 90% of their instructors were of high quality. The 2013 survey produced similar findings.

A less favourable finding is that since the previous survey was conducted the percentage of students who encountered fewer high-quality instructors has not decreased: as in 2013, one-fourth of graduates considered less than one-half of their teachers to be of high quality.

Although the objective of gaining higher education is sometimes considered to be finding a good job, graduates were generally motivated to study for other reasons, mainly to acquire *education, knowledge, and skills*. A field of study's *attractiveness* and the idea that *study will lead to finding a fulfilling job* are other important motivating factors, but they are secondary. Thus, following long-term trends, graduates still consider HEIs to be places where they will achieve personal growth, not "just" professional growth. In the context of universal higher education, such non-utilitarian attributes of education are certainly important and worthwhile.

However, when we analyse the specific aspects of graduates' higher education experiences, their evaluations take on a somewhat more critical tone. Classic or traditional modes of teaching were still the most frequent. The most emphasis was put on self-study and lectures; this finding is valid for practically all HEIs. There was practically no difference here with the findings of the 2013 study. E-learning, however, was emphasized only to a very limited extent. According to graduates, the least emphasis was on one-on-one instruction and on participation in research and artistic projects. Self-study, which develops the ability to work independently and to bear responsibility for one's work, is the most highly valued form of instruction when it comes to skills for the labour market. Graduates, however, reported that their studies did not adequately provide them with the practical skills necessary for making the transition to the labour market: most frequently graduates stated that they were unprepared for job interviews. Graduates who studied *information and communication technologies* and *technology, manufacturing, and construction* reported more experience with participatory teaching methods (e.g. group work, project teaching, and e-learning), but they were also the least likely to do an internship.

According to graduates, their education at HEIs made the relatively greatest contribution to their learning skills, which are critical for success in Society 4.0 and on a labour market where there are increasing demands on professional and workplace flexibility. Besides field-specific skills, graduates put the most emphasis on the need for developing key skills, such as social skills.

The transition from school to work

Given the favourable conditions on the labour market, graduates generally had no problem transitioning from school to work (that is, most found a job within one year of graduation). Graduates who completed degrees in the combined mode of study have a certain advantage. Most worked and studied at the same time, and therefore, they were already working when they graduated. In terms of being economically active, it usually takes graduates of full-time study programmes about one year to catch up with the graduates of combined studies. Around 90% of graduates from both types of study programmes work. If graduates do not work, it is not usually because they could not find a job: most frequently, they are on maternal or parental leave. There are clear differences in the career paths of graduates of full-time programmes and combined programmes. The latter generally have more experience with people management.

Most graduates work as employees. They most frequently find work *through advertisements (in print media or on the internet)*. Some graduates found work by directly contacting employers, whereas some were contacted by employers. Others found jobs through relatives, friends, or acquaintances.

Approximately 6% of graduates had their own business immediately after completing their higher education. Graduates of full-time study programmes, master's programmes, and degree programmes in the *arts and humanities* are the most likely to have their own business. Incidentally, the latter group has the highest unemployment rate of all graduates.

The average monthly income one year after graduation of people who graduated in 2013–17 was 28,500 Kč. Graduates of combined programmes and of graduate-level programmes had higher incomes one year after receiving their degrees. Graduates who studied *information and communications technologies (ICT)* earn the most, whereas graduates of *agriculture, forestry, aquaculture, and veterinary sciences* programmes make the least. Approximately 90% of higher education graduates work full time (approximately 40 hours per week). However, approximately one-third of these graduates actually work more hours. In general, the higher degree leads to more actual work hours than the employment contract stipulates. Graduates who studied *business, administration, and law* work the most overtime hours, whereas graduates in the field of *education* work the least overtime hours.

Graduates of combined study programmes who already work do not experience the major changes that graduates of full-time programmes who work undergo when entering the work force. Nearly 86% of graduates of combined study programmes stay at their job for at least one year, whereas 31% of graduates of full-time studies change jobs; thus, it seems that graduates of full-time programmes have improved job opportunities once they finish school. If we compare jobs shortly after graduation with jobs one year after graduation, formal enrolment status accounts for practically no difference (nearly 84% of graduates have the same job). There is a positive relationship between the highest level of education and length spent at the same job. The least likely to change their jobs are graduates in *medical and social care*.

One year after completing school, two-thirds of graduates have a stable position with a permanent contract. Most graduates employed on fixed-term contracts have contracts for one year (77%). Graduates who completed combined study programmes have the highest job security; nearly 82% of them have permanent contracts compared to the approximately 57% of graduates of full-time study programmes who do. Graduates of doctoral programmes have the lowest job security as only 51% have permanent contracts. Those who graduated in the fields of *natural sciences, mathematics, and statistics* least often had permanent contracts (47%), whereas graduates with degrees in *information and communication technologies* had the most permanent contracts (83%).

The presence of favourable indicators, such as low unemployment rates and high earnings for graduates one year after completing their degrees, does not necessarily mean that graduates are putting their higher education to use at work. The International Standard Classification of Occupations (ISCO) and the subjective evaluations of graduates can tell us something about how graduates put their higher education to use. Approximately 80% of higher education graduates work in professions that require the highest skill levels. Nonetheless, just because graduates might classify their occupation as belonging to one of ISCO's major groups does not mean that they believe their higher education to be the most suitable for their jobs.

Graduates rated how well their education matches the jobs they held shortly after completing higher education as follows: 64% of higher education graduates consider their degree to be the most suitable for their job, and approximately one-third feel that a lower level of education than they have would be the most suitable for their job. Graduates of master's degree programmes reported the greatest match between education level and occupation (71%). In contrast, the graduates of bachelor's degree programmes reported the lowest match (48%); 24% said that a higher level of education would be more suitable for their jobs, whereas 28% felt that they held positions that did not require higher education at all. Forty percent of graduates from doctoral programmes did not consider their level of education to be the best match for the jobs they held one year after completing school, or they felt overeducated.

Three-quarters of graduates considered the field they studied or a related field to be the best match for their job. The highest match between field of study and work was reported by graduates in the fields of *health and social care* and *information and communication technologies* (90%). In contrast, graduates who studied *arts and humanities; the social sciences, journalism, and information sciences; and services* have jobs that require another field of study or that require no special knowledge at all (20% in both cases).

Sixty-one percent of graduates feel both their level of education and the field of their degree are appropriate for their job. Nearly 35% of graduates of doctoral programmes work in their field but do not fully utilize their qualifications. The greatest match between both level of education and field of study was reported by graduates who studied *health and social care* (about 80%) and *information and communication technologies* (about 70%). The greatest mismatch between both education level and field of study was reported by graduates who studied *arts and humanities; agriculture, forestry, aquaculture, and veterinary sciences; and social sciences, journalism, and information sciences* (nearly one-quarter of graduates). A comparison of the results of the last four surveys indicates that both horizontal and vertical match ratings have been gradually decreasing for graduates of full-time master's programmes.

Current work situation

Higher education graduates have a very good position on today's labour market. Past worries about the worsening position of higher education graduates, which stemmed from the until recently steeply growing number of graduates entering the labour market and were exacerbated by the financial crisis of 2008 and which were largely confirmed by past studies, have not been realized. Two trends have played an important role here. The first is that starting in about 2013 the number of graduates began to gradually decrease before decreasing significantly; this was largely the result of the shrinking population of tertiary education-aged people. The second is that in recent years the Czech Republic has been experiencing an economic boom, which has resulted in, among other things, a labour market offering more jobs than there are potential applicants.

Therefore, today's graduates are practically unfamiliar with unemployment. In autumn 2018 only 1.3% of economically active graduates were unemployed; no particular field of study produced greater numbers of unemployed graduates. At the same time, many graduates have jobs that they, perhaps oversimply, deem to require higher education. These are jobs that, according to the Czech

version of ISCO (CZ-ISCO), belong to the first three major groups of occupations: 1.) legislators and managers, 2.) professionals, and 3.) technicians and associate occupations. Nearly 86% of working graduates hold such positions. This figure is significantly higher than the analogous figure from the REFLEX 2013 survey. Current graduates were also much more likely to report that they use their knowledge and skills at work than graduates from five years ago and that they are happier at work. Improved job satisfaction is certainly associated with the fact that the earnings of graduates have increased substantially. Not only has the absolute income of graduates grown but so too has their relative income. The average gross monthly income from all sources of earnings for the entire target group of the Graduate 2018 survey is more than 42,000 Kč, and the median is 35,500 Kč. Young graduates of full-time programmes (at both the bachelor's and master's levels) who were selected for comparison with graduates who participated in earlier surveys have a monthly average income of 47,000 Kč, which is about 13,000 Kč more than their peers made in 2013. Of course, this growth in large part reflects overall income growth, although the average income of higher education graduates has grown relative to the overall average income. Graduates now make 1.45 times the average as opposed to 1.39 times more as in the past.

Not everything, however, has changed in the past five years. For example, graduates' subjective evaluations of how well their studies (that is, the level of study and field of study) match their jobs have remained very similar. Nineteen percent of graduates consider themselves to be overqualified (i.e. the most appropriate level of education for their job is lower than their actual level), and 23% work in a different field than the one they studied (most frequently because of limited job opportunities and low pay). Sixty-seven percent of graduates have found a job that matches their education level and field of studies.

What else distinguishes today's graduates from their predecessors? Approximately one out of ten working graduates have their own business; they are usually self-employed and have no employees. Four-fifths of employed graduates have job security in the form of a permanent contract. They spend a relatively large number of hours working. More than one-third of graduates reported working more than 42.5 hours weekly. A relatively large percentage of graduates (37%) found jobs relatively soon after graduation where they manage at least one other worker, either directly or indirectly. Current graduates also have interesting views about the necessity of having a degree. When graduates were asked about the most appropriate education level needed for their jobs, as mentioned, one-fifth felt overqualified, but when they were asked if they could do their job without a degree, only one-half answered in the negative. Thus, there is a major difference in how suitable education and necessary education are viewed.

A relatively large percentage of graduates, about 11%, have two jobs. In comparison with graduates' main jobs, second jobs much more frequently involve self-employment and are more often unrelated to their fields of study; graduates are more often overqualified for their second jobs as well. On average, they spend 10 hours a week doing these jobs and earn 7,500 Kč from them.

The survey results reveal major differences between graduates of different types of study programmes. In general, the higher the education level a graduate has achieved, the better his or her situation on the labour market. There are differences in job type (as classified by CZ-ISCO), unemployment rates, percentages of graduates working in their field, the necessity of having a degree to perform the job, the extent to which knowledge and skills are utilized, and income.

Graduates of doctoral programmes are always better off than graduates of master's programmes, who are in turn better off than graduates of bachelor's programmes. The percentages of graduates working on permanent contracts and the percentages of overqualified graduates are exceptions (that prove the rule). In both cases, graduates of doctoral programmes are "the worst off". This is due to the types of jobs that these graduates often have (e.g. at HEIs, where fixed-term contracts are more frequent), and the fact that these graduates are more demanding when it comes to jobs matching their education levels. It is interesting to note that there are only very small differences in job satisfaction. Satisfaction is clearly related to expectations, and the survey results indicate that graduates of all three levels of study programmes have expectations that correspond with their degrees.

When we focus on the most important factors related to success on the job market, we find very few differences between graduates of full-time and combined study programmes. Even though the general characteristics of the average graduates of these modes of study differ significantly, they fare similarly on the labour market. Although graduates of combined programmes most often acquire bachelor's degrees, which put them at a disadvantage compared with graduates of full-time programmes, graduates of combined programmes are usually older and have been working for longer, attributes that are to their advantage. But there are still a few major differences: graduates of combined programmes are less likely to be unemployed and more frequently work in the public sector, have permanent contracts, and hold management positions. On the other hand, a significantly larger percentage of them feel that higher education is not necessary for their job.

Graduates in the fields of *information and communication technologies (ICT)* and *health and social care* are certainly the most successful on the job market. Graduates in these fields experience only minimal unemployment, and practically all of them work in jobs that require higher education and that match their education level and field of study. They also utilize their knowledge and skills most frequently at work. There is, however, a significant difference between graduates in these two fields: those who studied information and communication technologies are paid very well and as a result are the most satisfied with their jobs, whereas the earnings and job satisfaction ratings of graduates in health and social care are average.

At the other end of the spectrum lie graduates in the fields of *agriculture, forestry, aquaculture, and veterinary sciences*. In comparison with graduates in other fields of study, fewer of these graduates held jobs that fall into the categories of ISCO major groups 1 to 3 and jobs that match their qualifications. Their skills and knowledge are underutilized, and they reported the lowest average incomes and job satisfaction ratings. The survey revealed that in general graduates in these fields of study reported significantly below-average values of all important indicators of job market success. Although graduates in the field of *education* also have low incomes, in other areas of job market success they are average to above average; they are even some of the most satisfied graduates. Graduates in the fields of *arts and humanities; social sciences, journalism, and information science; and services* often work in jobs outside their field of studies. Unlike graduates in the fields of *agriculture, forestry, aquaculture, and veterinary studies*, however, these graduates most often have jobs that match their qualifications, where they utilize their skills and abilities more; they are also more satisfied with their work, and, in the case of the last two groups, have substantially higher income.

Competences

Graduates rated their competences from three perspectives. First, they rated the extent to which they lacked certain competences. Then they evaluated their current competence levels before assessing the competence levels demanded by their current position.

One year after completing school, graduates do not feel that they lack any fundamental knowledge, skills, or abilities. They feel best prepared for *further learning* and *teamwork*. Competences that they consider to be slightly less developed are *problem-solving skills*, *creative skills*, and *planning and organizational skills*. They do not rate their *field-specific skills and knowledge*, their *foreign language skills*, and *advanced ICT skills* as highly. On average, graduates did not report that they lack such competences, but this does not mean that they do not feel weaknesses in these areas. But because this is the overall average for all graduates, there is naturally a significant portion of graduates who reported certain weaknesses in skills, knowledge, and abilities.

We get a different picture, however, when we examine what graduates report about their competences when they rate their current jobs (here we broadly understand competences to include knowledge, skills, and abilities). The longer they spend working, the more they deal with more complicated tasks and discover that many jobs demand greater competences than they possess. Graduates reported that they are the strongest in the following competences: *learning skills*, *teamwork skills*, and *problem-solving skills*. We would expect them to include *field-specific skills* among their greatest strengths, but on average graduates rated these skills slightly lower. But this information is not new; earlier studies made similar findings.

Thus, there is a certain disproportion between graduates' competence levels and the levels that their current jobs require. Graduates reported the greatest difference in actual competence levels and required levels for *field-specific skills and knowledge*. Here two worlds collide. This essentially reflects the situation in all fields, although there are clear differences between fields.

There are also noticeable differences in *problem-solving skills*. Many graduates reported that their jobs require of them greater skills than they can offer. This applies to a lesser extent to *communication skills* as well, where there are also overall disproportions between actual skills and required skills. For many competences, however, graduates' actual competence levels and the competence levels demanded by their jobs correspond closely. This observation, like graduates' ratings of their situation one year after graduation, means that there is a relatively large portion of graduates who report major differences in actual competences and required ones.

Regional mobility

HEIs are not evenly distributed throughout the Czech Republic. Areas such as Prague and to a lesser extent Brno have much higher concentrations of HEIs. On the other hand, several regions are home to only one public HEI. In the Karlovy Vary region, for example, no HEIs have their seat, not even a small private one. For this reason, it is highly important to study where HEI graduates come from, where they studied, and where they work after graduation.

In the Czech Republic many students move to other regions to study. Only 42% of graduates completed their higher education in the same region where they lived when they were 16 years old.

The region with the most native graduates is the Moravian-Silesian Region (nearly 73%) and the region with the least is the Olomouc Region (only 25%).

One year after graduation, nearly 60% of graduates still live in the same region where they studied. After this point in time, the percentage slightly decreases to approximately 57%. Graduates from HEIs in Prague and the Central Bohemian Region most often stay in those regions after studying (75% of graduates). The Moravian-Silesian Region is the only other region that comes close to this figure with 68% of graduates staying there. In contrast, the lowest percentage of graduates who work in the same region they studied in attended HEIs in the Olomouc, Pardubice, and Hradec Králové Regions (less than 40%). Whereas the Olomouc Region produces graduates for the neighbouring regions in Moravia (the Moravian-Silesian, South Moravian, and Zlín Regions), due to the proximity of the regional capitals of the Hradec Králové and Pardubice Regions, there is a relatively heavy exchange of graduates between these two regions. The high percentage of graduates of HEIs in Prague who stay in Prague is primarily the result of the wide array of job opportunities that the city offers to workers with higher education qualifications. For this reason, a high percentage of graduates who studied in other regions now work in Prague or the Central Bohemian Region.

Overall, the interregional mobility of higher education graduates follows five basic mobility patterns. The most common pattern reflects a situation in which no mobility occurs because the graduate stays in one region. More than 35% of graduates follow this pattern. Nearly one-fourth of graduates who studied in a different region than the one they lived in when they were 16 returned to their home region after completing school, and nearly one-fourth stayed in the region they moved to for their studies. Twelve percent of graduates found work in a region in which they had neither lived nor studied in, and the remaining 6% of graduates studied in the same region that they lived in when they were 16 but left the region when they completed their studies.

Social background

The Graduate 2018 survey also focused on questions about graduates' social backgrounds. These questions were asked only to young graduates who were 33 or younger in 2018. Respondents were asked about the highest level of education achieved by their parents and the occupation of their parents, and about how financially well off their families were. Because people often change jobs throughout their careers, when graduates were asked about the occupations of their parents as part of the Graduate 2018 survey, they were specifically asked about the situation when they were 16, that is, at a time in their life when they were beginning to decide about higher education. The question about financial security focused specifically on the period when the graduates were pursuing their higher education. Given the age of the graduates, most of their parents were born in the 1960s and 1970s and completed school mainly in the late 1970s, the 1980s, and the early 1990s; in this period only about 10 to 14% of the population had a tertiary education.

This fact is reflected in the education levels of the parents of current graduates. Approximately two-thirds of the parents of current graduates do not have a tertiary degree. Nonetheless, 37% of fathers and 34% of mothers have a higher education degree, percentages which are much higher than the average of 10 to 14%. It is thus evident that there is a significant relationship between the education levels of parents and the education levels of their children. For a complete analysis, however, we

would need data about young people who did not receive a higher education degree. In the studied sample of current graduates there was a large portion of people whose parents did not pass matriculation examinations to complete secondary school: 29% of fathers and 19% of mothers.

Data about parental occupations confirm the existence of significant intergenerational mobility. Whereas a minimal number of current graduates have jobs that can be classified as belonging to ISCO major groups 6 to 9, the jobs of nearly 30% of men in their parents' generation fall under major group 7, craft and related trade workers, and major group 8, plant and machine operators and assemblers. Likewise, nearly 27% of their mothers worked in jobs that fall under major group 4, clerical support workers, and major group 5, service and sales workers. Approximately 58% of graduates' fathers and 57% of their mothers hold positions that can be classified as belonging to the first three major groups in the CZ-ISCO structure; these groups are generally considered to include jobs intended for people with higher education.

The significant differences between graduates of bachelor's, master's, and doctoral programmes confirm that education levels in the Czech Republic are closely related to social background. For example, 51% of fathers of doctoral programme graduates have higher education degrees, and 41% of fathers of master's programme graduates and 25% of fathers of bachelor's programme graduates have them. There are similar differences between graduates' mothers and in the occupations of both parents. There are also field-specific differences among graduates. Graduates who studied *information and communication technologies (ICT)* have the most highly educated parents, who also had jobs that demanded the highest qualifications. In contrast, graduates who studied *education* have the lowest scores on social background indicators.

Although there is a clear relationship between the education levels and occupations of parents and the educational outcomes of their children, this relationship was not evident when graduates subjectively rated how financially well off their families were. The survey revealed only slight differences between the graduates of different levels of programmes. Similarly, there are only small differences between graduates in different fields. Graduates in the field of *business, administration, and law* rated family financial security the highest, whereas graduates in the field of *agriculture, forestry, aquaculture, and veterinary science* rated their family's financial well-being the lowest.

Employers

The relationship between employers and higher education graduates has not fundamentally changed in recent years. Although employers that are looking to hire qualified workers are generally more interested in real skills and abilities than formal education, it is difficult to assess such competences before the applicants begin working for the employer. Nonetheless, nearly two-thirds of employers are rather satisfied or fully satisfied with the graduates that they have hired. One relatively positive finding was that the percentage of employers who are significantly unsatisfied with hired graduates is in the single digits. This trend has not changed in recent years. Due to the extremely low unemployment rate and the generally low supply of labour on the market, more than one-half of employers have had problems hiring qualified higher education graduates. This finding applies to all sectors, including *health and social care; technology, manufacturing, and construction; and education*.

Employers, like graduates, addressed the issue of mismatches between graduates' education level and field of study and the qualifications demanded by real jobs. It is worth noting that graduates and employers tend to agree on this issue. When graduates consider their education to be adequate for their job, their supervisors have the same opinion. In contrast, when graduates lack the necessary qualifications, both employer and employee are aware of this situation. Graduates of master's programmes have the best vertical match between education and job; according to employers, approximately three-fourths have an education level adequate for their position. Graduates of master's degree-level programmes also reported a slightly better horizontal match between field of study and job than graduates of bachelor's programmes, approximately one-third of whom have a job outside their field or that requires no special qualifications. Not surprisingly, graduates in the field of *health and social care* are expected to have a high level of field-specific qualifications; one-half of employers in this sector feel that employees must have a degree exactly in the specific field, whereas most employers in other sectors will tolerate a certain extent of differences in the studied field.

Employers also rated graduates' competence levels. They rated most highly not only the key competences of *problem-solving skills*, *learning skills*, and *teamwork skills*, but also *field-specific skills*.

Select cross-cutting issues

Graduates enrolled in combined study programmes are, in comparison with graduates of full-time programmes, significantly more satisfied, which can be seen in their better rankings of instructor quality. Seventeen percent more graduates of combined programmes rated 80% to 100% of their teachers as being of high quality than graduates of full-time programmes. But it seems that their instructors even more often used "classic" pedagogical approaches (mainly lectures) to teach these students as well as methods that require independent work, that is, self-study and writing assignments. In terms of competences, these graduates mainly addressed the development of leadership skills, even though they generally valued the development of social skills the highest. The competence-related findings about this group of graduates are unquestionably influenced by the fact that the members of this group have more experience on the labour market than graduates of full-time programmes, and therefore they value more highly opportunities for personal growth than specific skills related to job-seeking.

There were much fewer respondents from **private HEIs** than from public ones, and their response rate was much lower as well. This sample consists of graduates from one large university and several smaller HEIs of various types, which complicates making a more in-depth analysis and generalizing. Large portions of graduates from private HEIs completed combined programs and bachelor's level programmes, which has an impact on their results. It is typically necessary to carefully assess how satisfied students are with their studies by asking questions about whether they would make the same educational choices again. Despite the above-mentioned limitations, it seems some more modern modes of teaching are used more often at private HEIs than at public ones. Specifically, e-learning seems to be a more common teaching tool at private HEIs. These graduates are generally successful on the labour market. They are distinct from other types of graduates because they are as

a rule older and have more experience on the labour market. Thanks to these characteristics, graduates of private HEIs more often have permanent contracts, more often work in management positions, and have slightly higher incomes. On the other hand, their jobs demand slightly lower qualifications, particularly in terms of formal education in the form of a degree. Surveyed graduates who studied at the private HEIs ŠKODA AUTO University, the University of Finance and Administration, and Unicorn College have very good incomes.

Graduates of bachelor's degree programmes still have a somewhat fluid position on the labour market, although the survey results indicate that the labour market has gotten more used to them. This fluidity is primarily reflected in the generally poor match between their education level and qualifications demanded by jobs. Only one-half of such graduates consider their jobs to be suitable for people with bachelor's degrees. The other half believe that they either do not need any higher education or that they need a higher level of education. Because a relatively large portion of graduates of bachelor's degree programmes studied in combined form, many of them were already working at the time of their graduation, and as a rule their transition to work was quite smooth. Given the current economic climate, the unemployment rate of these graduates is very low. In comparison with their peers who have completed master's-level studies, they have, as per their expectations, jobs that demand lower qualifications and that pay less, and they work much more often outside of their field of study. On the other hand, they often have permanent contracts, and they are not less satisfied with their job. A typical distinguishing feature of graduates of bachelor's degree programmes is that they recognize their lack of competences in the first year after graduation. In comparison with graduates of master's and doctoral-level study programmes, they less often feel lack of *teamwork skills, planning and organizational skills, and customer service skills (including consulting skills)*.

Graduates of doctoral study programmes are in many ways distinct, as is to be expected. Primarily two-fifths of these graduates think that they are overqualified for the jobs they do one year after graduation. At the time the survey was conducted still more than one-third of them felt this way. Practically all these "overqualified" graduates have an occupation that is most suitable for master's degree holders, and therefore, they still hold positions that demand higher qualifications than the jobs held by other HEI graduates. They are also the most likely to work in the field they studied, and thanks to this fact, they use their knowledge and skills the most at work. They have relatively high incomes and relatively easy access to the labour market, but at the start of their careers they have the lowest job security based on the low percentage of these graduates that have permanent contracts. Graduates of doctoral programmes rated the level of most of their competences at the time of the survey the highest of any group. The only clear exception is *customer service skills (including consulting skills)*, which they ranked the lowest.

The match between education level and job is a very important issue. Overall, we can identify one key current trend: there is a growing number of higher education graduates, but growth in jobs requiring higher education has slowed down. Traditionally, only graduates of doctoral programmes have dealt with being overqualified, but now overqualification is a matter that affects even graduates of bachelor's degree programmes. Among graduates of master's degree programmes there is a slight but steady decrease in the percentage of graduates doing jobs for which they are overqualified. Nonetheless, we cannot make any generalizations about all graduates in all fields of study because there are major differences between graduates who studied different subjects. Graduates in the

fields of *agriculture, forestry, aquaculture, and veterinary sciences* and *arts and humanities* are in the worst situation because nearly 30% of them think that they are overqualified for their jobs. Twenty-five percent of graduates who studied *services* also feel overqualified.

Entrepreneurship among higher education graduates is a marginal endeavour, mainly because most graduates work as employees. A low level of entrepreneurship is a long-term feature of Czech higher education graduates. As part of this survey we wanted to discover if there were economically active graduates who were not employees. When the survey was conducted, 9% of graduates had their own businesses or were self-employed. Self-employed graduates who did not have any employees of their own most frequently studied *arts and humanities* (16.1%) and *information and communication technologies (ICT)* (14.9%). Graduates with small businesses with employees most frequently studied *business, administration, and law* (1.7%). Self-employed graduates who had employees most often studied *services* (1.6%).

Recommendations for higher education policymakers

Modernization presents a major challenge to the Czech economy. One of the broader functions of HEIs must be to prepare graduates for the future. Two challenges that HEIs will increasingly face in coming years are incorporating new forms of education and improving the range of qualifications and competences that they can provide to students. Some of the findings of the Graduate 2018 survey already indicate the need for a much more dynamic approach to transforming the broad range of functions performed by HEIs. Education policymakers must now make decisions about motivational and support mechanisms for HEIs. They must determine the budgets for implementing these policy instruments, and they must also determine the extent to which indicators of targeted HEI behaviours leading towards outputs should be monitored in addition to processes related to the overall functioning of HEIs.

One fundamental challenge will be to strengthen the position of bachelor's degree holders on the labour market and, by extension, to improve bachelor's degree programmes so that their graduates are equipped with the skills to do jobs that do not require a master's-level education. Currently, some positions in the Czech economy are held by a higher percentage of master's degree graduates than in Western economies, even though a lower percentage of the Czech labour force has a tertiary education. Moreover, as workers born during baby boom of the 1950s retire, many professions will be affected. These workers will be difficult to replace because most of them have only a higher secondary education but have decades of invaluable experience. Therefore, greater effort must be invested in improving the standing of professional bachelor's programmes and other shorter-duration tertiary education programmes.

Both increasing the diversity of ways for increasing qualifications and improving bachelor's degree programmes and other short tertiary-level programmes are becoming more urgent; within the next ten years, approximately 430,000 workers with secondary education and 230,000 with higher education will leave the labour market. They will be replaced by only 300,000 secondary school graduates and 265,000 higher education graduates (if current trends continue). This significant absolute decrease in the work force will pose a major problem for the Czech economy. But a loss of skilled labor will bring even bigger problems. As has already been mentioned, not all occupations require a master's degree. Therefore, it is necessary to reinforce trends related to the success of

bachelor's programme graduates that were observed in this survey: 10 to 15 years ago the labour market had problems absorbing these graduates, but today they have become a natural part of the market (in 2006 only 6% of graduates stated that they needed a bachelor's degree for their job, whereas in 2018 this figure jumped to 19%).

Thus, in summary, in the future higher education graduates should be much more diverse and flexible than they are today. In response, HEIs need to provide education that is also more flexible in order to meet the various needs, abilities, aspirations, and life plans of incoming students, who comprise more than half of each birth cohort. This diversity must also naturally apply to the vertical and horizontal structure of education offered. Not only should HEIs introduce both bachelor's-level professional programmes and liberal arts bachelor's programmes (ISCED 6), but they should also consider offering short-term higher education programmes (ISCED 5). Most graduates of these types of programmes should not immediately continue with their studies by pursuing a master's degree. People should instead have opportunities to further educate themselves as adults. Not only should it be easier for them to enrol in degree-granting study programmes, but they should also be able to enrol in individual courses or clusters of courses that can be taken over time to gain various types of certificates.

In the dynamic times of economic and higher education transformation, interest in information on tertiary graduates continues to grow, as shown by the pilot survey on the employability of graduates in the labor market (EUROGRADUATE), an important step towards building a pan-European graduate tracking system. Data about graduates' transitions to the labour market are important for assessing how well the entire higher education sector is functioning and also provide critical information to HEIs. Systematically collecting and evaluating data provides valuable input for educational policymaking and for improving the quality of HEI management. Data-based decision-making can also contribute to developing the higher education system and individual HEIs.

At the same time, it is necessary to combine the findings from the graduate survey with the findings from the employer survey and to develop further methods for these types of studies. One key factor in the further development of graduate surveys is the maintenance of good contacts with graduates and increasing graduates' trust in the importance of such surveys. Developing systems for monitoring students' progress at individual HEIs and creating an associated evaluation culture could play a positive role. A central administrative database of contacts that can be used for conducting graduate surveys must also be built.

The currently favourable conditions on the Czech labour market will not last forever, and therefore, it is only a matter of time before the findings of graduate surveys will be more in demand. But today graduate surveys already provide very interesting information to everyone who comes into contact with the higher education sector; for example, it might help HEI applicants decide what to study and where. Further developing survey methods will contribute to acquiring data that can be compared internationally and to obtaining a more in-depth understanding of some aspects of graduate preparedness for the work force and the transition from school to work by combining more targeted quantitative research with qualitative research.

Základní informace o šetření Absolvent 2018

Výzkumný projekt Absolvent 2018 zrealizovalo v období 2018–2019 Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy ve spolupráci s Centrem pro studium vysokého školství, v.v.i. podle zadání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy za laskavé součinnosti participujících vysokých škol v České republice.

Šetření Absolvent 2018 navazuje na výzkum uplatnění absolventů vysokých škol na celostátní úrovni, který má v samostatné České republice již dvacetiletou tradici. Celostátní výzkumy byly realizovány Střediskem vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy jak v rámci mezinárodních projektů za účasti evropských i mimoevropských zemí, tak jako samostatné národní projekty. Přehled těchto projektů je uveden v boxu na následující stránce.

Hlavním cílem projektu Absolvent 2018 je poskytnout aktuální datovou a informační podporu aktérům vysokého školství a přispět tak k naplňování *Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2016 – 2020*.

Šetření lze rozdělit na dvě základní části:

- popis a analýza kvality absolvovaného studia v souvislosti s přechodem a uplatněním na trhu práce a popis profesní dráhy absolventů vysokých škol;
- popis a analýza kvality zapojení absolventů na trh práce a jejich krátkodobé i dlouhodobé uplatnitelnosti s ohledem na získané vzdělání z pohledu zaměstnavatelů.

Hlavní cílovou skupinou jsou absolventi bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů vysokých škol, kteří získali vysokoškolský diplom v období od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2017, a zároveň neabsolvovali další studium na vysoké škole v roce 2018 a ani v době šetření nestudují na vysoké škole v žádné formě studia. Druhou cílovou skupinou jsou zaměstnavatelé absolventů vysokých škol z první cílové skupiny.

Šetření Absolvent 2018 probíhalo souběžně s pilotním projektem Eurograduate, který byl podpořen Evropskou komisí. Obou projektů se zúčastnilo celkem 37 vysokých škol – 23 veřejných a 14 soukromých, které oslovovaly absolventy. Zaměstnavatelé byli oslovováni absolventy. Terénní fáze (sběr dat) probíhala od října do prosince roku 2019. Celkově je k dispozici 21 166 dotazníků vyplněných absolventy (24,6 % bakaláři, 69,9 % magistři, 5,5 % Ph.D.) a 447 dotazníků vyplněných zaměstnavateli absolventů. Výsledný datový soubor byl následně převážěn tak, aby co nejlépe odpovídal cílové skupině.

Celostátní výzkumy uplatnění absolventů vysokých škol v České republice

- 1996–1999 **CHEERS** **Careers after Higher Education: a European Research Study**
mezinárodní projekt za účasti 12 zemí včetně České republiky
V roce 1998 bylo v České republice sebráno více než 4 000 dotazníků od absolventů vysokých škol z let 1993–1994 (4–5 let po získání diplomu).
- 2004–2007 **REFLEX** **The Flexible Professional in the Knowledge Society: New Demands on Higher Education in Europe**
mezinárodní projekt za účasti 16 zemí včetně České republiky
V roce 2006 bylo v České republice sebráno více než 6 794 dotazníků využitelných pro většinu analýz od absolventů vysokých škol z let 2001–2002 (4–5 let po získání diplomu).
- 2010–2011 **REFLEX 2010** **Zaměstnatelnost absolventů vysokých škol a jejich postavení na pracovním trhu**

národní projekt
V roce 2010 bylo v České republice sebráno 8 629 z velké části využitelných dotazníků od absolventů vysokých škol z let 2005–2006 (4–5 let po získání diplomu).
- 2013–2014 **REFLEX 2013** **Uplatnění absolventů vysokých škol a hodnocení získaného vzdělání**
národní projekt
V roce 2013 bylo sebráno 34 305 dotazníků využitelných pro většinu analýz od absolventů vysokých škol z let 2008–2012 (1–5 let po získání diplomu). Dále bylo získáno 1 115 vyplněných dotazníků od zaměstnavatelů absolventů.
- 2018–2019 **Absolvent 2018** **Šetření uplatnění absolventů vysokých škol**
národní projekt
V roce 2018 bylo sebráno 21 166 dotazníků využitelných pro většinu analýz od absolventů vysokých škol z let 2013–2017 (1–5 let po získání diplomu), kteří již nestudovali další studijní program vedoucí k získání akademického titulu. Dále bylo získáno 447 dotazníků od zaměstnavatelů absolventů.
- 2018–2019 **EUROGRADUATE pilot survey**
mezinárodní pilotní projekt za účasti 8 zemí
V roce 2018 bylo sebráno 745 dotazníků od absolventů z akademického roku 2012/2013 (5 let po získání diplomu) a 1015 dotazníků (1 rok po získání diplomu) dotazníků využitelných pro většinu analýz od absolventů vysokých škol.
Cílovou skupinou byli absolventi vysokých škol bakalářského nebo magisterského studijního programu.

Struktura souhrnné zprávy

Text souhrnné zprávy je strukturován tak, aby prezentoval poměrně rozsáhlé výsledky šetření co možná nejméně selektivní formou. Nezbytné úvodní pasáže poskytující základní informace o šetření a jeho kontextu jsou následovány přehledem výsledků, které jsou rozděleny do subkapitol popisného a analytického charakteru podle následujících tematických okruhů:

- Hodnocení vysokoškolského studia
- Přejít ze školy do praxe
- Současná práce
- Kompetence
- Regionální mobility absolventů vysokých škol
- Sociální zázemí
- Pohled zaměstnavatelů na absolventy vysokých škol

V rámci jednotlivých subkapitol jsou nejdříve uváděny hlavní výsledky a následně jsou prezentovány podrobné výsledky.¹ Analýzy reflektují následující kritéria zadavatele, pokud jsou relevantní pro daný tematický okruh:

- souhrn
- forma studia
- typ studijního programu
- oborové skupiny studijních programů
- jednotlivé vysoké školy

U vybraných indikátorů je prezentován jejich vývoj na základě dat z přechozích šetření. Jedná se o srovnání šetření REFLEX, REFLEX 2010, REFLEX 2013 a Absolvent 2018. Každé z těchto šetření se zabývalo absolventy vysokých škol, přesné zaměřené cílové skupiny však bylo vždy mírně odlišné. Proto bylo nutné vymezit takovou cílovou skupinu, která by byla napříč šetřeními co nejlépe srovnatelná. Jedná se o mladé (zhruba do 30 let, záleží na šetření a úrovni vzdělání) absolventy prezenčního studia, bakalářského a magisterského studijního programu, kteří absolvovali 4 až 5 let před realizací příslušného šetření. Srovnávány tak byly ročníky absolventů 2001/2002 (REFLEX), 2005/2006 (REFLEX 2010), 2009/2010 (REFLEX 2013) a 2013/2014 (Absolvent 2018). Proto, pokud není uvedeno jinak, když jsou v textu srovnávány výsledky z jednotlivých šetření, jedná se vždy o takto vymezené skupiny absolventů.

Hlavní zjištění jsou uvedena v souhrnu, který je umístěn na začátek textu.

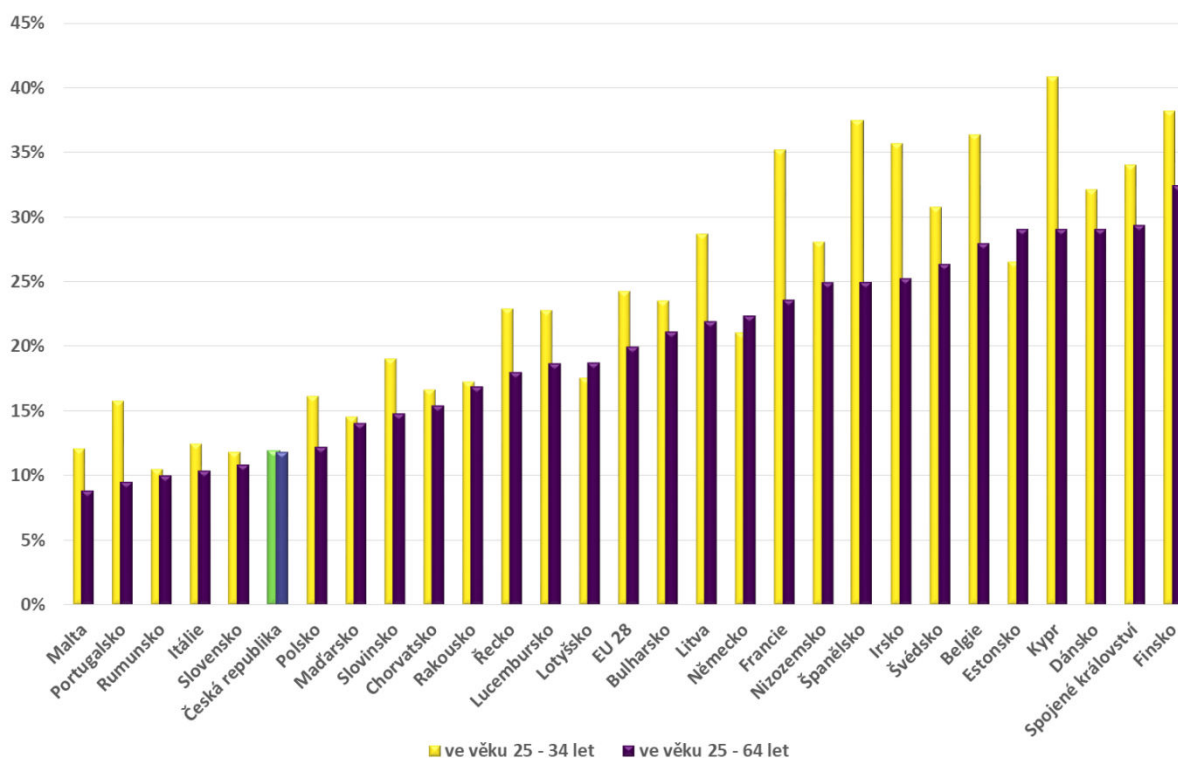
Více informací o průběhu šetření, sebraném vzorku a zpracování výsledného datového souboru je uvedeno v příloze.

¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou pro tvorbu grafů a tabulek využita výhradně data šetření Absolvent 2018.

Vývoj počtu absolventů vysokých škol

Ještě, než začneme popisovat analyzovat výsledky samotného šetření, je užitečné se alespoň stručně podívat na to, jakým způsobem se v posledních 20 letech vyvíjely počty absolventů vysokých škol a do jaké míry se tyto změny odrazily ve vzdělanostní struktuře populace České republiky. V České republice byl tradičně podíl vysokoškoláků na pracovním trhu oproti jiným rozvinutým zemím poměrně nízký. Názorně to ukazuje situace ze začátku 21. století (Graf 1). Ve srovnání s dalšími 27 současnými zeměmi Evropské unie měla Česká republika šestý nejnižší podíl terciárně vzdělaných² v dospělé populaci. Konkrétně byl v roce 2002 v populaci vymezené věkem 25 až 64 let absolventem vysoké školy zhruba každý devátý (11,8 %)³. Méně vysokoškoláků měly již jen čtyři země z jihu Evropy a Slovensko. Průměr za celou Evropskou unii byl téměř dvakrát vyšší. Prakticky stejný podíl terciárně vzdělaných ve věkové skupině 25 až 34 let ukazuje na to, že se před rokem 2002 podíl vysokoškoláků v populaci dlouhodobě příliš neměnil: bylo to pouze 11,9 %.

Graf 1: Podíl dospělých s terciárním vzděláním v zemích EU v roce 2002

Zdroj: Eurostat

² Mezinárodní komparace vysokého školství pracují s termínem terciární vzdělávání, které zahrnuje veškeré standardní vzdělávání navazující na dosažené střední vzdělání a vede k získání vyššího stupně vzdělání. Ve shodě s mezinárodní definicí a klasifikací ISCED je do terciárního vzdělávání v České republice zahrnuto studium na všech vysokých školách (veřejných, soukromých i státních), na vyšších odborných školách a menší část pomaturitního studia na konzervatořích. Podobným způsobem vymezují konkrétní (specificky národní) obsah pojmu terciární vzdělávání i ostatní země EU. Tato zpráva se zaměřuje na absolventy vysokých škol. Většina mezinárodních statistik však není schopna odlišit vysokoškolské vzdělání od ostatního terciárního vzdělání a uvádí pouze údaje za terciární vzdělání jako celek.

³ Zdrojem dat v této části je Eurostat. viz <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Je obecně známo, že české vysoké školství prošlo od té doby masivním kvantitativním růstem. Strmý růst nastal zejména mezi roky 2002 a 2012. Mezi těmito roky se počet českých absolventů našich vysokých škol zvýšil 2,8krát. V absolutních číslech to znamenalo nárůst z 30,5 na necelých 86 tisíc⁴ absolventů, tedy nárůst o více než 55 tisíc osob během pouhých deseti let. Od té doby začal počet absolventů opět poměrně rychle klesat. V roce 2017 tak absolvovalo vysokou školu již jen necelých 64 tisíc osob.

Předešlý strmý růst byl převážně „způsoben“ absolventy bakalářského studia, kteří však ve velké míře ve vysokoškolském studiu dále pokračují; dnes se to týká zhruba 63 % z nich, což je znatelně méně než v letech 2008 až 2011, kdy se tento podíl pohyboval mezi 71 a 74 %. Zároveň je to také návrat k situaci, která panovala před těmito roky. Obecně vysoký podíl dále pokračujících bakalářů v minulosti způsobil přeci jen pomalejší nárůst počtu absolventů vstupujících na trh práce, než byl růst celkového počtu absolventů. Zatímco v roce 2002 vstoupilo na trh práce (respektive nepokračovalo v dalším vysokoškolském studiu) asi 22,5 tisíce absolventů vysokých škol, v roce 2012 jich bylo necelých 52 tisíc. Jejich počet se tak zvýšil 2,3krát. Stejně jako v případě všech absolventů došlo i u absolventů vstupujících na trh práce od roku 2012 k výraznému poklesu, takže v roce 2017 jich bylo již jen necelých 39 tisíc.

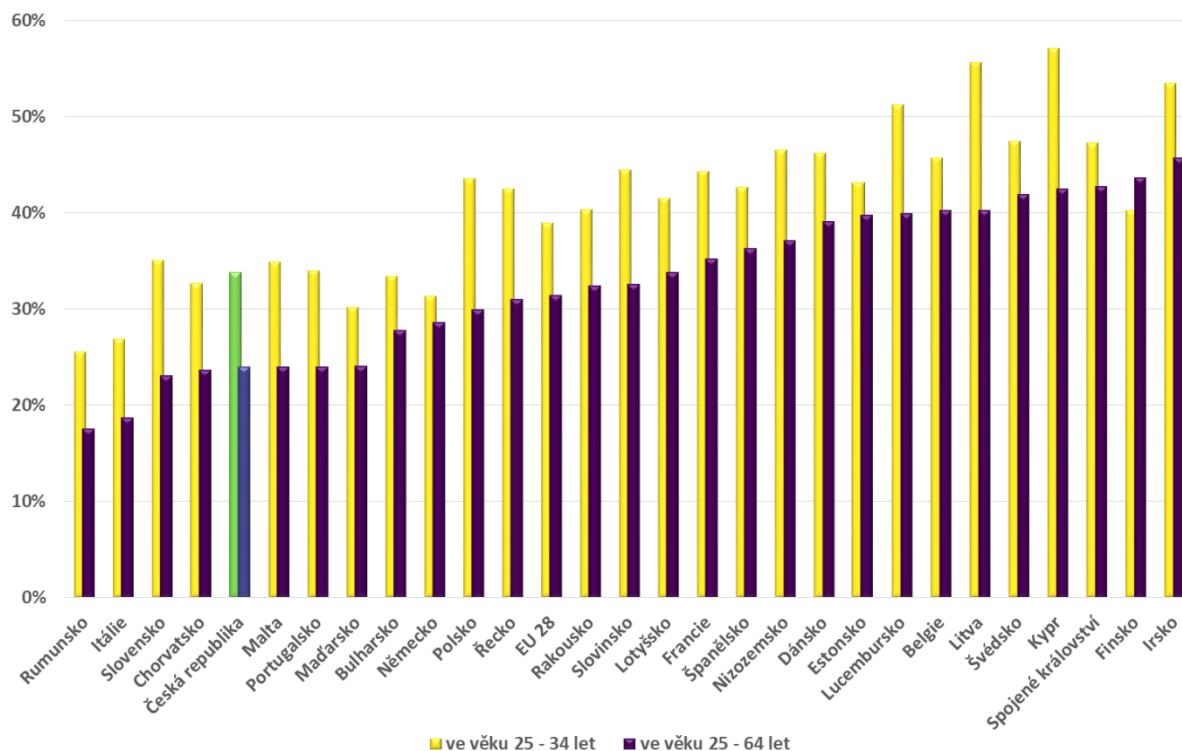
K poměrně masivním změnám došlo v důsledku výrazného zvyšování podílu přijímaných mladých lidí na vysokou školu během konce 90. let minulého století a zejména v prvním desetiletí 21. století, což následně vedlo k tomu, že zatímco ještě v roce 2002 absolvovalo vysokou školu zhruba 15 % populačního ročníku, o deset let později to bylo již přes 40 %. Zároveň vysokou školu absolvovaly převážně ještě populačně poměrně silné ročníky lidí narozených v 80. letech 20. století, strmý masivní nárůst absolutních hodnot počtu absolventů vysokých škol tak byl přirozeným důsledkem těchto trendů. Kolem roku 2012 však již byl zastaven obrovský růst podílu uchazečů přijímaných na vysokou školu. Posléze začal klesat i podíl absolvujících z populačního ročníku zhruba na hranici 35 %. Zároveň s tím však začínají absolvovat výrazně populačně slábnoucí ročníky lidí narozených v 90. letech. Důsledkem je tedy značný pokles počtu absolventů, který bude pokračovat i nadále.

Tyto změny se samozřejmě musely zásadním způsobem odrazit ve výši podílu vysokoškoláků v populaci. Tento podíl se mezi roky 2002 a 2017 zvýšil z již zmiňovaných 11,8 % na 23,9 %. V podstatě se tedy zdvojnásobil. Ve srovnání se zbytkem Evropské unie se však naše pozice příliš nezměnila. Česká republika si v pořadí zemí EU podle zastoupení terciárně vzdělaných v dospělé populaci oproti roku 2002 dokonce ještě o jedno místo pohoršila, takže v současné době mají menší podíl jen v Rumunsku, Itálii, Slovensku a Chorvatsku (viz Graf 2). Průměr za celou Evropskou unii je 31,4 %. I přes masivní růst na tom není Česká republika o mnoho lépe ani při srovnání mladších věkových skupin ve věku 25-34 let. V rámci ní tvoří absolventi terciárního vzdělání téměř přesně jednu třetinu z populace, ve srovnání s dalšími 27 zeměmi EU to však stačí pouze na 22. místo. Na druhou stranu tempo růstu (změna z necelých 12 na necelých 34 %) bylo po Slovensku a Maltě třetí nejvyšší. Zároveň také platí, že průměr za celou EU (39 %) není o mnoho vyšší, než je současná hodnota v České republice. Ukazuje to na poměrně výraznou podobnost vzdělávacích politik napříč zeměmi EU, které se snaží působit v souladu se sdělením Evropské komise ze září 2011, které

⁴ Jedná se o hodnoty pouze za veřejné a soukromé vysoké školy. Při připočtení absolventů za státní vysoké školy by tento počet byl ještě o něco málo vyšší, celkový trend by to však nijak neovlivnilo. Zdroj dat je databáze Sdružených informací matrik studentů, MŠMT (zkráceně SIMS).

povzbuzuje členské země k dalšímu růstu podílu vysokoškoláků v populaci. Jejím cílem je zvýšit průměrný podíl absolventů s vysokoškolským diplomem v zemích EU na 40 % do roku 2020.

Graf 2: Podíl dospělých s terciárním vzděláním v zemích EU v roce 2017

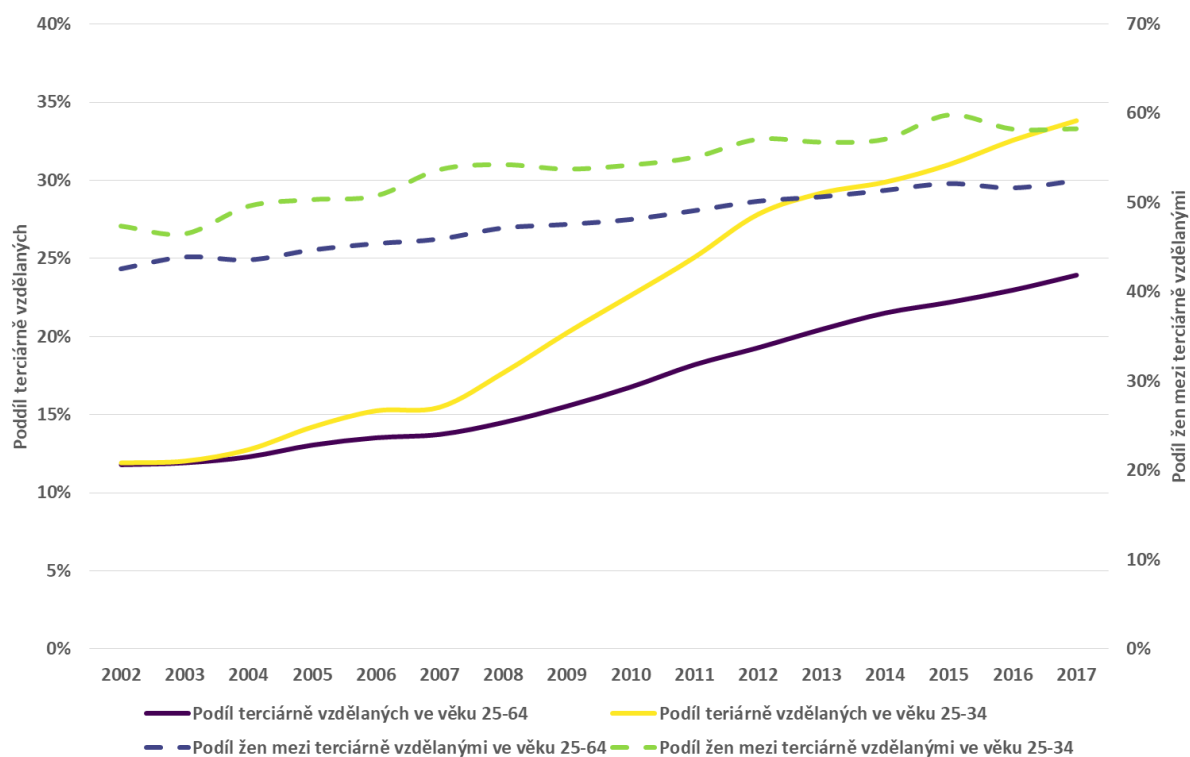
Zdroj: Eurostat

Ve všech zemích kromě Finska (kde je však podíl vysokoškoláků dlouhodobě jeden z nejvyšších) je podíl vysokoškoláků vyšší ve věkové skupině 25 až 34 let než v celé dospělé populaci. To svědčí o výrazné snaze navyšovat zastoupení vysoce kvalifikovaných lidí v pracovní síle prakticky v celé Evropské unii. Zajímavé ovšem jistě je, že nejvyšších hodnot v nejmladší věkové kategorii nedosahují nejvyspělejší evropské státy, ale Kypr, Litva a Irsko, kde je podíl vysokoškoláků ve věkové skupině 25 až 34 let vyšší než 50 %.

I přes výrazný nárůst podílu mladých lidí, kteří v České republice absolvují vysokou školu, potvrzuje ještě poměrně dlouho, než se tyto změny projeví v rámci celé produktivní populace. Nárůst podílu v celé populaci bude navíc výrazně zpomalován prudce klesající demografickou křivkou, kdy se do odpovídajícího věku absolvování vysoké školy dostávají stále početně slabší ročníky.

O graduálním růstu ostatně vypovídá i Graf 3. Ten ukazuje růst podílu vysokoškoláků ve věkové skupině 25 až 34 let po celé sledované období, avšak k strmému růstu došlo pouze mezi roky 2007 a 2013. Od té doby došlo k jeho výraznému zvolnění. Zároveň je vidět, jak je růst v celé populaci mnohem pozvolnější, vzdělanostní struktura mladších a starších ročníků je tak čím dál tím více odlišnější.

Graf 3: Podíl terciárně vzdělaných a podíl žen mezi terciárně vzdělanými v České republice (2002–2017)

Dalším zajímavým faktem, který graf ukazuje, je značné zvyšování podílu žen mezi vysokoškolsky vzdělanou populací. Tento fakt je odrazem poměrně výrazné feminizace českého vysokého školství. Podíl žen mezi absolventy terciárního vzdělání vzrostl během za 15 let ze 47 % na 58 %. Jde o nejvyšší nárůst mezi zeměmi Evropské unie.

Výsledky šetření

Hodnocení vysokoškolského studia

Oblast zpětného hodnocení či reflexe absolvovaného studia se zaměřuje na čtyři základní tematické oblasti:

- hodnocení (vlastní) vstupní motivace ke studiu;
- hodnocení metod výuky, se kterými se absolventi setkali během studia;
- generalizovanou reflexi kvality vyučujících;
- hodnocení připravenosti na některé specifické aspekty trhu práce.

Ve všech čtyřech oblastech jde o zpětné a subjektivní hodnocení situace. Tyto otázky bývají někdy podceňovány právě pro svou evidentní subjektivnost, ale dalším metodologickým problémem může být také jejich časové zařazení do minulosti. Přestože se toto hodnocení obrací do minulosti, odráží se v něm do značné míry současná (životní a pracovní) situace absolventů, která je bezesporu významným způsobem formuje a ovlivňuje. Tento typ hodnocení představuje jistý druh sebepotvrzování (vlastních) minulých voleb. Současně však jde o důležitou součást takového typu výzkumu a odpovědi respondentů i přes tyto obecnější limity vykazují konzistenci jak vnitřní, tak také v dynamickém (časovém) srovnání. To se ukazuje u některých otázek a baterií, které byly použity již v předchozích absolventských šetřeních. Toto srovnání v čase je tam, kde to bude věcně a metodologicky možné, součástí i této analýzy.

Hlavní výsledky

Důvody výběru studia a reflexe této volby

Celý soubor

- Hlavní motivací ke studiu je získání vzdělanosti, znalostí a schopností, tj. seberozvoj.
- Atraktivita a zajímavost studia spolu s představou, že studium povede k nalezení naplňující práce, jsou důležité v druhém sledu.
- V otázce zaměřené na (hypotetickou) druhou volbu studia by více než dvě třetiny studentů jednoznačně zvolily stejný obor i školu/fakultu (67,5 %).
- Ve srovnání s šetřením z roku 2013 (v případě opakované volby studia i 2006 a 2010) jde o velmi podobné výsledky. Trendem tedy je stejnost postojů absolventů k motivaci ke studiu i možnosti opakované volby.

Forma studia

- Absolventi prezenční formy studia by svou volbu zopakovali méně často než absolventi kombinovaných a distančních forem studia (64,1 % ku 76,1 %).
- Pro absolventy prezenčních forem studia jsou nejdůležitějšími třemi důvody ke studiu následující skutečnosti v tomto pořadí: 1. rozvoj vzdělanosti, znalosti a schopnosti; 2.-3. atraktivní a zajímavé studium a možnost naplňující práce.
- Absolventi kombinovaných respektive distančních studií méně intenzivně očekávali, že studium je cestou k zajímavé a naplňující práci než ti, kdo studovali prezenčně.

Typ studia

- Pro absolventy všech třech typů studia jsou nejdůležitějšími třemi motivy shodně: vzdělanost, znalosti a schopnosti; atraktivita a zajímavost oboru a konečně možnost získat zajímavou a naplňující práci.
- Absolventi doktorandského studia hodnotí svoje důvody nejsilněji jako snahu o získání vzdělanosti, znalostí a schopností a nejsilněji vnímali studium jako zajímavé a atraktivní. Jsou rovněž nejvíce přesvědčení, že by svou volbu opakovali (74,1 %). Naopak 5,9 % těchto absolventů by nešlo vůbec doktorský studijní program studovat. To je oproti celému souboru absolventů v obou možnostech viditelně vyšší podíl.
- Absolventi magisterských a bakalářských oborů velmi podobně často říkají, že by stejné studium opakovali, ale zároveň v obou případech téměř 11,0 % z nich by zvolilo jiný studijní program na jiné vysoké škole.

Oborové skupiny studijních programů

- Rozdíly mezi preferovanými důvody ke studiu jsou podle oborových skupin relativně největší ve srovnání s rozdíly mezi různými typy a formami studia.
- Absolventi *Umění a humanitních věd* vstupovali do studia s největší motivací rozvoje své vzdělanosti a zároveň s relativně nižšími očekáváním zajímavé a naplňující a dobře placené práce.
- Absolventi oborů ve *Vzdělávání a výchově* se zdaleka nejméně domnívali, že studovali zajímavý a atraktivní obor, a spíše než dobré finanční ohodnocení reflektovali zajímavost a naplňující práci.
- Absolventi skupiny oborů *Informační a komunikační technologie* nejvíce kladli důraz kombinaci zajímavost/atraktivita a zisk zajímavé, naplňující a konečně dobře finančně ohodnocené práce.
- Absolventi skupiny oborů *Obchod, administrativa a právo* se nejvíce zaměřují na získání dobře placené práce a současně relativně nejméně zdůvodňují studium jako zajímavý a atraktivní obor a jako rozvoj vzdělanosti, znalostí a schopností.
- Svou volbu by nejčastěji opakovali absolventi skupiny oborů *Informační a komunikační technologie* (76,8 %), zatímco nejméně často by ji opakovali absolventi skupiny oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* (63,5 %).

Způsoby výuky a jejich přínos pro uplatnění na pracovním trhu

Celý soubor

- Samostudium a přednášky jsou způsoby výuky, na které je podle absolventů kladen během studia největší důraz.
- Nejmenší důraz je kladen na individuální výuku (student a učitel) a účast na výzkumných a uměleckých projektech.
- Samostudium (rozvíjející schopnost se připravovat samostatně) je nejlépe hodnoceným způsobem výuky vzhledem k uplatnění na trhu práce.
- Oproti minulému šetření Reflex z roku 2013 vypadla z baterie možnost získávání teoretických znalostí, které bylo nejsilnějším způsobem výuky. Když ale odhlédneme tento způsob výuky, pak důraz na přednášky a samostudium zůstává i v roce 2018 obdobně silný.

Forma studia

- Absolventi kombinovaného a distančního studia výrazně častěji uváděli, že při výuce se kladl důraz na přednášky a samostudium než absolventi prezenčních forem studia.
- Rozdíl v průměrech mezi důrazem na samostudium a práci ve skupinách mezi absolventy podle formy studia je u těchto dvou způsobů výuky relativně nejvyšší.
- Absolventi kombinovaného a distančního studia lépe než absolventi prezenčních studií hodnotili možnost aplikace přednášek, samostudia, vytváření vlastních textů a písemných materiálů a e-learningu na pracovním trhu.

Typ studia

- Doktorské studium je charakteristické důrazem na takové způsoby výuky, které souvisí s rozvojem individuálních schopností (samostudium, utváření písemných textů, vlastní tvorba) a také se schopností uplatnit se ve vědě/výzkumu (účast ve výzkumných a uměleckých projektech).
- Absolventi bakalářských studií se ve srovnání s magistry i doktory nejméně často domnívají, že v dotazníku nabízené způsoby výuky lze uplatnit na pracovním trhu. Relativně lépe než ostatní skupiny absolventů hodnotí pouze přednášky, práce ve skupinách a e-learning.

Oborové skupiny studijních programů

- Napříč všemi oborovými skupinami jsou přednášky tím způsobem výuky, na který je kladen největší důraz a zároveň tento způsob výuky nehraje významnou roli při uplatnění na trhu práce.
- Absolventi skupiny oborů *Informační a komunikační technologie* reflektují více zkušeností s použitím výukových metod blízkých inovativním pedagogickým přístupům (např. práce ve skupinách, projektové učení a e-learning), ale nejméně zkušeností mají s praxí nebo stážemi.
- Nejvíce praktické způsoby výuky byly použity během studia absolventů skupiny oborů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé sociální podmínky*.
- Absolventi skupiny oborů *Vzdělávání a výchova* uvádějí s největší intenzitou, že byl v jejich studiu kladen důraz na přednášky a na samostudium. Za současného relativně silnějšího uplatňování praxí a stáží.

Podíl velmi kvalitních vyučujících během studia

Celý soubor

- Nejčastější odpovědí na otázku zaměřenou na podíl velmi kvalitních vyučujících během studia byl výběr možnosti 80 %. Takto odpověděla čtvrtina (25,2 %) respondentů.
- Nejvíce odpovědí se soustředilo do možností 70 % až 90 % podílu velmi kvalitních vyučujících a tyto možnosti volily celkem téměř dvě třetiny (62,2 %) respondentů.
- Hodnocení vyučujících je v tomto šetření prakticky shodné jako v šetření z roku 2013.

Forma studia

- Absolventi prezenčních studijních programů jsou vůči kvalitě vyučujících relativně nejkritičtější. Celá pětina (20,9 %) z nich zvolila na škále podílu velmi kvalitních vyučujících možnosti 0 % až 40 %. To je téměř dvakrát tolik než absolventi kombinovaných a distančních studií (11,7 %).

Typ studia

- Vůči kvalitě pedagogického sboru jsou nejvíce kritičtí absolventi-magistři: 80 % až 100 % podíl velmi kvalitních vyučujících v odpovědích 42,7 % respondentů.
- Absolventi doktorského studia volí 80% až 100% podíl velmi kvalitních vyučujících ve srovnání s bakaláři a magistry nejčastěji (52,8 %, rozdíl je v tomto případě zhruba 10 % ve prospěch absolventů doktorského studia), ale současně je jich nejvíce i na druhé straně škály (0% až 20% podíl kvalitních vyučujících), když tyto možnosti jich volí 8,9 %, zatímco např. bakaláři „jen“ 5,0 %.

Oborové skupiny studijních programů

- Nejnižší součet odpovědí 80 % až 100 % podíl kvalitních vyučujících je mezi absolventy oborových skupin *Obchod, administrativa a právo* (39,8 %) a *Informační a komunikační technologie* (40,1 %), a většina odpovědí je směřována do „středu“.
- Nejvyšší součet odpovědí 80 % až 100 % podílu kvalitních vyučujících je mezi absolventy skupiny oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika* (53,2 %) a *Vzdělávání a výchova a Umění a humanitní vědy* (50 %).

Příprava na vstup na pracovní trh

Celý soubor

- Relativně nejméně studium podle absolventů přispělo ke zvládnutí přijímacího řízení do zaměstnání. Relativně nejvíce pak ke schopnosti se dále vzdělávat.
- Podle dovedností nabízených v dotazníku se absolventi nejsilněji ztotožňují s rozvojem sociálních dovedností, což je typicky průřezová dovednost a nejméně uměleckých dovedností, které se ale týkají explicitně velmi malé části respondentů.

Forma studia

- Absolventi prezenčních studijních programů hodnotí všechny položky, které se týkají rozvoje konkrétních dovedností při vstupu a uplatnění se na pracovním trhu, lépe než absolventi

kombinovaného a distančního studia, jedinou výjimku představuje další osobnostní růst, který ale lze chápat i jako šířeji uplatnitelný než „jen“ pro pracovní trh.

- Rozvoj nabízených dovedností se podle formy studia liší minimálně.

Typ studia

- Doktorandi, jejichž důvody vstupu do studia jsou jiné než u ostatních dvou typů studijních programů, velmi pozitivně hodnotí rozvoj schopnosti se dále vzdělávat, schopnosti osobnostně růst.
- Absolventi magisterských studijních programů hodnotí rozvoj nabízených dovedností pro vstup a uplatnění se na pracovním trhu lépe než absolventi bakalářských studijních programů.
- Rozdíly podle typu studia v oblasti rozvoje dovedností lze vyhodnotit jako věcně podstatné jen v případě absolventů doktorského studia: jejich dovednosti se nejvíce rozvíjejí u pokročilých literárních dovedností a nejméně u podnikatelských dovedností.

Oborové skupiny studijních programů

- Největší rozdíly mezi oborovými skupinami jsou u položek „Byl/a schopen/schopna se orientovat v nabídkách trhu práce a vyhledal/a si odpovídající práci“. Nejméně tuto skutečnost reflektují jako rozvíjenou absolventi oborů *Umění a humanitní vědy*, naopak nejvíce absolventi oborů *Obchod, administrativa a právo*.
- Nejvíce jsou sociální dovednosti rozvíjeny v oborové skupině *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*, nejméně v oborové skupině *Přírodní vědy, matematika a statistika*.
- Pokročilé ICT dovednosti jsou logicky nejvíce rozvíjeny v oborové skupině *Informační a komunikační technologie (ICT)* Podrobné výsledky

Podrobné výsledky

Důvody výběru studia a reflexe této volby

Tabulka 1: Důvody výběru studia (průměr)

	Zajímavý a atraktivní obor studia	Studium pomůže rozvíjet moji vzdělanost, znalosti a schopnosti	Studium mi bylo osobně doporučeno	Bez přijímacích zkoušek/ snadné přijetí	Nebyl/a jsem přijat/a k jinému studiu	Studium pomůže k zajímavé a naplňující práci	Díky studiu budu moci získat dobře placenou práci	Studium mělo vysokou společenskou prestiž	Jednalo se o pokračování v rodinné tradici	Vyhovovala mi geografická poloha vysoké školy	Město, nebo část města, kde se vysoká škola nacházela, bylo atraktivní pro život
Forma studia											
prezenční	1,72	1,55	3,48	3,69	4,60	1,72	2,29	2,67	4,54	2,69	2,45
kombinované a distanční	1,92	1,51	3,30	3,60	4,77	2,03	2,59	2,83	4,64	2,55	2,99
Typ studijního programu											
bakalářský	1,90	1,59	3,43	3,59	4,56	1,96	2,57	2,94	4,65	2,53	2,80
magisterský	1,75	1,52	3,48	3,73	4,67	1,74	2,28	2,64	4,54	2,69	2,52
doktorský	1,68	1,39	2,85	3,79	4,90	1,85	2,79	2,63	4,58	2,73	2,75
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	2,01	1,55	3,42	3,85	4,61	1,86	2,82	3,07	4,55	2,55	2,78
Umění a humanitní vědy	1,67	1,39	3,40	4,14	4,61	2,05	3,06	2,90	4,67	2,72	2,49
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	1,82	1,56	3,49	3,87	4,61	2,00	2,55	2,80	4,76	2,55	2,55
Obchod, administrativa a právo	1,88	1,61	3,42	3,79	4,61	1,82	1,94	2,52	4,58	2,55	2,50
Přírodní vědy, matematika a statistika	1,62	1,48	3,48	3,41	4,71	1,71	2,44	2,78	4,64	2,77	2,62
Informační a komunikační technologie	1,60	1,55	3,47	3,19	4,79	1,67	1,81	2,63	4,49	2,43	2,44
Technika, výroba a stavebnictví	1,66	1,53	3,45	3,04	4,73	1,63	1,99	2,52	4,40	2,81	2,60
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	1,77	1,57	3,52	3,14	4,64	1,87	2,63	3,01	4,33	2,88	2,65
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	1,72	1,50	3,41	4,24	4,65	1,66	2,46	2,53	4,60	2,68	2,69
Služby	1,70	1,55	3,34	3,65	4,74	1,86	2,29	2,70	4,53	2,65	2,63
Celkem	1,78	1,53	3,43	3,70	4,65	1,80	2,38	2,72	4,57	2,65	2,61

Poznámky: Znění otázky: Do jaké míry vystihují následující výroky důvody, kvůli nimž jste se rozhodl/a pro toto studium? Použitá škála 1- rozhodně ano až 5- rozhodně ne. Nejdůležitější tři důvody ke studiu jsou označeny tučně.

V hodnocení důvodů výběru studia existuje jednoznačná preference následujících tří: zajímavost či atraktivita studia, rozvoj vzdělanosti, znalostí a schopností a konečně i prostředek/možnost pro získání zajímavé a naplňující práce. Hned v druhém sledu jsou dobré finanční ohodnocení a prestiž a také atraktivita lokality a geografická poloha vysoké školy. Tyto preferované důvody jsou diferencovanější především v případě absolventů ve struktuře podle oborových skupin (viz Tabulka 2):

- 1) absolventi skupiny oborů *Umění a humanitní vědy* vstupovali do studia s největší motivací rozvoje své vzdělanosti a zároveň s relativně nižšími očekáváními zajímavé a naplňující a dobře placené práce;
- 2) absolventi oborů *Vzdělávání a výchova* se lišili od předchozích v tom, že zdaleka nejméně se domnívali, že studovali zajímavý a atraktivní obor a spíše než dobré finanční ohodnocení reflektovali zajímavost a naplňující práci;
- 3) absolventi skupiny oborů *Informační a komunikační technologie* kladli důraz na zajímavost/atraktivitu současně s tím, že díky studiu získají zajímavou a naplňující a dobře finančně ohodnocenou práci (nejvíce podle oborů).
- 4) absolventi oborů *Obchod, administrativa a právo* se nejvíce zaměřují na získání dobře placené práce a současně relativně nejméně uvádějí jako motivaci volby zajímavý a atraktivní obor rozvoj vzdělanosti, znalostí a schopností.

Tabulka 2: Čtyři nejsilnější motivy pro studium (rozdělené podle oborů, kde jsou nejvíce a nejméně silné)

	...jednalo se o zajímavý a atraktivní obor studia.	...toto studium pomůže rozvíjet moji vzdělanost, znalosti a schopnosti.	...toto studium pomůže k zajímavé a naplňující práci.	...díky tomuto studiu budu moci získat dobře placenou práci.
Nejsilnější v oborových skupinách	Přírodní vědy, matematika; Informační a komunikační technologie	Umění a humanitní vědy; Přírodní vědy, matematika a statistika	Technika, výroba a stavebnictví; Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	Informační a komunikační technologie (ICT) Obchod, administrativa a právo
Nejslabší v oborových skupinách	Vzdělávání a výchova; obchod, administrativa a právo	Obchod, administrativa a právo	Umění a humanitní vědy; Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	Umění a humanitní vědy; vzdělávání a výchova

Pokud srovnáme tyto výsledky s výsledky předchozího šetření absolventů z roku 2013 (s výsledky za rok 2010 je již srovnat nelze, protože v šetření byly použity jiné kategorie), jsou velmi podobné. Použité varianty sice nejsou plně shodné, nicméně tehdejší absolventi se v podstatě shodují s nynějšími v tom smyslu, že ve studiu jim šlo o rozvoj vzdělanosti, znalostí a schopností (zcela totožná formulace) a o získání možnosti dobré profesní kariéry v podobě dobrého pracovního uplatnění respektive zajímavé a naplňující práce. V obou případech (tj. v roce 2013 i 2018) tedy studium chápali absolventi jako příležitost k sebezrozvoji a současně k získání “dobrého” zaměstnání. Obdobně se ukazuje srovnání na úrovni širokých oborů: absolventi uměleckých a humanitních věd dlouhodobě svoje studium spojují především s rozvojem osobní vzdělanosti a naopak absolventi

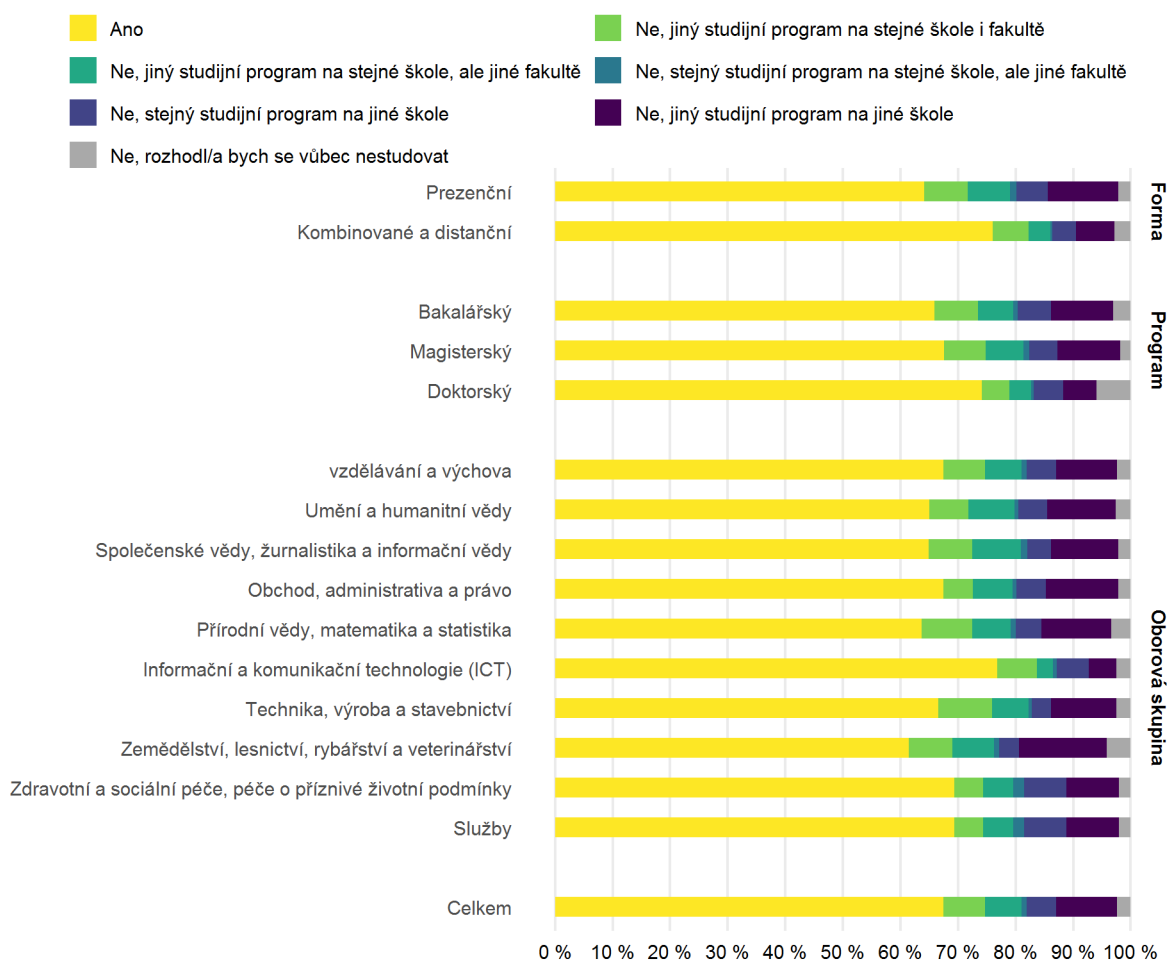
ekonomických a právních oborů (tj. obchod, administrativa a právo spojují svoje studium se zvýšenými finančními očekáváními v oblasti pracovního uplatnění. Přes vysokou univerzálnost vysokoškolského studia tak stále platí, že určité obory přitahují určitým způsobem (tj. hodnotově) nastavené studenty.

Tabulka 3: Srovnání výzkumů 2018 a 2013

2018		2013	
formulace	odpovědi	formulace	odpovědi
zajímavý a atraktivní obor studia.	1,78	zajímavý a atraktivní obor studia.	1,83
studium pomůže rozvíjet moji vzdělanost, znalosti a schopnosti.	1,55	studium pomůže rozvíjet moji vzdělanost, znalosti a schopnosti.	1,32
studium pomůže k zajímavé a naplňující práci.	1,80	studium pomůže k dobrému pracovnímu uplatnění.	1,97
díky tomuto studiu budu moci získat dobře placenou práci	2,38	získat možnost dobře placeného zaměstnání	2,06

Poznámka: V obou případech byla použita stejná škála odpovědí, prezentované průměry proto lze srovnat.

Graf 4: Opakovaná volba studia

Poznámka: Znění otázky je: „Kdybyste měl/a možnost znovu svobodně volit, zvolil/a byste si stejný studijní program na stejné škole i fakultě?“.

Jednoznačná opakovaná volba na úrovni, která překročila dvě třetiny všech respondentů (67,5 %), naznačuje vysokou míru spokojenosti s absolvovaným studiem, ale na druhou stranu 10 % absolventů by volilo jiný studijní program na jiné vysoké škole, tzn. že zpětně hodnotí své studium jako chybné rozhodnutí v obou hlavních kritériích. Nejpozitivněji hodnotí svoje studium absolventi doktorských studií a signifikantně spokojenější jsou rovněž studenti kombinovaných a distančních studijních programů. Tam je rozdíl oproti prezenčním absolventům více než 10 % (prezenční 64,1 % a kombinovaní a distanční 76,0 %).

Srovnání s předchozím výzkumem 2013

Reflex 2013⁵

Stejný obor studia na stejné vysoké škole by volilo 63 % bakalářů a 66 % magistrů. Tato volba opakování stejného studia na stejné vysoké škole je potvrzena ve většině skupin fakult, výjimkou jsou fakulty zemědělské, zdravotnické a pedagogické – v těchto případech je vyšší podíl bakalářů než magistrů, kteří by opakovali stejné studium na stejné vysoké škole. Mezi bakaláři je výrazně nižší podíl těch, kteří by své studium opakovali, u absolventů stavebních fakult (jen 48 %, je nutné vzít v úvahu, že tito absolventi vstupovali na trh práce v době poklesu stavební výroby v důsledku jevů spojených s ekonomickým útlumem), dále také u absolventů strojních a zdravotnických fakult.

U zdravotnických fakult se tento jev opakuje také mezi absolventy magisterského studia a obdobně nízký podíl (53 %, resp. 55 %) těch, kteří by opakovali své studium je rovněž mezi absolventy zemědělských fakult. Naopak absolventi právnických, lékařských, uměleckých, teologických a strojních fakult by své studium opakovali téměř ze tří čtvrtin. Stejný obor, ale na jiné vysoké škole by raději studovalo 7 % bakalářů a 5 % magistrů. Mezi bakaláři nejčastěji absolventi lékařských, zdravotnických a uměleckých fakult a mezi magistry opět absolventi zdravotnických a uměleckých fakult.

Doplňkem k těm, kteří nebyli spokojeni se studiem na dané vysoké škole, je pak volba jiného oboru i jiné vysoké školy. Takovou volbu by shodně učinilo 15 % bakalářů i magistrů, mezi bakaláři nejčastěji absolventi stavebních, zemědělských a teologických fakult (asi jedna pětina) a mezi magistry téměř čtvrtina lékařských a zemědělských fakult.

Způsoby výuky a jejich přínos pro uplatnění na pracovním trhu

Samostudium a přednášky byly nejčastějšími způsoby výuky (respektive byl na ně kladen z hlediska absolventů největší důraz). Samostudium se zdá být základní nutností vysokoškolského studia a zvyšuje nároky na osobní zodpovědnost studentů. Naopak individuální výuka s učitelem a účast ve výzkumných či uměleckých projektech byly způsoby výuky, na něž byl během studia kladen nejmenší důraz. Jim se blížila rovněž praktická výuka (stáže, praxe, jež jsou součástí studijních programů) a e-learning. To je pohled, který platí pro celý soubor respondentů.

Pokud se zaměříme na formy studia, je příznačné, že absolventi kombinovaných a distančních studijních programů uvádějí, že důraz na přednášky a zejména na samostudium je ještě větší než v prezenčních studijních programech. Platí to kromě toho ještě pro vytváření vlastních textů,

⁵ Převzato ze závěrečné zprávy.

písemných materiálů a vlastní tvorbu jako takovou. Naopak nejvýraznější difference v opačném směru (tj. v menším důrazu na tyto způsoby výuky) se objevuje v případě práce ve skupinách, účasti na výzkumných či uměleckých projektech a ústních prezentacích.

Jak studium postupuje do dalších fází - typů studijních programů (od bakalářského, přes magisterský až k doktorskému) - důležitost/důraz na přednášky významně klesá a naopak roste význam vytváření vlastních textů a tvorby a očekávatelně (až pro doktorské studium vlastně nezbytně) také účast ve výzkumných /uměleckých projektech. I důraz na samostudium je vyšší, ale nejedná se o tak výrazný posun.

Logicky největší diferenciací způsobů výuky opět nastává z perspektivy oborových skupin, jak ukazuje Tabulka 4, i když i zde platí, že napříč všemi oborovými skupinami jsou přednášky tím způsobem výuky, na který je kladen největší důraz.

Nicméně je evidentní, že absolventi *oborů Informační a komunikační technologie* reflektují více zkušenost s použitím metod, které mají blíže „novým“ pedagogickým přístupům: práce ve skupinách (průměr 2,33/ průměr celého souboru 2,59), projektové učení (2,08/ 2,71) a e-learning (2,80/ 3,28) a současně nejméně často byla součástí jejich studia praxe nebo stáže a relativně nejméně také přednášky.

Praktické způsoby výuky (2,12 / 3,31) byly nejčastěji použity během studia absolventů *oborů Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé sociální podmínky*. Současně jde ale o obory, v nichž hrají jednu z nejdůležitějších rolí přednášky a samostudium.

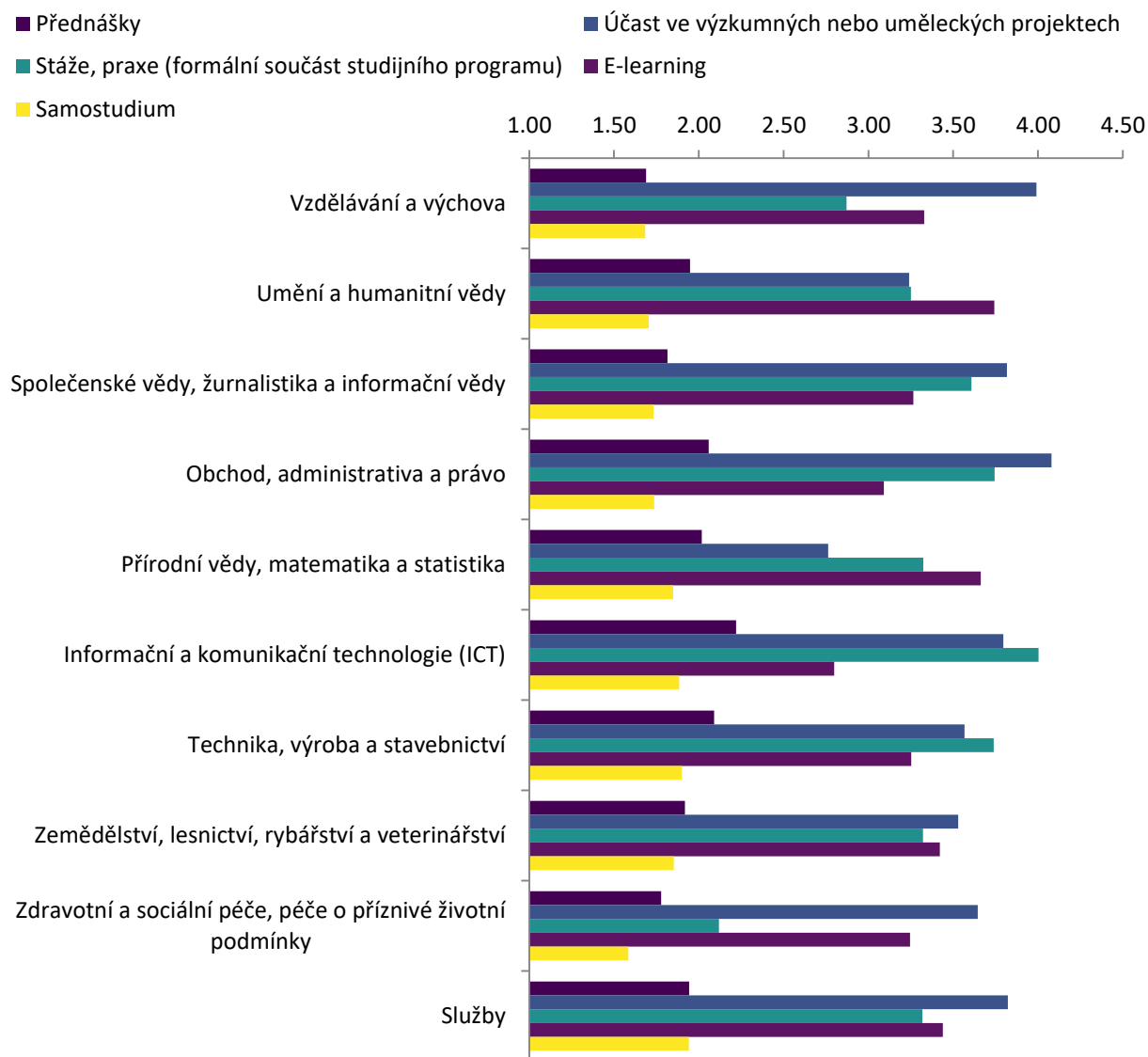
Absolventi pedagogických oborů (*vzdělávání a výchova*) uvádějí s největší intenzitou, že byl v jejich studiu kladen důraz na přednášky a na samostudium. Patří rovněž k těm, kde byly jako způsob výuky výrazněji uplatňovány praxe a stáže (průměr 2,87, průměr celku 3,31).

Tabulka 4: Do jaké míry byl při Vašem studiu kladen důraz na uvedené způsoby výuky? (podle průměrů)

	Přednášky	Práce ve skupinách	Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Stáže, praxe (jako součást studijního programu)	Projektové učení, vlastní řešení problémů	Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Ústní prezentace studentů	E-learning	Samo- studium	Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Vlastní tvorba
Forma studia											
Prezenční	1,96	2,45	3,61	3,24	2,69	2,42	2,45	3,37	1,92	4,02	2,72
Kombinované nebo distanční	1,87	2,90	4,02	3,45	2,75	2,10	2,86	3,07	1,41	3,96	2,50
Typ studijního programu											
Bakalářský	1,82	2,64	3,95	3,18	2,80	2,30	2,66	3,11	1,72	4,03	2,65
Magisterský	1,90	2,49	3,78	3,39	2,71	2,37	2,55	3,30	1,80	4,08	2,72
Doktorský	2,92	3,58	2,10	3,02	2,28	1,71	2,53	3,97	1,41	2,81	1,78
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	1,69	2,79	3,99	2,87	2,93	2,19	2,60	3,33	1,68	4,15	2,60
Umění a humanitní vědy	1,95	2,90	3,24	3,25	2,71	2,00	2,33	3,74	1,71	3,53	2,31
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	1,81	2,53	3,82	3,61	2,76	1,98	2,60	3,27	1,73	4,14	2,62
Obchod, administrativa a právo	2,06	2,43	4,08	3,74	2,70	2,31	2,48	3,09	1,74	4,17	2,78
Přírodní vědy, matematika a statistika	2,02	2,96	2,76	3,32	2,55	2,39	2,61	3,66	1,85	3,62	2,54
Informační a komunikační technologie (ICT)	2,22	2,33	3,80	4,00	2,08	2,52	2,86	2,80	1,88	4,03	2,32
Technika, výroba a stavebnictví	2,09	2,46	3,57	3,74	2,39	2,41	2,67	3,25	1,90	3,74	2,44
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	1,92	2,57	3,53	3,32	2,71	2,39	2,57	3,42	1,85	3,92	2,73
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	1,78	2,67	3,64	2,12	3,12	2,76	2,67	3,25	1,58	4,11	3,14
Služby	1,94	2,41	3,82	3,32	2,62	2,31	2,48	3,44	1,94	4,01	2,59
Celkem	1,93	2,59	3,74	3,31	2,71	2,32	2,58	3,28	1,75	4,00	2,65

Poznámky: Použitá škála: 1- do velké míry až 5 - vůbec ne. Tučně jsou označeny způsoby výuky, na něž byl kladen největší důraz.

Graf 5: Vybrané způsoby výuky, s nimiž se absolventi setkávali, podle oborových skupin (průměrné hodnoty)

Poznámka: Použitá škála: 1- do velké míry až 5 - vůbec ne.

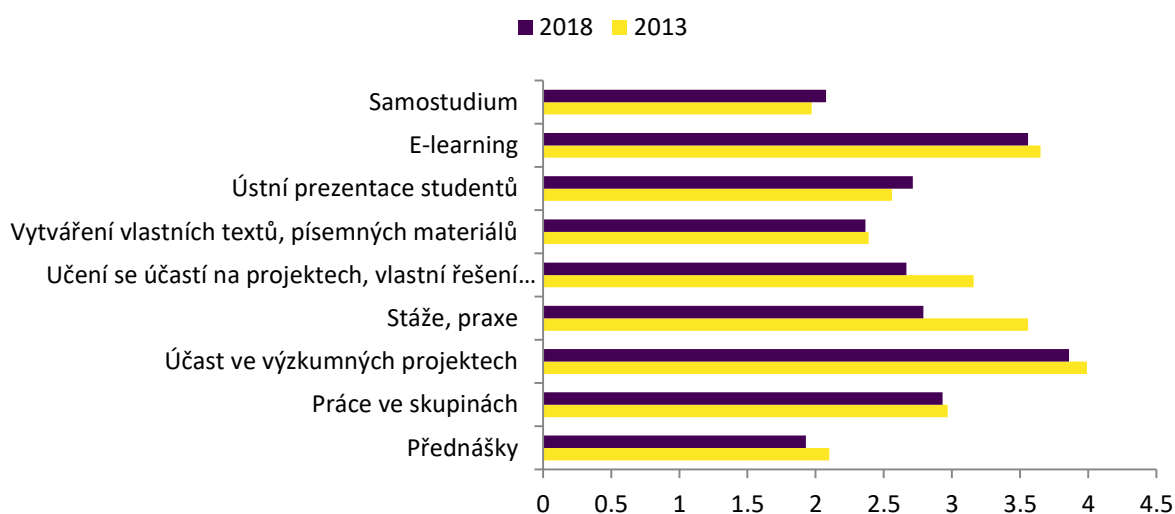
Způsoby výuky, kterým absolventi byli vystaveni během svého studia, nepřispěly v naprosté většině k jejich následnému uplatnění na trhu práce. To je sice obecné tvrzení, ale má platnost i v případě zaměření se na jejich konkrétní podoby. Jedinou výjimku představuje možná na první pohled trochu paradoxně samostudium. To na jedné straně patří k nejčastěji používaným způsobům výuky a na straně druhé je i nejvíce reflektováno jako způsob výuky, který „napomáhá“ k uplatnění na trhu práce. Samostudium lze chápat i jako schopnost samostatně se učit, což je schopnost velmi dobře použitelná i v jiných životních situacích, včetně zaměstnání.

Tabulka 5: Největší a nejmenší důraz na způsoby výuky podle oborových skupin

Důraz na:	Největší důraz v oborové skupině	Nejmenší důraz v oborové skupině
Přednášky	Vzdělávání a výchova	Informační a komunikační technologie
Práce ve skupinách	Informační a komunikační technologie	Přírodní vědy, matematika a statistika
Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Přírodní vědy, matematika a statistika	Obchod, administrativa a právo
Stáže, praxe (jako součást studijního programu)	Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	Informační a komunikační technologie (ICT)
Projektové učení, vlastní řešení problémů	Informační a komunikační technologie (ICT)	Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky
Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky
Ústní prezentace studentů	Umění a humanitní vědy	Informační a komunikační technologie (ICT)
E-learning	Informační a komunikační technologie (ICT)	Přírodní vědy, matematika a statistika
Samostudium	Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	Služby
Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Umění a humanitní vědy	Obchod, administrativa a právo
Vlastní tvorba	Umění a humanitní vědy	Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky

Způsob interpretace je v tomto případě obtížný zejména v případě, když víme, že na některé způsoby výuky nebyl kladen důraz. Má proto smysl se zaměřit jen na ty způsoby výuky, které reálně byly alespoň v nějaké míře používány, tzn. ty, které v průměru dosahují maximálně hodnoty 3,00. Jde o následující způsoby výuky: přednášky, samostudium, projektové učení, vlastní řešení problémů, vytváření vlastních písemných materiálů, ústní prezentace, vlastní tvorba a práce ve skupinách.

Graf 6: Srovnatelné způsoby výuky a změna důrazu na ně (podle průměrů, celý soubor)

Poznámka: V grafu jsou uvedeny pouze způsoby výuky, které se vyskytovaly současně v šetření Absolvent 2018 i Reflex 2013. Čím vyšší průměr, tím nižší důraz na způsob výuky. Použitá škála: 1- do velké míry až 5 - vůbec ne.

Možnost srovnání s předchozími šetřeními je mírně omezená, ale baterie je z většiny shodná jako v letech 2013 a 2010. Graf 6 nicméně ukazuje poměrně jednoznačný trend: důraz na přednášky jako způsoby výuky se dokonce mírně zvýšil: z průměrné hodnoty 2,10 stoupl na 1,93. Ale nejvíce se zvýšil důraz u projektového učení (z průměru 3,16 na 2,48). Např. u e-learningu jde o změnu minimální, podobně málo se mění i důraz na vytváření vlastních písemných materiálů nebo ústní prezentace.

Zatímco přednášky byly druhým nejintenzivněji používaným způsobem výuky, jeho eventuální uplatnění na trhu práce je očekávatelně mnohem nižší. Samostudium je naproti tomu něco, co lze v celku dobře použít i pro trh práce. Z hlediska absolventů je patrná i relativně pozitivní reakce na použitelnost projektového učení; přestože nejde o tak často používanou metodu výuky, její uplatnění je dobře možné. Vypovídající je rovněž rozdíl mezi průměry: na jedné straně je kladen důraz v průměru 2,71, ale využitelnost je 2,48. Což je jeden ze dvou způsobů výuky (ještě jde o vlastní tvorbu), kde je vyšší hodnotou hodnocena jeho uplatnitelnost než reflektovaný důraz na něj během studia.

Z hlediska typu studijního programu platí následující: absolventi doktorských studijních programů nejvíce oceňují přínos samostudia a vytváření vlastních textů a také účasti ve výzkumných nebo uměleckých projektech. To je samozřejmě odraz akademického zaměření tohoto typu studia: jejich dobré uplatnění spočívá mimo jiné v tom, zda budou schopni publikovat, připravovat a účastnit se projektů a samozřejmě samostatně se vzdělávat. Mezi bakalářskými a magisterskými absolventy nejsou v hodnocení způsobů výuky jako příspěvku k uplatnění na trhu práce velké rozdíly.

Forma studia poměrně výrazně odlišuje tento typ hodnocení. Absolventi kombinovaných a distančních studijních programů, u nichž je možné předpokládat to, že během studia pracovali a zároveň, že do kombinovaného/distančního studia vstoupili s časovým odstupem od svých posledních studií, výrazně výše hodnotí přednášky jako způsob výuky, který jim pomohl na trhu práce/v práci (2,59 absolventi kombinovaných a distančních studijních programů / 3,10 všichni absolventi).

Absolventi podle oborových skupin nejpodobněji hodnotí samostudium, kde je rozdíl v průměru je jen 0,33 a nejvyšší průměr je a odpovědí absolventů *Informačních a komunikačních technologií* a nejvyšší u absolventů *Společenských věd, žurnalistiky a informačních věd*, naopak největší rozdíl je u účasti ve výzkumných a uměleckých projektech (rozdíl 1,02, nejvyšší průměr absolventi skupiny oborů *Přírodní vědy matematika a statistika*, nejvyšší *Obchod, administrativa a právo*).

Možnost srovnání s předchozími šetření absolventů není.

Tabulka 6: Do jaké míry Vám tyto způsoby výuky pomohly připravit se na následné uplatnění na trhu práce?

	Přednášky	Práce ve skupinách	Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Stáže, praxe formální součást studijního programu)	Projektové učení, vlastní řešení problémů	Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Ústní prezentace studentů	E-learning	Samo- studium	Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Vlastní tvorba
Forma studia											
Prezenční	3,10	2,65	3,57	2,96	2,42	2,54	2,55	3,65	2,11	3,75	2,51
Kombinované nebo distanční	2,59	3,01	3,91	3,41	2,59	2,33	2,83	3,35	1,97	3,78	2,53
Typ studijního programu											
Bakalářský	2,81	2,89	3,92	3,19	2,66	2,57	2,80	3,45	2,14	3,83	2,65
Magisterský	2,98	2,68	3,69	3,09	2,42	2,48	2,58	3,57	2,05	3,80	2,50
Doktorský	3,03	3,22	2,27	2,86	2,18	1,87	2,52	3,90	1,83	2,95	1,92
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	2,66	2,93	3,86	2,79	2,67	2,36	2,71	3,56	2,08	3,87	2,50
Umění a humanitní vědy	3,13	2,98	3,27	3,14	2,55	2,32	2,49	3,87	2,11	3,49	2,40
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	3,03	2,76	3,73	3,34	2,49	2,29	2,65	3,56	2,23	3,94	2,53
Obchod, administrativa a právo	3,16	2,64	3,97	3,45	2,47	2,43	2,50	3,44	2,09	3,92	2,59
Přírodní vědy, matematika a statistika	3,04	2,88	2,84	3,06	2,31	2,36	2,59	3,74	2,05	3,45	2,37
Informační a komunikační technologie (ICT)	3,13	2,43	3,69	3,66	1,94	2,66	2,84	3,24	1,90	3,79	2,15
Technika, výroba a stavebnictví	2,95	2,59	3,44	3,34	2,12	2,42	2,60	3,57	2,00	3,45	2,21
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	2,84	2,86	3,61	3,28	2,58	2,52	2,70	3,63	2,12	3,78	2,51
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	2,58	2,98	3,74	2,16	2,88	2,97	2,88	3,54	1,94	3,78	3,00
Služby	2,96	2,60	3,71	3,15	2,40	2,44	2,42	3,64	2,22	3,77	2,48
Celkem	2,93	2,77	3,68	3,11	2,48	2,47	2,64	3,55	2,07	3,76	2,51

Poznámka: Použitá škála: 1- do velké míry až 5 - vůbec ne.

Podíl velmi kvalitních vyučujících během studia

Tabulka 7: Jaký byl ve Vašem studiu podíl velmi kvalitních vyučujících?

	100 % kvalitních učitelů	90 %	80 %	70 %	60 %	50 %	40 %	30 %	20 %	10 %	0 % kvalitních učitelů
Forma studia											
Prezenční	2,1	14,0	24,7	20,5	9,5	8,3	5,9	7,4	5,3	2,2	0,1
Kombinované nebo distanční	5,7	24,3	27,5	16,5	7,1	7,3	3,5	4,0	2,6	1,5	0,1
Typ studijního programu - 3 typy											
Bakalářský	4,9	20,8	26,8	18,0	7,7	7,0	4,6	5,2	3,3	1,6	0,1
Magisterský	2,2	15,6	24,9	20,2	9,4	8,5	5,5	6,8	4,9	2,0	0,0
Doktorský	6,4	19,3	27,2	14,5	6,5	8,2	3,8	5,4	5,4	3,2	0,3
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	5,0	21,0	25,2	17,6	7,5	8,5	4,6	5,4	3,7	1,5	0,0
Umění a humanitní vědy	7,1	21,7	24,4	17,2	7,1	6,8	4,2	4,7	4,4	2,2	0,3
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	2,3	18,4	26,5	18,5	8,6	8,8	5,5	5,7	4,5	1,4	0,0
Obchod, administrativa a právo	2,2	13,1	24,5	20,5	10,8	8,5	5,8	6,9	5,4	2,3	0,1
Přírodní vědy, matematika a statistika	3,2	22,5	27,6	17,6	8,3	6,4	3,6	5,6	3,6	1,6	0,1
Informační a komunikační technologie (ICT)	0,7	13,0	26,4	21,1	7,7	8,4	6,2	9,3	5,7	1,3	0,1
Technika, výroba a stavebnictví	2,3	15,4	26,9	20,1	8,7	6,7	5,4	7,2	5,0	2,3	0,0
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	4,3	16,1	27,1	18,5	8,9	7,3	5,8	6,8	3,1	2,1	0,0
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	3,4	18,6	24,8	19,4	8,6	8,6	4,9	6,0	3,6	2,0	0,0
Služby	2,3	16,8	25,2	22,2	9,5	7,8	4,3	5,3	3,6	2,8	0,1
Celkem	3,2	17,4	25,6	19,2	8,8	8,0	5,1	6,3	4,4	1,9	0,1

Nejčastější odpovědí respondentů byla ta, že podíl velmi kvalitních vyučujících při jejich studiu byl 80 %, v celém souboru to bylo 25,2 % respondentů, přičemž častěji takto volili absolventi kombinovaných a distančních programů a doktorských studijních programů. Více kritičtí jsou magistři a absolventi prezenčních studijních programů. Zajímavá je situace u absolventů doktorského studia, kteří sice nejčastěji volí 100 % až 80 % velmi kvalitních vyučujících (52,8 %) ale současně je jich nejvíce i na druhé straně škály (0 % až 20 % podíl kvalitních vyučujících), když tyto možnosti volí 8,9 % (viz Tabulka 8).

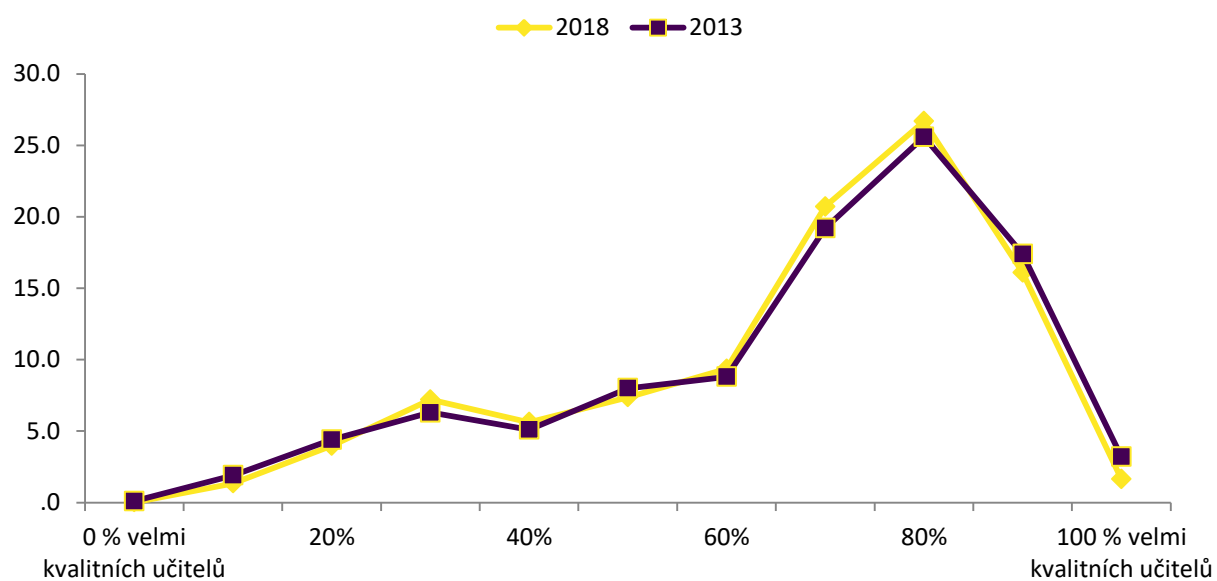
Skupinové obory se rovněž liší poměrně výrazně: *Obchod, administrativa a právo* – kde je indikován podíl velmi kvalitních učitelů (součet odpovědí 80 % až 100 %) jen na 39,8 % a podobně je na tom i skupinový obor *Informační a komunikační technologie* (40,1 %), a většina odpovědí je směřována do „středu“. Zatímco absolventi skupiny oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika* takto odpovídají v 53,2 %. Nad 50 % podílu mají také skupiny *Vzdělávání a výchova* a *Umění a humanitní vědy*. Podrobnější přehled poskytuje Tabulka 8.

Tabulka 8: *Krajnosti v podílu velmi kvalitních učitelů*

	80 % až 100 % podíl velmi kvalitních učitelů	0% až 20 % velmi kvalitních učitelů
Forma studia		
Prezenční	40,7	7,5
Kombinované nebo distanční	57,5	4,2
Typ studijního programu - 3 typy		
Bakalářský	52,5	5,0
Magisterský	42,7	6,9
Doktorský	52,8	8,9
Oborové skupiny studijních programů		
Vzdělávání a výchova	51,2	5,3
Umění a humanitní vědy	53,2	6,8
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	47,1	5,8
Obchod, administrativa a právo	39,8	7,7
Přírodní vědy, matematika a statistika	53,2	5,3
Informační a komunikační technologie (ICT)	40,1	7,1
Technika, výroba a stavebnictví	44,6	7,3
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	47,5	5,2
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	46,8	5,6
Služby	44,3	6,5
Celkem	46,1	6,4

Graf 7 prezentuje velkou podobnost odpovědí respondentů v roce 2013 a 2018, která naznačuje za prvé, stabilitu odpovědí respondentů v rámci velkého vzorku a s určitou mírou spolehlivosti také personálního zajištění vysokých škol.

Graf 7: Podíl velmi kvalitních učitelů - Srovnání výsledků šetření absolventů v letech 2018 a 2013

Příprava na vstup na pracovní trh

Tabulka 9: Do jaké míry Vás studium připravilo na to, abyste...?

	...mohl/a zvolit práci odpovídající vašim osobnostním charakteristikám a preferencím	..byl/a schopen/sc hopna se orientovat v nabídkách trhu práce a vyhledal/a si odpovídající práci	..zvládl/a při jímací řízení do zaměstnání	...byl/a schopen/na se ve své práci zapracovat	...se přizpůsobil/a režimu pracovního života	...zvládal/a sociální vztahy na pracovišti	...byl/a schopen/schopna se dále vzdělávat	..mohl/a dále osobnostně růst
Forma studia								
Prezenční	2,69	3,04	3,03	2,56	3,05	2,94	2,09	2,46
Kombinované nebo distanční	2,94	3,38	3,61	2,95	3,42	3,13	2,09	2,29
Typ studijního programu								
Bakalářský	2,97	3,29	3,45	2,89	3,31	3,03	2,29	2,49
Magisterský	2,68	3,05	3,09	2,59	3,11	2,97	2,03	2,39
Doktorský	2,73	3,58	3,48	2,62	3,12	3,31	1,77	2,16
Oborové skupiny studijních programů								
Vzdělávání a výchova	2,70	3,18	3,34	2,75	3,21	2,88	2,10	2,35
Umění a humanitní vědy	2,92	3,53	3,36	2,87	3,37	3,08	2,05	2,35
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	3,00	3,21	3,33	2,89	3,33	2,92	2,13	2,38
Obchod, administrativa a právo	2,83	2,95	3,13	2,71	3,22	2,95	2,18	2,47
Přírodní vědy, matematika a statistika	2,87	3,38	3,29	2,59	3,12	3,23	1,91	2,41
Informační a komunikační technologie (ICT)	2,57	3,05	3,04	2,46	3,23	3,21	1,96	2,28
Technika, výroba a stavebnictví	2,68	3,11	3,15	2,48	3,01	3,12	2,06	2,42
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	2,96	3,33	3,29	2,74	3,19	3,02	2,23	2,70
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	2,55	3,08	3,10	2,58	2,92	2,99	2,01	2,36
Služby	2,80	3,27	3,26	2,74	3,25	2,93	2,25	2,43
Celkem	2,77	3,15	3,22	2,68	3,17	3,00	2,09	2,40

Poznámka: Použitá škála: 1- do velké míry až 5- vůbec ne.

Absolventi uváděli, že do studia vstupovali s určitými očekáváními, mj. s tím, že získají vzdělanosti, znalosti a schopnosti. Jaké schopnosti vzhledem k jejich budoucímu životu ze svého hlediska nakonec během studia získali? Baterie otázek, která jim byla nabídnuta, obsahuje dvě základní oblasti: oblast specificky zaměřenou do pracovní sféry a širší oblast spojenou s rozvojem osobnosti. Přičemž 6 z 8 položek se týká pracovní oblasti a pouze dvě („Mohl/a osobnostně růst“ a „Byl/a schopen/na se dále vzdělávat“) osobnostního rozvoje.

Zejména dvě výše jmenované „osobnostní“ položky lze charakterizovat jako ty, které z pohledu respondentů ovlivnilo jejich studium relativně nejlépe. Přesto však se průměrné odpovědi pohybují v rozmezí mezi 2 – „do menší míry“ až 3 – „tak napůl“ (na pětistupňové škále). Položka „Byl/a schopen/schopna se dále vzdělávat“ představuje ale také určitý přesah do oblasti pracovní, pro niž se právě tato schopnost úzce spojená s konceptem celoživotního vzdělávání, stává stále více důležitou zejména s ohledem na Společnost/Průmysl 4.0.

Průměry schopnosti, k jejichž rozvoji studium podle absolventů přispěly nejméně, se pohybovaly mezi 3,00 až 3,22, tzn. mírně v negativní části škály odpovědí. Nejméně studium přispělo ke zvládnutí přijímacího řízení do zaměstnání, a v tomto případě jde o velmi konkrétní schopnost/dovednost, a jako problematičtější se jeví i samotný přechod do pracovního života (položka „Orientace v nabídkách pracovního trhu a vyhledání odpovídající práce“) respektive přizpůsobení se pracovnímu režimu.

Absolventi prezenčních studijních programů hodnotí všech položky lépe než absolventi kombinovaného a distančního studia, jedinou výjimku představuje další osobnostní růst. V tomto ohledu jsou absolventi prezenčních studijních programů (průměr 2,46) méně spokojeni než absolventi kombinovaných a distančních studií (průměr 2,09).

Absolventi magisterských studijních programů hodnotí tyto schopnosti lépe než absolventi bakalářských studijních programů. Opět se projevuje odlišnost absolventů doktorského studia. Doktorandi, jejichž důvody vstupu do studia jsou jiné než u ostatních dvou typů SP, tak poskytují poněkud jinou reflexi získaných schopností, které jednoznačně více odpovídají jejich vědecko-výzkumnému zaměření. Je to patrné zejména u velmi pozitivního hodnocení schopnosti se dále vzdělávat (průměr 1,77). Kromě toho poměrně výše hodnotí i rozvoj schopnosti osobnostně růst (průměr 2,16).

Největší rozdíly mezi oborovými skupinami jsou u položky „Byl/a schopen/schopna se orientovat v nabídkách trhu práce a vyhledal/a si odpovídající práci“. Nejméně tuto skutečnost reflektují jako naučenou na VŠ absolventi oborů *Umění a humanitní vědy*, naopak nejvíce absolventi oborů *Obchod, administrativa a právo*. Právě jen v této skupině oborů je průměr odpovědí nižší než 3 (průměr 2,95).

Otázka byla v předchozích šetřeních položena jinak a s jinými možnostmi odpovědí, proto není možné provést srovnání v čase.

Tabulka 10: Jak dobře Vás studium připravilo v oblasti...? (podle průměrů)

	...sociálních dovedností	...podnikatelských dovedností	...pokročilých literárních dovedností	...pokročilých matematických dovedností	...pokročilých ICT dovedností	...manažerských /vůdčích dovedností	...uměleckých dovedností
Forma studia							
Prezenční	2,75	3,87	2,86	3,57	3,85	3,39	4,06
Kombinované nebo distanční	2,62	3,68	2,69	3,73	3,88	3,07	4,16
Typ studijního programu							
Bakalářský	2,60	3,83	2,95	3,92	3,95	3,31	4,02
Magisterský	2,72	3,76	2,80	3,51	3,84	3,27	4,11
Doktorský	3,12	4,29	2,02	3,33	3,67	3,47	4,28
Oborové skupiny studijních programů							
Vzdělávání a výchova	2,26	4,09	2,72	4,21	4,08	3,29	3,74
Umění a humanitní vědy	2,67	4,18	2,33	4,66	4,46	3,67	2,93
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	2,49	3,78	2,42	3,72	4,07	3,16	4,28
Obchod, administrativa a právo	2,67	3,10	2,87	3,42	3,95	2,84	4,41
Přírodní vědy, matematika a statistika	3,20	4,35	2,61	2,88	3,44	3,72	4,38
Informační a komunikační technologie (ICT)	3,18	3,68	3,11	2,45	1,99	3,16	4,38
Technika, výroba a stavebnictví	3,16	3,87	2,93	2,67	3,34	3,44	4,04
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	3,03	3,65	2,78	3,65	4,07	3,41	4,18
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	2,64	4,33	3,27	4,34	4,38	3,72	4,35
Služby	2,62	3,58	2,79	3,36	3,75	2,88	4,18
Celkem	2,71	3,81	2,81	3,62	3,86	3,29	4,09

Poznámka: Použitá škála: 1- výborně až 5- vůbec ne.

Otázka položená respondentům „Jak dobře Vás studium připravilo v oblasti ...“ (a její položky, viz Tabulka 10) má opět interpretační omezení, protože ne všechny položky jsou obsahově stejně relevantní vůči všem respondentům a jejím studijním programům. Její interpretace tedy musí vycházet z určitých předem daných východisek. Prvním z těchto východisek je fakt, že pro tuto otázku je hlavním třídícím hlediskem jediné oborová skupina. Není totiž korektní hodnotit např. celková čísla za celý soubor a ani podle formy studijního programu. Větší relevanci může mít interpretace podle typu studia (i když jen dílčím způsobem), ale jediné oborové skupiny umožňují zhodnotit výsledky korektněji. Formulace jednotlivých položek je také poměrně široká i z toho důvodu lze interpretovat výsledky hlavně jako naznačující trendy.

Rozvoj sociálních dovedností je nejlépe hodnocen v rámci oborů *Vzdělávání a výchova a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy, Služby a Zdravotní a sociální péče*, v tomto pořadí (průměr 2,26 až 2,64). Naopak „nejhůře“ mezi absolventy skupin oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika, Informační a komunikační technologie (ICT), Technika, výroba a stavebnictví* (průměry mezi 3,16 až 3,20). Sociální dovednosti přitom můžeme chápat jako typ dovedností, který je uplatnitelný napříč obory, i když je tradičně tato oblast vnímána jako spojená s profesemi či uplatněním v nichž je zásadní komunikace s lidmi či péče o ně. Toto tradiční vidění se odráží do jisté míry i v prezentovaných výsledcích.

Ostatní typy dovedností jsou přece jenom více svázány s užším spektrem oborů. Např. pokročilé matematické dovednosti jsou nejvíce rozvíjeny ve skupině oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika, Informační a komunikační technologie (ICT) a Technika, výroba a stavebnictví*.

Nejvíce oddělené jsou potom pokročilé ICT dovednosti (programování, syntax ve statistickém programu, apod.), ty jsou jednoznačně rozvíjeny právě jen v oborech *Informační a komunikační technologie (ICT)* (průměr 1,99), zatímco nejbližší z hlediska průměrů jsou jim absolventi skupiny oborů *Technika, výroba a stavebnictví* (průměr 3,34). Jde o téměř propastný rozdíl, který se u dalších typů dovedností nevyskytuje.⁶ V tomto ohledu by bylo velmi přínosné přesněji definovat pokročilé a případně také nepokročilé, ale průřezové dovednosti, protože v digitální společnosti může být za určitých podmínek právě typ dovedností chápán jako nezbytný pro nejen profesní uplatnění.

Tyto výsledky nelze srovnat s předchozími šetřeními absolventů.

⁶ To může být třeba dáno i tím, že skupiny oborů jsou z tohoto hlediska ne zcela homogenní. Typicky to platí u Umění a humanitní vědy, v něm jsou významně zastoupení umělci, ale také mnohem širší a početnější spektrum filologů, filozofů, jazykovědců apod.

Jednotlivé vysoké školy

Před samotným stručným komentářem k oblasti „Hodnocení“ a jejím výsledkům za jednotlivé vysoké školy, je potřeba důrazně upozornit, že ne všechny školy jsou v šetření reprezentovány dostatečným počtem respondentů. U všech institucí, kde byl počet respondentů nižší než 20, uvádíme výsledky ve spodní části tabulky, ale tyto výsledky neinterpretujeme. I v případě dalších vysokých škol je však třeba brát výsledky jako velmi orientační (zde odkazujeme na počty respondentů za jednotlivé vysoké školy, které je možné nalézt v příloze).

Tabulka 11 svými výsledky do značné míry odpovídá výsledkům za celý soubor i na úrovni jednotlivých vysokých škol. Pro absolventy všech vysokých škol jsou třemi nejdůležitějšími motivy ke studiu: zajímavost a atraktivita oboru studia, rozvoj vzdělanosti, znalostí a schopností a studium jako zvýšení možnosti dostat se k zajímavé a naplňující práci. Výrazná shoda panuje také v tom, že studium jako „druhá volba“ („Nebyl/a jsem přijat/a k jinému studiu“) a pokračování v rodinné tradici má velmi nízké preference. Pokud se budeme soustředit na absolutně největší rozdíly mezi jednotlivými vysokými školami, je u možnosti⁷ „Bez přijímacích zkoušek nebo přijetí bylo snadné“, kde minimální hodnota průměru byla na Evropském polytechnickém institutu (1,87) a max. hodnota průměru na Akademii výtvarného umění (4,95).⁸ Další výrazná odlišnost je v případě VŠE (1,79) a AVU (3,59) u odpovědí, že motivem ke studiu byla možnost získat dobře placenou práci.

⁷ Při výpočtu těchto rozdílů jsme nebrali v potaz vysoké školy s méně než 20 respondenty.

⁸ Také na dalších uměleckých školách byl tento průměr velmi vysoký, jednoznačně nejvyšší ve srovnání s ostatními školami.

Tabulka 11: Motivy ke studiu podle vysokých škol (průměr)

Vysoká škola	zajímavý a atraktivní obor studia	studium pomůže rozvíjet moji vzdělanost, znalosti a schopnosti	studium mi bylo osobně doporučeno.	bez přijímacích zkoušek nebo snadné přijetí	nebyl/a jsem přijat/a k jiné mu studiu	studium pomůže k zajímavé a naplňující práci	díky studiu budu moci získat dobře placenou práci	studium mělo vysokou společenskou prestiž.	pokračování v rodinné tradici	vyhovovala mi geografická poloha vysoké školy	město/část města, kde se VS nacházela, bylo atraktivní pro život
UK	1,67	1,44	3,35	4,25	4,77	1,82	2,66	2,46	4,55	2,78	2,57
JU	1,94	1,58	3,57	3,78	4,65	1,93	2,72	3,05	4,65	2,53	2,56
UJEP	2,01	1,65	3,55	3,55	4,43	1,93	2,61	3,15	4,65	2,54	3,65
MU	1,75	1,51	3,59	4,23	4,72	1,81	2,53	2,71	4,64	2,68	2,44
UP	1,72	1,46	3,42	4,19	4,61	1,75	2,55	2,66	4,68	2,63	2,21
VFU	1,58	1,52	3,67	4,33	4,61	1,54	1,81	2,33	4,64	2,95	2,14
OU	1,93	1,56	3,58	4,27	4,62	1,86	2,62	3,07	4,6	2,29	3,11
UHK	1,84	1,59	3,65	3,99	4,67	2,06	2,73	3,03	4,7	2,35	2,34
ČVUT	1,66	1,5	3,46	3,28	4,82	1,66	2,01	2,36	4,34	2,88	2,72
VŠCHT	1,65	1,5	3,39	2,72	4,66	1,69	2,11	2,48	4,57	3,00	2,78
TUL	1,97	1,7	3,45	3,28	4,65	1,98	2,42	2,95	4,59	2,25	2,32
UPa	1,87	1,65	3,69	3,33	4,43	1,89	2,29	3,05	4,61	2,47	2,77
VUT	1,74	1,54	3,39	3,4	4,76	1,65	1,92	2,59	4,44	2,69	2,44
VŠB-TUO	1,78	1,49	3,48	2,8	4,6	1,79	1,95	2,64	4,57	2,62	3,05
UTB	1,87	1,55	3,24	3,67	4,63	1,89	2,32	2,89	4,68	2,28	2,61
VŠE	1,75	1,55	3,45	4,01	4,78	1,69	1,79	2,30	4,48	2,64	2,34
ČZU	2,02	1,7	3,3	3,34	4,54	2,06	2,39	2,96	4,56	2,82	2,85
MENDELU	1,83	1,62	3,41	3,52	4,53	1,86	2,35	2,98	4,42	2,62	2,49
AMU	1,41	1,31	2,88	4,81	4,91	1,57	2,94	2,43	4,48	2,80	2,56
AVU	1,28	1,09	2,62	4,95	4,67	2,03	3,59	2,01	4,29	2,68	2,14

	zajímavý a atraktivní obor studia	studium pomůže rozvíjet moji vzdělanost, znalosti a schopnosti	studium mi bylo osobně doporučeno.	bez přijímacích zkoušek nebo snadné přijetí	nebyl/a jsem přijat/a k jiné mu studiu	studium pomůže k zajímavé a naplňující práci	díky studiu budu moci získat dobře placenou práci	studium mělo vysokou společenskou prestiž.	pokračování v rodinné tradici	vyhovovala mi geografická poloha vysoké školy	město/část města, kde se VS nacházela, bylo atraktivní pro život
VŠUP	1,28	1,13	2,74	4,91	4,97	1,58	3,02	1,81	4,33	2,50	1,87
JAMU	1,56	1,44	2,45	4,75	4,82	1,77	3,04	2,42	4,36	2,89	2,01
VŠTE	2,12	1,83	3,42	2,15	4,49	2,24	2,36	3,29	4,4	2,40	2,97
EPI	1,78	1,71	3,22	1,87	4,11	2,06	2,02	2,88	4,62	2,24	2,92
VŠERS	1,81	1,59	2,38	2,25	4,74	2,12	2,19	2,68	4,77	2,33	2,88
VŠZ	1,98	1,7	2,9	3,08	4,85	1,97	2,31	2,66	4,72	2,90	3,06
UJAK	1,83	1,6	2,97	2,15	4,51	1,95	2,41	3,06	4,66	2,78	3,07
AAVŠ	2,16	2,00	2,93	2,96	4,10	2,24	2,70	2,73	4,23	2,90	2,63
MVŠO	2,05	1,75	3,18	2,44	4,30	2,10	2,59	2,93	4,61	1,84	2,24
ŠAVS	2,02	1,67	3,11	2,50	4,43	1,68	1,69	2,58	4,75	2,14	2,90
VŠFS	1,90	1,52	3,33	2,50	4,2	1,97	2,09	2,89	4,55	2,29	2,75
UNYP	1,27	2,05	3,11	3,85	4,62	2,13	2,39	2,52	4,19	1,86	2,43
VŠMVV	1,42	1,2	3,84	3,77	4,8	1,85	1,85	2,83	5,00	2,21	3,18
UC	1,72	1,57	4,21	2,78	4,7	1,71	2,27	3,15	4,49	2,18	3,33
VŠOH	1,91	1,6	3,54	1,97	4,38	1,76	2,00	3,39	4,87	3,19	3,01
VŠSS	2,04	1,54	2,89	2,71	4,84	1,71	2,23	2,8	4,01	1,47	2,51
ARCHIP	1,00	2,00	4,70	3,61	4,30	2,00	4,00	4,30	4,70	4,70	2,61
Celkem	1,80	1,55	3,41	3,69	4,65	1,84	2,38	2,73	4,57	2,64	2,63

Poznámka: Čím tmavší modrá barva, tím nižší průměr = větší důležitost motivu pro studium. Čím tmavší červená barva, tím vyšší průměr = menší důležitost motivu. Použitá škála: 1- rozhodně ano až 5 - rozhodně ne. Zvlášť (v dolní části) jsou v tabulce VŠ s nízkým počtem respondentů (menší než 20).

I u opakované volby platí, že nejčastější odpovědí respondentů na všech vysokých školách, je „ano“ (tj. stejný obor na stejné VŠ), nicméně rozdíly jsou poměrně výrazné. Vysokou míru opakování studia prezentují zejména absolventi uměleckých škol (zejména pak JAMU a AMU – vyšší než 80 %), s nimi v tomto ohledu lze srovnat především ČVUT a také některé soukromé vysoké školy (např. VŠFS, ŠAVS, UJAK nebo VŠZ).

Jiný studijní program na jiné vysoké škole by zvolilo nejvíce absolventů na VFU (26 %), MENDELU (18 %) a UPa (16 %).

Tabulka 12: *Opakovaná volba studia podle vysokých škol (v %)*

Vysoká škola	Ano	Ne, jiný studijní program na stejné škole i fakultě	Ne, jiný studijní program na stejné škole, ale jiné fakultě	Ne, stejný studijní program na stejné škole, ale jiné fakultě	Ne, stejný studijní program na jiné škole	Ne, jiný studijní program na jiné škole	Ne, rozhodl/a bych se vůbec nestudovat
UK	68,6	4,6	7,1	2,3	5,6	9,6	2,1
JU	66,1	8,6	5,5	0,7	6,2	9,8	3,2
UJEP	59,3	8,4	4,4	0,5	7,8	15,7	3,9
MU	65,4	8,6	10,7	0,8	5,4	7,1	2,1
UP	69,4	8,1	7,6	0,9	5,0	7,1	1,8
VFU	60,4	2,4	5,3	0,5	2,5	26,1	2,7
OU	63,6	8,9	6,3	1,0	7,0	10,8	2,5
UHK	74,5	5,8	3,5	0,7	3,3	9,1	3,2
ČVUT	70,0	8,4	6,3	1,6	3,0	8,5	2,2
VŠCHT	65,2	8,5	8,4	0,0	2,4	13,0	2,4
TUL	62,9	8,6	7,8	0,0	9,7	7,6	3,4
UPa	64,2	5,0	2,8	0,4	6,7	16,4	4,7
VUT	68,4	9,1	6,2	0,0	2,9	10,3	3,1
VŠB-TUO	66,5	15,4	8,2	0,0	0,0	8,0	1,8
UTB	69,2	6,3	4,2	0,9	4,9	12,3	2,2
VŠE	64,6	4,8	13,5	0,3	3,3	12,6	1,0

	Ano	Ne, jiný studijní program na stejné škole i fakultě	Ne, jiný studijní program na stejné škole, ale jiné fakultě	Ne, stejný studijní program na stejné škole, ale jiné fakultě	Ne, stejný studijní program na jiné škole	Ne, jiný studijní program na jiné škole	Ne, rozhodl/a bych se vůbec nestudovat
ČZU	68,4	7,1	5,3	0,2	3,3	13,3	2,4
MENDELU	63,5	6,8	3,5	0,8	3,2	18,2	4,0
AMU	70,9	1,6	1,1	1,0	8,6	12,8	4,0
AVU	87,3	6,2	0,0	0,0	3,5	0,0	3,0
VŠUP	71,8	12,9	6,0	0,0	4,0	3,4	1,9
JAMU	86,2	1,2	0,0	0,0	5,9	6,7	0,0
VŠTE	63,7	3,8	2,7	0,0	7,2	17,9	4,7
EPI	58,3	0,8	0,0	0,0	10,7	19,6	10,6
UNYP	60,8	0,0	12,6	14,0	0,0	12,6	0,0
VŠMUV	60,5	0,0	0,0	0,0	0,0	39,5	0,0
VŠERS	80,1	5,1	0,0	0,0	3,4	5,1	6,3
VŠZ	72,8	5,3	0,0	0,0	7,1	11,9	2,9
UJAK	73,1	4,6	1,8	0,4	8,7	9,1	2,4
AAVŠ	64,5	7,7	0,0	0,0	6,5	11,5	9,8
MVŠO	73,4	0,0	0,0	0,0	1,2	24,1	1,4
UC	93,9	0,0	0,0	0,0	3,3	2,8	0,0
VŠOH	66,3	7,7	0,0	0,0	7,9	18,1	0,0
VŠSS	80,2	7,8	0,0	0,0	0,0	0,0	12,0
ARCHIP	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ŠAVS	71,1	7,7	0,0	0,0	11,8	8,5	0,9
VŠFS	73,9	3,1	2,6	0,0	6,5	12,7	1,2
Celkem	67,6	6,9	6,5	0,8	5,0	10,7	2,5

Tabulka 13: Do jaké míry byl při Vašem studiu kladen důraz na uvedené způsoby výuky? (podle vysokých škol, průměr)

Vysoká škola	Přednášky	Práce ve skupinách	Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Stáže, praxe formální součást studijního programu)	Projektové učení, vlastní řešení problémů	Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Ústní prezentace studentů	E-learning	Samo-studium	Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Vlastní tvorba
UK	1,85	2,95	3,51	2,98	3,02	2,46	2,70	3,76	1,60	4,01	2,88
JU	1,80	2,51	3,83	3,00	2,81	2,22	2,35	3,50	1,86	4,07	2,64
UJEP	1,76	2,71	3,75	2,96	2,88	2,22	2,41	3,40	1,81	4,03	2,61
MU	1,96	2,80	3,81	3,23	2,91	2,33	2,81	2,95	1,57	4,19	2,81
UP	1,79	2,69	3,64	2,70	2,87	2,37	2,55	3,34	1,66	4,08	2,77
VFU	1,79	2,36	3,24	2,30	3,02	2,97	2,60	3,44	1,55	4,14	3,40
OU	1,74	2,74	3,69	2,83	2,82	2,36	2,54	3,23	1,73	3,97	2,65
UHK	1,89	2,49	3,83	3,38	2,67	2,17	2,41	2,86	1,81	4,14	2,41
ČVUT	2,05	2,48	3,72	3,88	2,25	2,44	2,67	3,63	1,91	3,88	2,36
VŠCHT	2,16	2,82	2,38	3,17	2,38	2,32	2,52	3,78	1,90	3,58	2,52
TUL	1,97	2,59	3,76	3,17	2,67	2,18	2,33	2,69	1,89	3,94	2,38
UPa	1,93	2,59	3,82	3,31	2,85	2,34	2,47	3,52	1,93	3,97	2,74
VUT	2,23	2,34	3,73	3,85	2,37	2,47	2,77	2,89	1,92	3,88	2,46
VŠB-TUO	1,97	2,54	3,90	3,55	2,70	2,29	2,81	2,80	1,93	3,74	2,59
UTB	1,88	2,49	3,74	3,29	2,69	2,27	2,42	3,34	1,82	4,00	2,56
VŠE	1,99	2,08	4,06	4,02	2,61	2,23	2,16	3,49	1,88	4,35	2,88
ČZU	2,06	2,25	3,96	3,87	2,59	2,20	2,60	2,96	1,70	4,09	2,60
MENDELU	1,97	2,26	3,64	3,26	2,46	2,26	2,37	2,96	1,93	4,01	2,58
AMU	2,52	2,45	2,21	2,70	2,23	2,48	2,52	4,34	2,03	2,45	1,97
AVU	2,51	3,29	2,66	2,55	1,57	2,24	2,26	4,07	1,39	1,51	1,15
VŠUP	2,10	2,66	2,26	2,35	1,71	2,32	1,75	4,11	2,04	2,21	1,15
JAMU	2,12	2,01	2,28	2,57	2,22	2,34	2,28	4,01	1,69	1,81	1,67

Vysoká škola	Přednášky	Práce ve skupinách	Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Stáže, praxe formální součást studijního programu	Projektové učení, vlastní řešení problémů	Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Ústní prezentace studentů	E-learning	Samo-studium	Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Vlastní tvorba
VŠTE	2,08	2,44	3,74	2,57	2,34	2,41	2,28	2,90	1,97	3,98	2,34
EPI	1,86	2,23	3,71	3,27	2,19	2,10	2,22	1,89	1,75	3,07	2,19
VŠERS	1,51	2,75	3,90	3,37	2,45	1,95	2,47	3,15	1,64	3,73	2,16
VŠZ	1,94	2,67	3,60	2,56	2,72	2,50	2,52	2,54	1,99	3,80	2,72
UJAK	1,68	3,12	4,17	3,09	2,94	2,05	2,96	3,34	1,59	3,94	2,57
AAVŠ	1,99	2,16	2,91	2,52	2,04	1,97	1,93	3,26	2,33	2,73	2,68
MVŠO	2,11	2,05	3,44	2,83	2,26	1,71	1,93	3,37	1,78	3,38	2,14
ŠAVS	2,04	2,05	4,06	2,26	2,41	2,26	1,97	3,11	1,97	3,88	2,82
VŠFS	1,77	2,63	3,97	4,39	2,61	2,32	2,49	3,00	1,81	3,75	2,59
UNYP	1,62	1,56	2,75	4,37	1,56	1,44	1,56	1,45	1,47	3,89	1,72
VŠMVV	2,81	2,58	3,58	2,78	2,58	1,79	2,38	2,58	2,84	3,77	2,57
UC	1,96	1,89	3,50	3,30	1,89	2,13	1,87	1,95	1,30	3,62	2,34
VŠOH	1,99	2,20	3,63	3,04	2,18	2,33	2,07	2,41	1,54	3,51	2,33
VŠSS	1,33	3,32	4,69	3,19	2,91	2,28	2,79	2,92	1,84	3,66	2,92
ARCHIP	1,70	1,61	3,70	3,30	1,00	2,30	2,00	2,91	2,00	2,39	1,00
Celkem	1,93	2,59	3,74	3,31	2,71	2,32	2,58	3,28	1,75	4,00	2,65

Poznámka: : Čím tmavší modrá barva, tím nižší průměr = tím větší důraz na uvedený způsob výuky. Čím tmavší červená barva, tím menší důraz na způsob výuky. Použitá škála: 1- velký důraz až 5 – žádný důraz. Zvlášť (v dolní části) jsou v tabulce VŠ s nízkým počtem respondentů (menší než 20).

Rozdíly mezi školami u používaných způsobů výuky do značné míry vyplývají z toho, na jakou část oborového spektra je ta která VŠ zaměřena. Umělecké vysoké školy kladou důraz na účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech, individuální výuku a na vlastní tvorbu. Možná do jisté míry překvapivě jsou na nich používány též projektové učení a vlastní řešení problémů. Naopak na uměleckých VŠ je jen málo používán e-learning.

Obecně platí, že modré (tmavší) části tabulky (Tabulka 13) reprezentující nejvyšší důraz na příslušný způsob výuky jsou spojeny s/se:

- přednáškami (nejvíce UJAK, VŠFS a OU – kolem 83 % respondentů uvedlo, že na ně byl kladen velký důraz, reprezentován součtem kategorií 1+2)
- samostudiem (nejvíce AVU = 91,7 %, MU= 87,3 % a UK= 84,5 %)
- vytvářením vlastních textů a ústní prezentací.

A naopak nejtmavší červené části stejné tabulky ve spojení s malým důrazem na způsob výuky charakterizují individuální výuku s výjimkou uměleckých VŠ, kde patří k jednomu z nejsilnějších způsobů. Individuální výuku nejméně reflektují absolventi VŠE (85,3 % jako součet malého a žádného důrazu na způsob výuky, tj. kategorie 4+5) a účast na výzkumných nebo uměleckých projektech (nejméně UJAK = 75,7 % a opět VŠE=73,6 %).

I v případě způsobů výuky, se kterými se během studia absolventi setkávali, se ve vztahu k uplatnění na trhu práce jeví jako nejvíce oceňované samostudium, projektové učení/vlastní řešení problémů a vytváření vlastních textů či vlastní tvorba.

Tabulka 14: Do jaké míry Vám tyto způsoby výuky pomohly připravit se na následné uplatnění na trhu práce? (podle vysokých škol)

Vysoká školy	Přednášky	Práce ve skupinách	Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Stáže, praxe formální součást studijního programu)	Projektové učení, vlastní řešení problémů	Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Ústní prezentace studentů	E-learning	Samo-studium	Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Vlastní tvorba
UK	2,96	3,07	3,55	2,78	2,72	2,58	2,77	3,83	2,01	3,76	2,70
JU	2,76	2,73	3,76	3,02	2,57	2,44	2,51	3,69	2,13	3,82	2,54
UJEP	2,85	2,78	3,70	2,88	2,68	2,42	2,60	3,67	2,09	3,79	2,51
MU	3,13	2,99	3,75	2,93	2,58	2,52	2,82	3,45	2,04	3,97	2,66
UP	2,72	2,87	3,64	2,58	2,63	2,50	2,66	3,59	2,02	3,77	2,62
VFU	2,66	2,94	3,51	1,93	2,78	3,07	2,82	3,46	1,92	4,08	3,21
OU	2,71	2,93	3,69	2,86	2,69	2,56	2,73	3,52	2,10	3,70	2,66
UHK	2,88	2,78	3,79	3,30	2,44	2,39	2,61	3,35	2,10	3,89	2,38
ČVUT	3,02	2,60	3,59	3,43	2,09	2,52	2,64	3,68	2,06	3,55	2,21
VŠCHT	3,00	2,75	2,48	2,79	2,10	2,16	2,43	3,64	2,04	3,34	2,38
TUL	3,02	2,67	3,62	3,12	2,43	2,23	2,34	3,47	2,11	3,69	2,23
UPa	2,94	2,76	3,77	3,17	2,56	2,58	2,67	3,64	2,11	3,75	2,64
VUT	3,06	2,48	3,58	3,44	2,06	2,44	2,60	3,57	1,97	3,62	2,19
VŠB-TUO	2,90	2,60	3,75	3,24	2,09	2,49	2,54	3,19	1,74	3,64	2,21
UTB	2,80	2,76	3,71	3,20	2,56	2,49	2,58	3,49	2,09	3,80	2,50
VŠE	3,36	2,22	3,83	3,47	2,22	2,37	2,19	3,64	2,17	4,03	2,53
ČZU	2,97	2,57	3,87	3,76	2,45	2,37	2,65	3,28	2,12	3,85	2,50
MENDELU	3,02	2,57	3,61	3,05	2,37	2,50	2,47	3,49	2,21	3,74	2,43
AMU	3,21	2,43	2,63	2,48	2,25	2,72	2,60	4,28	1,93	2,80	2,17
AVU	3,06	3,18	2,71	2,76	1,92	2,50	2,27	4,02	1,88	2,03	1,65
VŠUP	3,04	2,75	2,33	2,24	1,80	2,31	1,91	3,98	1,89	2,44	1,69
JAMU	3,01	2,11	2,34	2,32	2,32	2,52	2,33	4,03	1,86	1,86	1,90

Vysoká škola	Přednášky	Práce ve skupinách	Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech	Stáže, praxe formální součást studijního programu)	Projektové učení, vlastní řešení problémů	Vytváření vlastních textů, písemných materiálů	Ústní prezentace studentů	E-learning	Samo-studium	Individuální výuka (sám s vyučujícím)	Vlastní tvorba
VŠTE	3,02	2,74	3,58	2,70	2,43	2,38	2,55	3,20	2,14	3,56	2,40
EPI	2,61	2,47	3,82	3,33	2,22	2,09	2,43	2,39	1,83	3,13	2,47
VŠERS	2,24	2,91	3,93	3,55	2,43	2,28	2,65	3,48	2,01	3,61	2,49
VŠZ	2,36	2,83	3,67	2,60	2,74	2,79	2,82	2,88	2,25	3,46	2,74
UJAK	2,38	3,12	4,03	3,17	2,77	2,34	2,98	3,46	2,01	3,75	2,55
AAVŠ	2,41	2,61	2,63	2,30	1,78	2,20	1,93	2,95	2,05	3,10	2,39
MVŠO	2,81	2,68	3,79	3,19	2,64	2,42	2,11	3,42	2,20	3,37	2,33
ŠAVS	3,38	2,29	4,00	2,18	2,10	2,32	1,94	3,46	2,24	3,64	2,51
VŠFS	2,79	2,81	4,00	3,93	2,40	2,46	2,56	3,33	2,32	3,64	2,58
UNYP	2,89	1,80	2,82	4,22	1,83	2,40	1,81	3,59	2,17	3,71	2,00
VŠMVV	2,46	2,53	3,72	3,28	2,00	1,72	1,48	3,24	2,53	3,49	1,52
UC	3,03	2,35	3,43	3,47	2,06	2,51	2,16	2,73	2,15	3,56	2,12
VŠOH	2,62	2,31	3,44	3,11	2,11	2,53	2,70	2,94	2,19	3,33	2,52
VŠSS	2,28	3,23	4,38	2,72	2,51	2,35	2,63	2,72	2,18	3,35	2,52
ARCHIP	3,00	2,00	4,09	3,30	1,30	2,61	1,61	3,61	1,30	3,00	1,30
Celkem	2,93	2,77	3,68	3,11	2,48	2,47	2,64	3,55	2,07	3,76	2,51

Poznámka: Čím tmavší modrá barva, tím nižší průměr a větší míra uplatnění daného způsobu výuky. Čím tmavší červená barva, tím vyšší průměr a nižší míra uplatnění daného způsobu výuky. Použitá škála: 1- do velké míry až 5 - vůbec ne. Zvlášť (v dolní části) jsou v tabulce VŠ s nízkým počtem respondentů (menší než 20).

Tabulka 15: *Jaký byl ve Vašem studiu podíl velmi kvalitních vyučujících? (podle vysokých škol)*

	podíl velmi kvalitních učitelů	
	80-100%	0-20%
UK	44,9	8,0
JU	48,9	5,3
UJEP	43,6	6,0
MU	48,7	7,1
UP	51,1	4,6
VFU	44,7	2,3
OU	52,6	5,0
UHK	50,2	4,8
ČVUT	38,3	8,3
VŠCHT	55,4	7,2
TUL	35,3	8,9
UPa	37,9	6,6
VUT	40,9	9,7
VŠB-TUO	52,2	4,2
UTB	46,8	5,8
VŠE	36,6	8,2
ČZU	43,3	5,3
MENDELU	41,0	5,6
AMU	52,9	8,6
AVU	63,9	5,1
VŠUP	55,6	0,0
JAMU	51,8	1,5
VŠTE	45,0	3,8
EPI	58,6	7,4
VŠERS	76,3	0,0
VŠZ	63,7	3,3
UJAK	60,9	3,2
AAVŠ	54,9	3,7
MVŠO	63,3	9,5
ŠAVS	53,9	6,0
VŠFS	40,8	4,5
UNYP	84,3	0,0
VŠMVV	60,2	19,9
UC	65,4	3,3
VŠOH	52,0	0,0
VŠSS	68,0	0,0
ARCHIP	30,4	0,0
Celkem	46,1	6,4

Poznámka: Zvlášť (v dolní části) jsou v tabulce VŠ s nízkým počtem respondentů (menší než 20).

Podíl velmi kvalitních učitelů v rozsahu 80 až 100 % osciluje mezi 35,3 % (TUL, 178 respondentů) až 76,3 % (VŠERS, 59 respondentů), když do tohoto rozsahu zařazujeme pouze VŠ s více než 20 respondenty, i tak jde o srovnání orientační. Jinak se nejčastěji tento ukazatel pohybuje mezi 40 % a 50 %.

Tabulka 16: Do jaké míry Vás studium připravilo na to, abyste...? (podle vysokých škol)

Vysoká škola	Mohl/a zvolit práci odpovídající osobnostním charakteristikám	Byl/a schopen/s chopna se orientovat v nabídkách trhu práce ...	Zvládl/a přijímací řízení do zaměstnání	Byl/a schopen/n a se ve své práci zapracovat	Se přizpůsobil/a režimu pracovního života	Zvládal/a sociální vztahy na pracovišti	Byl/a schopen/s chopna se dále vzdělávat	Mohl/a dále osobnostně růst
UK	2,74	3,34	3,24	2,76	3,20	3,23	1,92	2,34
JU	2,84	3,15	3,21	2,71	3,08	2,80	2,15	2,45
UJEP	2,76	3,14	3,27	2,75	3,16	2,89	2,22	2,50
MU	2,83	3,38	3,34	2,78	3,41	3,22	2,01	2,40
UP	2,66	3,05	3,12	2,63	3,07	2,90	1,99	2,33
VFU	2,70	3,04	3,01	2,14	2,81	3,12	1,72	2,60
OU	2,75	3,25	3,34	2,75	3,22	3,00	2,14	2,46
UHK	2,83	3,06	3,31	2,71	3,18	2,89	2,15	2,38
ČVUT	2,67	3,13	3,10	2,50	3,08	3,25	2,09	2,43
VŠCHT	2,75	3,21	3,31	2,38	2,88	3,18	2,03	2,40
TUL	2,66	3,19	3,17	2,71	3,28	2,96	2,16	2,35
UPa	2,83	3,05	3,17	2,58	3,14	2,92	2,22	2,53
VUT	2,62	3,08	3,09	2,44	3,11	3,11	2,06	2,39
VŠB-TUO	2,67	2,80	3,34	2,69	3,00	2,88	1,79	2,12
UTB	2,79	3,04	3,17	2,76	3,19	2,80	2,19	2,37
VŠE	2,60	2,73	2,87	2,53	2,96	2,81	2,08	2,38
ČZU	2,98	3,24	3,38	2,79	3,28	2,88	2,20	2,52
MENDELU	2,92	3,05	3,21	2,70	3,14	2,86	2,26	2,62
AMU	2,35	3,32	2,97	2,51	3,06	2,91	2,34	2,21
AVU	2,77	4,00	3,90	2,63	3,73	2,95	1,87	1,80
VŠUP	2,44	3,28	3,08	2,32	3,49	2,59	1,93	1,63
JAMU	2,52	2,91	2,71	2,15	2,71	2,62	1,76	1,97
VŠTE	2,98	3,06	3,34	2,82	3,11	3,00	2,55	2,80

Vysoká škola	Mohl/a zvolit práci odpovídající osobnostním charakteristikám	Byl/a schopen/s chopna se orientovat v nabídkách trhu práce ...	Zvládl/a přijímací řízení do zaměstnání	Byl/a schopen/n a se ve své práci zapracovat	Se přizpůsobil/a režimu pracovního života	Zvládal/a sociální vztahy na pracovišti	Byl/a schopen/s chopna se dále vzdělávat	Mohl/a dále osobnostně růst
EPI	2,85	2,40	2,91	2,32	2,76	2,36	2,25	2,31
VŠERS	2,89	3,43	3,47	2,74	3,09	2,84	2,28	2,23
VŠZ	2,85	3,01	3,48	2,87	2,99	3,11	2,54	2,40
UJAK	2,76	2,95	3,28	2,78	3,13	2,72	2,15	2,30
AAVŠ	2,62	2,89	3,45	3,34	2,78	2,44	2,82	2,29
MVŠO	2,84	3,01	3,20	2,86	3,13	2,81	2,16	2,35
ŠAVS	2,46	3,00	2,85	2,21	2,73	2,69	2,21	2,08
VŠFS	3,12	3,22	3,51	3,08	3,34	3,14	2,25	2,37
UNYP	2,49	2,85	2,79	2,53	2,59	2,15	2,41	1,95
VŠMVV	3,55	3,72	3,73	2,99	3,78	2,38	2,58	2,39
UC	3,57	3,77	4,06	3,35	3,82	3,73	2,48	2,60
VŠOH	2,99	2,99	3,90	3,12	3,31	3,04	2,44	2,81
VŠSS	2,68	3,09	3,34	2,51	2,35	2,43	2,31	2,29
ARCHIP	1,30	2,61	2,30	2,30	2,30	1,00	2,00	3,00
Celkem	2,77	3,15	3,22	2,68	3,17	3,00	2,09	2,40

Poznámka: Čím tmavší modrá barva, tím nižší průměr a větší připravenost na vybrané aspekty vstupu na trh práce. Čím tmavší červená barva, tím vyšší průměr a nižší připravenost na vybrané aspekty vstupu na trh práce. Použitá škála: 1- do velké míry až 5- vůbec ne. Zvlášť (v dolní části) jsou v tabulce VŠ s nízkým počtem respondentů (menší než 20).

Nejpozitivněji je respondenty jednotlivých vysokých škol hodnocen rozvoj schopnosti dalšího vzdělávání („Byl/a schopen/schopna se dále vzdělávat“), výrazně nad rámec podílu odpovědí na tuto schopnost přitom vystupují dvě vysoké školy a to VFU (90 % součet odpovědí 1a 2, tj. do velké a větší míry), JAMU (87 %) a VŠB-TUO (86 %). Možnost osobnostního růstu jako rozvíjené schopnosti během studia nejvíce oceňovali absolventi tří uměleckých vysokých škol (AVU, VŠUP a JAMU).

Tabulka 17: Jak dobře Vás studium připravilo v oblasti...(dovedností)? (podle vysoké školy)

Vysoká škola	Sociálních dovedností	Podnikatelských dovedností	Pokročilých literárních dovedností	Pokročilých matematických dovedností	Pokročilých ICT dovedností	Manažerských/v údržbářských dovedností	Uměleckých dovedností
UK	2,85	4,34	2,79	4,10	4,23	3,75	4,25
JU	2,48	3,93	2,73	3,96	4,06	3,33	3,93
UJEP	2,55	4,03	2,81	3,95	4,03	3,40	3,60
MU	2,80	4,18	2,70	4,08	4,09	3,55	4,17
UP	2,49	4,10	2,75	4,18	4,19	3,42	3,96
VFU	3,07	4,37	3,06	4,07	4,52	4,28	4,66
OU	2,48	4,17	2,83	4,16	4,00	3,53	3,86
UHK	2,44	3,72	2,69	3,70	3,56	3,03	3,90
ČVUT	3,20	3,79	3,18	2,71	3,18	3,35	4,03
VŠCHT	3,25	4,19	2,45	2,73	3,72	3,50	4,44
TUL	2,75	3,88	2,84	3,29	3,77	3,43	3,81
UPa	2,75	3,83	2,81	3,28	3,60	3,28	4,18
VUT	3,13	3,59	2,97	2,63	3,24	3,30	4,23
VŠB-TUO	3,01	3,65	2,63	2,57	2,95	3,33	4,29
UTB	2,45	3,55	2,69	3,56	3,81	3,00	3,96
VŠE	2,61	3,19	2,83	3,14	3,73	2,86	4,51
ČZU	2,64	3,34	2,72	3,12	3,65	2,98	4,29
MENDELU	2,76	3,34	2,79	3,26	3,69	3,01	4,09
AMU	2,50	4,18	2,96	4,79	4,68	3,31	1,67
AVU	2,69	4,18	2,95	4,85	4,81	3,68	1,14
VŠUP	2,45	3,74	3,04	4,34	4,21	3,43	1,37
JAMU	2,22	4,18	3,00	4,82	4,65	3,13	1,67
VŠTE	2,70	2,94	2,82	3,16	3,91	2,76	3,70
EPI	2,37	2,65	3,06	2,83	3,38	2,68	3,97
VŠERS	2,43	3,31	2,91	4,01	3,76	2,74	4,30
VŠZ	2,70	3,90	3,47	4,33	3,94	3,36	4,33
UJAK	2,23	3,57	2,77	4,28	4,22	2,85	4,02
AAVŠ	2,01	3,12	2,11	3,93	4,23	2,36	3,62
MVŠO	2,47	2,42	2,44	2,92	3,77	2,02	4,03

	Sociálních dovedností	Podnikatelských dovedností	Pokročilých literárních dovedností	Pokročilých matematických dovedností	Pokročilých ICT dovedností	Manažerských/v údržbářských dovedností	Uměleckých dovedností
ŠAVS	2,28	2,90	2,94	2,65	3,74	2,22	4,42
VŠFS	2,64	2,77	2,91	3,51	3,97	2,53	4,27
UNYP	1,73	2,71	1,30	3,20	3,56	1,70	2,90
VŠMVV	2,19	3,16	1,98	3,73	3,96	2,75	3,97
UC	2,45	2,70	3,20	2,45	2,03	2,20	4,26
VŠOH	2,47	2,54	2,84	3,51	3,95	2,49	3,98
VŠSS	2,32	2,78	2,64	3,30	3,41	2,49	3,80
ARCHIP	2,00	4,00	2,30	3,70	3,61	3,30	1,30
Celkem	2,71	3,81	2,81	3,62	3,86	3,29	4,09

Poznámka: Čím tmavší modrá barva, tím nižší průměr a větší připravenost v jednotlivých dovednostech. Čím tmavší červená barva, tím vyšší průměr a nižší připravenost v jednotlivých dovednostech. Použitá škála: 1- výborně až 5- vůbec ne Zvlášť (v dolní části) jsou v tabulce VŠ s nízkým počtem respondentů (menší než 20).

Otázka „Jak dobře Vás studium připravilo v oblasti...?“ a baterie dovedností, která je na ni navázána, je interpretačně problematická. Dovednosti zde uvedené nemají většinou průřezový charakter, tj. netýkají se stejnou intenzitou všech vysokých škol. Je to vidět velmi dobře u uměleckých dovedností: očekávatelně pouze umělecké vysoké školy respektive jejich respondent rozvoj této dovednosti velmi oceňovali a intenzita tohoto ocenění (byť není toto zjištění reprezentativní) je vysoká a dosahuje minimálně 80 % (součet odpovědí 1- výborně a 2- velmi dobře). Naopak zejména technické vysoké školy a také VFU charakterizuje nízký rozvoj „sociálních dovedností“ (mezi 26 % až 35 % podílu). Všechny tyto školy bez VFU mají naopak poměrně vysoké ocenění rozvoje matematických dovedností, i když intenzita je poněkud nižší ve srovnání s uměleckými školami a rozvoje uměleckých dovedností (což ale může být dáno např. výrazně větším vzorkem respondentů). Jako věcně podstatné a pro budoucí šetření tohoto typu dost možná klíčové bude identifikace a případná strukturace pokročilých dovedností v ICT. V současné podobě jsou tyto pokročilé dovednosti uvedeny na příkladech programování a používání syntaxí ve statistickém softwaru. Zároveň platí, že rozvoj takto definované dovednosti známkami 1 a 2 označují absolventi technických vysokých škol (ČVUT, VUT) „jen“ zhruba v 1/3 případů. Je otázka, jak moc se (pokročilé) ICT dovednosti budou v dalších letech stávat specializovanými či profesními nebo naopak průřezovými.

Přechod ze školy do praxe

Přechod absolventů vysokých škol do praxe je tradičním tématem politických a odborných diskuzí. Trh práce v České republice ve zkoumaném období 2013–2018 je charakteristický poklesem registrované nezaměstnanosti, růstem počtu nabízených pracovních míst (MPSV 2018) a zvyšujícími se nominálními mzdami a platy (ČSÚ 2018), což je pro absolventy vysokých škol, kteří tvoří cílovou skupinu šetření, velmi příznivá pozice i přes skutečnost, že se podíl vysokoškoláků od začátku století přibližně dvojnásobně zvýšil. I v mezinárodním srovnání je situace absolventů vysokých škol po absolvování jedna z nejlepších. Při svém vstupu na trh práce nečelí v tomto období takovým problémům jako jejich protějšky v některých zemích Evropské unie (Itálie a Španělsko), kde je nezaměstnanost a zejména nezaměstnanost absolventů vysokých škol značný problém (Eurostat 2019).

Přechod ze školy do praxe se zaměřuje na tři základní témata:

- Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti
- Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy rok po absolvování vysoké školy
- Shoda studijního programu s pracovní pozicí rok po absolvování vysoké školy

Hlavní výsledky

Analýzy přechodu absolventů na trh práce jsou poněkud komplikovány charakteristikami vzorku, zejména skutečností, že řada absolventů vysoké školy měla práci již v době před studiem nebo v průběhu studia. Tudíž v mnoha případech může být problematizována souvislost mezi znalostmi a dovednostmi získanými na vysoké škole a ekonomickou aktivitou po jejím absolvování. Proto je vhodné věnovat pozornost zvoleným kritériím pro účely analýz.

Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti

Celý soubor

- Většina absolventů (62 %) má již v době absolvování práci. Více než třetina (37 %) absolventů začala pracovat po absolvování tohoto studijního programu a pouze 1,6 % absolventů doposud nebylo zaměstnáno.
- Rok po absolvování pracuje 90 % absolventů (z toho 6 % absolventů podniká nebo jsou OSVČ) a 2,7 % absolventů je nezaměstnaných. Ostatní nepracují z jiných důvodů (např. mateřská nebo rodičovská dovolená).
- Relativně nejčastější způsob nalezení práce (34 %) u absolventů vysokých škol je prostřednictvím inzerátu (v tištěných novinách nebo na webu).

Forma studia

- Absolventi kombinované formy studia mají oproti absolventům prezenčního studia při přechodu na trh práce značnou výhodu. Většina pracuje během studia nebo má pracovní zkušenost před zahájením vysoké školy, tudíž přechod ze školy do práce již uskutečnili

a v době absolvování jich 95 % má práci, zatímco většina absolventů prezenční formy studia (přibližně 55 %) v této době nepracuje. Absolventi prezenční formy studia, kteří na trh práce vstupují, však svou nevýhodu v řádu měsíců překonají. U absolventů podle formy studia jsou přirozeně také odlišné strategie při vyhledávání práce. Absolventi prezenční formy studia preferují inzeráty, na rozdíl od absolventů kombinované formy studia, kteří jsou častěji osloveni zaměstnavateli.

Typ studijního programu

- Absolventi doktorského studijního programu v porovnání s ostatními stupni vysokoškolského vzdělání nejčastěji pracují v době absolvování studia, a ti, kteří v této době nepracují, poměrně rychle vstoupí na trh práce, rok po absolvování mají nejnižší nezaměstnanost. Preferují odlišný způsob nalezení práce než ostatní absolventi vysokých škol. Nejméně využívají inzeráty a blízké osoby, naopak jsou nejčastěji oslovováni zaměstnavateli a získávají práci pomocí vysoké školy.
- Absolventi magisterského studijního programu v době absolvování mají relativně nejméně často zaměstnání a na trh práce vstupují pozvolna. Rok po absolvování je již jejich situace lepší než u absolventů bakalářských studijních programů. Jejich preferované způsoby hledání práce jsou prostřednictvím inzerátu, přímého kontaktování zaměstnavatele nebo s pomocí rodiny, přátel nebo známých.
- Absolventi bakalářského studijního programu pracují v době absolvování přibližně ze dvou třetin, jejich přechod na trh práce je druhý nejrychlejší, rok po absolvování jich pracuje v porovnání s ostatními absolventy nejméně. Jejich nejefektivnější způsoby hledání práce jsou obdobné jako u absolventů magisterských studijních programů, ve způsobu pomocí rodiny, přátel nebo známých mají nejvyšší relativní četnost v porovnání s absolventy ostatních studijních programů.

Oborové skupiny studijních programů

- Absolventi oborů *Informační a komunikační technologie* a *Vzdělávání a výchova* mají práci nejčastěji již v době absolvování. Oproti tomu nejméně často pracují v době absolvování absolventi oborů *Zdravotní a sociální péče*, *péče o příznivé životní podmínky* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.
- U oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* a *Přírodní vědy, matematika a statistika* je relativně největší podíl absolventů, kteří začínají pracovat až po 4 a více měsících. Naopak absolventi oborů *Informační a komunikační technologie* a *Vzdělávání a výchova* nastupují do práce nejčastěji nejrychleji (do tří měsíců včetně práce v době absolvování).
- Absolventi většiny oborů většinou si našli práci prostřednictvím inzerátu (v tištěných novinách nebo na webu) až na absolventy oborových skupin *Vzdělávání a výchova* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kteří většinou přímo kontaktovali zaměstnavatele. Podíl absolventů, kteří si našli práci pomocí rodiny přátel nebo známých, je téměř u všech skupin velmi podobný, výjimkami jsou absolventi oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, kteří tento způsob využívají v porovnání s ostatními obory nejvíce, a absolventi *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kteří naopak využívají osoby blízké k vyhledávání práce nejméně a zároveň nejvíce ze všech absolventů získávají práci prostřednictvím praxe/stáže uskutečněné během studia.

- Nejnižší nezaměstnanost rok po absolvování mají absolventi oborových skupin *Informační a komunikační technologie* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Největší problém s nezaměstnaností mají absolventi *Umění a humanitní vědy*.

Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy

Celý soubor

- Absolventi, kteří pracují v době absolvování studia, vykonávají rok po absolvování stejnou práci v 78 % případů.
- Absolventi, kteří nepracují v době absolvování, mají rok po absolvování v 84 % případů stejnou práci, kterou si našli krátce po absolvování.
- Přibližně 95 % absolventů vysokých škol pracuje rok po absolvování v České republice.
- 28 % absolventů mělo rok po absolvování zkušenosti s řízením dalších pracovníků.
- 65 % absolventů má rok po absolvování vysoké školy smlouvu na dobu neurčitou. Pokud mají smlouvu na dobu určitou, většinou (v 77 %) je její délka na jeden rok.
- Přibližně 90 % absolventů vysokých škol pracuje rok po absolvování formálně na celý úvazek (40 hodin týdně). Ve skutečnosti však přibližně 1/3 těchto absolventů odpracuje více hodin.
- Rok po absolvování jsou v daném období hrubé měsíční příjmy z jediného nebo hlavního zaměstnání v průměru 28 505 Kč, z hlavní práce a dalších ekonomických aktivit pak 29 185 Kč.

Forma studia

- Pokud se porovná stabilita zaměstnání, je evidentní, že absolventi kombinované formy studia mají nespornou výhodu. Shoda první práce v době nebo krátce po absolvování a práce rok po absolvování je vyšší u absolventů kombinované formy studia (86 %) než u absolventů prezenční formy studia (69 %). Absolventi kombinované formy vysokoškolského studia mají častěji smlouvu na dobu neurčitou (82 %) než absolventi prezenční formy studia (57 %). Zároveň nepatrně více pracují v zahraničí absolventi prezenční formy studia (7 %) než kombinované formy studia (3 %). Potvrzuje se také obecný předpoklad, že rok po absolvování mají relativně více zkušeností s řízením lidí absolventi kombinované formy studia, kteří také mají vyšší průměrné příjmy, přičemž počet odpracovaných hodin je přibližně stejný.

Typ studijního programu

- Absolventi doktorského studijního programu mají nejvyšší shodu práce v době nebo krátce po absolvování a práce rok po absolvování (91 %), zároveň mají nejméně často uzavřenou smlouvu na dobu neurčitou (51 %). Pokud mají smlouvu na dobu určitou, většinou (55 %) trvá déle než jeden rok. V porovnání s ostatními typy studijního programu nejčastěji (11 %) pracují v zahraničí. Přibližně 1/3 má rok po absolvování zkušenosti s řízením pracovníků. V porovnání s ostatními absolventy si absolventi doktorského studijního programu v průměru za měsíc vydělají rok po absolvování nejvíce (38 226 Kč) a relativně nejčastěji odpracují více hodin, než mají uvedeno ve smlouvě.
- Absolventi magisterského studijního programu mají druhou nejvyšší shodu práce v době nebo krátce po absolvování a práce rok po absolvování (84 %) a také druhou nejvyšší relativní četnost smlouvy na dobu neurčitou (64 %). Pokud mají uzavřenou smlouvu na dobu určitou, většinou (78 %) netrvá déle než jeden rok. Z těchto absolventů 6 % pracuje v zahraničí (druhá

nejvyšší hodnota) a 27 % má rok po absolvování zkušenosti s řízením pracovníků. V porovnání s ostatními absolventy v průměru mají absolventi magisterského studijního programu druhé nejvyšší příjmy (29 060 Kč) a odpracují druhý nejvyšší počet hodin nad rámec smlouvy.

- Absolventi bakalářského studijního programu mají shodu práce v době nebo krátce po absolvování a práce rok po absolvování 81 %, ale nejčastěji ze všech absolventů mají uzavřenou smlouvu na dobu neurčitou (69 %). Pokud mají uzavřenou smlouvu na dobu určitou, většinou (82 %) netrvá déle než jeden rok. V porovnání s ostatními nejméně často (3 %) pracují v zahraničí a 29 % má rok po absolvování zkušenosti s řízením pracovníků. V porovnání s ostatními absolventy v průměru mají absolventi bakalářského studijního programu nejnižší příjmy (25 544 Kč) a odpracují nejnižší počet hodin nad rámec smlouvy.

Oborové skupiny studijních programů

- Rok po absolvování mění svou práci z doby absolvování nejméně absolventů oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Vzdělávání a výchova*. Relativně nejvíce mění svou práci absolventi oborů *Informační a komunikační technologie (ICT) a Obchod, administrativa a právo*.
- Rok po absolvování mění nejméně svou práci získanou krátce po absolvování absolventi oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Informační a komunikační technologie (ICT) a vzdělávání a výchova*. Nejvíce mění v tomto období práci absolventi oborů *Služby, Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*.
- Práci v zahraničí preferují rok po absolvování nejvíce absolventi oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika*. Práci v České republice nejvíce preferují oboru *Vzdělávání a výchova*.
- Nejvíce zkušeností s řízením pracovníků mají absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, nejméně pak absolventi oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika*.
- Absolventi skupiny oborů *Informační a komunikační technologie*, mají nejčastěji mezi oborovými skupinami (83 %) smlouvu na dobu neurčitou. Relativně nejméně absolventů se smlouvou na dobu neurčitou lze identifikovat u *Přírodních věd, matematiky a statistiky* (47 %) a *Umění a humanitních věd* (55 %).
- Nejvyšší rozdíl mezi nasmlouvaným a skutečně odpracovaným počtem hodin je u absolventů oborů *Obchod, administrativa a právo* a nejnižší u *Vzdělávání a výchova*.
- Rozdíly v průměrných příjmech rok po absolvování jsou nejvíce zřejmé ve srovnání relativně nejnižších příjmů absolventů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* (22 889 Kč) a nejvyšších příjmů absolventů oborů *Informační a komunikační technologie* (38 874 Kč).

Shoda dosaženého stupně vysokoškolského vzdělání a oboru s pracovní pozicí

Celý soubor

- Celkem 64 % absolventů vysoké školy považuje za nejvhodnější pro svou práci rok po absolvování stejný stupeň dosaženého vysokoškolského vzdělání.
- Kolem 75 % absolventů považuje za nejvhodnější pro svou práci rok po absolvování výhradně vystudovaný obor a vystudovaných obor nebo příbuzný obor.
- Přibližně 61 % absolventů vnímá vystudovaný obor a dosažený stupeň vysokoškolského vzdělání současně jako odpovídající pro práci rok po absolvování.
- Zhruba 80 % absolventů vysokých škol pracuje v profesích, které vyžadují úroveň dovedností 3 a 4. Jedná se o skupiny ISCO: 1 Zákonodárci a řídící pracovníci; 2 Specialisté; 3 Techničtí a odborní pracovníci.

Forma studia

- Vyšší shodu dosaženého stupně vysokoškolského vzdělání s pracovní pozicí rok po absolvování (vertikální shoda) lze nalézt u absolventů prezenční formy studia (67 %). Relativně vyšší potřeba vyššího stupně vzdělání platí pro absolventy kombinované formy studia.
- U shody vystudovaného oboru a práce (horizontální) rok po absolvování nelze určit zásadní odlišné výsledky. Absolventi vysokých škol prezenční a kombinované formy studia mají v podstatě stejné hodnoty v ukazateli souběžné vertikální a horizontální shody (60 %).
- Z pohledu klasifikace ISCO absolventi vysokých škol v kombinované formě studia převažují ve skupině 1 Zákonodárci a řídící pracovníci a 3 Techničtí a odborní pracovníci, absolventi prezenční formy studia převládají ve skupině 2 Specialisté.

Typ studijního programu

- Absolventi doktorského studijního programu pracují téměř v 60 % na pozicích, které odpovídají jejich stupni vzdělání. Přibližně 39 % (nejvyšší hodnota v porovnání s ostatními absolventy) by dostačoval nižší stupeň vysokoškolského vzdělání, respektive tito absolventi zastávají pracovní pozice, na které jsou překvalifikováni. Nejvyšší hodnota v porovnání s ostatními absolventy (94 %) je u ukazatele horizontální shody (součet relativní četnosti výhradně vystudovaného oboru a vystudovaného nebo příbuzného oboru). 59 % má práci odpovídající úrovni i oboru, 35 % (v porovnání s ostatními absolventy nejvíce) pracuje na pozici neodpovídající úrovni, ale odpovídající oboru. Téměř 80 % absolventů doktorského studijního programu (v porovnání s ostatními absolventy nejvíce) pracuje jako 2 Specialisté (klasifikace ISCO).
- Absolventi magisterského studijního programu mají nejvyšší vertikální shodu (71 %), pouze 1 % uvádí, že by k výkonu své práce potřebovalo doktorát. Ostatní absolventi magisterského studijního programu (27 %) se cítí být překvalifikováni, buď by jim dostačoval bakalářský studijní program (16 %) nebo si myslí, že vysokoškolské vzdělání vůbec nepotřebují (12 %). Druhá nejvyšší hodnota (78 %) v porovnání s ostatními absolventy je u ukazatele horizontální shody. Přibližně dvě třetiny ((v porovnání s ostatními absolventy nejvíce) pracuje na pozici odpovídající i oboru. Nejčastěji pracují jako specialisté (38 %). Absolventi bakalářského studijního programu uvádějí, že o něco více než v polovině případů (52 %) nepracují na pozici

(v porovnání s ostatními absolventy nejvyšší hodnota), která odpovídá jejich úrovni vzdělání. Vyšší stupeň vysokoškolského vzdělání by potřebovalo 24 % a 28 % by vysokoškolské vzdělání nepotřebovalo vůbec. Nejnižší hodnota (64 %) v porovnání s ostatními absolventy je u ukazatele horizontální shody. V porovnání s ostatními absolventy souběžné vertikální a horizontální shody dosahují nejnižší úroveň v kategoriích odpovídající úrovni i oboru (54 %) a neodpovídající úrovni a odpovídajícího oboru (10 %), a nejvyšší hodnoty v kategoriích odpovídající úroveň a neodpovídající obor (18 %) a neodpovídající ani úroveň ani obor (18 %). V porovnání s ostatními absolventy dosahují nejnižší úroveň u skupiny 2 Specialisté a naopak nejvyšší u skupiny 3 Techničtí a odborní pracovníci, 4 Úředníci a 5 Pracovníci ve službách a prodeji.

Oborové skupiny studijních programů

- 30 % absolventů oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* nepovažují vysokoškolské vzdělání za nejvhodnější pro svou práci, relativně vysoké hodnoty lze v tomto ukazateli nalézt také u absolventů z oborových skupin *Služby* (24 %) a *Umění a humanitní vědy* (22 %). Nejvyšší shodu dosaženého stupně vysokoškolského vzdělání a pracovní pozice mají absolventi oborů *Zdravotní sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* (77 %) a *Technika, výroba a stavebnictví* (70 %).
- Nejvyšší shoda vystudovaného oboru a práce rok po absolvování je u absolventů oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Informační a komunikační technologie (ICT)*, u kterých se součet hodnot kategorií výhradně vystudovaný a vystudovaný nebo příbuzný obor pohybuje okolo 90 %. Nejmenší shodu (měřeno relativní četností odpovědi, že nejvhodnější je zcela jiný obor) lze identifikovat u oborových skupin *Umění a humanitní vědy, Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Služby*. Absolventi těchto oborů odpovídali také v porovnání s ostatními obory nejvíce (také kolem 20 %), že pro jejich pozici není třeba zvláštní oborové specializace.
- Nejvyšší shoda vystudovaného oboru a typu studijního programu s prací rok po absolvování (tedy nejvyšší relativní četnost *odpovídající úroveň i obor*) je u absolventů oborů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* (80 %) a *Informační a komunikační technologie* (70 %), naopak nejnižší shoda (nejvyšší relativní četnost „neodpovídající ani úroveň ani obor“) u oborů *Umění a humanitní vědy* (24 %) a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* (cca 24 %) a *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* (23 %).
- Absolventi oboru *Informační a komunikační technologie (ICT)* mají relativně nejvyšší podíl (80 %) ve skupině 2 Specialisté na jedné straně a na druhé straně relativně nejmenší (28 %) zastoupení absolventů oboru *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Ve skupině 1 Zákonodárci a řídící pracovníci pracuje relativně nejvíce absolventů oborů *Obchod, administrativa a právo a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* (14 %), což platí i pro profesní skupinu 4 Úředníci (16 % a 19 %). V profesní skupině 3 Techničtí a odborní pracovníci jsou absolventi většiny oborových skupin zastoupeni přibližně z 20 %, výrazně níže jsou pouze absolventi oboru *Informační a komunikační technologie (ICT)* (9 %) a absolventi oboru *Vzdělávání a výchova*. Nejvyšší hodnoty dosahují v této profesní skupině absolventi oboru *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

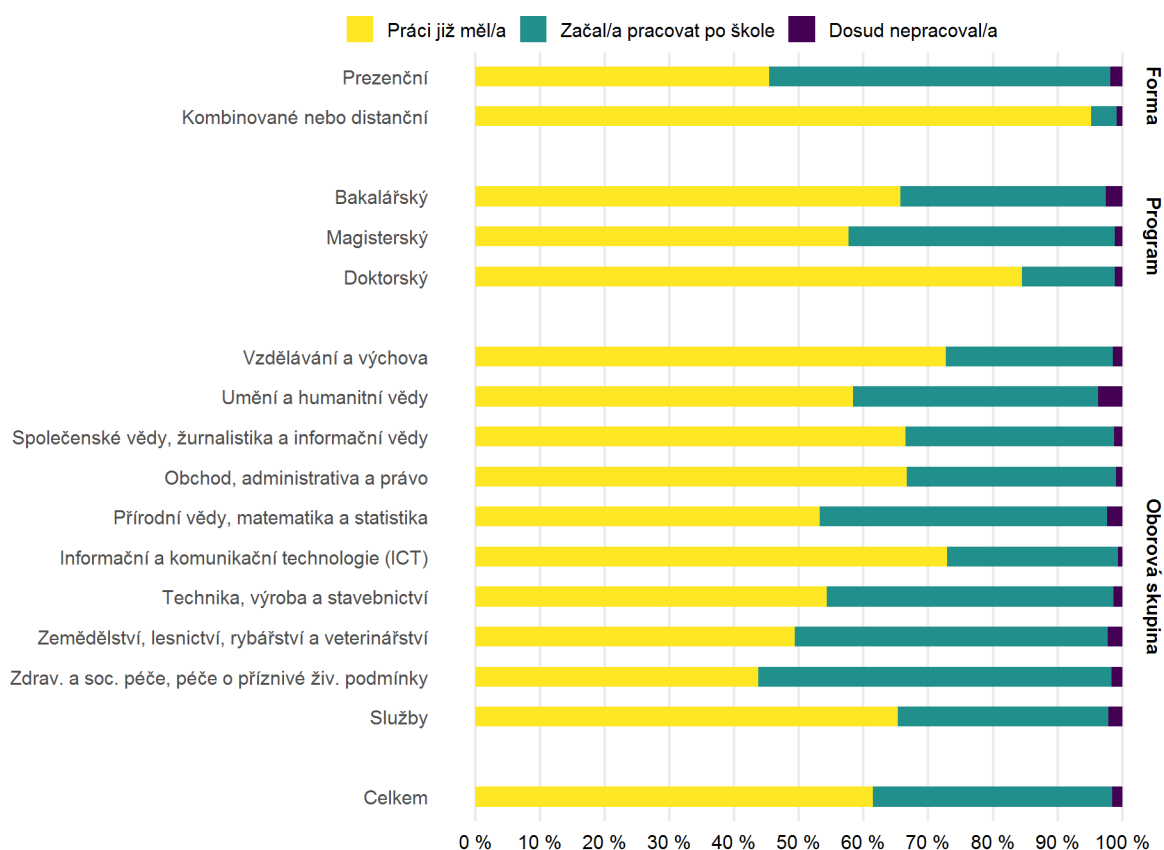
Podrobné výsledky

Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti

Pracovní situace v době absolvování vysoké školy

Většina absolventů (62 %) odpověděla na otázku „Jaká byla Vaše pracovní situace v době absolvování tohoto studijního programu?“, že má práci. Práci v tomto období mělo 95 % absolventů kombinované formy studia, ale absolventů prezenční formy studia pracovalo 45 %. Z pohledu typů studijních programů je nejvyšší relativní zaměstnanost v době absolvování identifikována mezi absolventy doktorských studijních programů (85 %), kteří jsou následováni absolventy bakalářských studijních programů (66 %). Nejnižší zaměstnanost je naopak mezi absolventy magisterských studijních programů (58 %). Porovnání oborových skupin ukazuje, že nejčastěji mají práci v době absolvování absolventi oborů *Informační a komunikační technologie* a *Vzdělávání a výchova*, nejméně často pak absolventi oborů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Graf 8: Pracovní situace v době absolvování vysoké školy

Délka přechodu na trh práce

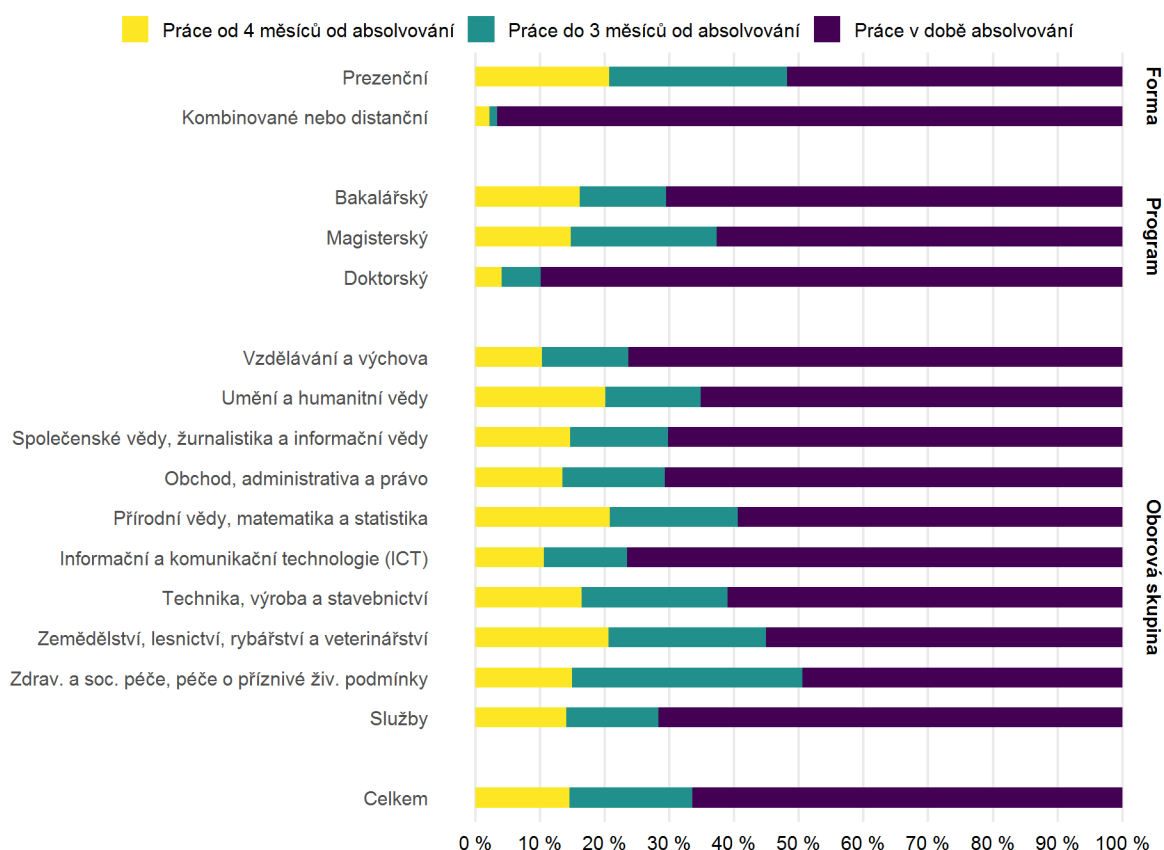
Jak již bylo zmíněno, většina absolventů vysokých škol (98,4 %) vstoupilo na trh práce. Z těchto respondentů 66,4 % odpověděla na otázku, týkající se časového určení přechodu na trh práce („počet měsíců mezi absolvováním a první prací“), že mělo práci v době absolvování, 14,2 % získalo práci do 3 měsíců a 15 % absolventů potřebovalo k získání práce více než tři měsíce po absolvování.

Přibližně 51,8 % absolventů prezenčního studia má práci již v době absolvování studia, 27,5 % začíná pracovat do tří měsíců po absolvování, 20,7 % pak po více než třech měsících. Převážná část absolventů kombinované formy studia pracuje v době absolvování (96,6 %), 1,2 % pak do tří měsíců od absolvování a zbylá část 2,2 % nejdříve po čtyřech měsících od absolvování.

Z pohledu typů studijních programů vynikají absolventi doktorských studijních programů, kteří v době absolvování pracují v 90 % případů, v tomto ukazateli jsou následováni absolventi bakalářských studijních programů 70,5 % a magisterských studijních programů 62,7 %.

Porovnání oborových skupin studijních programů ukazuje, že relativně největší podíl absolventů, kteří začínají pracovat až po 4 a více měsících je u oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* a *Přírodní vědy, matematika a statistika*. Naopak nejrychleji (do tří měsíců včetně práce v době absolvování) nastupují do práce absolventi oborů *Informační a komunikační technologie* a *Vzdělávání a výchova*.

Graf 9: Délka přechodu na trh práce

Způsob nalezení práce

Relativně nejčastěji odpovědí na otázku „Jakým způsobem jste si našel/našla tuto práci?“ (práci v době absolvování nebo první práci po absolvování vysoké školy) je „prostřednictvím inzerátu (v tištěných novinách nebo na webu).“ Dále následují možnosti „sám/sama jsem kontaktoval/a zaměstnavatele“, pomocí rodiny přátel nebo známých“ a „byl/a jsem osloven/a zaměstnavatelem“ (viz Tabulka 18).

Z pohledu formy studia lze nalézt rozdíly, kdy absolventi prezenční formy studia více využívají inzerátů, zatímco absolventi kombinované formy studia jsou častěji osloveni zaměstnavateli.

Z pohledu typu studia jsou zřejmé rozdíly u absolventů doktorských studijních programů, kteří nejméně využívají inzeráty a blízké osoby, naopak jsou nejčastěji oslovováni zaměstnavateli a získávají práci pomocí vysoké školy.

Absolventi většiny oborů většinou si našli práci prostřednictvím inzerátu (v tištěných novinách nebo na webu) až na absolventy oborových skupin *Vzdělávání a výchova* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kteří většinou přímo kontaktovali zaměstnavatele. Podíl absolventů, kteří si našli práci pomocí rodiny přátel nebo známých, je téměř u všech skupin velmi podobný, výjimkami jsou absolventi oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, kteří tento způsob využívají v porovnání s ostatními obory nejvíce, a absolventi *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kteří naopak využívají osoby blízké k vyhledávání práce nejméně a zároveň nejvíce ze všech absolventů získávají práci prostřednictvím praxe/stáže uskutečněné během studia.

Tabulka 18: Způsob nalezení práce

	Prostředn ictvím inzerátu v tisku nebo na webu	Úřad práce	Personáln í nebo pracovní agentura	Sociální médiá	Kontakto v al/a zamě stnavatel e	Oslovení zaměstna vatelem	S pomocí rodiny, přátel nebo známých	S pomo cí vysoké školy	Díky veletrhu pracovních příležitostí	Prostředn ictvím praxe/stá že během studia	Zahájil/a j sem vlastní podnikání .	Jinak
Forma studia												
Prezenční	34,5%	1,7%	2,2%	1,9%	18,7%	8,4%	18,2%	2,7%	1,1%	6,2%	1,9%	2,7%
Kombinované nebo distanční	29,5%	1,9%	1,9%	1,5%	17,9%	15,0%	21,4%	1,4%	0,2%	4,8%	1,7%	3,0%
Typ studijního programu												
Bakalářský	32,6%	2,9%	2,4%	1,8%	16,8%	10,1%	21,6%	1,1%	0,4%	4,9%	2,7%	2,6%
Magisterský	34,8%	1,3%	2,2%	1,9%	19,4%	8,3%	17,8%	2,8%	1,2%	6,4%	1,6%	2,5%
Doktorský	20,1%	0,2%	1,8%	0,0%	14,3%	25,9%	11,1%	8,8%	0,7%	4,7%	1,8%	10,6%
Oborové skupiny studijních programů												
Vzdělávání a výchova	23,5%	2,8%	1,1%	2,4%	26,6%	14,2%	17,7%	1,4%	0,3%	6,3%	1,4%	2,6%
Umění a humanitní vědy	33,0%	1,9%	1,5%	2,9%	14,5%	11,3%	19,3%	3,1%	0,2%	4,4%	5,0%	2,9%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	43,8%	2,0%	1,8%	2,6%	11,6%	8,7%	18,6%	1,5%	0,6%	4,6%	1,7%	2,4%
Obchod, administrativa a právo	43,8%	1,6%	2,4%	1,4%	10,8%	6,9%	21,2%	1,9%	1,2%	4,8%	1,3%	2,6%
Přírodní vědy, matematika a statistika	37,2%	1,8%	1,7%	2,5%	15,7%	9,4%	19,2%	4,0%	0,8%	4,2%	0,7%	3,0%
Informační a komunikační technologie (ICT)	34,4%	0,9%	6,2%	1,7%	10,9%	10,5%	19,8%	4,1%	2,2%	4,0%	2,3%	2,9%
Technika, výroba a stavebnictví	31,9%	1,9%	3,1%	1,6%	16,4%	7,6%	19,6%	4,1%	2,2%	6,5%	2,0%	3,0%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	27,7%	1,2%	1,4%	0,6%	18,0%	8,8%	25,4%	3,0%	0,4%	3,9%	5,5%	4,1%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	23,2%	0,6%	1,2%	1,5%	37,5%	9,0%	10,9%	1,7%	0,4%	11,0%	0,9%	2,2%
Služby	30,7%	1,3%	2,5%	0,9%	22,6%	7,9%	20,5%	2,8%	0,4%	5,5%	1,2%	3,6%
Celkem	33,9%	1,7%	2,2%	1,8%	18,6%	9,2%	18,6%	2,5%	1,0%	6,0%	1,8%	2,7%

Pracovní situace rok po absolvování vysoké školy

Přibližně 90 % absolventů odpovědělo kladně na otázku „Měl/a jste rok po absolvování placenou práci?“. Konkrétně, pozici zaměstnance má 83 % absolventů má a přibližně 6 % absolventů pracuje jako podnikatelé nebo OSVČ. Nejčastěji podnikají absolventi prezenční formy studia, magisterských studijních programů a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*.

Ke struktuře nezaměstnaných podle stanovených kritérií lze konstatovat, že nejnižší hodnoty nezaměstnanosti rok po absolvování mají absolventi kombinované formy studia, doktorských studijních programů a oborových skupin *Informační a komunikační technologie* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* a naopak nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti jsou u absolventů *Umění a humanitní vědy*.

Graf 10: Pracovní situace rok po absolvování vysoké školy

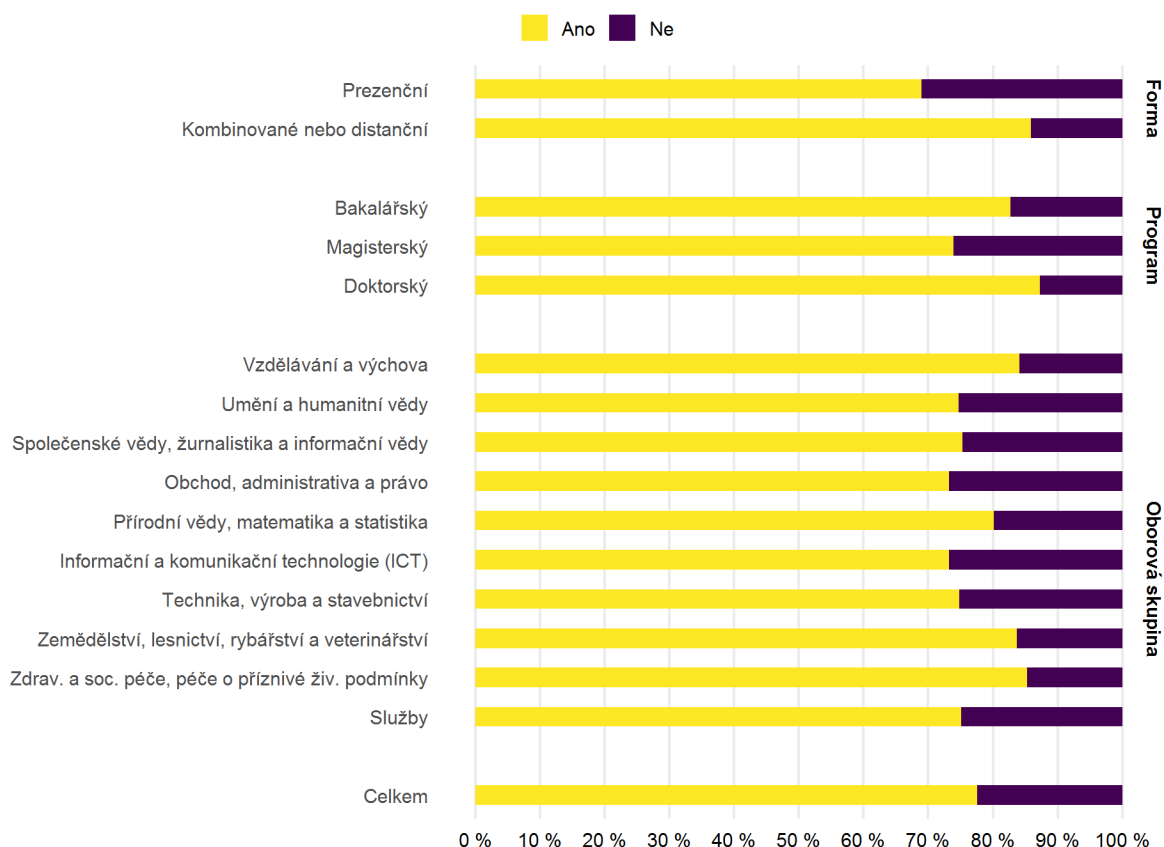
Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy rok po absolvování vysoké školy

Shoda zaměstnání v době absolvování a rok po absolvování vysoké školy

Odpověď na otázku „Pracoval/a jste rok po absolvování stále ve stejném zaměstnání (případně jste pracoval/a jako OSVČ nebo podnikal/a), které jste měl/a v době absolvování tohoto studijního programu?“ nelze jednoznačně interpretovat jako ukazatel stability pracovní pozice. Velmi často se jedná o situaci, kdy v době studia a zároveň po absolvování studenti pracovali na pozici, která nesouvisela s oborem nebo jim nevyhovovala. Celkově změnilo práci přibližně 22,4 % respondentů.

Více než tři čtvrtiny absolventů vysokých škol pracuje rok po absolvování ve stejném zaměstnání, jako v době absolvování. Rok po absolvování mění svou práci (kterou mělo již v době absolvování) nejméně absolventů kombinované formy studia, doktorských studijních programů a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Vzdělávání a výchova*. Relativně nejvíce mění svou práci absolventi prezenční formy studia, magisterských studijních programů a oborů *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Obchod, administrativa a právo*.

Graf 11: Shoda zaměstnání v době absolvování a rok po absolvování vysoké školy

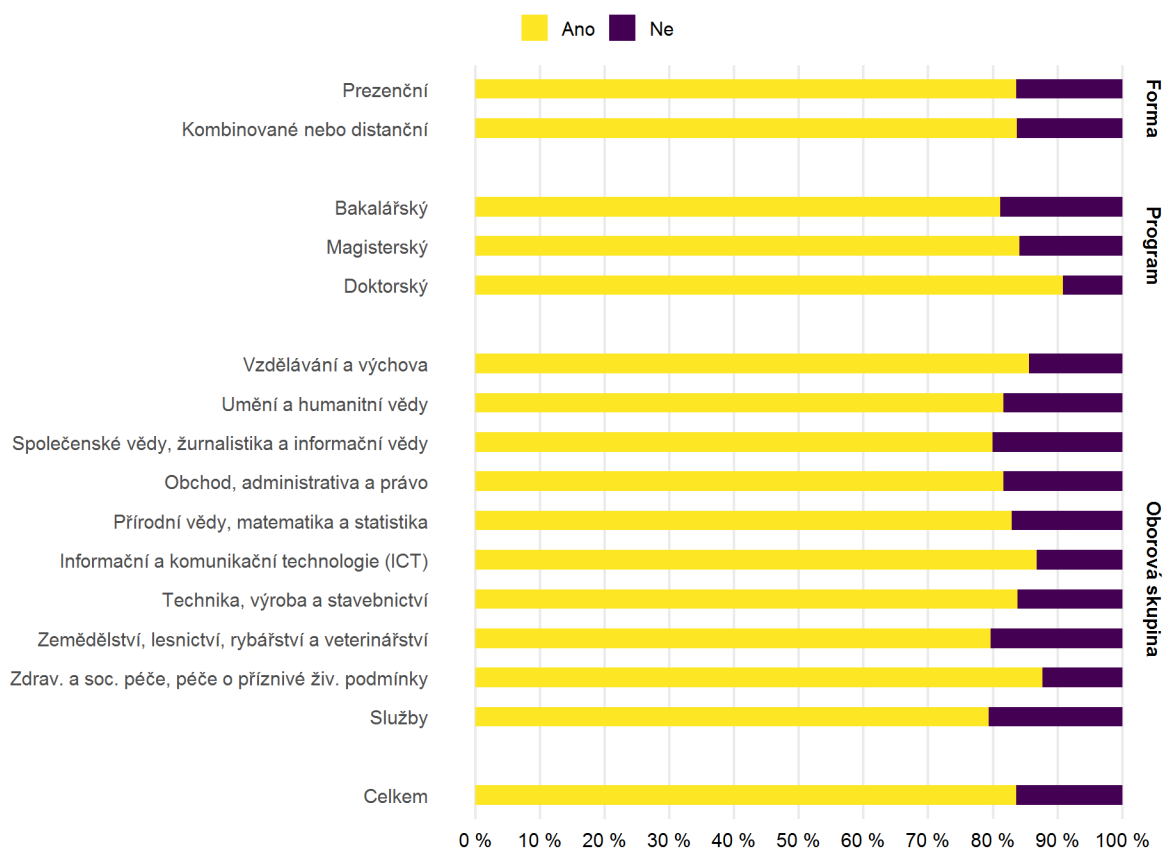

Shoda prvního zaměstnání po absolvování a rok po absolvování vysoké školy

Více než 80 % absolventů vysokých škol odpovědělo kladně na otázku „Pracoval/a jste rok po absolvování vysoké školy stále ve stejném zaměstnání (případně jste pracoval/a jako OSVČ nebo podnikal/a), ve kterém jste začal/a prvně pracovat po absolvování tohoto studijního programu?“

Absolventi vysokých škol prezenční a kombinované formy studia mají v tomto ukazateli stejné hodnoty. Nejméně mění práci absolventi doktorských studijních programů, z pohledu oborových skupin se jedná o *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Informační a komunikační technologie (ICT) a vzdělávání a výchova*. Nejvíce mění v tomto období práci absolventi bakalářských studijních programů a oborů *Služby, Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*.

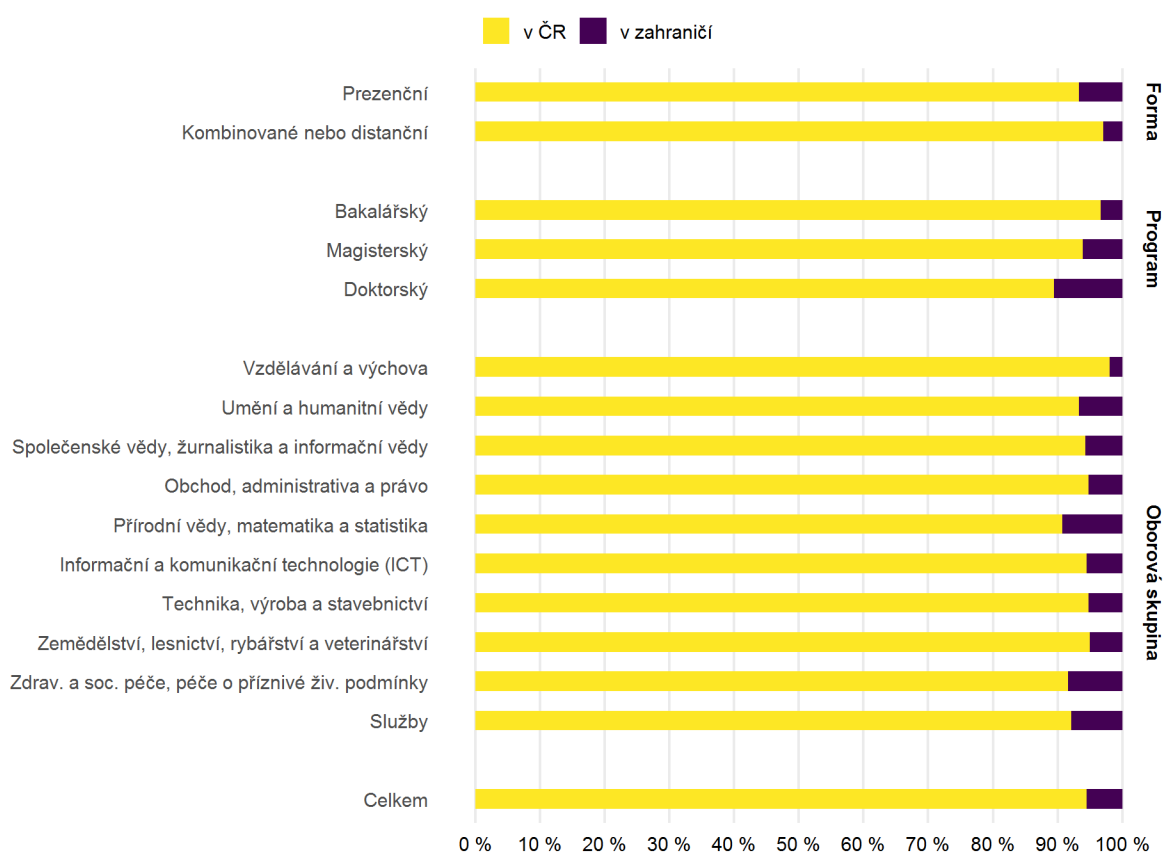
Graf 12: Shoda prvního zaměstnání po absolvování a rok po absolvování vysoké školy

Místo výkonu práce rok po absolvování vysoké školy

O mobilitě absolventů vysokých škol pojednává samostatná kapitola, nicméně v souvislosti s pracovní aktivitou absolventů rok po absolvování je vhodné zmínit, že absolventi vysokých škol pracují v zahraničí spíše výjimečně, jak dokládá relativní četnost odpovědí na otázku „Kde bylo místo výkonu Vaší práce rok po absolvování?“. Přičemž platí, že práci v zahraničí v daném období nejvíce preferují absolventi prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika*. Práci v České republice nejvíce preferují absolventi bakalářských studijních programů a oboru *Vzdělávání a výchova*.

Graf 13: Místo výkonu práce rok po absolvování vysoké školy

Práce rok po absolvování - CZ-ISCO, hlavní třídy (1D)

Přibližně 80 % absolventů vysokých škol pracuje v profesích, které vyžadují úroveň dovedností 3 a 4. Jedná se o skupiny ISCO: 1 Zákonodárci a řídící pracovníci; 2 Specialisté; 3 Techničtí a odborní pracovníci.

Zatímco absolventi v kombinované formě studia častěji pracují v profesních skupinách 1 Zákonodárci a řídící pracovníci a 3 Techničtí a odborní pracovníci, absolventi prezenční formy studia častěji působí v profesích skupiny 2 Specialisté.

Absolventi doktorských studijních programů pracují převážně (80 %) v profesích skupiny 2 Specialisté. V této profesní skupině jsou následováni absolventy magisterských studijních programů (cca 60 %) a bakalářských studijních programů (cca 38 %). U skupiny 1 Zákonodárci a řídící pracovníci jsou hodnoty mezi absolventy všech typu studijních programů v podstatě na stejné úrovni.

Na základě porovnání zastoupení absolventů vysokých škol podle oborové skupiny studijních programů v profesích skupin ISCO, lze identifikovat jednoznačně dominantní postavení (cca 80 %) absolventů oboru *Informační a komunikační technologie (ICT)* ve skupině 2 Specialisté na jedné straně a na druhé straně relativně nejmenší (cca 28 %) zastoupení absolventů oboru *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Ve skupině 1 Zákonodárci a řídící pracovníci pracuje relativně nejvíce absolventů oborů *Obchod, administrativa a právo* a *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* (cca 14 %), což platí i pro profesní skupinu 4 Úředníci (cca 16 % a 19 %).

V profesní skupině 3 Techničtí a odborní pracovníci jsou absolventi většiny oborových skupin zastoupeni přibližně z 20 %, výrazně níže jsou pouze absolventi oboru *Informační a komunikační technologie (ICT)* (cca 9%) a absolventi oboru *Vzdělávání a výchova*. Nejvyšší hodnoty dosahují v této profesní skupině absolventi oboru *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

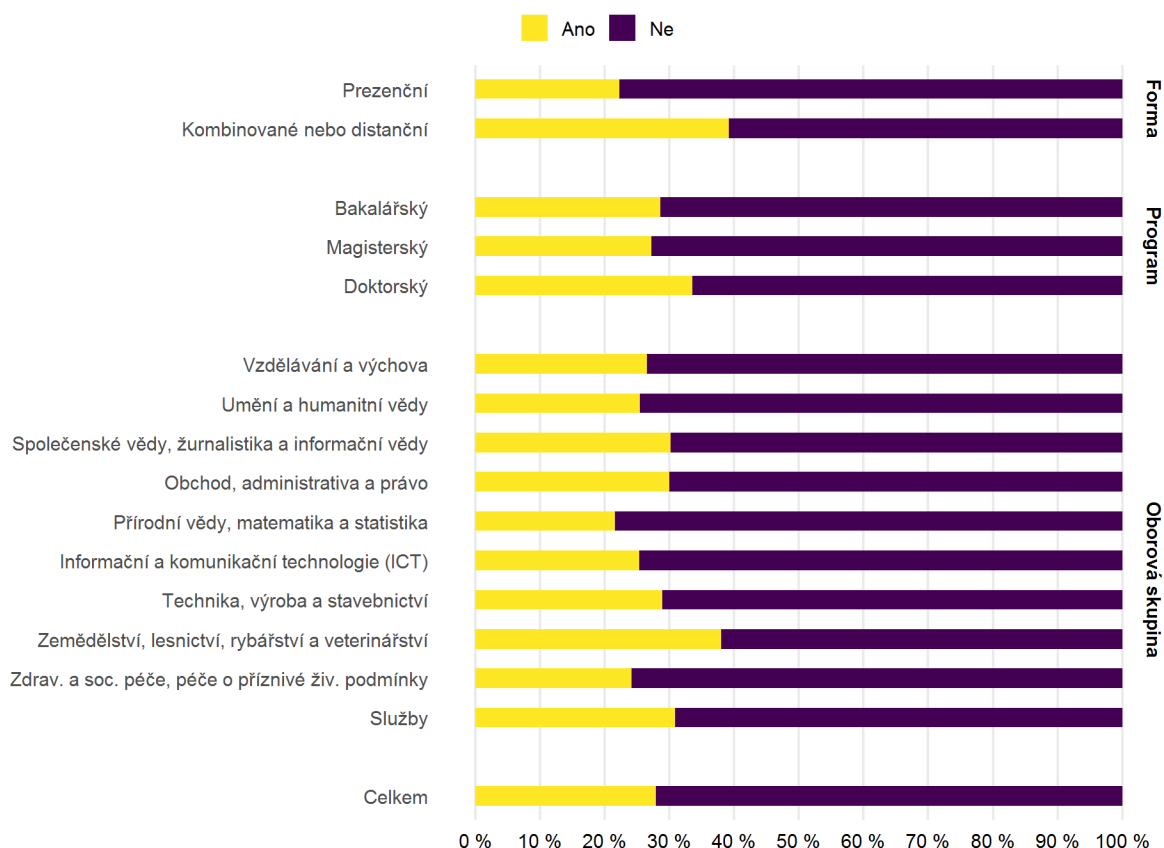
Tabulka 19: Práce rok po absolvování - CZ-ISCO, hlavní třídy

	Zákonodárci a řídící pracovníci	Specialisté	Techničtí a odborní pracovníci	Úředníci	Pracovníci ve službách a prodeji	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	Řemeslníci a opraváři	Obsluha strojů a zařízení, montéři	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Zaměstnanci v ozbrojených silách
Forma studia										
Prezenční	6,4%	57,9%	19,0%	10,4%	3,8%	0,5%	1,0%	0,3%	0,5%	0,1%
Kombinované nebo distanční	14,7%	45,4%	23,1%	8,9%	4,7%	0,4%	0,6%	0,7%	0,2%	1,2%
Typ studijního programu										
Bakalářský	9,7%	38,2%	27,6%	13,0%	7,3%	0,5%	0,9%	1,1%	0,8%	0,8%
Magisterský	8,9%	58,5%	18,2%	9,1%	3,0%	0,4%	0,9%	0,2%	0,3%	0,4%
Doktorský	9,1%	79,6%	7,3%	2,4%	0,5%	0,6%	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	7,1%	64,4%	14,0%	6,3%	6,5%	0,0%	0,4%	0,5%	0,2%	0,6%
Umění a humanitní vědy	8,2%	51,5%	18,3%	13,6%	5,7%	0,0%	0,9%	0,7%	0,7%	0,3%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	13,9%	39,5%	22,2%	19,4%	3,5%	0,2%	0,4%	0,5%	0,2%	0,4%
Obchod, administrativa a právo	14,4%	41,8%	22,3%	16,3%	3,6%	0,1%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Přírodní vědy, matematika a statistika	4,2%	61,0%	18,9%	7,4%	5,9%	0,3%	1,1%	0,6%	0,6%	0,0%
Informační a komunikační technologie (ICT)	7,4%	80,5%	8,9%	1,4%	0,6%	0,0%	0,5%	0,2%	0,3%	0,1%
Technika, výroba a stavebnictví	6,9%	60,0%	21,5%	4,8%	2,7%	0,4%	2,7%	0,3%	0,3%	0,4%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	9,5%	28,5%	21,2%	13,4%	7,2%	10,6%	3,9%	1,2%	4,0%	0,3%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	3,2%	62,9%	28,6%	2,0%	2,7%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,3%
Služby	12,5%	40,7%	21,8%	11,5%	5,8%	0,2%	1,4%	1,9%	0,3%	3,8%
Celkem	9,1%	53,8%	20,4%	9,9%	4,1%	0,5%	0,9%	0,5%	0,4%	0,5%

Zkušenost s řízením pracovníků rok po absolvování vysoké školy

Většina absolventů rok po absolvování neměla zkušenosti s řízením dalších pracovníků, respektive odpovídala záporně na otázku „Řídila/a jste rok po absolvování přímo či nepřímo další pracovníky?“ Potvrzuje se obecný předpoklad, že uvedenou zkušenost mají relativně více studenti kombinované formy studia. U typu studijních programů nejsou významnější rozdíly. Z pohledu oborových skupin mají nejvíce zkušeností s řízením pracovníků absolventi skupiny oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, nejméně pak absolventi oborů *Přírodní vědy, matematika a statistika*.

Graf 14: Zkušenost s řízením pracovníků rok po absolvování vysoké školy

Porovnání počtu přímo či nepřímo řízených pracovníků

U absolventů, kteří mají rok po ukončení studia zkušenosti s řízením pracovníků, je zřejmé, že největší výhodu v kariérním postupu měřeného počtem podřízených pracovníků mají absolventi kombinované formy studia. Z pohledu ostatních kategorií nelze identifikovat významné zjištění ke smysluplné interpretaci

Tabulka 20: Porovnání počtu přímo či nepřímo řízených pracovníků

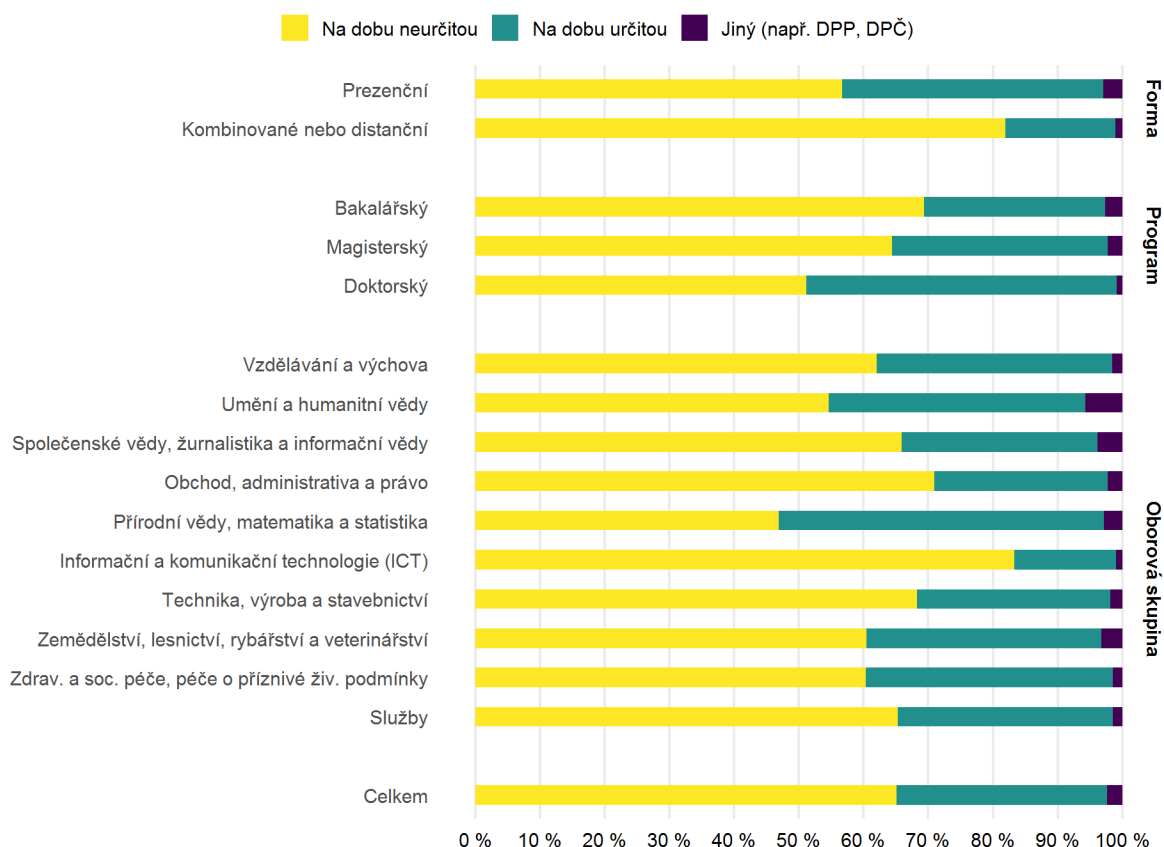
	počet pracovníků			
	0-5	6-15	16-50	více než 50
Forma studia				
Prezenční	67,5%	21,7%	8,7%	1,9%
Kombinované nebo distanční	43,4%	31,8%	18,2%	5,9%
Typ studijního programu				
Bakalářský	51,1%	28,8%	15,0%	4,4%
Magisterský	58,5%	25,1%	12,5%	3,4%
Doktorský	58,1%	28,0%	9,2%	4,6%
Oborové skupiny studijních programů				
Vzdělávání a výchova	46,9%	30,9%	16,4%	4,9%
Umění a humanitní vědy	59,8%	26,3%	10,6%	2,9%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	52,2%	29,8%	12,6%	4,9%
Obchod, administrativa a právo	61,2%	22,3%	11,4%	4,3%
Přírodní vědy, matematika a statistika	69,7%	18,0%	11,2%	0,8%
Informační a komunikační technologie (ICT)	68,1%	26,8%	4,1%	1,0%
Technika, výroba a stavebnictví	55,4%	25,6%	14,8%	3,8%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	51,7%	33,0%	14,9%	0,4%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	58,8%	24,8%	13,2%	3,2%
Služby	46,8%	28,0%	19,7%	4,9%
Celkem	56,3%	26,3%	13,1%	3,8%

Typ pracovní smlouvy rok po absolvování vysoké školy

Graf 15 znázorňuje odpovědi na otázku „Jaký typ pracovní smlouvy jste měl/a rok po absolvování?“. Rok po absolvování vysoké školy má 65% všech absolventů smlouvu na dobu neurčitou

Absolventi kombinované formy mají rok po absolvování stabilnější postavení na trhu práce, cca 82 % z nich má smlouvu na dobu neurčitou. Zatímco hodnota tohoto ukazatele je u absolventů prezenční formy studia cca 57 %. U typů studijních programů je zřejmá skutečnost, že čím nižší stupeň absolvovaného vysokoškolského studia, tím častěji mají absolventi smlouvu na dobu neurčitou, respektive méně často na dobu určitou. Z pohledu oborových skupin studijních programů vynikají obory *Informační a komunikační technologie*, jejichž absolventi mají z 83 % smlouvu na dobu neurčitou. Relativně nejméně absolventů se smlouvou na dobu neurčitou lze identifikovat u *Přírodních věd, matematiky a statistiky* (cca 47 %) a *Umění a humanitních věd* (cca 55 %).

Graf 15: Typ pracovní smlouvy rok po absolvování vysoké školy

Délka smlouvy na dobu určitou rok po absolvování vysoké školy

Tabulka 21 znázorňuje odpovědi na otázku „Na kolik měsíců jste měl/a rok po absolvování smlouvu na dobu určitou?“.

Délka pracovní smlouvy na dobu určitou byla ve většině případů maximálně na 12 měsíců. Nejvíce se ve zvolených kritériích pro porovnání dat odlišují absolventi doktorských studijních programů, kteří mají smlouvu na dobu určitou delší než 1 rok přibližně v 55 % případů. Podle formy studia mají pracovní smlouvu na dobu určitou delší než 1 rok více absolventi kombinované než prezenční formy studia. Podle oborové skupiny v tomto ohledu vynikají absolventi *Přírodních věd, matematiky a statistiky*.

Tabulka 21: Délka smlouvy na dobu určitou rok po absolvování vysoké školy

	počet měsíců		
	12 a méně	13- 24	25-36
Forma studia			
Prezenční	79,4%	10,8%	9,8%
Kombinované nebo distanční	63,8%	16,5%	19,6%
Typ studijního programu			
Bakalářský	81,9%	9,0%	9,1%
Magisterský	78,1%	11,4%	10,5%
Doktorský	44,8%	25,9%	29,2%
Oborové skupiny studijních programů			
Vzdělávání a výchova	76,8%	11,2%	12,0%
Umění a humanitní vědy	71,2%	15,5%	13,3%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	75,4%	12,8%	11,8%
Obchod, administrativa a právo	77,1%	11,2%	11,7%
Přírodní vědy, matematika a statistika	66,0%	17,5%	16,5%
Informační a komunikační technologie (ICT)	85,7%	8,5%	5,9%
Technika, výroba a stavebnictví	82,6%	11,1%	6,3%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	81,3%	11,0%	7,7%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	78,0%	9,5%	12,5%
Služby	71,1%	13,1%	15,8%
Celkem	76,7%	11,8%	11,5%

Průměrná týdenní pracovní doba

Tabulka 22 zahrnuje odpovědi na dvě otázky „Jaká byla Vaše průměrná týdenní pracovní doba rok po absolvování ve smlouvě?“ a „Jaká byla Vaše průměrná týdenní pracovní doba rok po absolvování ve skutečnosti?“. Přibližně 90 % absolventů vysokých škol pracuje formálně na celý úvazek (cca 40 hodin týdně). Ve skutečnosti však přibližně jedna třetina těchto absolventů odpracuje více hodin. Obecně lze identifikovat, že nejvyšší rozdíl mezi nasmlouvanými a odpracovanými hodinami existuje u vyšších stupňů vysokoškolského vzdělání. Z pohledu oborových skupin studijních programů je uvedený rozdíl nejvyšší u oborů *Obchod, administrativa a právo* a nejnižší u *Vzdělávání a výchova*. Porovnání hodnot četností podle formy studia nepřináší výrazné rozdíly.

Tabulka 22: Průměrná týdenní pracovní doba rok po absolvování vysoké školy

	Méně než 20 hodin		20 až 37 hodin		37,5 až 42,5 hodin		43 až 60 hodin		Více než 60 hodin	
	smlouva	skutečnost	smlouva	skutečnost	smlouva	skutečnost	smlouva	skutečnost	smlouva	skutečnost
Forma studia										
Prezenční	0,8%	1,0%	6,3%	8,8%	91,1%	56,6%	0,9%	31,2%	1,0%	2,5%
Kombinované nebo distanční	1,1%	1,4%	6,9%	7,7%	86,8%	61,3%	1,1%	24,4%	4,1%	5,3%
Typ studijního programu										
Bakalářský	1,0%	1,2%	7,9%	9,9%	85,7%	60,9%	1,3%	23,2%	4,1%	4,9%
Magisterský	0,8%	1,0%	5,7%	7,7%	91,6%	57,8%	0,8%	30,8%	1,2%	2,8%
Doktorský	2,2%	2,6%	9,1%	9,3%	85,8%	47,7%	1,0%	36,5%	1,9%	3,9%
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	2,1%	2,4%	10,6%	12,8%	82,7%	63,6%	0,9%	16,8%	3,5%	4,3%
Umění a humanitní vědy	2,3%	2,6%	10,4%	14,3%	83,7%	54,0%	1,2%	25,8%	2,4%	3,2%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	0,6%	0,8%	6,0%	7,8%	90,5%	58,9%	0,6%	29,6%	2,3%	2,9%
Obchod, administrativa a právo	0,1%	0,5%	4,1%	6,6%	93,9%	56,2%	0,4%	34,5%	1,4%	2,2%
Přírodní vědy, matematika a statistika	0,7%	0,8%	6,0%	8,1%	91,9%	59,2%	0,5%	30,4%	0,9%	1,5%
Informační a komunikační technologie (ICT)	0,2%	0,2%	4,8%	7,4%	94,2%	68,7%	0,4%	22,9%	0,4%	0,8%
Technika, výroba a stavebnictví	0,3%	0,5%	3,5%	4,5%	94,4%	59,4%	0,7%	33,5%	1,0%	2,0%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	0,4%	0,8%	6,1%	7,0%	88,8%	53,2%	1,2%	33,1%	3,6%	6,0%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	1,3%	1,4%	7,6%	8,6%	86,2%	50,9%	2,3%	31,7%	2,6%	7,4%
Služby	0,8%	0,8%	7,3%	7,6%	87,5%	57,8%	1,9%	30,3%	2,6%	3,6%
Celkem	0,9%	1,1%	6,5%	8,4%	89,6%	58,2%	0,9%	28,9%	2,1%	3,4%

Příjmy absolventů vysokých škol rok po absolvování

Tabulka 23 vypovídá o příjmech⁹ absolventů vysoké školy rok po absolvování, respektive uvádí průměrné hodnoty odpovědí na otázky „Jaký byl Váš průměrný hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů rok po absolvování?“ a „Jaký byl rok po absolvování Váš celkový hrubý měsíční příjem ze všech zaměstnání (podnikání/OSVČ) včetně odměn a přesčasů?“

Relativně více vydělávají absolventi kombinované formy studia, což přirozeně souvisí s jejich pracovní aktivitou v průběhu studia. Zřejmý je vztah vyšších průměrných příjmů a dosaženého stupně vysokoškolského vzdělání, kdy absolventi doktorského studijního programu mají nejvyšší průměrné příjmy a relativně nejvíce využívají možnosti dalších přívýdělků. Oborové rozdíly jsou nejvíce zřejmé ve srovnání relativně nejnižších příjmů absolventů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* a nejvyšších příjmů absolventů oborů *Informační a komunikační technologie*.

Tabulka 23: Příjmy absolventů vysokých škol rok po absolvování

	Měsíční hrubý příjem v Kč			
	Hlavní nebo jediná práce		Hlavní práce a další ekonomické aktivity	
	Průměr	Medián	Průměr	Medián
Forma studia				
Prezenční	27 474	23 500	28 008	26 500
Kombinované nebo distanční	30 659	26 500	31 649	26 500
Typ studijního programu				
Bakalářský	25 423	23 500	26 063	23 500
Magisterský	29 123	26 500	29 717	26 500
Doktorský	38 059	29 500	40 225	32 500
Oborové skupiny studijních programů				
Vzdělávání a výchova	23 317	20 500	24 030	23 500
Umění a humanitní vědy	24 077	20 500	25 340	23 500
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	28 684	26 500	29 503	26 500
Obchod, administrativa a právo	30 271	26 500	31 037	26 500
Přírodní vědy, matematika a statistika	29 791	26 500	30 357	26 500
Informační a komunikační technologie (ICT)	38 874	35 500	39 261	35 500
Technika, výroba a stavebnictví	29 275	26 500	29 749	26 500
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	22 889	20 500	23 303	20 500
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	29 461	26 500	29 989	26 500
Služby	30 741	26 500	31 333	26 500
Celkem	28 505	26 500	29 185	26 500

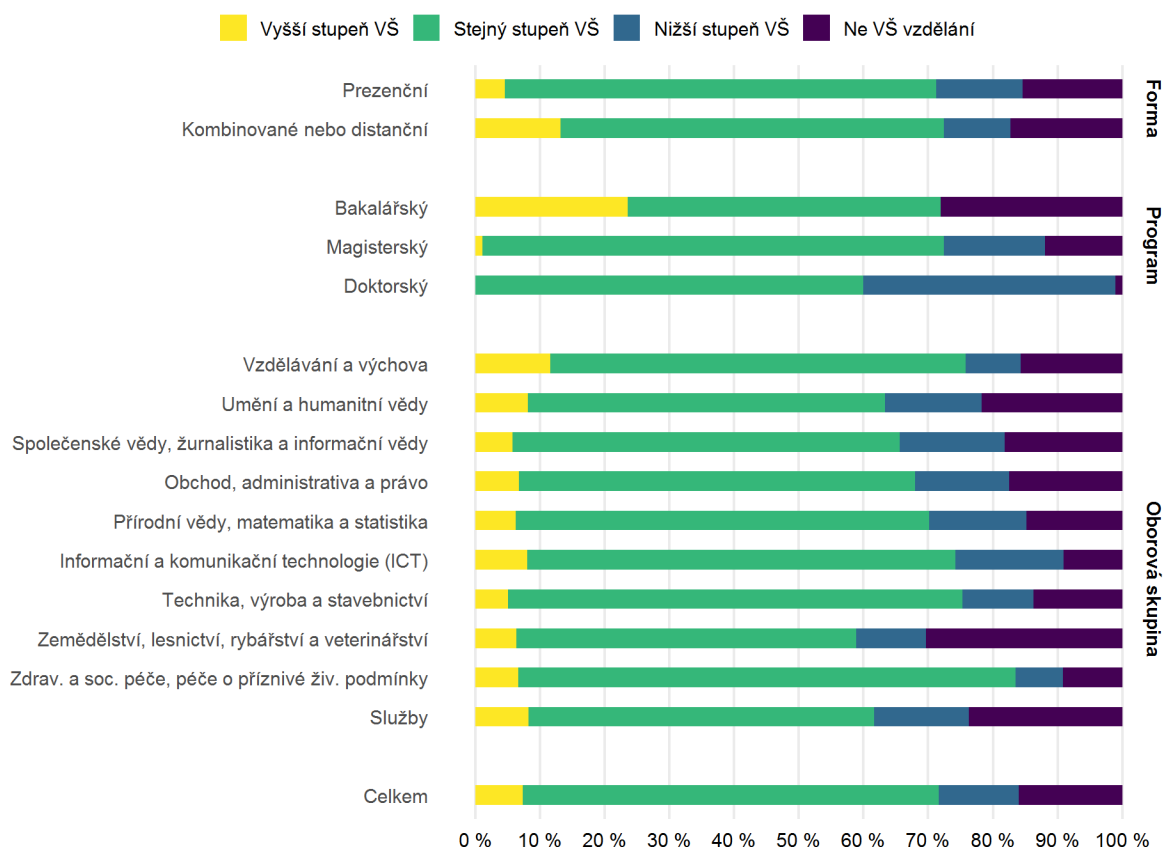
⁹Pro účely této zprávy je používán termín příjmy pro výdělky absolventů. Jedná se o průměrné hrubé měsíční příjmy.

Shoda studijního programu s pracovní pozicí rok po absolvování vysoké školy

Vertikální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy

Vertikální shoda znamená, že stupeň vysokoškolského vzdělání odpovídá pracovní pozici. Zjišťuje se otázkou „Jaký stupeň vzdělání považujete za nejvhodnější pro práci, kterou jste rok po absolvování vykonával/a?“ Téměř dvě třetiny absolventů (64 %) považují za nejvhodnější pro svou práci stejný stupeň dosaženého vysokoškolského vzdělání. Přibližně jedna třetina absolventů považuje za vhodnější nižší než dosažené vzdělání pro práci rok po absolvování vysoké školy. Rozdělení relativních čteností podle formy studia dokládá vyšší vertikální shodu u absolventů prezenční formy studia a potřebu vyššího stupně vzdělání pro absolventy kombinované formy studia. Četnost absolventů, kterým by stačil k práci nižší stupeň vysokoškolského vzdělání, nebo nepovažují vysokoškolské vzdělání pro práci vhodné, je u obou forem studia obdobný. Z pohledu typu studijního programu je tato skutečnost nejvíce zřejmá u absolventů doktorského studijního programu. Nejvyšší shodu dosaženého stupně vzdělání a práce mají absolventi magisterských studijních programů (71 %). Naopak nejnižší shoda (48 %) je u absolventů bakalářských studijních programů. Porovnání absolventů podle oborových skupin přináší mimo jiné zjištění, že 30 % absolventů oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* nepovažují vysokoškolské vzdělání za nejvhodnější pro svou práci, relativně vysoké hodnoty lze v tomto ukazateli nalézt také u absolventů z oborových skupin *Služby* (24 %) a *Umění a humanitní vědy* (22 %). Nejvyšší shodu typu studijního programu a pracovní pozice mají absolventi oborů *Zdravotní asociální péče, péče o příznivé životní podmínky* (77 %) a *Technika, výroba a stavebnictví* (70 %).

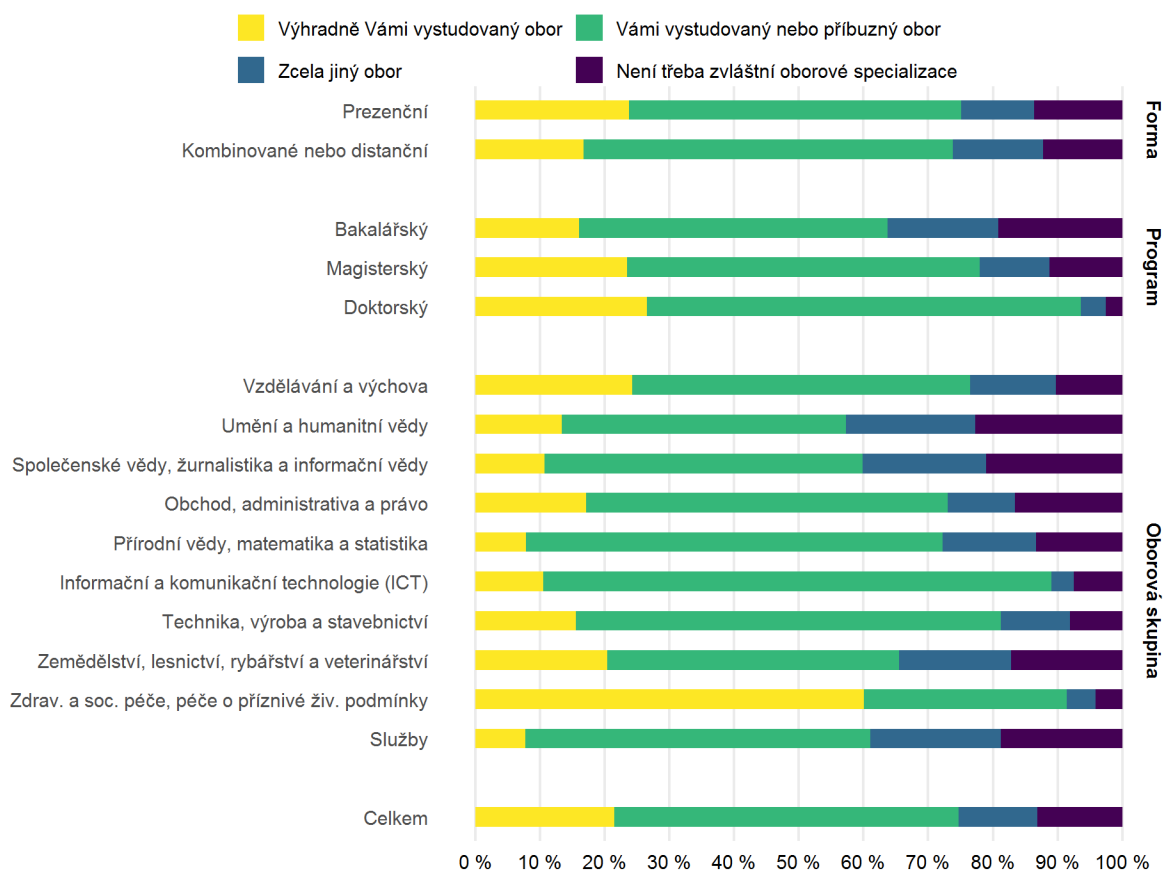
Graf 16: Vertikální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy

Horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy

Horizontální shoda znamená, že obor vysokoškolského studia odpovídá pracovní pozici. Zjišťuje se otázkou „Jaký obor studia považujete za nejvhodnější pro práci, kterou jste rok po absolvování vykonával/a?“ Přibližně 75 % absolventů považuje za nejvhodnější pro svou práci výhradně vystudovaný obor a vystudovaný nebo příbuzný obor. Pokud se porovná shoda vystudovaného oboru a práce rok po absolvování podle formy studia, nelze identifikovat zásadní odlišné výsledky. Za povšimnutí stojí vyšší četnost v kategorii „výhradně Vámi vystudovaný obor“ u absolventů prezenční formy studia (23,8 %) než u kombinované formy studia (16,8 %). Významné rozdíly lze nalézt mezi jednotlivými typy studijních programů. Obecně platí, čím vyšší stupeň dosaženého vysokoškolského vzdělání, tím vyšší shoda. Výrazné rozdíly jsou také u absolventů rozdělených podle oborových skupin studijních programů. Nejvyšší shoda je u absolventů oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Informační a komunikační technologie (ICT)*, u kterých se součet hodnot kategorií výhradně vystudovaný a vystudovaný nebo příbuzný obor pohybuje okolo 90 %, přičemž je výrazně odlišná struktura odpovědí. Nejmenší shodu (měřeno relativní četností odpovědi „zcela jiný obor“ kolem 20%) lze identifikovat u oborových skupin *Umění a humanitní vědy, Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Služby*. Absolventi těchto oborů odpovídali také v porovnání s ostatními obory nejvíce (také kolem 20%), že není třeba zvláštní oborové specializace.

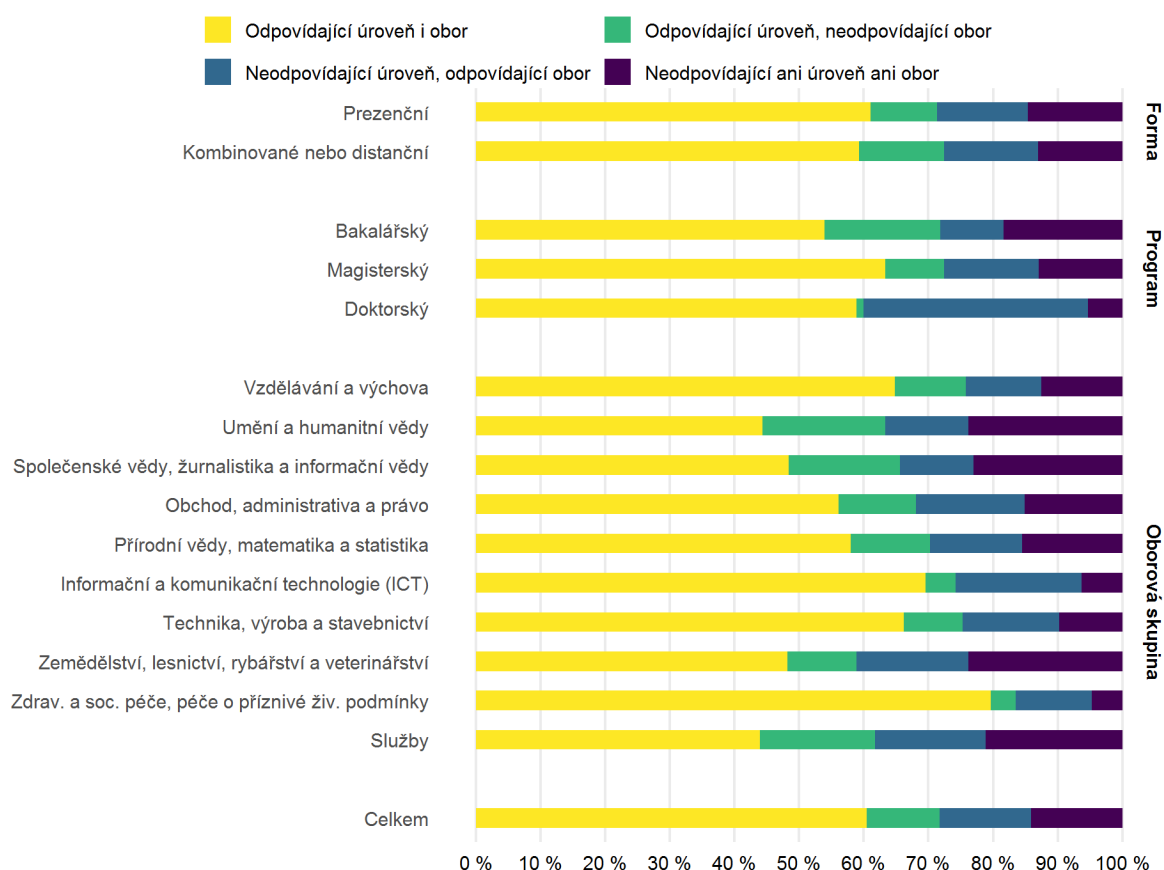
Graf 17: Horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy

Vertikální a horizontální shoda

Přibližně 61 % absolventů vnímá současně vystudovaný obor a dosažený stupeň vysokoškolského vzdělání jako odpovídající pro práci rok po absolvování. V tomto ukazateli nelze hovořit o významných rozdílech u absolventů podle formy studia. Z pohledu typu studijního programu čím nižší stupeň dosaženého vysokoškolského vzdělání tím vyšší hodnoty v odpovědích „odpovídající úroveň, neodpovídající obor“ a „neodpovídající ani úroveň ani obor“. Za pozornost stojí téměř 35 % odpovědí doktorandů, *kteří deklarovali, že jejich zaměstnání neodpovídá úrovni ani oboru*, což znamená, že řada z nich *de facto* neuplatní svou vysokou kvalifikaci. U oborových skupin je nevyšší shoda (tedy nejvyšší relativní četnost odpovídající úroveň i obor) u *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* (cca 80 %) a *Informační a komunikační technologie* (cca 70 %), naopak nejnižší shoda (nejvyšší relativní četnost neodpovídající ani úroveň ani obor) u oborů *Umění a humanitní vědy* (cca 24 %) a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* (cca 24 %) a *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* (23 %).

Graf 18: Vertikální a horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy

Jednotlivé vysoké školy

Porovnání vybraných ukazatelů jednotlivých vysokých škol slouží spíše jako přehled pro základní orientaci. Jednotlivé vysoké školy se liší v charakteristikách vzorku, a to mnohdy velmi zásadně. Vysoké školy, které mají velmi malý počet pozorování (méně než 20), jsou vždy uvedeny ve spodní části tabulky a označeny šedou barvou. Zároveň nejsou předmětem komentářů.

Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti

Z pohledu jednotlivých vysokých škol lze identifikovat poměrně snadný přechod na trh práce. V rychlosti přechodu do praxe hraje značnou roli skutečnost, zda absolvent již v době studia pracoval nebo v době absolvování již pracuje. Respektive výsledky jsou značně ovlivněny formou studia, což je patrné u řady soukromých vysokých škol. Absolventi VFU obvykle práci v době absolvování nemají (téměř 80 %), naopak absolventi VŠE a AMU, obvykle (přibližně 75 %) v době absolvování práci mají.

Nejčastější způsoby nalezení práce absolventy, kteří v době absolvování nepracují, jsou prostřednictvím inzerátu (v tištěných novinách nebo na webu), přičemž v tomto ohledu vyniká VŠE s téměř 48 %. Druhá nejčastější možnost je „Sám/sama jsem kontaktoval/a zaměstnavatele“. V porovnání s ostatními vysokými školami ji relativně nejvíce (přibližně 27 %) využívali absolventi UK, UP, VFU a OU. S pomocí rodiny, přátel nebo známých (z celkového pohledu stejně častá možnost jako „Sám/sama jsem kontaktoval/a zaměstnavatele“) nacházejí v porovnání s ostatními vysokými školami relativně nejčastěji (28,2 %) práci absolventi ČZU. Ostatní způsoby mají poněkud nízkou relativní četnost. Nicméně lze identifikovat poměrně předvídatelnou nejvyšší relativní četnost možnosti „Prostřednictvím praxe/stáže uskutečněné během studia“ na ŠAVŠ (téměř 28 %).

Rok po absolvování je celková míra nezaměstnanosti 2,7 %. U veřejných vysokých škol mají relativně nejnižší míru nezaměstnanost (přibližně 1 %) absolventi technických vysokých škol – ČVUT a VUT, dále pak VŠE a TUL. VŠB-TUO má nulovou nezaměstnanost, ale analyzovaný vzorek je mnohonásobně nižší než u zmíněných vysokých škol. Méně příznivé jsou naopak hodnoty míry nezaměstnanosti umělecky zaměřených vysokých škol (8 % až přibližně 19 %), u kterých je ale nutné opět poznamenat, že mají nízký počet pozorování. Jedná se o AMU, AVU, VŠUP a JAMU. Vzhledem k nízkému počtu pozorování je problematické interpretovat výsledky jednotlivých soukromých vysokých škol. Mezi soukromými vysokými školami, které mají alespoň 50 pozorování, jsou velmi nízké hodnoty nezaměstnanosti (od 0 % do 1,2 %) u ŠAVŠ, VŠZ a VŠFS.

Za pozornost stojí podnikatelské aktivity absolventů (podnikatel nebo OSVČ). V tomto ohledu vynikají absolventi ČVUT (13,7 %) a VŠB-TUO (10,4 % – 51 pozorování). Relativně nejvyšší počet podnikajících absolventů mají umělecké vysoké školy AMU (29,2 %), AVU (45,9 %), VŠUP (53,7 %) a JAMU (12,1 %). I když je nutné opět upozornit na velmi nízký počet pozorování (34-79 pozorování), lze relativně vysoký poměr podnikajících absolventů přičíst standardní umělecké praxi.

Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy rok po absolvování vysoké školy

Absolventi vysokých škol pracují obvykle (94,5 %) v České republice. Relativně nejvíce absolventů, kteří pracují v zahraničí, mají UK (9,5 %) a MU (8,6 %).

Zkušenost s řízením pracovníků, získávají absolventi vysoké školy postupně, proto jsou ve statistikách více zvýhodněny vysoké školy s absolventy kombinované formy studia. U veřejných vysokých škol s dostatečně velkým vzorkem je v tomto ukazateli poměrně úspěšná ČVUT (33,7 %), případně UTB

(31 %) a MENDELU (31,4 %), mezi soukromými vysokými školami je v popředí UJAK (42,1 %), vysoké hodnoty (ale malý počet pozorování) mají VŠFS (49,1 %) a ŠAVŠ (39 %).

Z pohledu stability pracovního vztahu, kvantifikované pracovní smlouvou na dobu neurčitou, vynikají mezi veřejnými vysokými školami VŠTE (80 %), ČVUT (75,4 %), VŠE (73,3 %) a ČZU (73,6%), mezi soukromými vysokými školami pak s přibližně 80 % UJAK, ŠAVŠ a VŠFS.

V průměrné týdenní pracovní době platí v podstatě pro všechny vysoké školy s dostatečným počtem případů, že absolventi odpracují větší počet hodin, než je uveden v pracovní smlouvě, což je nejpatrnější u pracovníků s pracovní dobou odpovídající celému úvazku.

Porovnají-li se příjmy absolventů rok po absolvování, mezi veřejnými vysokými školami dominuje VŠE (průměr 36 390, medián 32 500). Nejvyšší hodnoty mezi soukromými vysokými školami alespoň s 20 pozorováními jsou u UC (průměr 64 588 Kč, medián 67 500 Kč), alespoň s 50 pozorováními u ŠAVŠ (průměr 37 536 Kč, medián 32 500) a VŠFS (průměr 38 203 Kč a medián 32 500 Kč).

Shoda studijního programu s pracovní pozicí rok po absolvování vysoké školy

Shoda stupně dosaženého vysokoškolského vzdělání a práce je nejvyšší u UC (87,4 %) VFU (86,2 %) a UK (72,7 %). Naopak nejvíce odpovědí absolventů, že pracují na pozici, pro kterou nepotřebují vůbec žádné vysokoškolské vzdělání, lze identifikovat u veřejných vysokých škol VŠTE (28 %), MENDELU (27,9%), UPa (25,4%) a ČZU (25,1%). U soukromých vysokých škol sice existují vysoké školy, u nichž má tento ukazatel hodnotu přibližně 40 %, nicméně počet případů je poněkud nízký (méně než 50).

Porovnají-li se veřejné vysoké školy, nakolik považují jejich absolventi vystudovaný obor za nejvhodnější pro práci na základě ukazatele relativní četnosti možnosti „Výhradně Vámi vystudovaný obor“ a „Vámi vystudovaný nebo příbuzný obor“, vynikají absolventi VFU (téměř 90 %). Velmi příznivé výsledky mají také dvě technické vysoké školy ČVUT (84,4 %) a VUT (83,2 %). Obdobné výsledky (nicméně na nepoměrně menším vzorku respondentů 33–69) mají také tři umělecké vysoké školy AMU, VŠUP a JAMU. U soukromých vysokých škol jednoznačně dominuje VŠZ s téměř 95% hodnotou zvoleného ukazatele. Naopak nejvíce nepříznivé hodnoty (respektive nejvyšší) relativní četnosti ukazatele „Zcela jiný obor“ a „Není třeba zvláštní oborové specializace“ jsou u dvou vysokých škol ČZU (37,7 %) a MENDELU (33 %).

Absolventi VFU odpověděli relativně nejčastěji (téměř 84 %), že vykonávají práci odpovídající úrovni i oboru. Absolventi VŠUP mají téměř 82 % absolutní shoda (nicméně počet odpovědí je pouze 44). Z veřejných vysokých škol mají v tomto ukazateli velmi dobré hodnoty (přibližně 70 %) UK a ČVUT. Mezi soukromými vysokými školami alespoň s 50 pozorováními, je nejvyšší absolutní shoda (téměř 84 %) u VŠZ. Na druhé straně nejvyšší hodnoty absolutní neshody (neodpovídající ani úroveň ani obor) jsou u absolventů ČVUT (23,7 %) a MENDELU (22,6 %).

Pokud se zhodnotí situace na pracovním trhu pohledem náročnosti profesí na kompetence, respektive relativní četností zastoupení absolventů v zaměstnáních prvních třech tříd klasifikace ISCO. Zákonnodárci a řídící pracovníci, Specialisté a Techničtí a odborní pracovníci, vynikají tři vysoké školy: ČVUT (93,6 %), UK (90,9 %) a VUT (90,1 %). Nejvyšší hodnoty tohoto ukazatele mají AMU 95,1 % (69 pozorování) a VŠZ 97,4 % (64 pozorování).

Tabulka 24: Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti absolventů jednotlivých vysokých škol – vybrané ukazatele

Vysoká škola	Přechod do praxe 0-1 měsíc	Přechod do praxe 2 a 3 měsíc	Přechod do praxe 4 a více měsíců	Zaměstnanec	Podnikatel	Nezaměstnanost	Ostatní
UK	63,7%	22,7%	13,6%	82,8%	5,8%	2,1%	9,3%
JU	64,5%	19,4%	16,1%	83,0%	3,6%	2,4%	11,0%
UJEP	66,3%	16,8%	16,9%	84,8%	4,0%	3,6%	7,6%
MU	64,1%	20,5%	15,4%	80,8%	6,0%	3,2%	10,1%
UP	56,7%	26,4%	16,9%	84,6%	3,5%	3,0%	9,0%
VFU	37,0%	51,8%	11,2%	84,3%	2,5%	3,1%	10,2%
OU	61,4%	19,8%	18,8%	85,7%	2,1%	3,5%	8,7%
UHK	69,1%	18,3%	12,6%	86,0%	4,0%	1,8%	8,2%
ČVUT	69,9%	18,8%	11,3%	79,9%	13,7%	1,1%	5,2%
VŠCHT	57,8%	26,5%	15,7%	83,0%	2,4%	2,3%	12,3%
TUL	71,2%	17,8%	11,0%	87,0%	6,4%	1,1%	5,5%
UPa	50,9%	25,9%	23,1%	84,4%	4,3%	3,1%	8,2%
VUT	57,8%	22,9%	19,3%	85,2%	6,1%	2,7%	6,1%
VŠB-TUO	68,2%	26,2%	5,7%	77,8%	10,4%	0,0%	11,8%
UTB	67,9%	14,0%	18,0%	82,9%	5,8%	3,4%	7,8%
VŠE	80,9%	12,5%	6,7%	89,0%	5,5%	1,0%	4,4%
ČZU	73,2%	12,3%	14,5%	83,7%	5,6%	2,6%	8,1%
MENDELU	51,1%	26,7%	22,2%	82,6%	6,0%	3,0%	8,4%
AMU	85,1%	4,7%	10,2%	55,5%	29,2%	13,2%	2,1%
AVU	62,6%	16,5%	21,0%	20,1%	45,9%	17,9%	16,2%
VŠUP	73,6%	11,0%	15,4%	22,7%	53,7%	8,9%	14,8%
JAMU	76,2%	19,0%	4,8%	68,6%	12,1%	8,7%	10,7%
VŠTE	67,0%	14,2%	18,8%	75,2%	9,7%	6,8%	8,3%
EPI	77,9%	10,0%	12,1%	80,6%	1,9%	4,5%	12,9%
VŠERS	81,9%	4,5%	13,6%	93,8%	0,0%	3,6%	2,6%
VŠZ	85,8%	8,8%	5,4%	90,5%	1,0%	1,0%	7,5%
UJAK	87,3%	5,8%	6,9%	84,1%	6,0%	3,0%	7,0%
MVŠO	59,1%	22,7%	18,2%	82,4%	3,5%	7,6%	6,6%
UC	91,1%	5,1%	3,8%	96,0%	4,0%	0,0%	0,0%
ŠAVŠ	65,5%	13,9%	20,6%	92,7%	3,3%	0,0%	3,9%
VŠFS	85,0%	10,7%	4,3%	83,2%	6,1%	1,2%	9,5%
UNYP	46,8%	12,6%	40,6%	86,0%	14,0%	0,0%	0,0%
VŠMVV	75,2%	24,8%	0,0%	38,7%	21,7%	0,0%	39,5%
AAVŠ	63,7%	10,9%	25,4%	83,3%	0,0%	7,3%	9,5%
VŠOH	54,7%	7,7%	37,6%	77,3%	12,4%	4,7%	5,7%
VŠSS	100,0%	0,0%	0,0%	68,0%	12,0%	0,0%	20,0%
ARCHIP	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	30,4%	0,0%	69,6%
Celkem	66,4%	19,0%	14,6%	83,0%	6,1%	2,7%	8,2%

Přechod do praxe – podíl absolventů podle doby jejich vstupu do zaměstnání po absolvování vysoké školy.

Pracovní situace rok po absolvování – podíl absolventů, kteří rok po absolvování byli zaměstnanci, podnikatelé, nezaměstnaní, nebo nepracovali z jiných důvodů.

Tabulka 25: Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy rok po absolvování vysoké školy jednotlivých vysokých škol – vybrané ukazatele

Vysoká škola	Smlouva na dobu neurčitou	Příjmy průměr	Příjmy medián	Řídící pracovník
UK	61,6%	32 120	26 500	26,8%
JU	59,6%	22 428	20 500	27,0%
UJEP	61,5%	22 088	20 500	22,6%
MU	58,0%	27 917	23 500	22,3%
UP	56,5%	24 194	20 500	24,8%
VFU	61,3%	27 207	26 500	18,1%
OU	57,5%	23 075	20 500	21,3%
UHK	63,7%	26 633	23 500	29,7%
ČVUT	75,4%	32 948	29 500	26,9%
VŠCHT	58,0%	31 447	27 204	29,8%
TUL	62,3%	29 157	26 500	24,6%
UPa	55,9%	24 968	23 500	24,8%
VUT	70,6%	29 378	26 500	25,4%
VŠB-TUO	60,4%	32 421	26 500	41,4%
UTB	66,5%	25 343	23 500	31,0%
VŠE	73,3%	36 390	32 500	25,4%
ČZU	73,6%	28 011	26 500	33,7%
MENDELU	54,1%	23 682	23 500	31,4%
AMU	62,0%	26 516	20 500	23,3%
JAMU	55,8%	20 380	17 000	23,5%
VŠTE	80,3%	25 174	23 500	35,2%
EPI	80,4%	30 263	26 500	47,9%
VŠERS	74,6%	31 537	29 500	39,0%
VŠZ	57,8%	25 532	23 500	21,0%
UJAK	79,1%	29 094	26 500	42,1%
MVŠO	71,3%	29 821	26 732	34,6%
UC	92,7%	64 588	67 500	45,3%
ŠAVŠ	78,9%	37 536	32 500	39,0%
VŠFS	81,2%	38 203	32 500	49,1%
AVU	9,9%	19 688	17 000	27,7%
VŠUP	59,5%	20 800	17 497	24,0%
UNYP	81,8%	30 357	31 551	28,1%
VŠMVV	100,0%	38 720	32 500	68,9%
AAVŠ	67,9%	31 387	28 660	22,4%
VŠOH	58,9%	20 448	20 500	15,9%
VŠSS	70,8%	27 425	26 500	26,4%
ARCHIP	-	-	-	-
Celkem	65,1%	28 505	26 500	27,9%

Smlouva na dobu neurčitou – podíl absolventů se smlouvou na dobu neurčitou rok po absolvování.

Příjmy průměr a medián – jedná se o hrubé příjmy z hlavní nebo jediné práce rok po absolvování.

Řídící pracovník – podíl absolventů, kteří měli rok po absolvování zkušenost s řízením pracovníků.

Tabulka 26: Shoda studijního programu s pracovní pozicí rok po absolvování vysoké školy jednotlivých vysokých škol – vybrané ukazatele

Vysoká škola	Odpovídající úroveň	Odpovídající obor	Odpovídající úroveň i obor	ISCO 1-3	ISCO 4-5	ISCO 6-10
UK	79,5%	80,6%	70,2%	90,9%	7,9%	1,2%
JU	68,8%	69,2%	56,0%	77,5%	18,4%	4,3%
UJEP	71,6%	70,4%	58,2%	80,6%	17,8%	1,5%
MU	73,7%	74,1%	62,1%	84,3%	13,3%	2,5%
UP	75,6%	78,2%	66,1%	86,5%	11,9%	1,5%
VFU	89,1%	89,6%	83,7%	81,3%	9,7%	9,1%
OU	71,8%	69,5%	58,2%	79,0%	17,9%	3,1%
UHK	68,3%	71,9%	53,4%	82,7%	16,6%	0,6%
ČVUT	77,6%	84,4%	70,5%	93,7%	4,8%	1,6%
VŠCHT	74,1%	79,6%	63,0%	90,1%	5,6%	4,3%
TUL	75,5%	77,5%	65,1%	88,5%	11,3%	0,2%
UPa	59,8%	72,6%	51,4%	77,1%	19,8%	3,0%
VUT	73,6%	83,2%	65,8%	90,1%	8,0%	2,0%
VŠB-TUO	69,5%	74,7%	57,7%	93,4%	6,7%	0,0%
UTB	69,1%	72,2%	57,2%	76,0%	20,0%	4,1%
VŠE	68,9%	72,5%	54,4%	87,7%	12,2%	0,1%
ČZU	60,1%	62,2%	46,0%	70,7%	24,1%	5,2%
MENDELU	57,5%	67,0%	47,1%	64,5%	23,2%	12,3%
AMU	73,3%	84,2%	62,4%	95,1%	2,9%	2,0%
AVU	73,0%	77,7%	58,0%	88,9%	4,3%	6,9%
VŠUP	89,8%	87,8%	81,5%	90,5%	3,7%	5,8%
JAMU	72,1%	85,6%	69,9%	90,8%	3,6%	5,6%
VŠTE	70,7%	68,1%	49,2%	74,4%	25,4%	0,0%
EPI	71,3%	68,2%	57,2%	70,2%	13,8%	16,0%
VŠERS	73,6%	81,7%	65,5%	60,7%	31,8%	7,6%
VŠZ	78,0%	94,9%	76,6%	97,4%	2,6%	0,0%
UJAK	73,0%	70,7%	58,1%	81,6%	16,0%	2,4%
MVŠO	60,2%	64,1%	52,1%	83,5%	16,5%	0,0%
UC	87,4%	86,6%	83,9%	94,1%	5,9%	0,0%
ŠAVŠ	72,2%	72,7%	62,6%	78,9%	19,0%	2,1%
VŠFS	67,0%	75,7%	57,3%	87,2%	11,2%	1,5%
VŠOH	53,2%	56,3%	44,4%	26,8%	64,3%	8,8%
UNYP	100,0%	86,0%	86,0%	100,0%	0,0%	0,0%
VŠMVV	100,0%	100,0%	100,0%	68,9%	31,1%	0,0%
AAVŠ	66,1%	44,8%	39,0%	86,4%	13,6%	0,0%
VŠSS	90,3%	73,6%	63,8%	30,9%	69,1%	0,0%
ARCHIP	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Celkem	71,6%	74,7%	60,5%	83,3%	14,0%	2,8%

Odpovídající úroveň – podíl absolventů, kteří jako nejvhodnější úroveň vzdělání pro jimi vykonávanou práci rok po absolvování považují úroveň nižší než je jimi dosažená; Odpovídající obor – podíl absolventů, kteří za nejvhodnější pro svou práci rok po absolvování považují výhradně vystudovaný obor nebo vystudovaných obor nebo příbuzný obor; Odpovídající úroveň i obor – podíl absolventů, kteří mají odpovídající práci rok po absolvování podle obou výše popsaných kritérií. ISCO 1-3, 4-5, +10 – podíl absolventů pracujících rok po absolvování v povoláních patřících do prvních uvedených skupin ISCO.

Vybrané ukazatele v časových řadách

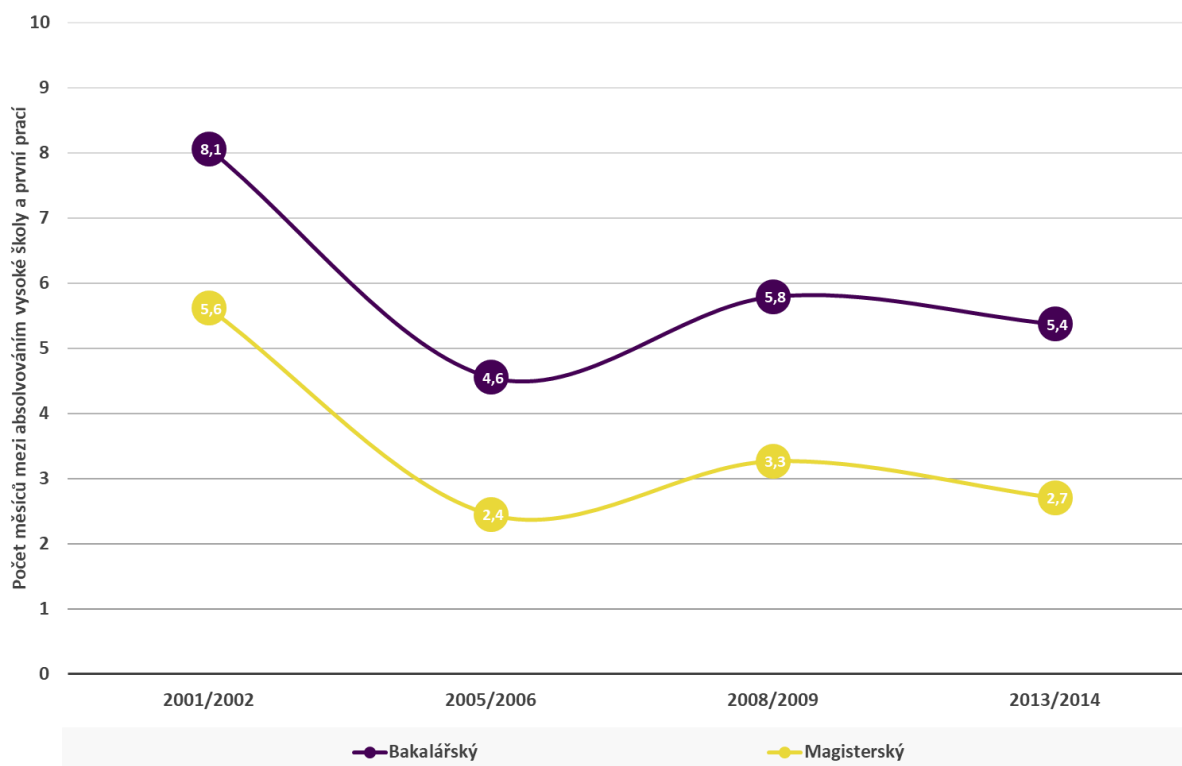
Analýzy vývoje v čase se zaměřují pouze na absolventy prezenční formy studia, bakalářských a magisterských studijních programů, kteří již nestudují na vysoké škole studijní program vedoucí k dosažení akademického titulu. Pro porovnání v časových řad byly za jednotlivé tematické okruhy vybrány následující ukazatelé:

- Délka přechodu na trh práce
- Typ pracovní smlouvy
- Průměrná měsíční mzda
- Vertikální a horizontální shoda studijního programu a práce

V podstatě ve vývoji všech vybraných ukazatelů je znatelný vliv hospodářského cyklu, respektive hospodářské krize na přelomu první a druhé dekády, což lze dokumentovat hodnotami vybraných ukazatelů u absolventů z let 2008/2009.

Graf 19 znázorňuje průměrnou délku přechodu absolventů VŠ ze školy do praxe v daném časovém období. V daném období je zřejmé, že absolventi magisterských studijních programů začínají pracovat dříve po absolvování než absolventi bakalářských studijních programů. Evidentní je pokles délky přechodu mezi absolventy z let 2001/2002 a 2005/2006 a mírné změny do roku 2013/2014, přičemž délka přechodu se zvýšila u absolventů z let 2008/2009.

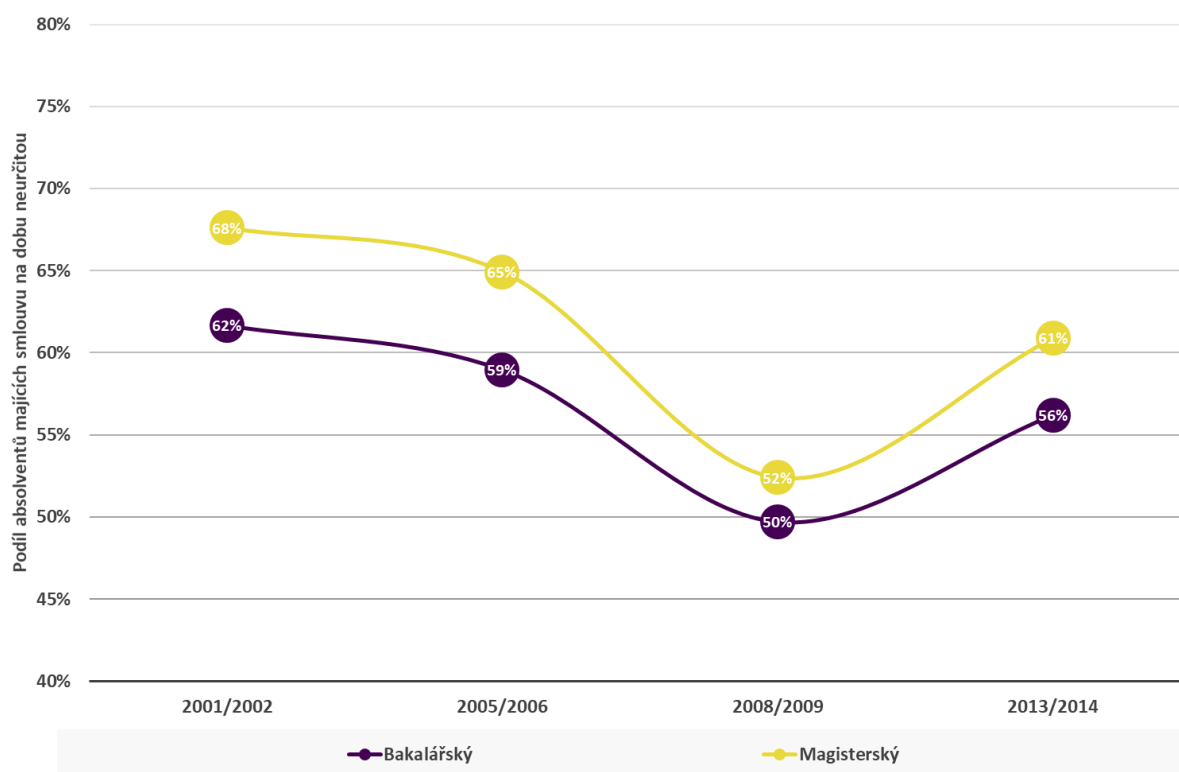
Graf 19: Délka přechodu absolventů VŠ ze školy do praxe

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018

Graf 20 dokládá vývoj srovnání relativní četnosti uzavřených pracovních smluv na dobu neurčitou rok po absolvování, která se standardně interpretuje jako ukazatele stability zaměstnání. Po celé sledované období je vyšší relativní četnost smluv uzavřených na dobu neurčitou u absolventů magisterských studijních programů než u absolventů bakalářských studijních programů. U obou skupin absolventů je evidentní pokles relativní četnosti pracovních smluv na dobu neurčitou od absolventů z let 2001/2002 až po absolventy z let 2008/2009 a nárůst u absolventů z let 2013/2014. Ta však toho času nedosáhla hodnot před ekonomickou krizí.

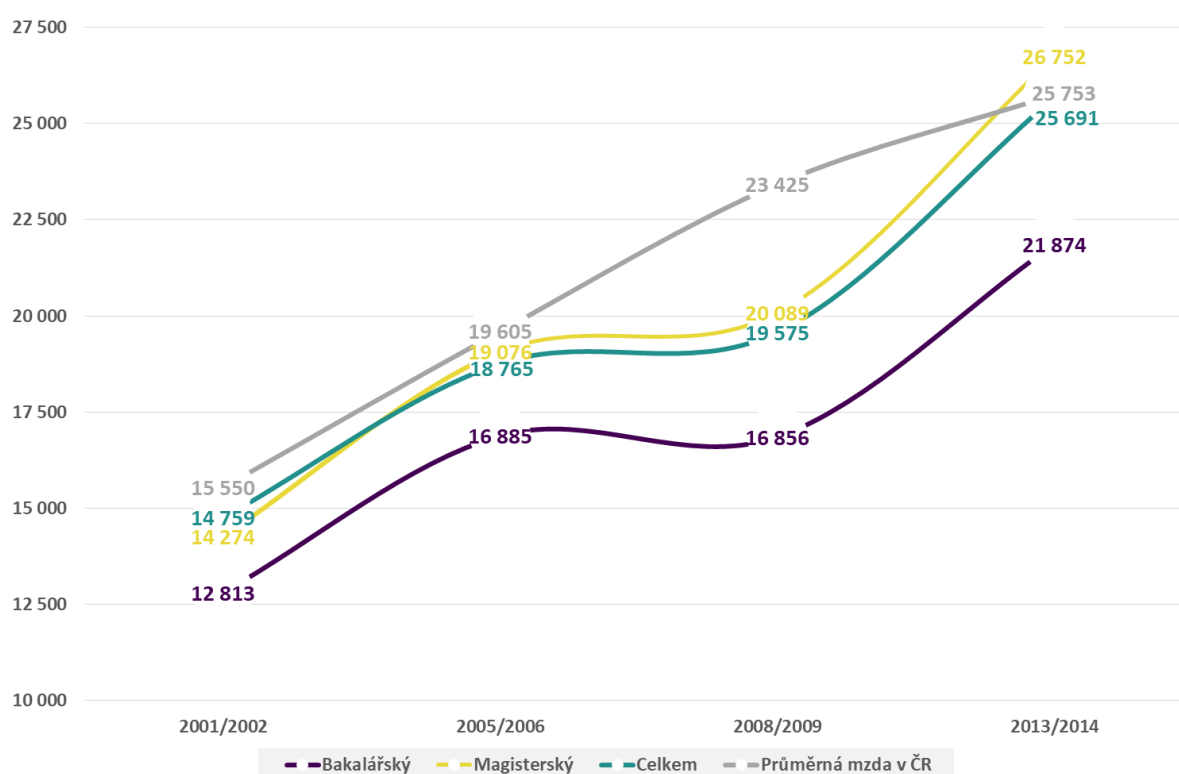
Graf 20: Typ pracovní smlouvy absolventů VŠ rok po absolvování

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018

Vývoj měsíčních mezd absolventů vysokých škol rok po absolvování studia ve vztahu k průměrné mzdě v České republice není v zásadě překvapující, jak ukazuje Graf 21. Zřejmé jsou rozdíly mezi mzdami absolventů bakalářského a magisterského studijního programu. Za pozornost stojí změny v důsledku vývoje hospodářského cyklu. U absolventů z let 2013/2014 dochází k situaci, kdy absolventi magisterských programů mají rok po absolvování v průměru vyšší mzdu než je průměr v České republice, což kontrastuje s absolventy z let 2008/2009, kdy je naopak nejvyšší rozdíl mezi průměrnou mzdou v České republice a průměrnou mzdou absolventů vysokých škol rok po absolvování.

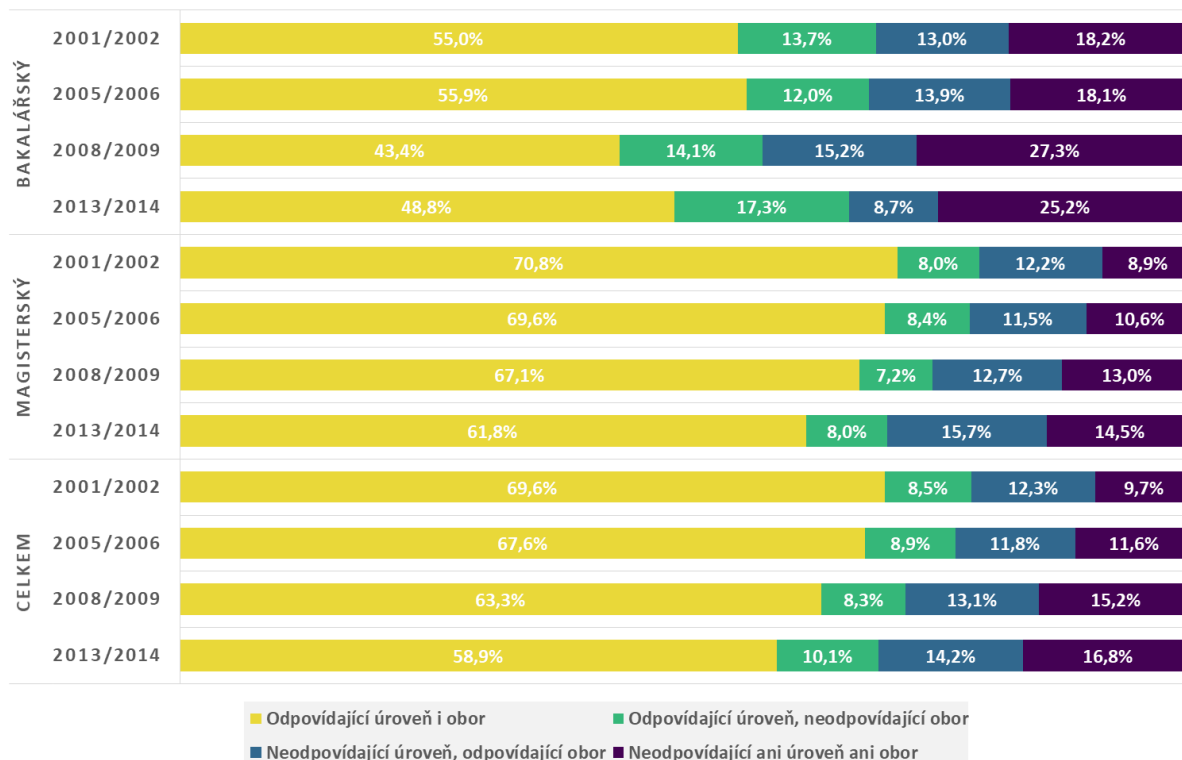
Graf 21: Průměrná mzda absolventů VŠ rok po absolvování

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018, ČSÚ (2019)

Vývoj souběžné vertikální a horizontální shody studia s prací rok po absolvování vysoké školy je charakteristický trvalým poklesem u magisterských studijních programů, respektive nárůstem úplné neshody (neodpovídající úroveň ani obor) a neshody stupně dosaženého vzdělání (neodpovídající úroveň, odpovídající obor). U bakalářského studijního programu je během sledovaného období trvale nižší souběžná vertikální a horizontální shoda, zároveň je u absolventů z let 2008/2009 nejvyšší nárůst úplné neshody.

Graf 22: Vertikální a horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018

Současná práce

Zřejmě nejdůležitější a také v dotazníku šetření Absolvent 2018 nejrozsáhleji dotazovanou oblastí je současná situace a především současná práce. Absolventi byli dotazováni na podzim roku 2018. To je podstatné zejména vzhledem k tomu, že v tomto časovém období se Česká republika nacházela ve fázi stabilně dobré hospodářské situace a specificky unikátní situace na trhu práce, kterou charakterizoval nedostatek pracovní síly vzhledem k poptávce po ní.

Charakteristiky postavení absolventů na trhu práce, které byly v rámci šetření Absolvent 2018 zkoumány, lze rozlišit zhruba do čtyř oblastí. První je ekonomické postavení, tedy zda byl absolvent zaměstnán, podnikal, nezaměstnán, nebo ekonomicky neaktivní. Druhá se týká objektivních charakteristik vykonávané práce – například pracovní doby, typu pracovní smlouvy, postavení v řídicí pozici, velikosti organizace nebo výše příjmů. Třetí oblastí jsou pak otázky, s jejichž pomocí hodnotil absolvent svoji pracovní pozici subjektivně. Sem se řadí zejména vnímání vhodnosti úrovně a oboru vzdělání a potřeby vysokoškolského titulu pro vykonávanou práci, využití znalostí a dovedností a spokojenost s prací. Čtvrtá oblast se zabývá případnou druhou prací.

Šetření Absolvent 2018 se zúčastnili absolventi z let 2013 až 2017 a hodnotili svoji situaci v roce 2018. Jedná se tedy o absolventy, kteří od absolvování strávili na trhu práce poměrně různorodě dlouhou dobu. I když se na první pohled jedná o poměrně úzce vymezenou skupinu, jsou některé charakteristiky, u kterých v průměru platí, že se v prvních letech na trhu práce poměrně významně mění. Obecně platí, že čím déle je absolvent na trhu práce, tím více se jeho pozice zlepšuje. Jedná se například o podíl absolventů, kteří změnili práci, podíl absolventů, kteří mají smlouvu na dobu neurčitou nebo výše příjmů. Ve většině takových případů na to v příslušných částech upozorňujeme. Nicméně přeci jen omezená kapacita této zprávy neumožňuje tyto rozdíly zkoumat do větší hloubky a proto většinou pracujeme s průměry za všechny absolventy bez rozlišení podle časového odstupu od absolvování.

Hlavní výsledky

Ekonomické postavení a nezaměstnanost

- Jen minimum absolventů je nezaměstnaných (1,3 %, míra nezaměstnanosti 1,4 %), ekonomicky neaktivních je 8,4 %. Více než 88 % z pracujících je v zaměstnaneckém poměru, zbytek podniká.
- V průměru strávili absolventi jako nezaměstnaní necelá 3 % času uplynulého od absolvování.

Charakteristiky pracovní pozice

- Oproti situaci jeden rok po absolvování třetina absolventů změnila práci.
- Necelých 86 % jich pracuje v povoláních vnímaných jako vysokoškolské (tj. pracují ve skupinách hlavních tříd klasifikace ISCO 1 až 3).
- 37 % absolventů ve své práci řídí alespoň jednoho jiného pracovníka.
- Poměr absolventů pracujících ve veřejném a soukromém sektoru je zhruba 4:6.
- Čtyři z pěti zaměstnaných absolventů mají smlouvu na dobu neurčitou.

- Více než třetina absolventů tráví prací více než 42,5 hodin týdně.
- Současní absolventi pracují častěji v povoláních náležících do skupin hlavních tříd klasifikace ISCO 1 až 3 než jejich kolegové z před pěti lety.

Subjektivní vnímání hlavní práce

- Čtyři z pěti absolventů pracují na pozici, pro kterou vnímají jako nejvhodnější alespoň jimi vystudovanou úroveň vzdělání; každý desátý pracuje na pozici, pro kterou je nejvhodnější úroveň nižší než vysokoškolská.
- 77 % absolventů vykonává povolání, pro které je nejvhodnější výhradně jimi vystudovaný nebo příbuzný obor.
- Nejčastějšími důvody pro práci mimo obor je, že se v oboru obtížně hledá práce a nízké platy v oboru.
- 67 % absolventů má práci, která odpovídá úrovni i oboru jejich vzdělání.
- Za nezbytný považuje svůj titul pro vykonávání své práce jen polovina absolventů.
- Ve větší míře využívá své znalosti a dovednosti 72 % absolventů, jejich nedostatek ve větší míře pociťuje 31 % z nich.
- Tři čtvrtiny absolventů jsou ve své práci spokojeni.
- Oproti svým předchůdcům z doby před pěti lety současní absolventi více využívají svoje znalosti a dovednosti a jsou ve své práci spokojenější.
- Naproti tomu subjektivní vnímání souladu mezi úrovní a oborem vzdělání a vykonávané práce se za posledních pět let příliš nezměnilo.

Příjem z hlavní práce

- Průměrný hrubý měsíční příjem z hlavní práce i dalších výdělečných činností činí více než 42 tisíc Kč, medián je 35,5 tisíce Kč.
- Lze pozorovat jasný vztah mezi typem vzdělání a uplatněním na trhu práce. Platí, že čím vyšší úroveň vzdělání, tím vyšší příjem.
- Jasně nejvyšší příjmy mají absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, naopak nejméně si v průměru vydělají absolventi oborových skupin *Vzdělání a výchova a Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*
- Současní absolventi mají oproti svým předchůdcům příjmy vyšší, výrazně v absolutním měřítku a méně výrazně relativně vůči průměrné mzdě v ČR.

Druhá hlavní práce

- Zhruba každý desátý absolvent má i druhou významnější práci, kterou v průměru tráví asi 10 hodin týdně a vydělá si v ní 7,5 tisíce Kč měsíčně.

Genderové rozdíly

- Mezi absolventy a absolventkami vysokých škol existují v uplatnění na trhu práce zásadní rozdíly. Nejvíce patrné je to v rozdílné výši příjmů, kdy absolventi mají v průměru o 15,5 tisíce Kč více než absolventky. Podstatně častěji také zastávají řídicí pozice a v průměru vykonávají kvalifikačně náročnější povolání, jsou méně často překvalifikováni, častěji pracují v oboru a se svoji prací jsou spokojenější.

Podrobné výsledky

Ekonomické postavení a nezaměstnanost

Současné ekonomické postavení

Absolventi vysokých škol byli v době vyplnění dotazníku (dále budeme používat pro zjednodušení termíny „současná situace“, „současná práce“ apod.), tedy přesně řečeno v říjnu až prosinci roku 2018, v naprosté většině v nějakém pracovním poměru. Jejich současná situace byla zjišťována otázkou „Jaké je v současné době Vaše ekonomické postavení?“. Nabídku tvořilo 11 možných kategorií, z kterých mohl respondent vybrat i více najednou. V případě více odpovědí, byla „hlavní“ ekonomická aktivita určena pomocí doplňujících otázek – například „Který typ práce je Váš hlavní?“. Těchto 11 kategorií lze shrnout do 5 skupin. Zdaleka největší část absolventů (čtyři z pěti) byla v zaměstnaneckém poměru. Více než 9 % absolventů jsou podnikatelé, přičemž asi 70 % z nich jsou OSVČ bez zaměstnanců. V době rekordně nízké nezaměstnanosti nepřekvapí, že podíl nezaměstnaných je jen 1,3 %. Zhruba 8 % tvoří lidé na rodičovské dovolené a v domácnosti (např. ze zdravotních důvodů). Naprosté minimum jsou pak studenti. Vzhledem k cílové skupině šetření se nemůže jednat o studenty vysokých škol. Nejčastěji jde tedy o studenty vyšších odborných škol, jazykových škol atd.

Rozdíly mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia nejsou velké. Absolventi prezenčního studia jsou častěji nezaměstnaní a na rodičovské dovolené, což je vzhledem k jejich v průměru menším pracovním zkušenostem a nižšímu věku pochopitelné. Znatelně častěji také pracují jako OSVČ.

Obdobně malé rozdíly lze najít i mezi absolventy podle typu studia. O něco častěji jsou nezaměstnaní nebo na rodičovské dovolené absolventi bakalářského studia. Absolventi doktorského studia méně často pracují jako OSVČ bez zaměstnanců.

Větší rozdíly lze najít mezi absolventy jednotlivých oborových skupin. Genderová struktura absolventů v oborech výrazně určuje podíl absolventů na rodičovské dovolené, takže například více než 10 % jich je v oborové skupině *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* a naopak méně než 2 % v oborové skupině *Informační a komunikační technologie (ICT)*. Nezaměstnanost je obecně velmi nízká, přes 2,5 % nezaměstnaných lze najít jen u oborových skupin *Služby a Umění a humanitní vědy*. Z těch, co jsou v nějakém pracovním poměru, je největší podíl v zaměstnaneckém poměru v oborových skupinách *Vzdělávání a výchova* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Naopak nejčastěji podnikají absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy* a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Tabulka 27: Současné ekonomické postavení

	Podnikatel se zaměstnan ci	OSVČ se zaměstnan ci	Podnikatel bez zaměstnan ců	OSVČ bez zaměstnan ců	Zaměstnan ec	Člen produkčníh o družstva	Pomáhající rodinný příslušník	Nezaměstn aný/á	Student	Na rodičovské dovolené	V domácno sti
Forma studia											
Prezenční	1,0%	0,7%	0,6%	7,7%	79,4%	0,0%	0,3%	1,5%	0,2%	8,1%	0,6%
Kombinované nebo distanční	1,7%	0,6%	0,5%	4,6%	84,0%	0,0%	0,4%	0,8%	0,0%	6,8%	0,6%
Typ studijního programu											
Bakalářský	1,2%	0,6%	0,5%	6,2%	79,8%	0,0%	0,3%	1,7%	0,3%	8,3%	1,1%
Magisterský	1,2%	0,6%	0,6%	7,0%	81,3%	0,0%	0,3%	1,1%	0,1%	7,4%	0,4%
Doktorský	1,7%	1,4%	1,3%	4,4%	82,0%	0,0%	0,1%	1,1%	0,1%	7,6%	0,3%
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	1,0%	0,3%	0,2%	3,1%	83,7%	0,1%	0,2%	0,8%	0,2%	9,8%	0,6%
Umění a humanitní vědy	0,4%	0,9%	1,6%	16,1%	67,6%	0,1%	0,4%	2,5%	0,4%	8,7%	1,4%
Společenské vědy, žurnal. a informační vědy	1,4%	1,0%	0,7%	6,4%	79,6%	0,0%	0,6%	1,7%	0,0%	7,9%	0,7%
Obchod, administrativa a právo	1,7%	0,3%	0,8%	6,3%	81,8%	0,0%	0,3%	0,9%	0,1%	7,2%	0,6%
Přírodní vědy, matematika a statistika	0,7%	0,7%	0,4%	4,0%	82,4%	0,0%	0,4%	1,8%	0,0%	9,3%	0,2%
Informační a komunikační technologie (ICT)	1,4%	0,6%	0,7%	14,9%	79,6%	0,0%	0,1%	0,7%	0,0%	1,8%	0,3%
Technika, výroba a stavebnictví	1,0%	0,3%	0,5%	8,3%	82,8%	0,0%	0,2%	1,2%	0,1%	5,4%	0,4%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veter.	0,9%	1,0%	0,9%	8,9%	76,9%	0,3%	0,4%	2,0%	0,0%	8,1%	0,6%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podm.	1,6%	1,2%	0,2%	1,7%	82,9%	0,0%	0,4%	0,8%	0,1%	10,6%	0,5%
Služby	0,9%	1,6%	0,0%	6,0%	85,1%	0,0%	0,1%	2,7%	0,4%	3,0%	0,1%
Celkem	1,2%	0,6%	0,6%	6,7%	80,9%	0,0%	0,3%	1,3%	0,1%	7,7%	0,6%

Zkušenost s nezaměstnaností

Zatímco v předchozí části bylo mimo jiné řešeno, jaký podíl absolventů je nezaměstnaný v současnosti, zde je řešena míra zkušeností s nezaměstnaností od doby absolvování, a to s pomocí dvou ukazatelů. Za prvé se jedná o podíl absolventů, kteří byli někdy od absolvování nezaměstnaní (otázka „Byl/a jste někdy nezaměstnaný/-á (tj. neměl/a jste práci a hledal/a ji) po absolvování tohoto studia?“) a za druhé podíl doby, kterou v průměru absolventi jako nezaměstnaní strávili. Ten byl vypočítán pomocí odpovědí na otázku „Jakou dobu celkem jste od absolvování byl/a nezaměstnaný/-á?“ s tím, že absolventi, kteří nikdy nebyli nezaměstnaní, mají tento podíl 0 %.

Dohromady má zkušenost s nezaměstnaností sice každý pátý, více než půl roku však byl nezaměstnaný jen asi každý dvacátý, takže průměrný čas strávený v nezaměstnanosti jsou pouze necelá 3 %. Obecně museli nezaměstnanosti mnohem častěji čelit absolventi prezenčního studia. Což je vzhledem k tomu, že výskyt nezaměstnanosti je zdaleka nejčastější v období krátce po absolvování, kdy ale naprostá většina absolventů kombinovaného studia už práci má, zcela očekávané.

Podstatně méně často byli nezaměstnaní absolventi doktorského než magisterského nebo bakalářského studia. Mezi oborovými skupinami byli nejčastěji nezaměstnaní absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, naopak nejméně často museli čelit nezaměstnanosti absolventi oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Tabulka 28: Podíl absolventů, kteří byli někdy od absolvování nezaměstnaní a podíl doby, po kterou byli nezaměstnaní z celkové doby uplynulé od absolvování

	Podíl abs., který byl někdy nezaměstnan	Podíl doby strávené v nezaměstnanosti
Forma studia		
Prezenční	28,2%	3,6%
Kombinované nebo distanční	8,9%	1,4%
Typ studijního programu		
Bakalářský	21,2%	3,0%
Magisterský	23,2%	2,8%
Doktorský	9,8%	1,8%
Oborové skupiny studijních programů		
Vzdělávání a výchova	17,1%	2,5%
Umění a humanitní vědy	30,4%	4,8%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	26,8%	3,6%
Obchod, administrativa a právo	21,6%	2,4%
Přírodní vědy, matematika a statistika	28,1%	3,9%
Informační a komunikační technologie (ICT)	13,7%	1,6%
Technika, výroba a stavebnictví	23,1%	2,9%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	28,8%	4,4%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	17,6%	1,9%
Služby	19,9%	3,0%
Celkem	21,9%	2,9%

Charakteristiky pracovní pozice

Změna práce mezi situací jeden rok po absolvování a současností

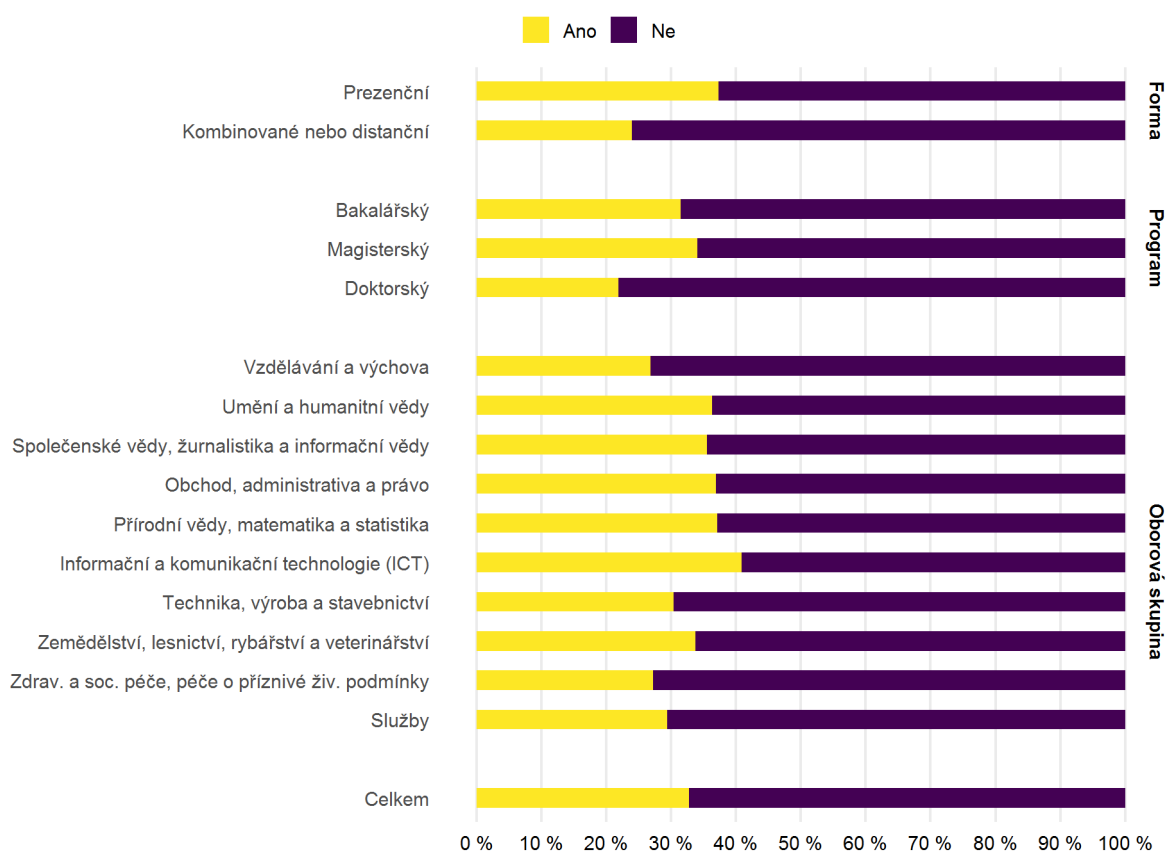
Skutečnost, zda absolvent změnil práci od doby jeden rok po absolvování, byla zjišťována pomocí otázky „Pracujete v současnosti pro stejného zaměstnavatele, případně podnikáte / vykonáváte stejnou výdělečnou činnost jako rok po absolvování školy?“. V průměru změnila práci zhruba jedna třetina absolventů. Jde však samozřejmě o ukazatel, který je výrazně ovlivněn délkou doby uplynulé od absolvování. Takže zatímco absolventi z roku 2013 změnil práci v 44 % případů, absolventi z prvních osmi měsíců roku 2017 tak učinili jen ve 12 % případů.

Podstatně častěji změnil práci absolventi prezenčního než kombinovaného studia, což je opět vzhledem k rozdílnosti obecného profilu absolventů těchto dvou forem studia poměrně pochopitelné.

Z pohledu typu studijního programu nejčastěji měli jinou práci než jeden rok po absolvování absolventi magisterského studia, nejméně často pak absolventi doktorského studia.

V rámci oborových skupin nejčastěji změnil práci absolventi oborů *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Přírodní vědy, matematika a statistika*. Na druhé straně spektra lze naopak nalézt obory *Vzdělávání a výchova* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Graf 23: Podíl absolventů, kteří změnil práci mezi dobou jednoho roku po absolvování a současností

Současná hlavní práce - CZ-ISCO, hlavní třídy

Absolventi vysokých škol se oproti situaci jeden rok po absolvování přesouvají směrem do kvalifikačně náročnějších povolání, tento posun je však poměrně malý. V profesích prvních tří skupin hlavních tříd klasifikace ISCO (1 Zákonodárci a řídící pracovníci; 2 Specialisté; 3 Techničtí a odborní pracovníci) pracuje téměř 86 % absolventů. Dobrá zpráva je, že ve skupinách ISCO 6 až 9, tedy v povoláních, pro jejichž vykonávání je vysokoškolské vzdělání výrazně nadbytečné, pracují jen necelá 2 % absolventů.

Absolventi kombinovaného studia, kteří jsou zpravidla na trhu práce déle, jsou častěji zastoupení v řídicích pozicích skupiny 1 Zákonodárci a řídící pracovníci, absolventi prezenčního studia znatelně častěji pracují v povoláních patřících do skupiny 2 Specialisté. Tato skupina povolání je v průměru kvalifikačně nejnáročnější. Vyšší zastoupení absolventů prezenčního studia je tak do jisté míry dána tím, že mezi absolventy prezenčního studia je podstatně větší podíl absolventů magisterského studia než bakalářského, zatímco v případě kombinovaného studia je poměr bakalářů a magistrů na trhu práce relativně vyrovnaný.

Nejčastěji ve vysoce kvalifikačně náročných povoláních pracují přirozeně absolventi doktorského studijního programu. Téměř 80 % jich je ve skupině 2 Specialisté. Absolventi magisterského studia pracují v povoláních této skupiny v necelých 59 % případů, větší část jich je také ve skupinách 1 Zákonodárci a řídící pracovníci a 3 Techničtí a odborní pracovníci). Bakalářské vzdělání bývá častěji profesně zaměřené, takže nepřekvapí, že velká část absolventů tohoto studia nachází uplatnění v povoláních patřících do skupiny 3 Techničtí a odborní pracovníci (28 %), ale také ve skupině 4 Úředníci (11,5 %) a 5 Pracovníci ve službách a prodeji (6 %). I mezi bakaláři však jen naprosté minimum pracuje ve skupinách ISCO 6 až 9.

Při srovnání jednotlivých oborových skupin se potvrzuje poměrně výjimečné postavení absolventů oboru *Informační a komunikační technologie (ICT)*, kde prakticky nikdo z nich nepracuje mimo skupiny ISCO 1 až 3 a navíc 80 % jich pracuje ve skupině 2 Specialisté. Jen výjimečně mimo skupiny ISCO 1 a 3 pracují také absolventi oborové skupiny *Technika, výroba a stavebnictví a Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Na druhé straně častěji mimo tyto skupiny pracují absolventi oborové skupiny *Umění a humanitní vědy, Služby a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* (zhruba každý pátý) a zejména oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. V této oborové skupině pracuje v povoláních patřících do skupin ISCO 4 až 10 plná třetina.

Tabulka 29: Současná hlavní práce - CZ-ISCO, hlavní třídy

	Zákonodárci a řídící pracovníci	Specialisté	Techničtí a odborní pracovníci	Úředníci	Pracovníci ve službách a prodeji	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	Řemeslníci a opraváři	Obsluha strojů a zařízení, montéři	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Zaměstnanci v ozbrojených silách
Forma studia										
Prezenční	9,8%	58,1%	18,4%	8,6%	2,8%	0,5%	1,1%	0,3%	0,3%	0,2%
Kombinované nebo distanční	15,8%	46,4%	22,3%	8,4%	4,4%	0,4%	0,4%	0,6%	0,1%	1,1%
Typ studijního programu										
Bakalářský	10,9%	39,8%	28,2%	11,5%	6,0%	0,5%	0,9%	0,9%	0,4%	0,9%
Magisterský	12,3%	58,6%	16,9%	7,8%	2,3%	0,4%	0,9%	0,2%	0,2%	0,4%
Doktorský	10,2%	79,1%	7,1%	2,3%	0,4%	0,6%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	8,4%	63,3%	14,1%	6,6%	6,0%	0,0%	0,5%	0,4%	0,2%	0,6%
Umění a humanitní vědy	11,1%	51,7%	18,0%	12,2%	4,3%	0,1%	1,5%	0,4%	0,3%	0,3%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	15,6%	40,3%	22,4%	17,3%	3,1%	0,2%	0,3%	0,3%	0,0%	0,5%
Obchod, administrativa a právo	19,5%	44,0%	20,0%	12,9%	2,2%	0,0%	0,4%	0,4%	0,2%	0,4%
Přírodní vědy, matematika a statistika	6,1%	63,9%	19,2%	4,9%	3,7%	0,3%	0,8%	0,8%	0,2%	0,0%
Informační a komunikační technologie (ICT)	8,9%	79,7%	9,0%	1,3%	0,3%	0,0%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%
Technika, výroba a stavebnictví	10,5%	59,0%	20,7%	4,2%	2,1%	0,5%	2,2%	0,3%	0,2%	0,4%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	12,3%	29,7%	21,2%	14,2%	5,3%	10,0%	4,2%	1,0%	1,8%	0,3%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	3,8%	63,0%	27,9%	1,8%	2,7%	0,0%	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%
Služby	15,4%	42,1%	22,1%	7,9%	5,9%	0,0%	1,0%	1,6%	0,2%	4,0%
Celkem	11,8%	54,2%	19,7%	8,6%	3,3%	0,4%	0,8%	0,4%	0,2%	0,5%

Zkušenost s řízením pracovníků v současné hlavní práci

Většina absolventů v současné práci sice další pracovníky neřídí (tedy odpověděli negativně na otázku „Řídíte přímo či nepřímo další pracovníky?“), určitý posun oproti práci rok po absolvování zde však vidět je. Častěji sice stále řídí další pracovníky absolventi kombinovaného studia, rozdíl oproti absolventům prezenčního studia je však mnohem menší ve srovnání se situací jeden rok po absolvování.

Platí, že s úrovní vzdělání se zvyšuje podíl lidí, kteří řídí jiné pracovníky, rozdíly jsou však poměrně malé. Ani s ohledem na vystudovaný obor nelze nalézt velké odlišnosti. Nejméně často nicméně řídí ostatní pracovníky absolventi oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky, Vzdělávání a výchova a Přírodní vědy, matematika a statistika* a nejčastěji naopak absolventi oborových skupin *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství, Služby a Obchod, administrativa a právo*.

Tabulka 30: Zkušenost s řízením pracovníků rok po absolvování vysoké školy

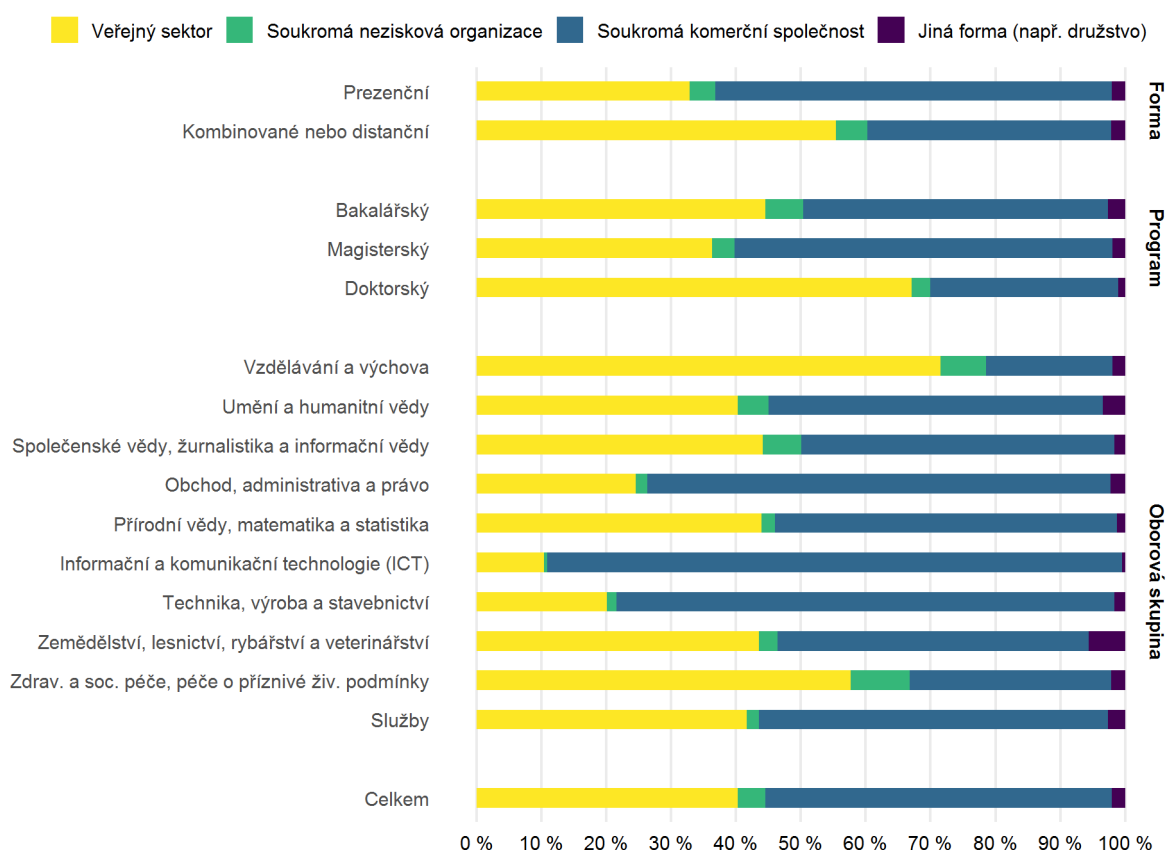
	Ne	méně než 5	Ano, počet pracovníků		
			6-15	16-50	více než 50
Forma studia					
Prezenční	65,2%	22,6%	8,2%	3,0%	1,0%
Kombinované nebo distanční	57,3%	17,5%	13,9%	8,2%	3,2%
Typ studijního programu					
Bakalářský	64,7%	18,2%	10,0%	5,4%	1,7%
Magisterský	62,0%	21,9%	9,9%	4,6%	1,6%
Doktorský	58,8%	23,4%	12,2%	3,1%	2,4%
Oborové skupiny studijních programů					
Vzdělávání a výchova	67,3%	16,1%	9,1%	5,6%	1,9%
Umění a humanitní vědy	66,8%	20,8%	7,2%	3,7%	1,4%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	62,6%	20,9%	10,4%	3,7%	2,4%
Obchod, administrativa a právo	58,7%	23,7%	11,2%	4,6%	1,8%
Přírodní vědy, matematika a statistika	67,3%	21,8%	7,1%	3,0%	0,8%
Informační a komunikační technologie (ICT)	60,3%	26,4%	9,9%	3,3%	0,1%
Technika, výroba a stavebnictví	58,8%	22,6%	10,7%	5,9%	2,0%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	56,1%	21,2%	16,3%	5,7%	0,6%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	67,8%	18,1%	8,5%	4,5%	1,1%
Služby	57,6%	19,0%	12,9%	7,2%	3,3%
Celkem	62,6%	20,9%	10,0%	4,7%	1,7%

Sektor, v němž působí organizace, pro kterou absolventi pracují

Skutečnost, jestli absolvent pracuje ve veřejném nebo soukromém sektoru je logicky z výrazné části (samozřejmě za předpokladu, že pracuje v oboru) dána vystudovaným oborem. I proto jsou v tomto ohledu mezi jednotlivými obory výrazné rozdíly. Na jedné straně máme absolventy oborových skupin *Vzdělávání a výchova* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kde ve veřejném sektoru pracuje 71,5 % a 58 % absolventů. Na druhé straně pak jsou oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Technika, výroba a stavebnictví*, jejichž absolventi pracují ve veřejném sektoru jen v 10 % a 20 % případů.

Tyto rozdíly v oborech do jisté míry ovlivňují i rozdíl mezi prezenčním a kombinovaným studiem. Řada lidí ze dvou výše zmíněných oborových skupin s vysokým podílem pracujících ve veřejném sektoru totiž využila kombinované studium jako způsob, jak si doplnit kvalifikaci pro vykonávání svého povolání. Obdobně lze vysvětlit i rozdíl mezi absolventy bakalářského a magisterského studia. V případě absolventů doktorského studia hraje velkou roli to, že řada absolventů tohoto studia pracuje na vysokých školách nebo ve výzkumných institucích, které jsou převážně veřejné.

Graf 24: Sektor organizace, pro kterou absolventi pracují

Velikost organizace, pro kterou absolventi pracují

Velikost organizace není charakteristika, která by sama o sobě příliš vypovídala o uplatnění absolventů. Příliš tedy nepřekvapí, že například prakticky nelze pozorovat žádné rozdíly mezi absolventy bakalářského a magisterského studia, stejně jako jsou malé rozdíly i v případě rozlišení podle formy studia. Do jisté míry se vymykají absolventi doktorského studia, kteří častěji pracují ve velkých organizacích s více než 1000 zaměstnanci, což opět jistě souvisí s jejich častým působením na vysokých školách.

Z pohledu oborového rozlišení je vidět, že nejčastěji sami nebo v menších organizacích majících méně než deset zaměstnanců pracují zejména absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Naopak v těch největších organizacích pracují nadprůměrně často zejména absolventi oborových skupin *Služby* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Tabulka 31: Velikost organizace, pro kterou absolventi pracují

	1	2 – 9	10 – 49	50 – 99	100 – 249	250 – 999	1000 a více
Forma studia							
Prezenční	3,1%	10,8%	19,6%	9,8%	11,4%	18,8%	26,4%
Kombinované nebo distanční	2,8%	7,5%	19,2%	11,2%	11,4%	15,9%	31,9%
Typ studijního programu							
Bakalářský	3,2%	10,8%	20,3%	10,0%	11,1%	16,4%	28,1%
Magisterský	3,0%	9,5%	19,7%	10,5%	11,4%	18,3%	27,6%
Doktorský	2,6%	6,3%	12,5%	8,1%	13,7%	20,5%	36,4%
Oborové skupiny studijních programů							
Vzdělávání a výchova	1,5%	10,6%	32,6%	16,2%	9,4%	8,9%	20,9%
Umění a humanitní vědy	8,3%	13,8%	20,2%	12,4%	11,8%	14,1%	19,5%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	2,8%	10,1%	16,9%	9,1%	12,6%	18,8%	29,7%
Obchod, administrativa a právo	2,7%	8,7%	16,9%	9,2%	12,7%	20,4%	29,5%
Přírodní vědy, matematika a statistika	2,0%	6,1%	15,0%	8,8%	14,5%	21,9%	31,8%
Informační a komunikační technologie (ICT)	2,9%	4,2%	18,2%	8,6%	13,2%	23,2%	29,8%
Technika, výroba a stavebnictví	3,6%	9,2%	18,0%	9,5%	11,7%	20,3%	27,7%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	5,1%	10,1%	19,7%	11,3%	11,0%	19,5%	23,2%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	1,6%	14,3%	14,8%	7,3%	8,0%	17,2%	36,8%
Služby	2,7%	5,3%	15,3%	7,1%	9,8%	20,9%	39,0%
Celkem	3,0%	9,7%	19,5%	10,3%	11,4%	17,9%	28,2%

Velikost pobočky organizace, ve které absolventi pracují

V organizacích, které mají více poboček, pracuje zhruba 55 % absolventů. Rozdíly mezi absolventy podle formy nebo typu studia jsou poměrně malé. Stejně jako u celých organizací jsou to absolventi doktorského studia, kteří pracují v průměru v pobočkách s větším počtem lidí.

Nejčastěji pracují v organizaci s více pobočkami absolventi oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Služby*, nejméně často absolventi oborů *Vzdělávání a výchova* a *Umění a humanitní vědy*. Na pobočkách s menším počtem zaměstnanců pracují zejména absolventi oborových skupin *Vzdělávání a výchova* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, ve větších pobočkách jsou naopak spíše zaměstnaní absolventi oborových skupin *Technika, výroba a stavebnictví* a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Tabulka 32: Velikost pobočky organizace, na které absolventi pracují

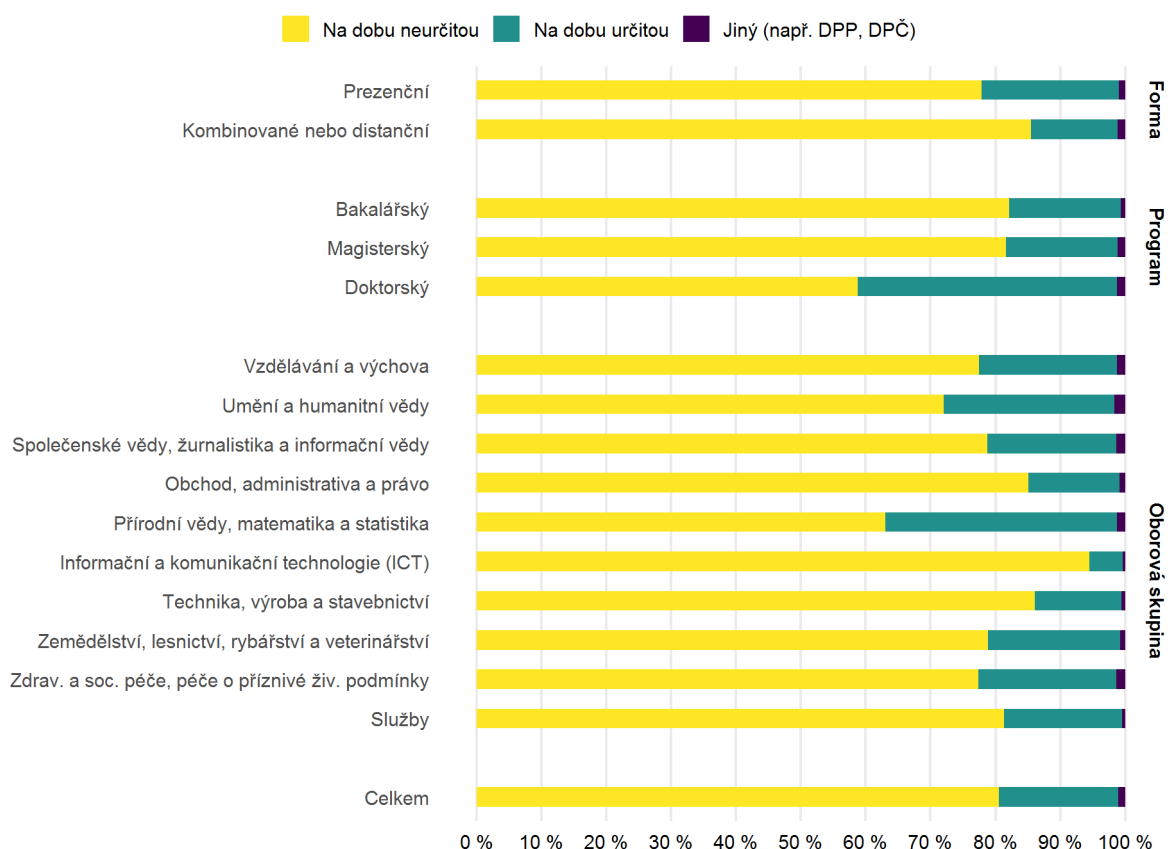
	Organiz. má pobočku	Počet zaměstnaných lidí na pobočce						
		1	2 – 9	10 – 49	50 – 99	100 – 249	250 – 999	1000 a více
Forma studia								
Prezenční	54,2%	1,0%	12,6%	24,4%	13,6%	15,3%	21,0%	12,2%
Kombinované nebo distanční	58,1%	0,9%	11,8%	28,6%	15,8%	14,6%	17,7%	10,7%
Typ studijního programu								
Bakalářský	57,0%	1,0%	14,2%	30,8%	14,9%	13,7%	16,8%	8,6%
Magisterský	55,0%	0,9%	11,9%	23,9%	14,3%	15,1%	21,1%	12,8%
Doktorský	52,1%	0,7%	5,5%	21,7%	11,5%	22,8%	22,8%	14,9%
Oborové skupiny studijních programů								
Vzdělávání a výchova	48,4%	0,8%	18,2%	37,7%	18,7%	10,3%	10,0%	4,3%
Umění a humanitní vědy	50,8%	1,9%	17,1%	28,1%	14,4%	14,4%	15,8%	8,2%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	57,1%	1,3%	8,9%	23,9%	14,7%	17,4%	22,8%	11,1%
Obchod, administrativa a právo	59,7%	0,8%	9,1%	22,2%	15,2%	15,5%	23,8%	13,4%
Přírodní vědy, matematika a statistika	56,8%	0,2%	6,5%	22,9%	14,4%	19,0%	22,7%	14,4%
Informační a komunikační technologie (ICT)	65,3%	0,4%	6,1%	16,5%	14,4%	18,3%	29,6%	14,7%
Technika, výroba a stavebnictví	54,9%	0,6%	8,6%	21,7%	12,3%	17,1%	21,8%	17,9%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	56,7%	1,6%	15,9%	36,8%	12,8%	16,8%	12,1%	4,0%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	52,0%	0,9%	23,1%	29,9%	9,3%	10,7%	15,0%	11,0%
Služby	62,8%	2,2%	10,6%	21,3%	13,9%	15,8%	23,7%	12,5%
Celkem	55,5%	0,9%	12,3%	25,9%	14,3%	15,0%	19,9%	11,7%

Typ pracovní smlouvy v současném zaměstnání

Graf 25 představuje strukturu odpovědí na otázku „Jaký typ pracovní smlouvy nyní máte?“. Z výsledků je již na první pohled zřejmé, že oproti situaci jeden rok po absolvování dochází k poměrně značnému posunu, a to zejména u absolventů prezenčního studia, kteří mají smlouvu na dobu neurčitou o 21 procentních bodů častěji, než měli rok po absolvování. Tento typ smlouvy, která zajišťuje jistější a stabilnější zaměstnání, mají v průměru do pěti let od absolvování čtyři pětiny zaměstnaných vysokoškoláků. O tom, že se jedná o jednu z charakteristik, která se výrazně mění s časem stráveným na trhu práce, svědčí, že absolventi z roku 2013 mají smlouvu na dobu neurčitou v 86 % případů, jejich kolegové z roku 2017 pak jen v 69 %.

Rozdíl mezi bakaláři a magistry není prakticky žádný, mnohem častěji mají smlouvu na dobu určitou absolventi doktorských studijních programů. Velkou roli zde hraje například to, že mnozí z nich pracují jako postdoktorandi, kteří jsou obvykle zaměstnáni na dobu neurčitou. Z pohledu oborových skupin studijních programů mají nejjistější pozici ve svém zaměstnání absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, kteří mají smlouvu na dobu neurčitou v téměř 95 % případů. Velmi dobře jsou na tom v tomto ohledu také absolventi oborových skupin *Obchod, administrativa a právo* a *Technika, výroba a stavebnictví*. Naopak nejméně jistou pozici mají absolventi oborových skupin *Přírodní vědy, matematika a statistika* (zde hraje velkou roli vysoký podíl absolventů doktorského studia) a *Umění a humanitní vědy*.

Graf 25: Typ pracovní smlouvy v současném zaměstnání

Průměrná týdenní pracovní doba

Následující tabulka ukazuje výsledky vyplývající hned z několika otázek na průměrnou týdenní pracovní dobu v současné hlavní i vedlejší práci. V interpretaci se zaměříme na celkovou pracovní dobu ve všech vykonávaných pracích. Čas zhruba v intencích plného úvazku (37,5 až 42,5 hodin týdně) stráví v práci necelých 56 % absolventů. Asi 10 % procent absolventů pracuje méně hodin týdně a naopak plných 35 % jich pracuje více. Více času stráví v práci absolventi kombinovaného než prezenčního studia. Obdobně o něco více pracují absolventi doktorského studia než absolventi bakalářského studia a ti zase tráví prací více času než absolventi magisterského studia. Rozdíly však jsou poměrně malé. Mezi oborovými skupinami nejvíce vynikají délkou pracovní doby absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Naopak nejméně času prací tráví absolventi oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT) a Přírodní vědy, matematika a statistika*.

Tabulka 33: Průměrná týdenní pracovní doba v současné práci

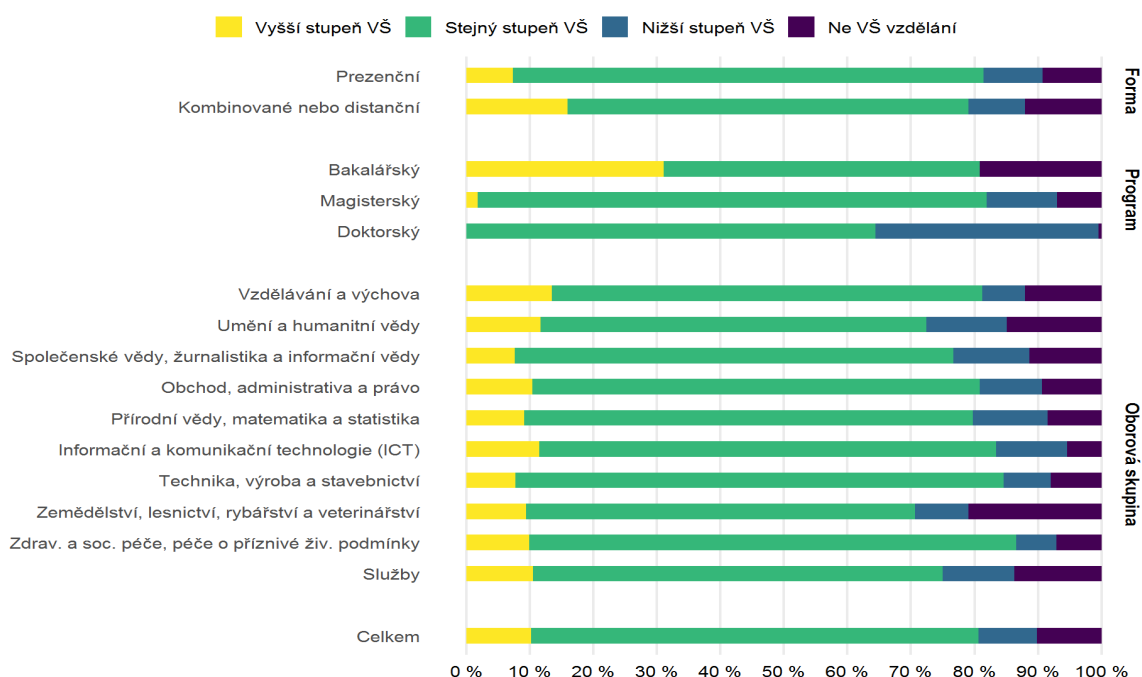
	Méně než 20 hodin		20 až 37 hodin		37,5 až 42,5 hodin		43 až 60 hodin		Více než 60 hodin	
	hlavní práce	celkem	hlavní práce	celkem	hlavní práce	celkem	hlavní práce	celkem	hlavní práce	celkem
Forma studia										
Prezenční	1,5%	1,3%	10,0%	8,5%	57,3%	53,9%	29,0%	31,9%	2,2%	4,4%
Kombinované nebo distanční	1,6%	1,3%	9,9%	8,6%	61,7%	56,6%	22,2%	26,3%	4,5%	7,2%
Typ studijního programu										
Bakalářský	1,7%	1,5%	11,3%	9,6%	62,8%	58,7%	20,5%	24,0%	3,8%	6,2%
Magisterský	1,3%	1,2%	9,2%	8,0%	57,6%	54,1%	29,2%	32,1%	2,6%	4,6%
Doktorský	3,3%	2,2%	12,2%	9,9%	50,1%	41,5%	31,0%	37,1%	3,3%	9,3%
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	2,3%	2,0%	13,2%	12,0%	64,4%	60,5%	16,3%	19,6%	3,7%	6,0%
Umění a humanitní vědy	3,0%	2,6%	18,2%	14,5%	49,9%	44,6%	26,0%	31,1%	2,9%	7,3%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	1,6%	1,4%	9,4%	7,4%	61,8%	56,3%	24,5%	30,0%	2,7%	4,9%
Obchod, administrativa a právo	1,0%	0,9%	7,2%	6,2%	57,8%	54,6%	32,1%	34,4%	2,0%	3,9%
Přírodní vědy, matematika a statistika	1,7%	1,3%	9,3%	8,3%	62,9%	60,0%	24,7%	28,0%	1,3%	2,4%
Informační a komunikační technologie (ICT)	0,4%	0,3%	9,3%	8,4%	69,4%	64,9%	20,5%	24,3%	0,5%	2,2%
Technika, výroba a stavebnictví	0,6%	0,5%	5,4%	4,8%	58,3%	54,9%	33,9%	36,1%	1,8%	3,8%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	1,0%	1,0%	9,4%	7,7%	57,8%	55,8%	26,8%	27,7%	5,0%	7,7%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	2,0%	1,7%	11,8%	10,2%	50,4%	46,4%	28,9%	31,8%	6,8%	9,9%
Služby	1,4%	1,4%	11,3%	8,7%	55,2%	50,7%	28,9%	34,0%	3,2%	5,1%
Celkem	1,5%	1,3%	10,0%	8,5%	58,7%	54,8%	26,8%	30,0%	3,0%	5,3%

Subjektivní vnímání hlavní práce

Vertikální shoda studijního programu a současné práce

Vertikální shoda měří, jak již bylo zmíněno v části o práci jeden rok po absolvování, to, zda absolvent pracuje v práci, která odpovídá úrovni jeho vzdělání. V dotazníku byla zjišťována otázkou „Jaký stupeň vzdělání považujete za nejvhodnější pro Vaši současnou práci?“ Respondenti si mohli vybrat z nabídky pěti úrovní vzdělání. Ty pak byly poměřeny s absolventem dosaženou nejvyšší úrovní vzdělání. Na plně odpovídající pozici pracuje asi 70 % absolventů. Jako podkvalifikovaní, tedy, že nejvhodnější úrovní vzdělání je vyšší stupeň než dosažený, se vnímá zhruba 10 % absolventů. V tomto případě se však jedná prakticky pouze o problém absolventů bakalářského studia, kde tuto formu vertikálního nesouladu pociťuje 31 % z nich. I když nedostatečná kvalifikace není také ideální situace, v porovnání se situací, kdy je absolvent překvalifikován, tudíž nejvhodnější úroveň pro vykonávanou práci je nižší než jím dosažená, není podkvalifikovanost vnímána tak negativně. Překvalifikovaní jsou zejména absolventi doktorského studia, více než třetina z nich pracuje na pozicích, kde by byla nejvhodnější magisterská a nižší úroveň vzdělání. V případě absolventů bakalářského a magisterského studia není v míře překvalifikovanosti příliš velký rozdíl (19 a 18 %). U bakalářů to však znamená, že plných těchto 19 % pracuje na pozicích, kde je nejvhodnější nevysokoškolská úroveň vzdělání. V podstatě v souladu se závěry analýz rozdělení do skupin povolání podle klasifikace CZ-ISCO musí nejčastěji na trhu práce čelit překvalifikovanosti absolventi oborových skupin *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* (29 %, a zdaleka nejvíce jich pracuje na nevysokoškolské pracovní pozici), *Umění a humanitní vědy* (28 %) a *Služby* (25 %). Jen v 13 % případů pociťují překvalifikovanost absolventi oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* (13 %), *Technika, výroba a stavebnictví* (15 %) a *Informační a komunikační technologie (ICT)* (17 %).

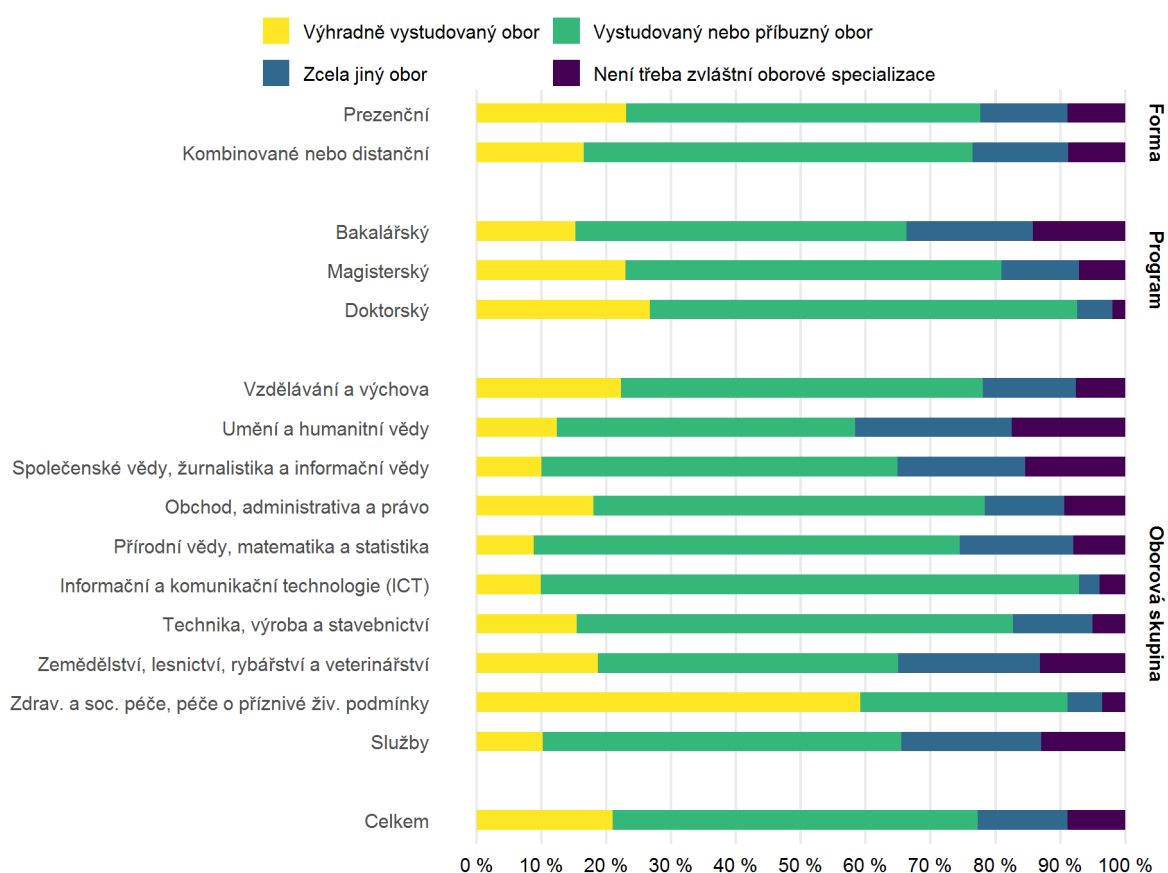
Graf 26: Vertikální shoda studijního programu a současné hlavní práce: pro vykonávanou práci je nejvhodnější...

Horizontální shoda studijního programu a současné práce

Horizontální shoda měří soulad mezi oborem studia a oborem pracovní pozice. V dotazníku byla zjišťována otázkou „Jaký obor studia považujete za nejvhodnější pro Vaši současnou práci?“ Za nejvhodnější pro svou práci považuje výhradně vystudovaný obor nebo vystudovaných obor nebo příbuzný obor zhruba 77 % absolventů. Oproti práci jeden rok po absolvování je to jen velmi malý posun. Nedá se tedy říci, že čím déle na trhu práce, tím spíše si absolventi nalézají práci v oboru, ale není tomu ani naopak.

Graf 27: Horizontální shoda studijního programu a současné hlavní práce; nejvhodnější obor pro vykonávanou práci je...

Výrazné rozdíly lze najít zejména mezi jednotlivými obory, což je do značné míry dáno již jejich povahou. Zatímco některé vzdělávací obory jsou koncipovány více specificky (např. zdravotnictví nebo právo), jiné obory jsou zaměřené na pěstování obecných dovedností, které jsou pak snadněji přenositelné napříč širším spektrem profesí (např. humanitní vědy). Opravdu specificky ve výsledcích působí absolventi oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kde 59 % absolventů pracuje v oboru, pro nějž je nejvhodnější výhradně jimi vystudovaný obor. V ostatních oborech vždy respondenti nejčastěji pracují v práci, pro niž je nejvhodnější vystudovaný nebo příbuzný obor. Pokud podíly za první dvě možnosti spojíme, tak zdaleka nejčastěji pracují „ve svém oboru“ společně již se zmíněnou skupinou *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* také absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie*, u kterých je součet za tyto kategorie vyšší než 90 %. Na druhé straně spektra naopak nacházíme absolventy oborových

skupin *Umění a humanitní vědy, Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, kteří pracují ve svém oboru jen v méně než 65 % případů.

Nejen vcelku, ale také napříč všemi oborovými skupinami platí, že čím vyšší úroveň vysokoškolského vzdělání, tím větší podíl pracujících absolventů v oboru. Celkově pak, zatímco v případě absolventů bakalářského studia je nejvhodnějším oborem pro vykonávanou práci výhradně vystudovaný obor nebo vystudovaných obor nebo příbuzný obor v 66 % případů, u absolventů doktorského studia je tomu tak v plných 93 % případů.

Důvody práce mimo obor v současné práci

Jak je uvedeno výše, zhruba čtvrtina absolventů nepracuje v práci, pro jejíž vykonávání je nejvhodnější alespoň obor příbuzný tomu, který absolvovali. Práce mimo obor znamená neuspokojivé využití znalostí a dovedností nabytých v procesu vzdělávání. Je proto třeba znát odpověď na otázku, proč absolventi v oboru nepracují. V dotazníku dostali proto absolventi, kteří nevybrali v předchozí otázce jednu z prvních dvou možností, otázku „Jaké jsou důvody, že nepracujete ve Vámi vystudovaném oboru?“ Vybírat mohli přitom více než jednu z nabízených možností (viz Tabulka 34).

Nejčastěji uváděným důvodem pro práci mimo obor byl fakt, že se v oboru hledá práce obtížně, a nízké platy v oboru. Tyto možnosti uvedla zhruba jedna třetina absolventů. Zhruba každý čtvrtý pak uvedl, že práce v oboru neodpovídá jeho nebo její původní představě. Fakt, že se práce v oboru obtížně hledá, byl uváděn zejména v případě absolventů oborových skupin *Přírodní vědy, matematika a statistika a Umění a humanitní vědy*. Nízké platy od práce v oboru odrazují zejména absolventy z oborových skupin *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství, Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Vzdělávání a výchova*.

Největší rozdíly mezi absolventy prezenčního studia a kombinovaného studia lze nalézt ve frekvenci volby důvodu „Práce v oboru neodpovídá mé původní představě“. Mnohem častěji jsou zklamáni při střetu s realitou absolventi prezenčního studia. Absolventi kombinovaného studia, kteří již zpravidla mají rozsáhlejší pracovní zkušenosti, evidentně mnohem častěji vědí, do čeho jdou a co je po absolvování na trhu práce čeká.

Důvodů pro práci mimo obor může být nespočet. I proto řada absolventů uváděla další důvody, než jen 10 nabízených. Tyto další důvody lze nejčastěji shrnout zhruba do dvou skupin. První zahrnuje lidi, kteří i přes působení v jiném oboru alespoň některé ve škole nabyté dovednosti ve své práci využívají, vzdělání má pro jejich práci určitou komplementární roli. Druhá skupina vlastně na vystudovaném oboru nic špatného neviděla, jen prostě v jiném oboru dostali lepší nabídku, začalo je bavit něco jiného, životní okolnosti je přivedli jinam apod.

Tabulka 34: Důvody práce mimo obor v současné práci

	Pracuji v oboru, ale v jiné než hlavní práci	Pracuji v oboru, který jsem vystudoval v rámci jiného studia	Nízké platy v oboru	V oboru se obtížně hledá práce	Práce v oboru neodpovídá mé původní představě	V oboru jsou špatné pracovní podmínky	Obor mě přestal zajímat	V oboru jsem nikdy pracovat nechtěl/a	Vysoká škola mě pro práci v oboru špatně připravila	Práce v oboru byla příliš náročná	Jiný důvod
Forma studia											
Prezenční	7,4%	7,8%	33,2%	39,3%	30,2%	15,8%	15,8%	8,9%	11,6%	3,7%	19,3%
Kombinované nebo distanční	8,9%	17,7%	27,0%	22,0%	12,7%	8,4%	4,8%	12,7%	4,3%	2,5%	24,6%
Typ studijního programu											
Bakalářský	7,6%	11,8%	30,8%	30,9%	22,0%	11,6%	11,7%	11,6%	8,9%	3,6%	21,2%
Magisterský	7,8%	10,6%	31,6%	35,4%	26,3%	14,5%	12,5%	9,1%	9,5%	3,2%	21,0%
Doktorský	19,9%	14,0%	19,8%	31,7%	17,3%	13,8%	5,0%	8,6%	3,9%	0,0%	21,8%
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	8,1%	13,7%	44,7%	21,9%	19,8%	17,5%	7,4%	12,2%	5,2%	4,2%	20,7%
Umění a humanitní vědy	11,1%	12,0%	36,3%	52,5%	21,8%	17,4%	11,0%	7,7%	8,1%	3,1%	17,0%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	5,4%	10,0%	30,8%	37,8%	28,0%	12,9%	13,2%	15,2%	9,9%	2,6%	20,2%
Obchod, administrativa a právo	8,1%	11,8%	11,1%	23,6%	25,4%	7,5%	18,6%	12,9%	10,7%	2,7%	21,3%
Přírodní vědy, matematika a statistika	5,8%	6,5%	35,7%	54,5%	30,8%	14,9%	10,8%	5,1%	11,5%	6,3%	18,9%
Informační a komunikační technologie (ICT)	18,7%	26,4%	4,8%	9,4%	13,1%	0,9%	9,1%	10,6%	13,8%	4,6%	27,4%
Technika, výroba a stavebnictví	6,0%	8,8%	27,7%	34,9%	26,7%	10,4%	12,5%	6,2%	11,7%	3,3%	25,5%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	6,8%	5,5%	47,7%	48,1%	20,4%	17,4%	4,2%	4,5%	12,4%	5,3%	19,7%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	10,8%	13,3%	45,8%	14,5%	21,7%	19,0%	7,3%	5,5%	5,2%	2,7%	23,3%
Služby	7,2%	10,7%	37,1%	28,5%	26,2%	12,3%	12,3%	6,3%	6,7%	0,9%	25,3%
Celkem	7,9%	11,2%	31,1%	33,4%	24,3%	13,3%	12,0%	10,2%	9,1%	3,3%	21,1%

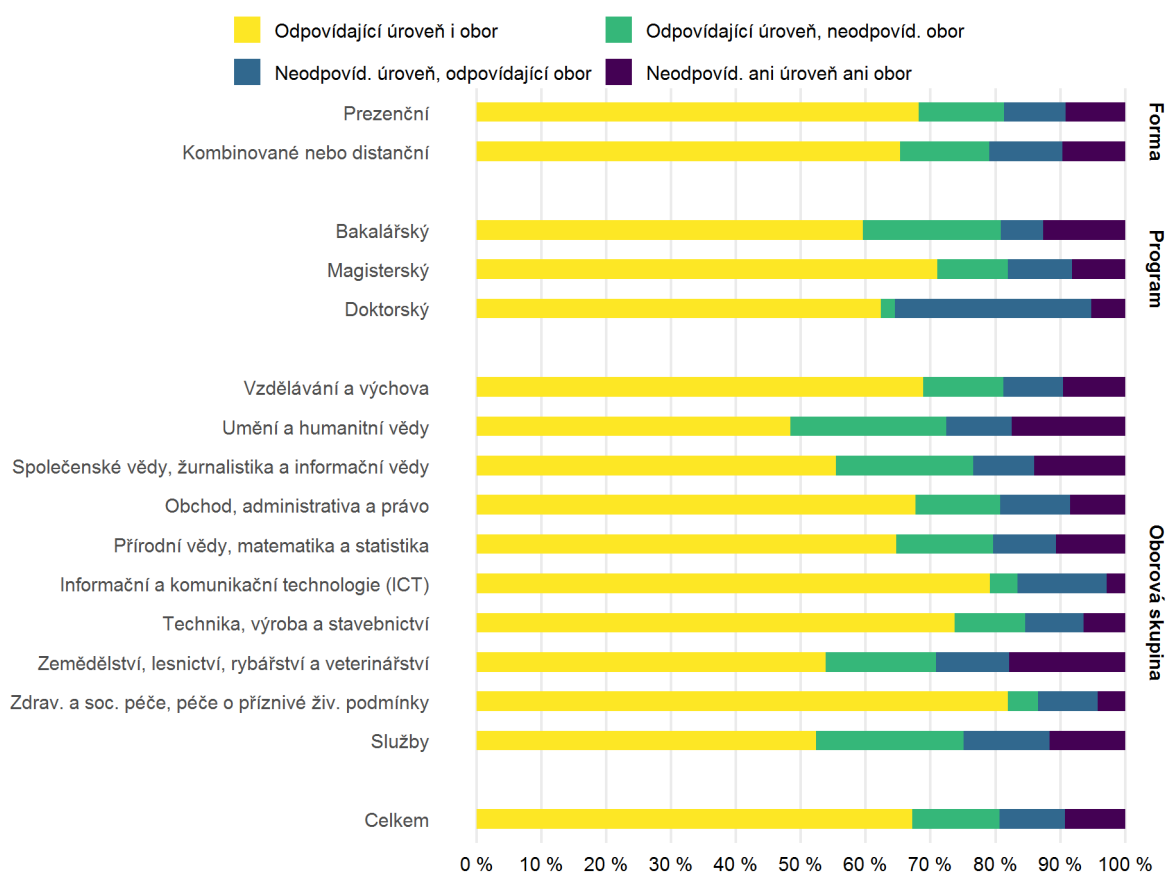
Vertikální a horizontální shoda

Stejně jako v případě práce jeden rok po absolvování lze vyjádřit vertikální a horizontální shodu v rámci jednoho ukazatele, který určuje, zda absolvent pracuje v práci odpovídající jeho úrovni (tj. jeho úroveň vzdělání je vůči práci stejná nebo nižší) a jeho oboru (tj. nejvhodnější obor pro jeho práci je výhradně vystudovaný obor nebo vystudovaných obor nebo příbuzný obor).

Rozdíly mezi prezenční a kombinovanou formou studia jsou v podstatě zanedbatelné. Co se týče typu studia, pak nejčastěji v odpovídající práci pracují absolventi magisterského studia. Zatímco absolventi doktorského studia mají pro svoji práci velmi často nadbytečnou úroveň vzdělání, absolventi bakalářského studia zase mnohdy pracují mimo vystudovaný obor.

Značné rozdíly lze pozorovat také mezi jednotlivými oborovými skupinami. Na jedné straně nacházíme absolventy oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Informační a komunikační technologie (ICT)*, kde každý čtvrtý pracuje v práci odpovídající oboru i úrovni jeho vzdělání. Na druhé straně však máme oborové skupiny *Umění a humanitní vědy a Služby*, v jejichž případě pracují absolventi v plně odpovídající práci jen zhruba v 50 % případů. O mnoho více to není také v případě oborových skupin *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*.

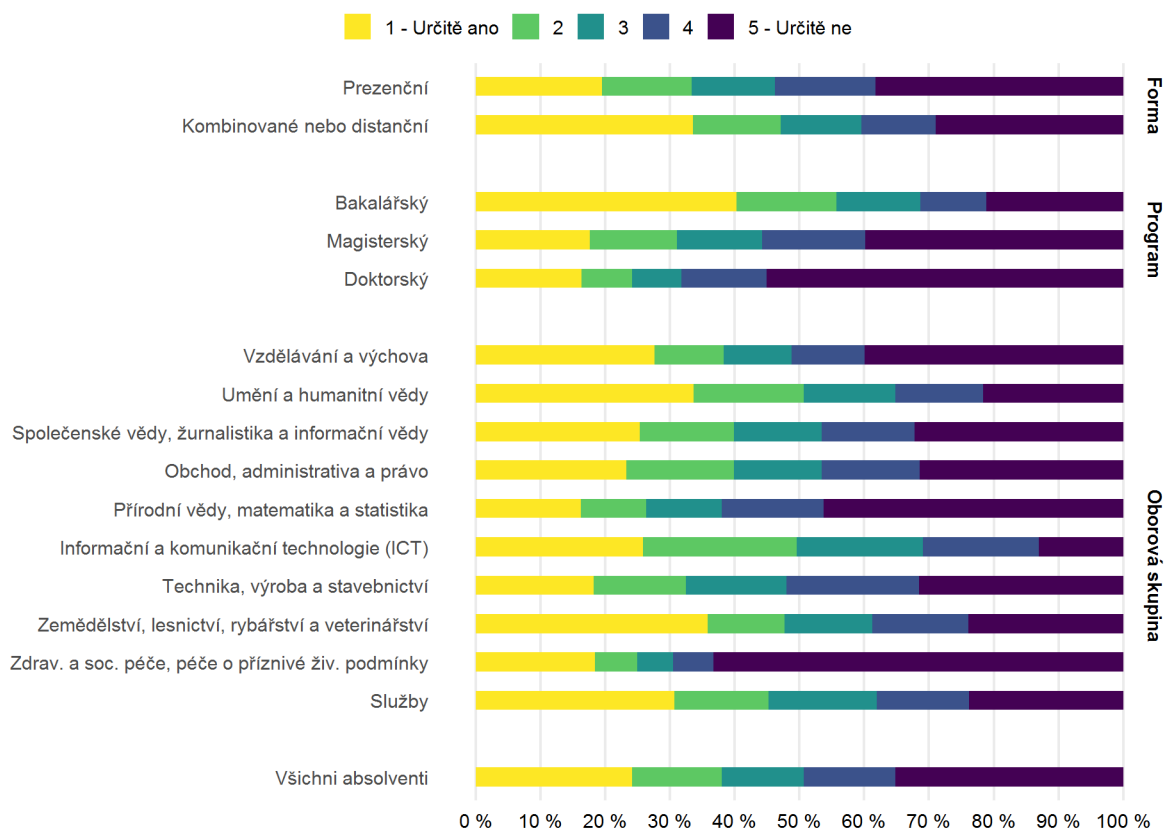
Graf 28: Vertikální a horizontální shoda studijního programu a současné práce

Nutná úroveň vzdělání pro současnou práci

Absolventi byli v dotazníku dotázáni nejen na to, jaká je nejvhodnější úroveň vzdělávání pro vykonávanou práci, ale také zda by svoji současnou práci mohli mít bez svého vysokoškolského titulu. Na první pohled dvě podobné otázky nabízejí značně odlišné výsledky. To, jestli je vzdělání pro práci vhodné anebo nezbytné, jsou v očích absolventů vysokých škol značně odlišné věci. Určitě významnou roli v tomto rozdílu může hrát to, že zaměstnavatele zajímají dovednosti zaměstnance spíše než samotný titul. To, že je pro danou pozici nejvhodnější magisterské vzdělání, ještě neznamená, že práci nemůže vykonávat schopný absolvent střední školy. Nejlépe je to vidět u absolventů bakalářského studia, kteří velmi často jako nejvhodnější vnímají pro svou práci magisterskou úroveň vzdělání. I přesto jich 40 % tvrdí, že by mohli mít svoji práci bez bakalářského titulu. Naopak přes 55 % absolventů doktorského studia by svou práci bez titulu Ph.D. určitě vykonávat nemohlo. V jejich práci tak hraje konkrétní nárok na kvalifikaci podstatně větší roli. Mezi oborovými skupinami vnímají svůj titul jako nezbytný k vykonávání své práce nejméně často absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy* a *Informační a komunikační technologie (ICT)*. Na výše zmíněnou otázku odpověděla pozitivně zhruba polovina z nich. Obzvláště u druhé oborové skupiny jde o výrazný kontrast s odpovědí na otázku na nejvhodnější vzdělání. Naopak negativně nejčastěji odpovídali na otázku ohledně možnosti mít vykonávanou práci bez svého titulu absolventi oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* a *Přírodní vědy, matematika a statistika*, tedy oborů, kde je konkrétní úroveň kvalifikace velmi důležitá.

Graf 29: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Mohl/a byste mít Vaši současnou práci bez vysokoškolského titulu, který jste získal/a?

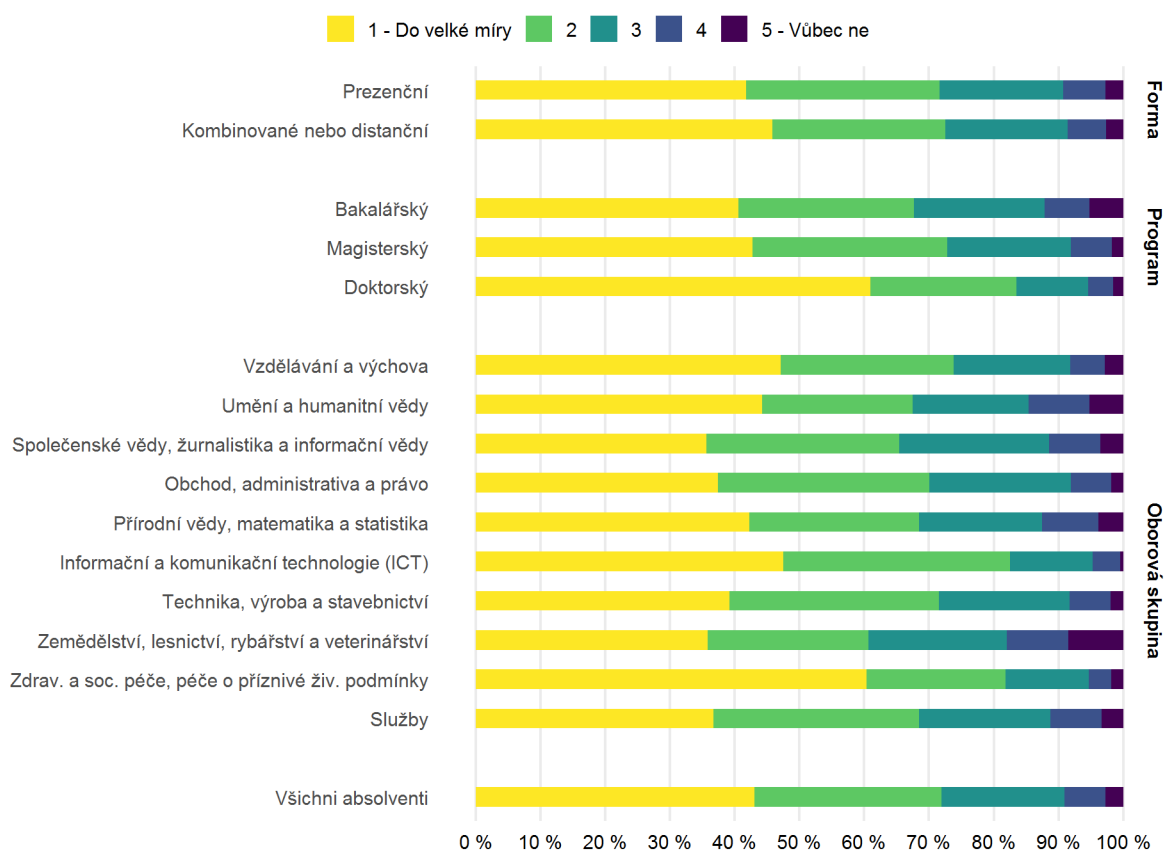
Využití znalostí a dovedností v současné práci

Další důležitou otázkou, na kterou absolventi odpovídali, byla otázka „Do jaké míry máte ve své současné práci využití pro své znalosti a dovednosti?“. Zde jde spíše než o požadovanou kvalifikační úroveň o skutečné znalosti a dovednosti a o to, nakolik jsou v práci využívány.

V tomto ohledu nejsou rozdíly mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia a mezi absolventy bakalářského a magisterského studia nijak zásadní. O něco více využívají ve své práci své znalosti a dovednosti absolventi kombinovaného studia a absolventi magisterského studia. Podstatně větší uplatnění pro svoje znalosti a dovednosti nacházejí absolventi doktorského studia. Z toho vyplývá, že absolventi doktorského studia, kteří se poměrně často vnímají jako překvalifikovaní, své znalosti a dovednosti i tak ve velké míře využívají.

V nejvyšší míře (nejvyšší podíl pozitivních odpovědí) využívají své znalosti a dovednosti absolventi oborových skupin *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Informační a komunikační technologie (ICT)*. Naopak nejmenší využití svých znalostí a dovedností nacházejí ve své práci absolventi oborových skupin *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*.

Graf 30: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Do jaké míry máte ve své současné práci využití pro své znalosti a dovednosti?

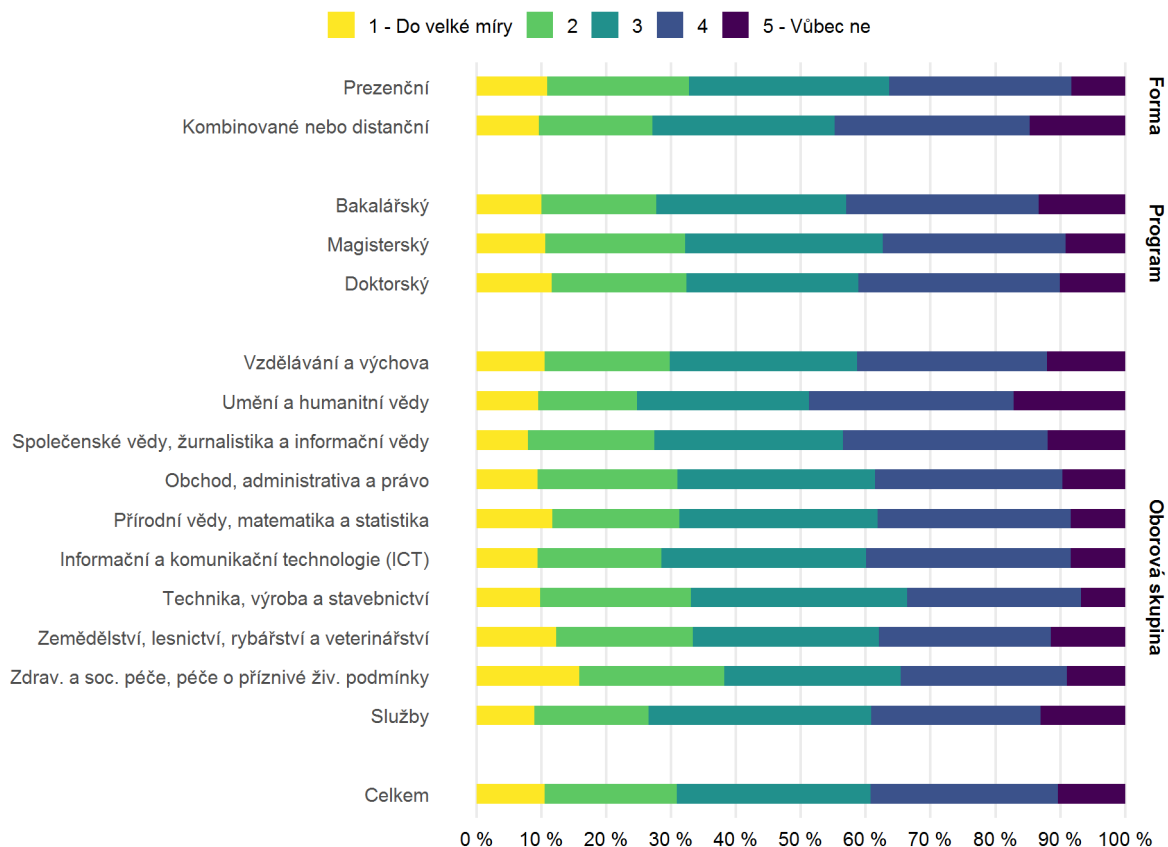
Pociťovaný nedostatek znalostí a dovedností v současné práci

Komplementární otázkou k té předchozí je otázka „Do jaké míry vyžaduje Vaše současná práce více znalostí a dovedností, než které můžete aktuálně nabídnout?“. V rámci této otázky je tak řešena problematika toho, zda absolventům pro vykonávanou práci jejich znalosti a dovednosti stačí, nebo zda by potřebovali zvýšit jejich úroveň. Jen 10 % absolventů vůbec nepociťuje, že by jejich práce jakýmkoliv způsobem vyžadovala více, než nabízejí. Dalších téměř 50 % nevnímá své nedostatky jako nijak velké (odpovědi 3 a 4 na škále) a pouze necelá třetina vnímá, že požadavky práce jejich znalosti a dovednosti přesahují ve větší míře.

Rozdíly mezi jednotlivými charakteristikami vzdělání jsou poměrně malé, výraznější roli zde tedy budou hrát jiné faktory. Nedostatek znalostí a dovedností pociťují o něco výrazněji absolventi prezenčního než kombinovaného studia a absolventi doktorského a magisterského než bakalářského studia.

Z pohledu oborových skupin se jako nejnáročnější na dovednosti a znalosti jeví podle očekávání práce vykonávaná absolventy oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Naopak překvapí vysoký podíl kladných odpovědí v případě absolventů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Své znalosti a dovednosti (jak plyne z předchozího grafu) příliš nevyužívají, naopak jim chybí ty požadované. Nejmenší nedostatek znalostí a dovedností pociťují absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy* a *Služby*.

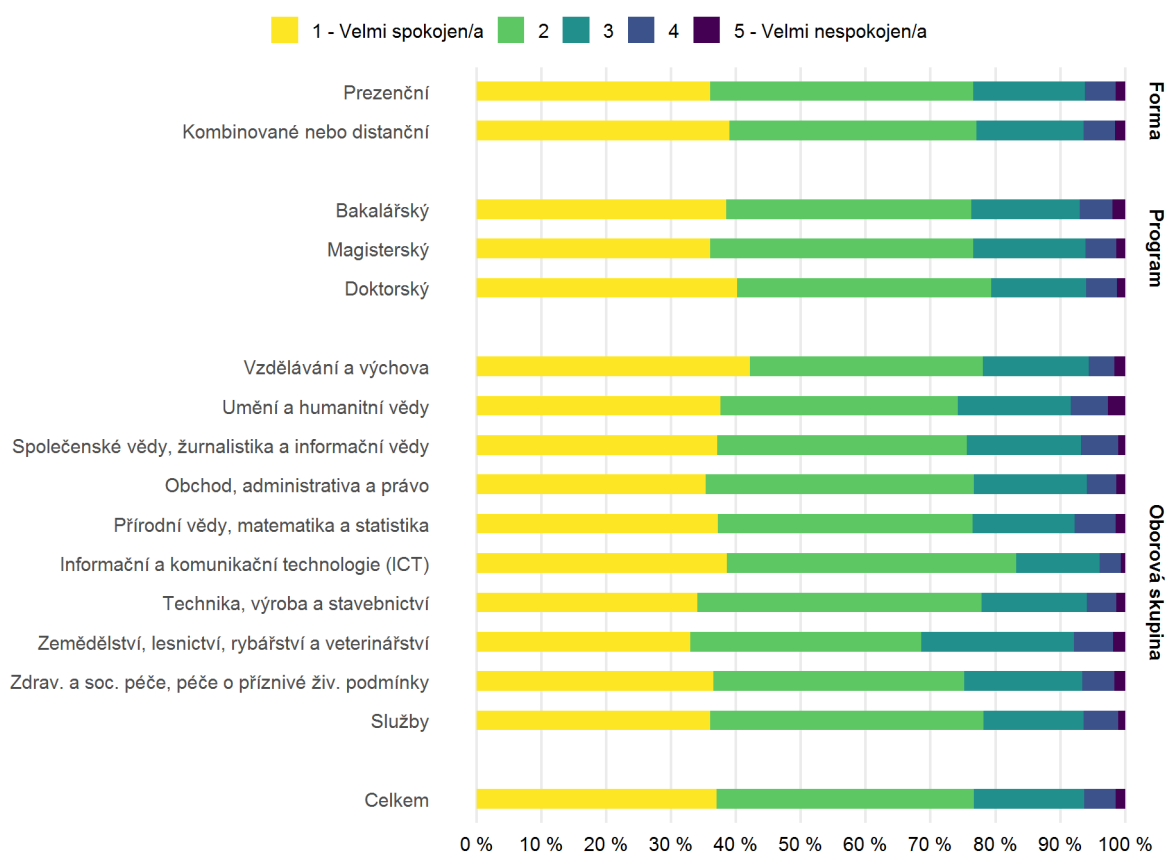
Graf 31: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Do jaké míry vyžaduje Vaše současná práce více znalostí a dovedností, než které můžete aktuálně nabídnout?

Spokojenost se současnou prací

Hodnocení spokojenosti s prací pomocí otázky „Jak jste se svou současnou prací spokojen/a?“ je možné považovat za jeden z kumulativních indikátorů, protože v sobě zahrnuje spokojenost s mnoha dalšími aspekty zaměstnání, jako například spokojenost s platem, s pracovními podmínkami, s využitím vzdělání a znalostí apod. Problém otázek na spokojenost je, že většina lidí je více méně spokojena, tudíž příliš nediferencují. Do jisté míry to potvrzují i výsledky šetření Absolvent 2018. Rozdíly ve spokojenosti s prací absolventů tříděných podle formy a typu studia jsou poměrně zanedbatelné. U oborových skupin výrazněji vyčnívají tři z nich. Absolventi oborové skupiny *Vzdělávání a výchova* jsou nejčastěji velmi spokojeni. Je tak vidět, že výše příjmu není zdaleka jediným faktorem majícím vliv na spokojenost. Na druhou stranu první dvě (pozitivní) kategorie volili nejčastěji absolventi oborové skupiny s nejvyššími příjmy – *Informační a komunikační technologie (ICT)*. Jasně nejméně jsou naopak spokojeni absolventi oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, což odpovídá ne příliš příznivým výsledkům i v řadě předchozích charakteristik (včetně nízkého příjmu). U zbylých oborových skupin je míra spokojenosti na velmi podobné úrovni.

Graf 32: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Jak jste se svou současnou prací spokojen/a?

Příjmy z hlavní současné práce

Velmi podstatnou charakteristikou vypovídající o ekonomické návratnosti vzdělání je výše průměrných příjmů. Zde uvádíme průměr a medián za dva typy příjmů. První je odpověď na otázku „Jaký je Váš průměrný hrubý měsíční příjem bez odměn a přesčasů z hlavního zaměstnání / podnikání?“ Druhý je pak odpověď na otázku „Jaký je Váš celkový průměrný hrubý měsíční příjem včetně odměn a přesčasů z hlavního i a ze všech ostatních zaměstnání nebo výdělečných činností?“

Výše příjmu v prvních letech na trhu práce poměrně výrazně roste, v současné práci jsou tedy příjmy absolventů již podstatně vyšší než jeden rok po absolvování. Značné rozdíly najdeme tedy i mezi absolventy z jednotlivých let. Absolventi z roku 2013 tak mají v průměru příjmy vyšší zhruba o 20 % než absolventi z roku 2017. Rozdíl mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia je velmi malý. V podstatě se zde stírají dvě protichůdné tendence. Na jedné straně je mezi absolventy kombinovaného studia větší podíl absolventů bakalářského studia, kteří mají v průměru příjmy výrazně nižší než absolventi magisterského a zejména doktorského studia. Na druhé straně jsou absolventi kombinovaného studia na trhu práce zpravidla déle, což jim pomáhá k vyšším příjmům. Z pohledu oborového rozlišení mají s výrazným nárůstem nejvyšší příjmy absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*. Velmi dobré příjmy mají také absolventi oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo*. Výrazně podprůměrné příjmy mají absolventi tří oborových skupin - *Vzdělávání a výchova, Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Umění a humanitní vědy*.

Tabulka 35: Příjmy absolventů vysokých škol v současné práci

	Hlavní práce		Celkové příjmy	
	průměr	medián	průměr	medián
Forma studia				
Prezenční	37 691	32 500	42 455	35 500
Kombinované nebo distanční	36 733	32 500	41 354	35 500
Typ studijního programu				
Bakalářský	32 156	29 500	36 180	32 500
Magisterský	39 165	32 500	44 020	38 500
Doktorský	43 917	35 500	50 503	42 500
Oborové skupiny studijních programů				
Vzdělávání a výchova	28 294	26 500	31 756	29 500
Umění a humanitní vědy	30 589	26 500	34 584	29 500
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	37 350	32 500	41 733	35 500
Obchod, administrativa a právo	41 881	35 500	46 896	38 500
Přírodní vědy, matematika a statistika	38 394	32 500	42 489	35 500
Informační a komunikační technologie (ICT)	60 174	55 000	65 630	55 000
Technika, výroba a stavebnictví	38 583	35 500	43 078	38 500
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	28 453	26 500	32 164	29 500
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	35 147	29 500	41 959	35 500
Služby	39 709	35 500	44 701	38 500
Všichni absolventi	37 383	32 500	42 104	35 500

Charakteristiky druhé hlavní práce

Mít více než jednu práci se stalo v České republice poměrně obvyklým jevem. I proto bylo šetření Absolvent 2018 zaměřeno i na zmapování druhé současné práce. V dotazníku byli absolventi na druhou práci dotázáni s pomocí otázky „Máte více než jedno zaměstnání / podnikání? Prosím uvažujte jen významná zaměstnání / podnikání, ne krátkodobé přivýdělký, brigády apod.“ Kladně na tuto otázku odpovědělo necelých 11 % absolventů.

Rozdíl mezi absolventy podle formy vzdělání není moc velký. Častěji mají druhou práci absolventi kombinovaného studia. Obdobně je zanedbatelný rozdíl mezi absolventy bakalářského a magisterského studia, naopak více než jednu práci má téměř čtvrtina absolventů doktorského studia. Mezi obrovými skupinami vynikají podle očekávání absolventi oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, kde má druhou práci každý pátý absolvent. U všech ostatních oborů se podíl absolventů pracujících ve více zaměstnáních pohybuje mezi 7,5 a 13 %. Rozdíly tedy nejsou nijak velké.

Samozřejmě mnohem častěji než v hlavní práci pracují absolventi jako podnikatelé a zejména jako OSVČ, zejména pak absolventi oborových skupin *Služby, Technika, výroba a stavebnictví a Informační a komunikační technologie (ICT)*. Z těch, co jsou zaměstnání, jich pak jen asi 29 % pracuje na smlouvu na dobu neurčitou a dokonce více než polovina má jinou formu smlouvy (DPP, DPČ, apod.). Jedná se samozřejmě většinou o přivýdělek, takže v této práci přirozeně v průměru tráví mnohem méně času, než v práci hlavní. Průměrný absolvent pracuje v druhé práci 10 hodin týdně, více pracují zejména absolventi doktorského studia a oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Medián příjmu je 7 500, z toho se vymykají opět jen absolventi doktorského studia a také absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, v jejich případě je medián 12 500. Kvalifikační náročnost práce měřená s pomocí klasifikace ISCO není o mnoho nižší než v případě hlavní práce. Zatímco v ní pracuje v povoláních ze skupin ISCO 1 až 3 zhruba 86 % absolventů, v případě druhé práce je to 83 % absolventů. Oproti své hlavní práci si přivydělávají v kvalifikačně méně náročné práci zejména absolventi oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*, naproti tomu druhá práce absolventů oboru *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* bývá znatelně častěji kvalifikačně náročnější. Jestliže v rámci klasifikace ISCO k žádnému závratnému posunu oproti hlavní práci nedochází, subjektivně absolventi vnímají, že jsou pro druhou práci mnohem častěji překvalifikováni než u práce hlavní. Nejvhodnější úroveň vzdělání pro druhou práci je jen v 61 % případů stejná nebo vyšší než dosažená, což je o 20 procentních bodů méně než v případě hlavní práce. Tento rozdíl je ještě vyšší, více než 30 procentních bodů, v případě absolventů oborových skupin *Obchod, administrativa a právo a Vzdělávání a výchova*. Naopak jen malý rozdíl je v případě absolventů doktorského studia a oborových skupin *Umění a humanitní vědy, Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky a Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Absolventi ve své druhé práci také podstatně častěji (o 13 % více než ve své hlavní práci) pracují mimo svůj obor. Opět se to týká jen minimálně absolventů doktorského studia a paradoxní situace nastává v případě absolventů oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, kteří pracují ve svém oboru o 9 procentních bodů častěji než v hlavní práci. Rozdíl ve využití znalostí a dovedností v průměru za všechny absolventy je malý. Znatelně více je v druhé práci využívají absolventi oborových skupin *Umění a humanitní vědy a Přírodní vědy, matematika a statistika*. Zajímavé je (obzvláště v kontextu toho, že jich většina pracuje mimo obor), že jasně nejspokojenější ve své druhé práci jsou absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Tabulka 36: Charakteristiky současné druhé hlavní práce

	Druhá významná práce	Podíl zaměstnaných	ISCO 1-3	Smlouva na dobu neurčitou	Pracovní doba - medián	Odpovídající úroveň	Odpovídající obor	Příjem - medián	Využití znalostí	Spokojenost
Forma studia										
Prezenční	10,0%	53,5%	85,7%	24,6%	10	64,5%	64,4%	7 500	73,9%	80,3%
Kombinované nebo distanční	12,7%	64,4%	78,7%	35,2%	12	54,5%	63,3%	7 500	68,4%	77,8%
Typ studijního programu										
Bakalářský	10,8%	60,3%	75,4%	30,1%	12	56,4%	52,2%	7 500	64,0%	78,9%
Magisterský	9,9%	52,7%	84,7%	29,5%	10	62,5%	64,5%	7 500	72,9%	78,6%
Doktorský	23,7%	76,8%	93,4%	26,1%	15	62,1%	90,7%	12 500	85,9%	85,0%
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	10,9%	70,6%	75,2%	36,8%	10	50,5%	55,5%	7 500	66,5%	78,4%
Umění a humanitní vědy	20,0%	51,9%	86,1%	24,3%	12	68,6%	67,7%	7 500	77,7%	79,4%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	12,9%	58,7%	84,4%	25,9%	10	61,1%	62,7%	7 500	71,2%	79,8%
Obchod, administrativa a právo	8,9%	45,3%	76,5%	23,9%	10	49,1%	54,2%	7 500	66,0%	78,7%
Přírodní vědy, matematika a statistika	7,6%	67,6%	83,8%	23,9%	10	56,3%	59,7%	7 500	78,8%	82,4%
Informační a komunikační technologie (ICT)	8,5%	40,4%	96,8%	30,8%	12	59,8%	75,2%	12 500	76,8%	76,6%
Technika, výroba a stavebnictví	8,1%	40,1%	83,4%	32,6%	10	62,2%	61,3%	7 500	69,2%	78,3%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	8,9%	50,9%	75,9%	31,0%	16	61,2%	45,1%	7 500	65,5%	87,5%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	12,9%	83,1%	91,5%	29,8%	12	79,4%	86,0%	7 500	79,7%	79,1%
Služby	11,3%	38,9%	84,7%	29,6%	10	55,2%	62,2%	7 500	73,2%	81,9%
Celkem	10,9%	57,6%	83,0%	29,2%	10	60,7%	64,0%	7 500	71,9%	79,3%

Genderové rozdíly

Jedním z dlouhodobě diskutovaných témat týkajících se trhu práce jsou rozdíly v postavení a uplatnění na trhu práce mezi muži a ženami. Zatímco hlavním zaměřením bývají zpravidla rozdíly ve výši příjmů, celá problematika je mnohem složitější. „Rozdílné odměňování žen a mužů je jevem komplexním. Podílí se na něm množství faktorů, které souvisí s genderovou strukturou pracovního trhu, s praxemi a systémy odměňování na pracovištích, s nedostatečným řešením sladování pracovních a rodinných povinností, ale také s genderovými stereotypy, které si spojujeme s rolemi žen a mužů a následně s volbou jejich vzdělávacích drah a povolání.“ (Křížková, Vohlídalová, Pospíšilová, & Maříková, 2017)

Jak je již popsáno v kapitole o vývoji počtu absolventů vysokých škol, české vysoké školství se v poslední několika letech výrazně feminizuje. Mezi absolventy, kteří byli cílovou skupinou šetření Absolvent 2018, bylo zhruba 59 % žen. Výrazně ženy převažují zejména mezi absolventy bakalářského studia a v řadě oborových skupin, zejména pak ve skupinách *Vzdělávání a výchova* a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kde na každého jednoho absolventa muže připadají čtyři absolventky. Na druhé straně muži mají větší zastoupení mezi absolventy doktorského studia a typickými mužskými studijními obory jsou zejména *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Technika, výroba a stavebnictví*.

Tabulka 37 názorně ukazuje nejen rozdíly v zastoupení v jednotlivých oborech, ale zejména rozdíly v jednotlivých charakteristikách uplatnění na trhu práce. Oranžovou barvou jsou vyznačeny hodnoty, které značí vyšší hodnotu a tedy i lepší průměrné uplatnění u žen, modrou barvou je označeno lepší uplatnění mužů. Již z prvního pohledu je zřejmé, že lepší postavení mužů na trhu práce nespočívá jen v příjmech, ale týká se i ostatních charakteristik. Muži podstatně častěji (o 8 procentních bodů) pracují na pozicích patřících do skupin ISCO 1-3. Výrazný rozdíl lze nalézt zejména mezi absolventy a absolventkami oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Muži také podstatně častěji, ať už přímo nebo nepřímo, řídí jiné pracovníky. Největší rozdíl je opět u absolventů oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, značné rozdíly najdeme také u absolventů oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT)* a *Obchod, administrativa a právo*. Muži jsou též méně často překvalifikováni a častěji pracují ve svém oboru. Rozdíly zde však nejsou tak výrazné. Dokonce zde najdeme i některé podskupiny, v rámci kterých jsou na tom ženy lépe. Nižší míru překvalifikovanosti než jejich mužští kolegové mají absolventky doktorského studia a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*. V oboru pracují častěji zejména absolventky bakalářského studia a velký rozdíl ve prospěch žen nalezneme také mezi absolventy oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*. To však kvůli známému jevu nedostatku mužů v pedagogických povoláních nelze považovat za příznivý jev. Ostatně častá volba mužů pracovat mimo oblast vzdělávání evidentně souvisí s nízkými průměrnými příjmy v této oblasti. Co se týče práce v oboru, zdaleka největší rozdíl ve prospěch mužů lze pozorovat opět v oborové skupině *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, kde absolventi pracují ve svém oboru o 22 procentních bodů častěji než jejich kolegyně absolventky. Muži jsou ve své práci v průměru také o něco spokojenější, opačně je tomu jen v oborových skupinách *Služby* a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Jak je již naznačeno na začátku, mezi absolventy a absolventkami vysokých škol existují obrovské rozdíly ve výši příjmů. Zatímco absolventi si měsíčně průměrně vydělají více než 51 tisíc Kč, absolventky jen necelých 36 tisíc Kč. Tyto zásadní rozdíly jsou patrné napříč všemi skupinami forem, typů a oborů vzdělání. Ve srovnání oborových skupin obecně platí, že čím vyšší průměrné příjmy, tím větší absolutní rozdíl mezi muži a ženami. Největší rozdíl však není v oborové skupině *Informační a komunikační technologie (ICT)* (17,5 tisíce Kč, druhý nejvyšší), ale ve skupině *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, kde muži mají příjmy vyšší o více než 21 tisíc Kč. Do určité míry to však lze přičíst větším rozdílům ve vzdělanostní struktuře (mezi bakaláři je 89 % žen, mezi magistry 78 %) této oborové skupiny. Muži zde díky tomu vykonávají v průměru znatelně kvalifikačně náročnější povolání než ženy. Obecně pak právě rozdílná vzdělanostní struktura, vykonávání v průměru kvalifikačně náročnějších povolání, navíc mnohem častěji v řídicích pozicích, a lepší finanční ohodnocení typicky mužských oborů (např. informatika a technické obory) oproti výrazně ženským oborům (např. vzdělávání, umění a humanitní vědy) přispívá k celkovým příjmovým rozdílům. Navíc ženy také častěji využívají zkrácené pracovní úvazky a naopak muži pracují častěji přes čas.

Zdaleka to však nevysvětluje všechny rozdíly. Problematika v genderových rozdílech v uplatnění na trhu práce absolventů vysokých škol si tak zaslouží zvýšené pozornosti a dalšího zkoumání. Tím spíše, že Česká republika se obecně v rámci Evropské unie řadí ke skupině zemí s nejvyšším rozdílem v odměňování (viz Křížková, Vohlídalová, Pospíšilová, & Maříková, 2017).

Tabulka 37: Genderové rozdíly v současné práci

	Podíl žen	ISCO 1-3		Řídící pozice		Vhodná úroveň vzdělání		Práce v oboru		Spokojenost s prací		Příjem	
		Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Forma studia													
Prezenční	56%	92%	82%	42%	30%	85%	79%	81%	75%	79%	74%	50510	36438
Kombinovaná nebo distanční	64%	89%	84%	51%	38%	80%	79%	74%	78%	78%	77%	53230	34769
Typ studijního programu													
Bakalářský	66%	84%	77%	45%	30%	83%	80%	63%	68%	79%	75%	46568	31035
Magisterský	57%	92%	85%	44%	34%	86%	79%	83%	80%	79%	75%	52220	37961
Doktorský	41%	97%	95%	45%	36%	63%	66%	92%	93%	80%	79%	57379	41908
Oborové skupiny studijních programů													
Vzdělávání a výchova	80%	88%	86%	39%	31%	80%	82%	69%	81%	80%	78%	41103	29487
Umění a humanitní vědy	65%	85%	79%	39%	31%	75%	71%	61%	57%	75%	74%	40098	31822
Společenské vědy, žurnalistika a inform.vědy	69%	84%	76%	46%	34%	81%	75%	63%	66%	76%	75%	50825	37846
Obchod, administrativa a právo	61%	90%	80%	50%	36%	86%	78%	77%	79%	79%	75%	56309	41023
Přírodní vědy, matematika a statistika	54%	92%	87%	38%	28%	82%	78%	76%	73%	78%	76%	49462	36913
Informační a komunikační technologie (ICT)	14%	99%	92%	42%	26%	83%	85%	94%	88%	83%	85%	68070	50516
Technika, výroba a stavebnictví	27%	94%	82%	44%	35%	86%	80%	86%	75%	80%	71%	46370	34719
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterin.	59%	75%	55%	56%	35%	75%	68%	78%	56%	71%	67%	36024	29519
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podm.	79%	97%	95%	38%	31%	92%	85%	93%	91%	76%	75%	58839	37745
Služby	36%	82%	84%	46%	37%	77%	71%	67%	63%	76%	82%	48763	38021
Celkem	59%	91%	83%	44%	33%	83%	79%	79%	76%	79%	75%	51268	35858

Jednotlivé vysoké školy

Ještě než začneme interpretovat výsledky jednotlivých vysokých škol, opět upozorníme, že ne všechny školy jsou v šetření reprezentovány velkým počtem respondentů. U všech institucí, kde byl počet respondentů nižší než 20, uvádíme výsledky v tabulce, ale tyto výsledky neinterpretujeme. I v případě dalších vysokých škol je však třeba brát výsledky s rezervou (viz. Tabulka 64 s počty respondentů v Příloze). Zde speciálně upozorníme na soukromou vysokou školu Unicorn College, jejíž absolventi si v řadě ukazatelů vedou velmi dobře. Je však třeba mít na paměti, že tyto výsledky jsou založeny na odpovědích jen od 24 respondentů.

Postavení na trhu práce se výrazně liší i mezi absolventy jednotlivých vysokých škol. V minulosti bychom jistě našli poměrně značné rozdíly v míře nezaměstnanosti, v současné době, kdy je v České republice nezaměstnanost na historickém minimu, žádní absolventi vysokých škol nemají větší problémy s nalezením práce, a to bez ohledu na školu, kterou vystudovali. Míru nezaměstnanosti nad 3 % mají mezi veřejnými vysokými školami je absolventi VFU, AMU a AVU a mezi soukromými vysokými školami MVŠO. Ve všech případech však dosahuje úrovně nejvýše 5 %. Zmíněné dvě umělecké školy se ještě spolu s další uměleckou školou VŠPU odlišují od ostatních tím, že značná část jejich absolventů jsou podnikatelé.

O tom, že s nezaměstnaností mohou mít absolventi některých škol problémy, vypovídá ukazatel nezaměstnanost, který udává podíl doby strávené v nezaměstnanosti. V této dlouhodobé míře nezaměstnanosti se přes hranici 10 % dostali absolventi AVU.

Tabulka 38: *Současné ekonomické postavení absolventů jednotlivých vysokých škol*

Vysoká škola	Zaměstnanec	Podnikatel	Nezaměstnaný	Ostatní
UK	78,3%	10,5%	1,4%	9,7%
JU	81,3%	6,0%	1,0%	11,7%
UJEP	83,3%	6,4%	2,0%	8,3%
MU	78,2%	10,1%	1,2%	10,5%
UP	82,0%	6,6%	1,3%	10,1%
VFU	75,4%	2,2%	3,0%	19,4%
OU	83,8%	3,7%	1,2%	11,3%
UHK	81,3%	10,6%	0,7%	7,4%
ČVUT	77,6%	16,6%	0,9%	4,9%
VŠCHT	82,7%	3,7%	1,9%	11,7%
TUL	87,7%	5,3%	2,1%	4,9%
UPa	82,7%	7,5%	1,3%	8,6%
VUT	84,7%	8,6%	1,1%	5,7%
VŠB-TUO	79,6%	14,6%	1,9%	3,9%
UTB	85,6%	7,8%	0,5%	6,1%
VŠE	84,0%	9,2%	0,8%	6,0%
ČZU	83,8%	6,9%	1,3%	8,0%
MENDELU	80,1%	9,6%	1,9%	8,4%
AMU	49,1%	38,0%	3,7%	9,3%
AVU	28,6%	57,1%	3,6%	10,7%
VŠUP	26,5%	63,3%	2,0%	8,2%
JAMU	75,0%	16,2%	1,5%	7,4%
VŠTE	81,9%	8,2%	1,2%	8,8%
EPI	70,1%	13,4%	1,5%	14,9%
VŠERS	95,0%	2,5%	1,3%	1,3%
VŠZ	86,6%	7,2%	0,0%	6,2%
UJAK	82,0%	10,3%	0,9%	6,9%
MVŠO	78,6%	9,5%	4,8%	7,1%
UC	73,3%	26,7%	0,0%	0,0%
ŠAVŠ	90,0%	5,0%	0,0%	5,0%
VŠFS	80,1%	12,7%	0,0%	7,2%
UNYP	83,3%	0,0%	0,0%	16,7%
VŠMVV	36,8%	42,1%	21,1%	0,0%
AAVŠ	72,7%	11,4%	6,8%	9,1%
VŠOH	73,8%	14,3%	0,0%	11,9%
VŠSS	76,0%	12,0%	0,0%	12,0%
ARCHIP	75,0%	0,0%	25,0%	0,0%
Celkem	80,9%	9,4%	1,3%	8,4%

Je zřejmé, že prakticky všichni absolventi vysokých škol, kteří chtěli na podzim roku 2018 pracovat, si práci našli. Jak je již uvedeno výše, v profesích prvních tří skupin hlavních tříd klasifikace CZ-ISCO (1 Zákonodárci a řídící pracovníci; 2 Specialisté; 3 Techničtí a odborní pracovníci) pracuje zhruba 85 % absolventů. Při pohledu na jednotlivé vysoké školy zjistíme, že rozdíly mezi jednotlivými institucemi nejsou sice obrovské, ale nejsou ani zanedbatelné. Na jedné straně máme mezi veřejnými školami 9 škol (v čele s ČVUT), jejichž absolventi pracují na těchto pozicích ve více než 90 % případů, na druhé straně je zde 5 škol, kde je tato hodnota pod 80 % a v případě MENDELU je to dokonce jen 70 %. V rámci soukromých škol vyniká UC a VŠZ s více než 95 % pracujících absolventů v povoláních patřících do skupin ISCO 1-3.

Řídící pozici, v tomto případě definovanou jako pozici, ve které absolvent řídí alespoň jednoho dalšího pracovníka, zastává v průměru 37 % absolventů. Žádná z vysokých škol nad tímto průměrem příliš nevyčnívá. Největší podíl absolventů v řídicích pozicích má VŠB-TUO, pouze však o 9 procentních bodů více než je průměr. V opačném směru nacházíme přeci jen větší extrémy, v méně než ve 20 % případů pracují v řídicí pozici absolventi VFU. Mezi soukromými vysokými školami pracují na řídicích pozicích nejčastěji absolventi VŠFS.

Jistota pozice neboli podíl lidí pracujících na smlouvu na dobu neurčitou, jak je ukázáno výše, poměrně úzce souvisí s vystudovaným oborem, nepřekvapí proto, že nacházíme větší rozdíly i mezi jednotlivými vysokými školami. Výraznou jistotu ve svém zaměstnání mohou pociťovat zejména absolventi ČVUT, VUT, ČZU a VŠE. Absolventi z těchto škol totiž pracují na smlouvu na dobu neurčitou ve více než 85 % případů. Na druhé straně jsou dvě umělecké školy, kde je tomu v méně než 65 % případů – JAMU a zejména VŠUP s pouze 43 %. V rámci soukromých vysokých škol mají nejjistější pozici absolventi UC.

Z výsledků šetření vyplývá, že více než třetina pracujících absolventů vysokých škol pracuje nad standardní dobu plného úvazku. V případě třech uměleckých škol je tomu však dokonce ve více než polovině případů. Konkrétně se jedná o AMU, JAMU a VŠUP. Mimo absolventů těchto přeci jen specifických škol, pracují nejvíce přes čas absolventi VŠE a VŠB-TUO. Nejméně času naopak v práci tráví absolventi VFU, OU a UJEP. Mezi soukromými vysokými školami pracuje více než polovina absolventů nad standardní dobu plného úvazku v případě ŠAVŠ a VŠZ.

Tabulka 39: Charakteristiky současné práce absolventů jednotlivých vysokých škol, I.

Vysoká škola	Nezaměstnanost	Změna práce	ISCO 1-3	ISCO 4-5	Řídící pozice	Veřejný sektor	Velikost organizace	Jistá pozice	Pracovní doba
UK	2,4%	34,1%	91,8%	7,1%	35,8%	51,3%	43,4%	73,4%	39,5%
JU	2,7%	29,9%	80,7%	16,4%	34,9%	55,1%	41,9%	76,7%	30,3%
UJEP	3,6%	30,0%	83,8%	14,9%	31,0%	57,7%	39,1%	82,6%	29,2%
MU	3,3%	33,5%	86,1%	11,5%	33,4%	46,5%	46,0%	76,3%	34,2%
UP	3,2%	31,2%	88,1%	10,8%	32,7%	54,4%	38,7%	75,0%	32,9%
VFU	3,6%	29,5%	78,5%	11,2%	19,8%	37,7%	51,1%	76,9%	19,6%
OU	3,3%	30,0%	83,8%	14,0%	28,7%	59,6%	44,8%	73,6%	27,5%
UHK	2,4%	26,1%	84,4%	14,4%	38,4%	41,9%	39,1%	75,6%	32,0%
ČVUT	1,9%	35,0%	94,1%	4,5%	40,9%	19,4%	43,4%	91,9%	38,6%
VŠCHT	3,7%	28,0%	91,5%	4,8%	43,9%	30,9%	57,5%	74,4%	33,2%
TUL	3,2%	15,6%	92,0%	8,0%	24,4%	35,0%	42,6%	74,3%	33,3%
UPa	3,9%	32,3%	79,4%	18,4%	35,1%	39,2%	53,0%	76,9%	33,0%
VUT	2,8%	33,3%	92,2%	5,5%	41,2%	14,3%	51,4%	87,9%	37,4%
VŠB-TUO	1,5%	16,4%	90,1%	7,8%	45,6%	15,5%	45,3%	83,5%	42,2%
UTB	3,3%	32,4%	79,7%	16,8%	36,4%	41,2%	49,3%	80,5%	33,8%
VŠE	1,4%	47,7%	91,8%	7,9%	42,7%	11,6%	55,5%	86,5%	42,3%
ČZU	2,8%	31,5%	74,6%	21,1%	41,7%	41,1%	50,8%	86,8%	32,4%
MENDELU	4,1%	34,8%	70,3%	19,7%	40,1%	32,4%	44,8%	77,3%	35,3%
AMU	6,7%	25,0%	92,6%	5,3%	34,7%	56,8%	19,3%	75,5%	61,1%
AVU	10,2%	44,4%	91,3%	4,3%	29,2%	43,5%	5,3%	75,0%	39,1%
VŠUP	4,1%	47,2%	89,1%	4,3%	40,0%	28,9%	11,9%	42,9%	51,1%
JAMU	2,6%	32,7%	84,1%	4,8%	38,7%	63,5%	5,1%	64,7%	57,1%
VŠTE	2,8%	30,9%	81,9%	18,1%	39,0%	24,5%	50,7%	85,0%	34,6%
EPI	3,5%	25,9%	86,0%	3,5%	41,1%	46,4%	57,4%	85,1%	25,0%
VŠERS	2,4%	10,4%	67,5%	24,7%	42,9%	71,8%	73,2%	85,3%	30,8%
VŠZ	0,4%	15,4%	96,7%	2,2%	33,3%	58,9%	55,7%	84,5%	51,1%
UJAK	2,5%	29,4%	81,4%	16,1%	42,7%	57,2%	42,1%	86,8%	32,8%
MVŠO	5,5%	15,6%	83,8%	16,2%	44,7%	17,9%	51,4%	90,9%	42,1%
UC	2,4%	50,0%	100,0%	0,0%	53,3%	6,7%	73,3%	100,0%	31,3%
ŠAVŠ	1,7%	31,5%	84,2%	14,0%	49,1%	5,2%	70,7%	92,7%	55,2%
VŠFS	2,4%	32,8%	89,5%	7,0%	55,9%	21,4%	49,2%	91,4%	41,4%
UNYP	10,9%	66,7%	87,5%	12,5%	32,0%	25,0%	14,3%	87,5%	16,0%
VŠMVV	6,2%	33,3%	75,0%	25,0%	53,3%	46,7%	50,0%	100,0%	53,3%
AAVŠ	10,0%	60,0%	86,5%	13,5%	29,7%	10,5%	59,5%	93,8%	18,9%
VŠOH	4,9%	69,7%	55,6%	30,6%	27,0%	24,3%	43,3%	45,2%	10,8%
VŠSS	2,3%	20,0%	45,5%	54,5%	18,2%	77,3%	56,3%	89,5%	36,4%
ARCHIP	10,3%		100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Celkem	2,9%	32,8%	85,7%	11,8%	37,4%	40,3%	46,1%	80,5%	35,4%

Nezaměstnanost – podíl doby strávené v nezaměstnanosti od absolvování vysoké školy

Změna práce – podíl absolventů, kteří změnili mezi obdobími jeden rok po absolvování a podzimem 2018 práci

ISCO 1-3 – podíl absolventů pracujících v povoláních patřících do prvních tří skupin hlavních tříd ISCO

ISCO 4-5 – podíl absolventů pracujících v povoláních patřících do čtvrté a páté hlavní třídy ISCO

Řídící pozice – podíl absolventů, kteří ve své práci řídí přímo nebo nepřímo alespoň jednoho dalšího pracovníka

Veřejný sektor – podíl absolventů pracujících ve veřejném sektoru

Velikost organizace - podíl absolventů, kteří pracují v organizaci, která zaměstnává alespoň 250 lidí.

Jistá pozice – podíl zaměstnaných absolventů, kteří mají ve své práci smlouvu na dobu neurčitou

Pracovní doba - podíl absolventů, kteří v průměru pracují týdně více než 42,5 hodin.

Jak je popsáno výše, absolventi všech škol nemají v současné době problém si sehnat práci. Neznamená to však, že by si všichni absolventi sehnali práci odpovídající jejich vzdělání. Z pohledu úrovně vzdělání každý pátý absolvent pracuje v práci, pro kterou je překvalifikován. Rozdíly mezi jednotlivými vysokými školami nejsou obrovské, naprostá většina škol se pohybuje v pásmu plus mínus 10 %. Nejvíce, téměř 30 % „překvalifikovaných“ absolventů absolvovalo UPa a MENDELU. Na druhé straně méně než 10 % překvalifikovaných má VŠUP a VFU. V rámci soukromých vysokých škol vyniká v pozitivním směru opět UC.

Podíl nepracujících v odpovídajícím oboru je jen o něco málo vyšší – 23 %. I zde však platí, že se naprostá většina škol pohybuje v rozmezí od minus 10 do plus 10 procentních bodů od tohoto průměru. Největší problémy najít si práci v oboru mají absolventi ČZU a UHK. Naopak jen minimálně se s tímto problémem potýkají absolventi VFU a AVU a mezi soukromými školami absolventi UC a VŠZ.

Pokud jsou tyto dva způsoby pohledu na odpovídající práci zkombinovány, můžeme analyzovat, jaký podíl absolventů má plně odpovídající práci. Pokud tak učiníme, zjistíme, že rozdíly mezi vysokými školami se výrazně navýší. Na jedné straně máme školy, jejichž absolventi pracují na plně odpovídající pozici jen v o něco málo více než 55 % případů. Jedná se o všechny čtyři školy jmenované v předchozích dvou odstavcích: ČZU, MENDELU, UHK a UPa. Na druhé straně vyčnívá s více než 90 % absolventů pracujících na plně odpovídajících pozicích mezi veřejnými školami VFU a mezi soukromými školami UC.

Jak je uvedeno výše, úroveň nejvhodnějšího vzdělání pro danou práci a nutnost vysokoškolského titulu pro danou práci jsou v očích absolventů dvě odlišné věci. Zatímco jako nejvhodnější označilo alespoň svou úroveň 80 % absolventů, jen polovina z nich si myslí, že by pro tuto práci svůj titul potřebovali. Nejčastěji, ve více než 80 % případů je tomu tak u absolventů VFU. K této vysoké hodnotě stejně jako v předchozích případech pomáhá oborové zaměření školy. Z dalších škol je nad 65 % ještě VŠCHT a UK. Naopak jen v méně než 20 % potřebují svůj titul pro vykonávání své práce absolventi VŠTE.

Na rozdíl od nutnosti titulu pro vykonávanou práci, v míře využití znalostí a dovedností v práci nejsou rozdíly mezi absolventy jednotlivých institucí tak velké. Od průměru 72 % se s 85 % více vymykají snad jen absolventi AMU. Naopak nejméně využívají své znalosti a dovednosti absolventi MENDELU (64 %). Mezi soukromými školami vynikají se 100 % opět absolventi UC.

Naopak poměrně výrazné rozdíly lze najít v oblasti příjmů. Výše příjmů obecně závisí mimo jiné výrazně na dvou faktorech – regionu a oboru. Nepřekvapí proto, že nejvyšší příjmy mají absolventi pražských vysokých škol a škol, kde jsou vyučovány nejlépe placené obory – informatika a ekonomické obory. Nejvyšší medián příjmů svých absolventů má VŠE, a to 55 tisíc. S odstupem pak následují absolventi ČVUT a VUT. Nejmenší příjmy mají naopak absolventi VŠUP s 26,5 tisíci. Absolventi dalších 9 škol (převážně uměleckých a se spíše regionálním zaměřením) má medián příjmu 29,5 tisíce. Mezi soukromými vysokými školami mají nejvyšší medián příjmu absolventi UC – 87,5 tisíce. K tomuto údaji je třeba opět připomenout poměrně nízký počet respondentů, zároveň je však třeba vzít v úvahu, že na této škole se absolvuje vlastně pouze ve dvou nejlépe placených oborech – informatice a ekonomických oborech.

O tom, že vztah mezi spokojeností v práci a výší příjmů není jednoznačný, velmi dobře vypovídá, že nejvíce spokojeni se svou prací jsou absolventi JAMU, těsně následováni absolventy VUT. Naopak nejnížší

spokojenost vykazují absolventi jiných dvou uměleckých škol – AVU a VŠUP. Mezi soukromými vysokými školami jsou nejspokojenější opět absolventi UC.

Tabulka 40: Charakteristiky současné práce absolventů jednotlivých vysokých škol, II.

Vysoká škola	Odpovídající úroveň	Odpovídající obor	Odpovídající úroveň i obor	Nutná úroveň	Využití znalostí	Nedostatek znalostí	Spokojenost	Příjem - medián	Druhá práce
UK	84,9%	80,7%	72,9%	65,2%	77,2%	31,0%	76,4%	38500	14,9%
JU	77,4%	73,2%	62,4%	45,6%	69,0%	30,9%	74,8%	29500	10,2%
UJEP	79,2%	72,9%	63,2%	48,5%	69,0%	31,6%	75,9%	29500	12,2%
MU	81,9%	75,2%	67,0%	54,7%	74,1%	30,8%	76,3%	35500	11,9%
UP	83,1%	80,6%	71,7%	59,9%	76,5%	31,6%	77,4%	29500	12,4%
VFU	92,7%	92,6%	90,6%	82,2%	73,6%	37,4%	71,4%	32500	6,6%
OU	79,8%	73,5%	64,4%	47,9%	70,1%	29,8%	76,9%	29500	11,2%
UHK	75,1%	70,3%	56,5%	30,4%	67,3%	28,8%	73,9%	29500	10,3%
ČVUT	87,2%	86,3%	78,2%	49,7%	75,1%	30,0%	78,4%	42500	8,8%
VŠCHT	83,4%	84,0%	73,3%	68,6%	71,7%	31,4%	77,7%	38500	7,5%
TUL	81,0%	80,0%	68,1%	37,2%	65,5%	32,3%	76,9%	34310	6,6%
UPa	70,0%	74,4%	57,9%	39,5%	64,4%	29,0%	77,3%	32500	7,2%
VUT	84,4%	85,5%	74,8%	49,2%	74,1%	35,6%	82,4%	42500	6,5%
VŠB-TUO	75,8%	81,3%	65,1%	39,4%	79,2%	28,0%	76,7%	32500	20,8%
UTB	77,6%	75,2%	64,2%	43,9%	70,6%	31,8%	74,6%	32500	7,5%
VŠE	82,7%	79,8%	68,5%	53,9%	73,0%	30,6%	78,8%	55000	8,9%
ČZU	73,6%	67,8%	56,2%	39,9%	63,9%	30,1%	74,1%	35500	9,5%
MENDELU	71,2%	71,0%	56,4%	39,4%	63,7%	30,3%	71,1%	29500	6,7%
AMU	79,1%	82,4%	70,2%	40,0%	85,3%	23,4%	78,7%	29500	45,3%
AVU	74,5%	89,6%	66,7%	41,7%	75,0%	20,8%	69,6%	31646	34,8%
VŠUP	94,2%	87,6%	86,7%	52,2%	78,3%	32,6%	70,2%	26500	31,1%
JAMU	73,9%	74,5%	63,9%	29,5%	78,3%	24,2%	84,1%	29500	38,7%
VŠTE	82,3%	78,9%	70,3%	17,4%	67,1%	25,0%	72,3%	29500	6,5%
EPI	82,5%	71,9%	69,1%	27,3%	71,4%	32,1%	78,6%	35500	8,9%
VŠERS	82,2%	79,1%	71,4%	29,5%	66,7%	27,3%	78,2%	35741	3,9%
VŠZ	82,0%	93,2%	78,9%	27,8%	78,9%	41,8%	75,6%	32500	20,9%
UJAK	79,2%	73,1%	63,6%	38,9%	72,3%	27,4%	80,7%	35500	13,7%
MVŠO	74,3%	71,2%	62,2%	21,1%	78,9%	40,5%	83,8%	35500	13,5%
UC	94,7%	94,0%	93,3%	31,3%	100,0%	6,3%	86,7%	87500	18,8%
ŠAVŠ	80,3%	76,0%	64,9%	39,7%	78,9%	33,3%	75,9%	47500	1,8%
VŠFS	77,0%	72,7%	59,9%	36,6%	61,7%	32,3%	71,1%	47500	6,6%
UNYP	84,3%	84,3%	83,3%	58,3%	58,3%	28,0%	58,3%	34703	0,0%
VŠMVV	75,2%	75,2%	73,3%	25,0%	75,0%	25,0%	46,7%	59646	26,7%
AAVŠ	81,0%	66,5%	51,4%	70,3%	50,0%	45,9%	73,0%	38500	13,5%
VŠOH	75,4%	62,8%	62,2%	24,3%	47,2%	39,5%	78,9%	26500	5,4%
VŠSS	100,0%	75,9%	77,3%	40,9%	59,1%	40,9%	90,9%	35500	9,1%
ARCHIP	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	87500	0,0%
Celkem	80,6%	77,3%	67,3%	49,4%	71,9%	30,9%	76,7%	35500	10,9%

Odpovídající úroveň – podíl absolventů, kteří jako nejvhodnější úroveň vzdělání pro jimi vykonávanou práci považují úroveň nižší než je jimi dosažená.

Odpovídající obor – podíl absolventů, kteří za nejvhodnější pro svou práci považují výhradně vystudovaný obor nebo vystudovaných obor nebo příbuzný obor.

Odpovídající úroveň i obor – podíl absolventů, kteří mají odpovídající práci podle obou výše popsaných kritérií.

Nutná úroveň – podíl absolventů, kteří na otázku „Mohl/a byste mít Vaši současnou práci bez vysokoškolského titulu, který jste získal/a?“ na pětibodové škále odpověděli negativně (tedy odpověďmi 4 a 5-Unřítě ne).

Využití znalostí – podíl absolventů, kteří na otázku „Do jaké míry máte ve své současné práci využití pro své znalosti a dovednosti?“ na pětibodové škále odpověděli pozitivně (tedy odpověďmi 1-Ve velké míře a 2).

Nedostatek znalostí – podíl absolventů, kteří na otázku „Do jaké míry vyžaduje Vaše současná práce více znalostí a dovedností, než které můžete aktuálně nabídnout?“ na pětibodové škále odpověděli pozitivně (tedy odpověďmi 1-Do velké míry a 2).

Spokojenost – podíl absolventů, kteří na otázku „Jak jste se svou současnou prací spokojen/a?“ na pětibodové škále odpověděli pozitivně (tedy odpověďmi 1 Velmi spokojen/a a 2).

Příjem – medián – medián měsíčního příjmů včetně odměn a přesčasů z hlavního zaměstnání i ze všech ostatních výdělečných činností.

Druhá práce – podíl absolventů, který mají více než jednu práci.

Vybrané ukazatele v časových řadách

Vývoj postavení a uplatnění absolventů na trhu práce není možné interpretovat bez alespoň krátkého popisu dvou základních trendů. Prvním je výrazný růst počtu absolventů vysokých škol spojených s masifikací českého vysokého školství. Tento trend byl výrazný zejména v prvním desetiletí 21. století. Posléze, zhruba od roku 2013 (tedy v době, kdy na trh práce vstupuje námi poslední sledovaný ročník vysokoškoláků) se naopak, zejména díky demograficky slábnoucím ročníkům odpovídající populace, počty absolventů vysokých škol začínají poměrně výrazně snižovat. Tyto velké početní výkyvy samozřejmě značně ovlivňují to, s jakou konkurencí se absolventi musí při vstupu na trh práce potýkat. Druhým výrazným trendem je pak proměnlivá ekonomická situace. Ta byla až do roku 2008 na vzestupu. V tomto roce však propukla ekonomická krize, která negativně ovlivňovala trh práce ještě několik dalších let. V posledních letech naopak dochází v České republice k ekonomické konjunktře, která má mimo jiné za následek minimální nezaměstnanost.

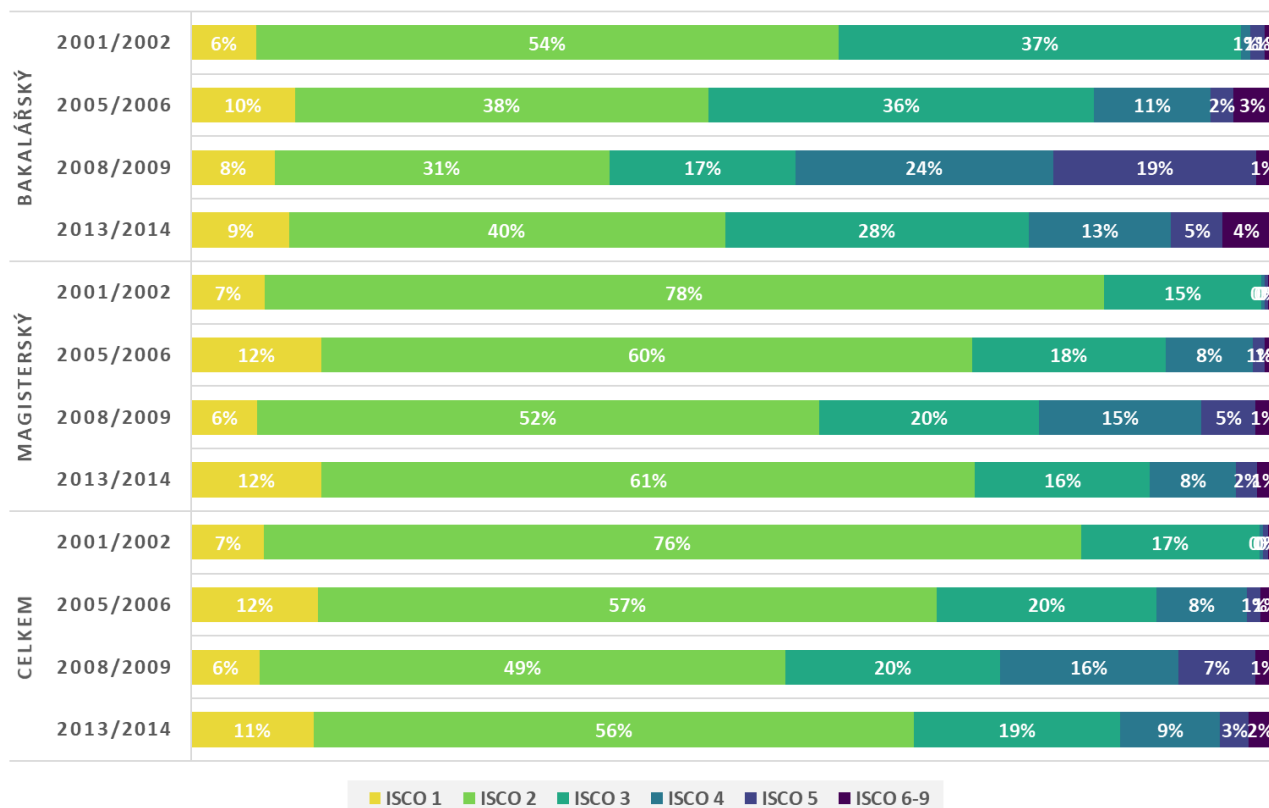
Každý ze sledovaných ročníků absolventů tedy vstupuje na trh práce za odlišné situace. Absolventi z let 2001/2002 absolvovali ještě před začátkem strmé masifikace a vstoupili na trh práce, který ještě stále vykazoval výrazný nedostatek vysoce kvalifikované pracovní síly. Absolventi z let 2005/2006 již zvyšující se počty vysokoškoláků začínají pociťovat, zároveň však vstupují na trh práce za příznivé ekonomické situace, která je však již výrazně horší v době šetření v roce 2010. Absolventi z let 2008/2009 vstupují na trh práce již jako jeden z početněji nejsilnějších ročníků, který je navíc následován ještě několika ročníky početnějšími. Navíc velká část jejich 4 až 5 let na trhu práce se odehrává v období ne příliš dobré ekonomické situace. Poslední ročník, absolventi z let 2013/2014 jsou stále ještě poměrně početně silné ročníky, následovány jsou však ročníky podstatně slabšími a hlavně postupně dochází k výraznému zlepšení situace na trhu práce.

Vývoj postavení a uplatnění absolventů na trhu práce si ukážeme na pěti vybraných ukazatelích, které nejlépe zachycují různé aspekty uplatnění.

Prvním takovým ukazatelem je obsazování profesních skupin, v nichž absolventi nalézají své uplatnění. Při analýze historického vývoje opět vycházíme z předpokladu, že povolání patřící do skupin ISCO 1 až ISCO 3, jsou povolání určená zejména pro absolventy terciárního vzdělání. Vývoj struktury těchto povolání poměrně jasně ukazuje, jak se proměňovalo postavení mladých vysokoškoláků na trhu práce v kontextu výše popsaných trendů. V případě absolventů magisterského studia z let 2001/2002 prakticky nikdy nedocházelo k tomu, že by pracovali mimo skupiny ISCO 1 až 3. Takových případů nebylo ani 1 %. O čtyři roky později však tento podíl narostl na téměř 10 % a o další tři roky později dokonce na 21,5 %. Zvyšoval se především podíl pracujících ve skupině 4 Úředníci, ale strukturální změny probíhaly i mezi skupinami ISCO 1 až 3. Zejména se snižoval podíl absolventů pracujících ve skupině 2 Specialisté a naopak mírně rostl jejich podíl ve skupině 3 Techničtí a odborní pracovníci. U absolventů magisterského studia z let 2013/2014 se tento trend i díky výše popsaným pozitivním trendům opět otočil, takže jejich struktura povolání je velmi podobná struktuře absolventů z let 2005/2006.

Vývoj struktury povolání absolventů bakalářského studia je obecně velmi podobný. Rozdíl oproti magistrům je přirozeně v tom, že podstatně větší část jich pracovala nebo pracuje v povoláních, která jsou primárně určená pro nevysokoškoláky. V případě absolventů z let 2008/2009 pracovalo mimo skupiny ISCO 1 až 3 zhruba 44 % absolventů bakalářského studia. Absolventi z posledního šetření na takovýchto pozicích pracují v 22,5 % případů, což je výrazné snížení, ne však zcela návrat na pozice absolventů z let 2005/2006, kdy to bylo jen 16,5 %.

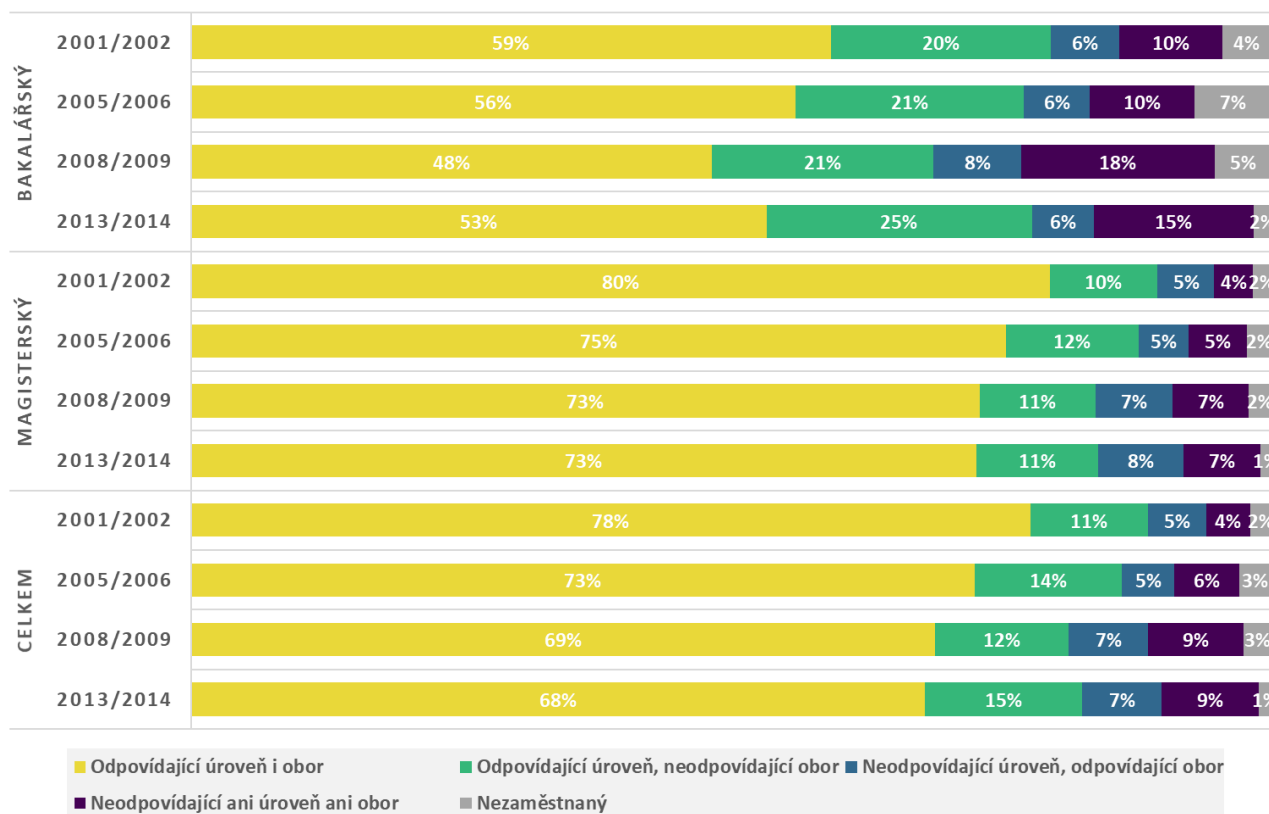
Graf 33: Struktura podle zastoupení v hlavních třídách klasifikace CZ-ISCO, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018

Druhým srovnávacím ukazatelem je struktura absolventů podle toho, jestli pracují na odpovídající pozici, a to jak z pohledu úrovně, tak z pohledu oboru vzdělání. Toto hodnocení je založeno na subjektivním vnímání samotných absolventů. V tom se tento ukazatel výrazně liší od předchozího. Výsledky ukazují, že spolu s rostoucím podílem vysokoškoláků v populaci se mění i vnímání, co je vysokoškolská pozice, a tedy i jestli příslušný absolvent pracuje na odpovídající pozici. To se samozřejmě vztahuje zejména k odpovídající úrovni vzdělání, tedy jedné ze dvou komponent ukazatele. Podíl pracujících na pozici, pro niž je nejvhodnější alespoň jimi dosažená úroveň vzdělání se v případě absolventů magisterského studia snížil z hodnot kolem 90 % v případě prvních dvou sledovaných ročníků na hodnoty kolem 85 % v posledních dvou šetřeních. Tento posun byl ve srovnání se změnami ve struktuře vykonávaných povolání poměrně malý. Rozdíly v případě absolventů bakalářského studia mezi prvním a posledním ročníkem jsou ještě menší (83,5 % vůči 79 %), zde však byla výrazněji pocítována nedobrá situace na trhu práce u absolventů z let 2008/2009, kteří pracovali na odpovídající úrovni jen v 72 % případů. Vývoj v podílu absolventů pracujících v oboru také nebyl nijak výrazný. V případě absolventů magisterského studia poklesl tento podíl mezi ročníky 2001/2002 a 2005/2006 z 86 % na 82 %, od té doby však zůstává prakticky stejný. V případě absolventů bakalářského studia došlo k poklesu z 68,5 na 59,5 mezi ročníky 2001/2002 a 2008/2009. Absolventi z let 2013/2014 pracují v oboru v 60 % případů.

Graf 34: Struktura podle vztahu mezi úrovní a oborem vzdělání a úrovní a oborem vykonávané práce, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování

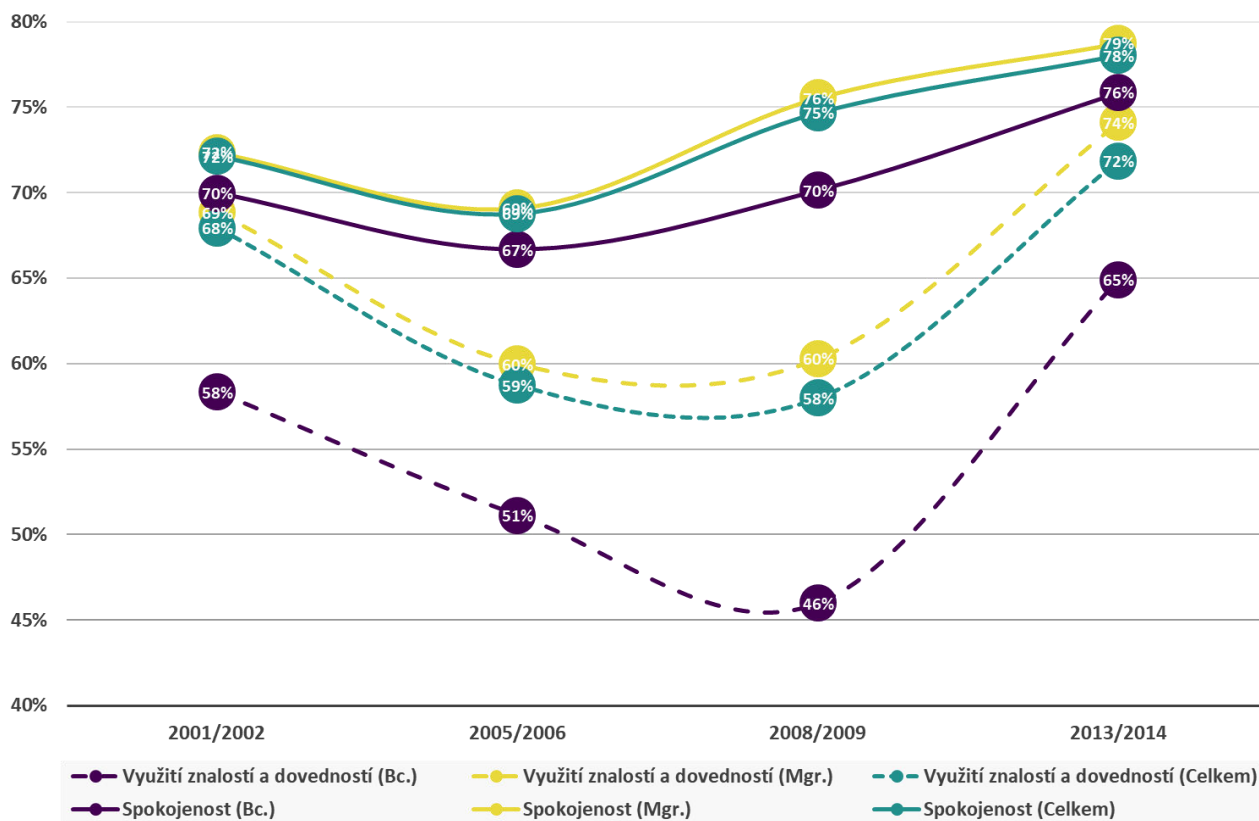

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018

Třetí a čtvrtý ukazatel si představíme ve vzájemném vztahu. U všech čtyř šetření se totiž jasně ukazuje, že mezi mírou využití znalostí a dovedností v práci a spokojeností s ní je poměrně výrazný a pozitivní vztah. Tedy že čím více absolventi využívají své znalosti a dovednosti, tím jsou spokojenější.

Navzdory tomuto vztahu, který je patrný na individuální úrovni, se nedá říci, že by vývoj těchto dvou ukazatelů byl podobný. Zejména v případě absolventů bakalářského studia došlo k vnímání využití znalostí a dovedností k zásadním změnám. Nejprve tato míra využití v prvních dvou šetřeních výrazně klesala, aby v případě absolventů z let 2013/2014 opět výrazně vzrostla. Spokojenost se pak nejprve pohybovala mezi 67 % a 70 %, v posledním šetření se vyšplhala na 76 %. Vývoj v případě absolventů magisterského studia byl podobný. Míra využití znalostí a dovedností napřed znatelně poklesla a u posledního sledovaného ročníku výrazně vzrostla. Spokojenost od ročníku 2008/2009 postupně roste až na hodnotu 79 %.

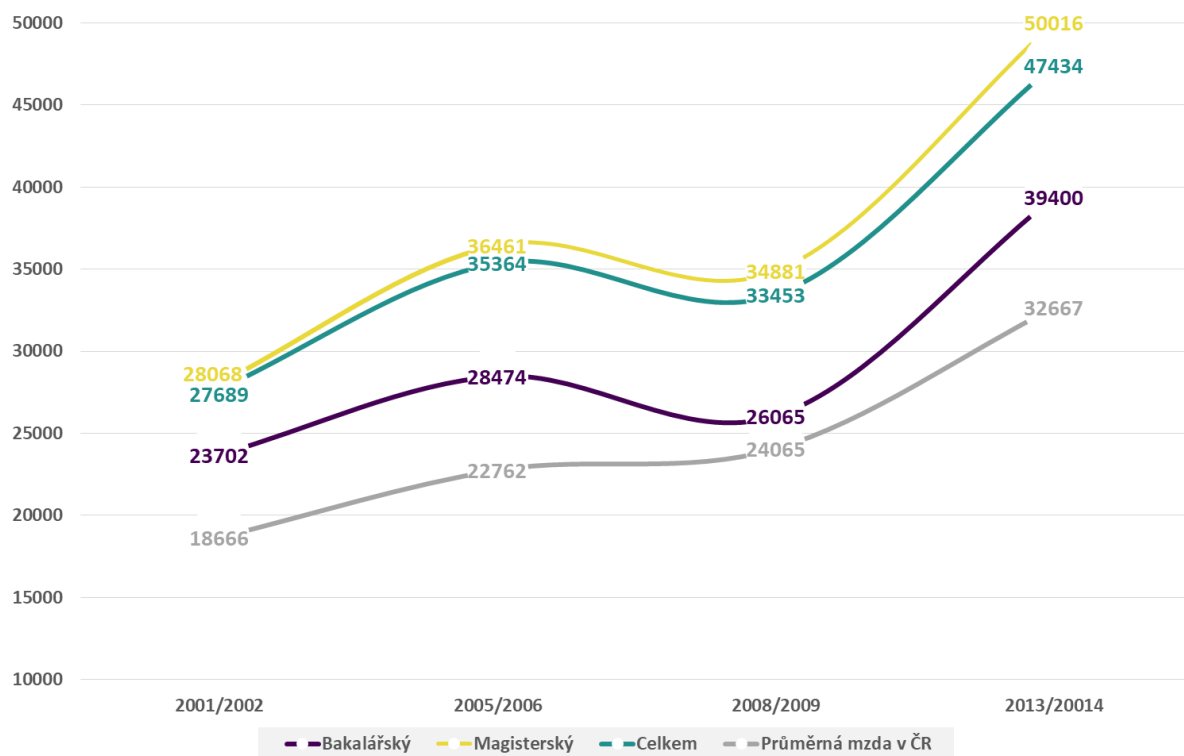
Graf 35: Míra využití znalostí a dovedností v práci a míra spokojenosti s prací, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018

Posledním ukazatelem historického srovnávání je výše příjmů. Ta se samozřejmě odvíjí od celkové mzdové situace v České republice. Koeficient příjmů absolventů bakalářského studia 4 až 5 let po absolvování vůči průměrné mzdě v České republice se většinou pohybuje kolem hodnoty 1,25. V případě absolventů magisterského studia je to zhruba 1,5. Určitou výjimkou byli absolventi z let 2008/2009, kteří měli příjem vyšší jen 1,08 krát v případě bakalářů a 1,45 krát v případě magistrů. Příjmy absolventům vysokých škol každopádně v posledních pěti letech v absolutních hodnotách výrazně vzrostly. Mladí absolventi prezenčního (bakalářského a magisterského) studia měli v roce 2018 v průměru příjem přes 47 tisíc Kč, což je zhruba o 13 tisíc více, než měli jejich kolegové v roce 2013. Ve vztahu k průměrné mzdě jsou však příjmy mladých vysokoškoláků v podstatě na stejné úrovni jako u absolventů z let 2001/2002 a 2005/2006. To je ale pro ně poměrně pozitivní správa. Zatímco před pěti lety to vypadalo, že se spolu s jejich rostoucími počty začíná snižovat také jejich ekonomická výhoda, poslední údaje o tomto rozhodně nevypovídají. Zdá se, že trh práce začal opět pociťovat nedostatek vysoce kvalifikované pracovní síly, což vedlo k tomu, že již mladí vysokoškoláci si mohou říkat o nadprůměrné platy.

Graf 36: Průměrné hrubé měsíční příjmy v Kč, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování

Zdroj: REFLEX 2006, REFLEX 2010, REFLEX 2013, Absolvent 2018, ČSU

Kompetence

Kompetencím (definovaným jako znalosti, dovednosti, schopnosti nebo způsobilosti) absolventů vysokých škol je věnována značná pozornost v souvislosti s proměnami pracovního trhu. Šetření Absolvent 2018 se věnuje kompetencím z několika pohledů. Prvním je sebehodnocení kompetencí jako výsledku výukového procesu prezentované v kapitole Hodnocení vysokoškolského studia. Dále jsou kompetence hodnoceny na základě klasifikace ISCO, která umožňuje zařadit zaměstnání / výdělečnou činnost do jednotlivých tříd a určit jejich vztah k úrovni dovedností. Pro účely šetření je tato klasifikace použita pro situaci rok po absolvování a v současné práci a v příslušných kapitolách jsou k dispozici výsledky. Dále jsou k dispozici odpovědi hodnotící deset skupin kompetencí, a to od zaměstnavatelů, které jsou zpracovány v kapitole o zaměstnavatelích, a odpovědi absolventů (de-facto sebehodnocení), na které se soustředí tato kapitola:

Text se soustředí na čtyři témata

- deficit kompetencí rok po absolvování studia
- vlastní úroveň kompetencí v současné práci
- požadovaná úroveň kompetencí v současné práci
- porovnání úrovně a relevance kompetencí

Posuzované kompetence jsou:

- oborově specifické znalosti a dovednosti
- komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)
- schopnost týmové práce
- jazykové dovednosti v cizím jazyce
- schopnost učit se
- plánovací a organizační schopnosti
- schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)
- schopnost řešit problémy
- pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)
- tvůrčí schopnosti

Hlavní výsledky

Deficit kompetencí rok po absolvování

Celý soubor

- Rok po absolvování a po prvních zkušenostech z trhu práce hodnotí absolventi svou situaci tak, že neexistuje zásadní deficit v kompetencích, a to ani u jedné z deseti definovaných skupin. Všechny jsou hodnoceny na pětistupňové škále nadprůměrně pozitivně.
- Nejmenší deficit kompetencí je identifikován u kompetencí: schopnost učit se a schopnost týmové spolupráce. Připomínáme, že právě schopnost dále se vzdělávat, byla absolventy hodnocena jako ta, u níž během studia na vysoké škole došlo k velkému rozvoji (viz kapitola Hodnocení vysokoškolského studia).
- Největší deficit, ale přesto relativně nízký, je pociťován naopak u kompetencí: jazykové dovednosti v cizím jazyce, pokročilé dovednosti v oblasti ICT a oborově specifické znalosti a dovednosti.

Forma studia

- Z hlediska formy studia se výsledky v principu příliš neliší od celého souboru. Mezi absolventy prezenční a kombinované formy studia existují velmi malé rozdíly, které lze ve většině případů přisoudit odlišným pracovním zkušenostem a pojetí výuky v dané formě studia.
- Absolventi prezenční formy studia pociťují mírně větší deficit než absolventi kombinované formy studia u kompetencí: oborově specifické znalosti a dovednosti, komunikační dovednosti a schopnost jednat se zákazníky.
- Absolventi kombinované formy studia pociťují mírně větší deficit než absolventi prezenční formy studia u kompetence jazykové dovednosti v cizím jazyce.

Typ studijního programu

- Absolventi magisterských a bakalářských studijních programů vnímají deficit kompetencí velmi podobně. I když jsou zde drobné rozdíly pravděpodobně dané zastoupením většího počtu absolventů kombinované formy studia u absolventů bakalářského studijního programu. Největší rozdíl je mezi nimi u schopnosti jednat se zákazníky, kde relativně větší deficit pociťují absolventi magisterských studijních programů.
- Nejméně pociťované deficity kompetencí v porovnání mezi třemi typy studijních programů je u absolventů doktorských studijních programů. Absolventi doktorských studijních programů pociťují ve srovnání s ostatními absolventy (do jisté míry) předvídatelně nejmenší deficit u kompetencí: oborově specifické znalosti a dovednosti, komunikační dovednosti, jazykové dovednosti v cizím jazyce, schopnost učit se, schopnost řešit problémy a tvůrčí schopnosti.

Oborové skupiny studijních programů

- Absolventi oborové skupiny *Vzdělávání a výchova* patří mezi absolventy s relativně nejmenším pociťovaným deficitem u následujících kompetencí: oborově specifické znalosti a dovednosti, komunikační dovednosti, plánovací a organizační schopnosti, schopnost jednat se zákazníky a tvůrčí schopnosti.
- Absolventi oborové skupiny *Umění a humanitní vědy* jsou specifičtí relativně nejmenším pociťovaným deficitem ve většině kompetencí kromě jediné a to pokročilé dovednosti v oblasti ICT.

- Absolventi oborové skupiny *Technika, výroba a stavebnictví* naopak pociťují vyšší deficity ve většině kompetencí, když je srovnáme s dalšími skupinami oborů. Týká se to zejména komunikačních dovedností, schopností jednat se zákazníky a plánovacích a organizačních schopností.
- Absolventi oborů *Obchod, administrativa a právo* pociťují v porovnání s ostatními absolventy nejvyšší nedostatek u oborově specifických znalostí a dovedností, pokročilých dovedností v oblasti ICT a tvůrčích schopností.
- Ostatní oborové skupiny nejsou z tohoto hlediska vzájemně diferencované.

Vlastní úroveň kompetencí v současné práci

Celý soubor

- Absolventi nejlépe hodnotí úroveň svých kompetencí: schopnost učit se, schopnost týmové práce a schopnost řešit problémy. Naopak nejméně pozitivně hodnotí pokročilé dovednosti v oblasti ICT a jazykové dovednosti v cizím jazyce.

Forma studia

- Mezi absolventy prezenční a kombinované formy studia existují velmi malé rozdíly v sebehodnocení vlastních kompetencí. Absolventi prezenční formy studia většinu svých kompetencí hůře než absolventi kombinované formy studia. Mezi výraznější výjimky patří jazykové dovednosti v cizím jazyce, které hodnotí lépe absolventi prezenčního studia. Tento rozdíl může být dán mj. odlišnou věkovou strukturou studentů v těchto dvou formách studia: u generačně mladších prezenčních absolventů lze patrně dovést relativně vyšší jazykové kompetence v důsledku běžnější interakce v cizím jazyce.

Typ studijního programu

- U absolventů odlišených typem studijního programu lze identifikovat několik vztahů. U pěti kompetencí platí, že vyšší stupeň dosaženého vzdělání, znamená lepší/vyšší sebehodnocení. Jedná se o kompetence: oborově specifické znalosti a dovednosti, komunikační dovednosti, jazykové dovednosti v cizím jazyce, schopnost učit se a schopnost řešit problémy. U jediné kompetence platí opačný vztah (schopnost jednat se zákazníky): čím nižší dosažené vzdělání, tím lepší kompetence. Velmi podobné hodnocení napříč všemi třemi typy studia je u kompetencí: schopnost týmové práce a plánovací a organizační schopnosti. Mírně lepší hodnocení bakalářů než u magistrů a zároveň nejlepší u absolventů doktorských studijních programů lze nalézt u kompetencí: pokročilé dovednosti v oblasti ICT a tvůrčí schopnosti.

Oborové skupiny studijních programů

- Absolventi skupiny oborů *Výchova a vzdělávání* ve srovnání s ostatními absolventy nejlépe hodnotí svou vlastní úroveň u následujících kompetencí: komunikační dovednosti, schopnost týmové práce a plánovací a organizační schopnosti a nejhůře hodnotí své jazykové dovednosti v cizím jazyce.
- Absolventi skupiny *Umění a humanitní vědy* relativně nejlépe hodnotí své kompetence schopnost učit se a tvůrčí schopnosti, nejhůře pak pokročilé dovednosti v oblasti ICT.
- Absolventi oborů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* ve srovnání s ostatními absolventy nejlépe hodnotí schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství) naopak relativně nejhůře pak schopnost učit se.

- Absolventi oborů *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* jsou nejkritičtější mezi všemi skupinami ke svým oborovým znalostem a dovednostem.
- Absolventi oborů *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* patří do skupiny oborů s nejlepším sebehodnocením plánovacích a organizačních schopností.

Požadovaná úroveň kompetencí v současné práci

Celý soubor

- Z pohledu absolventů zaměstnavatelé vyžadují nejvyšší úroveň u schopnosti řešit problémy a oborově specifických znalostí a dovedností. Nejmenší úroveň kompetencí je zaměstnavateli vyžadována u pokročilých dovedností v oblasti ICT a jazykových dovedností v cizím jazyce.
- Ve srovnání s deklarovanou osobní úrovní kompetencí jsou požadavky zaměstnavatelů vyšší u následujících kompetencí: oborově specifické znalosti a dovednosti, schopnost řešit problémy a komunikační dovednosti. Rozdíl je přitom nejvyšší, možná trochu překvapivě, právě u oborových znalostí.
- A naopak, ve stejném srovnání jsou požadavky zaměstnavatelů nižší u těchto tří kompetencí: schopnost učit se, jazykové dovednosti a tvůrčí schopnosti.
- U ostatních kompetencí je vlastní a vyžadovaná úroveň téměř nebo úplně stejná (tj. plánovací a organizační schopnosti, schopnost jednat se zákazníky, pokročilé dovednosti v oblasti ICT a schopnost týmové práce).

Forma studia

- Z pohledu absolventů zaměstnavatelé vyžadují přibližně stejnou úroveň kompetencí obou forem vzdělávání. Největší rozdíl je u jazykových dovedností v cizím jazyce, kdy je tato kompetence více vyžadována u absolventů prezenční formy studia. Nicméně sami absolventi obou forem studia hodnotí úroveň této kompetence jako vyšší, než tu, která je vyžadována.

Typ studijního programu

- Podle vyžadované úrovně v současném (hlavním) zaměstnání / podnikání lze kompetence rozdělit do tří skupin. Vztah čím vyšší úroveň vzdělání, tím vyšší požadavky zaměstnavatele platí pro kompetence: oborově specifické znalosti a dovednosti, komunikační dovednosti, jazykové dovednosti v cizím jazyce a tvůrčí schopnosti. Vztah čím vyšší úroveň vzdělání, tím nižší vyžadovaná úroveň platí pro kompetence – schopnost týmové práce, schopnost jednat se zákazníky. A konečně, míra požadovaných kompetencí je v podstatě shodná pro všechny tři typy studijních programů, platí pro dvě z nabízených kompetencí: plánovací a organizační schopnosti a schopnost řešit problémy.

Oborové skupiny studijních programů

- Absolventi oborů *Vzdělávání a výchova* hodnotí úroveň požadavků na své kompetence v současném (hlavním) zaměstnání / podnikání jako vyšší ve srovnání s ostatními absolventy zvláště u komunikačních dovedností, plánovacích a organizačních schopností a také tvůrčích schopností. Relativně nejmenší požadavky zaměstnavatelů jsou mezi těmito absolventy na jazykové dovednosti v cizím jazyce a tvůrčí schopnosti.

- Absolventi oborů *Umění a humanitní vědy* nevnímají úroveň požadavků na své kompetence v současném (hlavním) zaměstnání / podnikání výrazně odlišně než ostatní absolventi. Jedinou výjimkou jsou relativně nejmenší požadavky na pokročilé dovednosti v oblasti ICT, které ostatně právě tito absolventi hodnotí jako relativně nižší.
- Absolventi oborů *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy* nevnímají úroveň požadavků na své kompetence v současném (hlavním) zaměstnání / podnikání výrazně odlišně než ostatní absolventi. Jedinou výjimkou jsou relativně nejmenší požadavky na oborově specifické znalosti a dovednosti.
- Absolventi oborů *Informační a komunikační technologie* hodnotí požadavky na své kompetence ze strany zaměstnavatelů ve srovnání s ostatními absolventy relativně nejvýše u kompetencí komunikační dovednosti, plánovací a organizační schopnosti, schopnost jednat se zákazníky a relativně nejnižší pak u jazykových dovedností v cizím jazyce, schopnosti řešit problémy a pokročilých dovedností v oblasti ICT.
- Absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství* hodnotí požadavky na své kompetence v současném (hlavním) zaměstnání / podnikání ve srovnání s ostatními absolventy relativně nejméně u kompetencí schopnost týmové práce a schopnost řešit problémy
- Absolventi oborů *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* hodnotí požadavky ze strany zaměstnavatelů ve srovnání s ostatními absolventy relativně nejslaběji u kompetence zaměřené na tvůrčí schopnosti, relativně nejvíce pak pociťují zvýšené požadavky na oborově specifické znalosti a dovednosti, dále pak na schopnost týmové práce, schopnost učit se a schopnost jednat se zákazníky. U této oborové skupiny je největší negativní rozdíl mezi deklarovanou vlastní úrovní kompetencí a tou, kterou vyžadují zaměstnavatelé, což je specificky pro tuto skupinu oborů (v níž jsou mimo jiné lékaři) poněkud neočekávaný výsledek.
- Vyšší jsou také požadavky zaměstnavatelů u kompetence komunikační dovednosti na absolventy oborů *Vzdělávání a výchova*, i když vlastní úroveň této kompetence hodnotí absolventi této oborové skupiny nejvýše v porovnání s ostatními absolventy.
- Situace opačná, kdy absolventi určité kompetence mají, ale nejsou zaměstnavateli tolik vyžadovány, je reflektována zejména v následujících kombinacích: tvůrčí schopnosti u absolventů *Vzdělávání a výchova*, dále schopnost učit se u absolventů oborů *Služby* a konečně schopnost jednat se zákazníky u absolventů *Informační a komunikační technologie*.

Podrobné výsledky

Deficit kompetencí rok po absolvování

Oborově specifické znalosti a dovednosti mají průměrnou hodnotu deficitu 3,48, což představuje mírně nadprůměrně nízký deficit, jak ukazuje Tabulka 41. Nicméně s ostatními kompetencemi patří mezi tři s nejvyšším deficitem. Z pohledu jednotlivých kritérií, mají nejvyšší deficit absolventi prezenční formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo*. Naopak nejmenší deficit je u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových) nejsou z pohledu jejich deficitu zásadně problematické. Průměrná hodnota 3,68 znamená, že v porovnání s hodnocením ostatních kompetencí, nejsou v extrému. Nejméně uvedenou kompetenci postrádají rok po absolvování absolventi kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*. Relativně nejvíce je tato kompetence postrádána absolventy prezenční formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Technika, výroba a stavebnictví*.

Schopnost týmové práce je u absolventů rok po absolvování v průměru velmi málo postrádána. Nejméně je tato kompetence postrádána u absolventů kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborových skupin *Umění a humanitní vědy a Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*. Relativně největší deficit této schopnosti je u absolventů doktorského studijního programu a oborové skupiny *Technika, výroba a stavebnictví*. Z pohledu formy studia je průměrné hodnocení téměř identické.

Jazykové dovednosti v cizím jazyce postrádají absolventi v porovnání s ostatními kompetencemi vůbec nejvíce, přesto je průměrná hodnota hodnocení 3,36, což je mírně nadprůměrně nízký deficit. Nejvyšší deficit mají absolventi kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Technika, výroba a stavebnictví*. Nejmenší deficit této kompetence je u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*.

Nejmenší deficit ze zkoumaných kompetencí mají absolventi u schopnosti učit se. Nejméně postrádají uvedenou kompetenci absolventi prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, relativně nejvíce (ale stále se jedná o velmi příznivé hodnoty) absolventi kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

Plánovací a organizační schopnosti mají průměrnou hodnotu deficitu 3,78. Nejmenší deficit pociťují absolventi kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a *Umění a humanitní vědy*, naopak největší pak absolventi prezenční formy studia, magisterského studijního programu a oborové *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství) je kompetence s průměrným hodnocením 3,63, což je stále nadprůměrně nízký deficit. Největší deficit je u absolventů prezenční formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, naopak nejmenší deficit mají u této kompetence absolventi kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Schopnost řešit problémy je kompetence s třetím nejnižším deficitem v porovnání s ostatními kompetencemi. Největší deficit je u absolventů prezenční formy studia, magisterského studijního programu

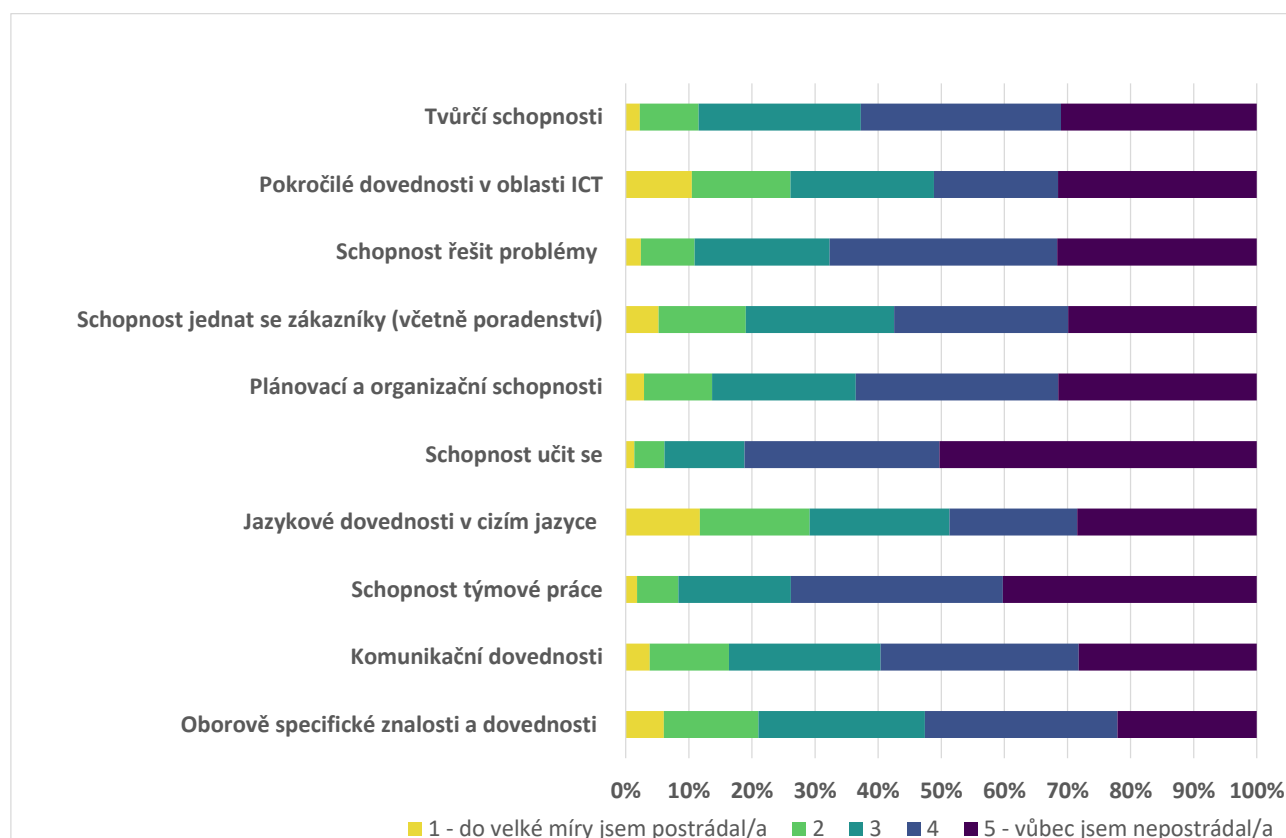
a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, naopak nejmenší deficit pociťují absolventi kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru) je kompetencí s druhým největším deficitem. Nejvíce postrádají uvedenou kompetenci absolventi kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo*, relativně nejméně pociťují deficit absolventi prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Tvůrčí schopnosti mají průměrnou hodnotu deficitu 3,8, což je mírně nadprůměrně nízký deficit. Nejvyšší hodnotu deficitu této kompetence mají absolventi prezenční formy studia, bakalářských studijních programů a oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo*, naopak nejmenší deficit je u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*.

Relativní četnost hodnocení na pětistupňové škále znázorňuje Graf 37.

Graf 37: Relativní četnost hodnocení deficitu kompetencí rok po absolvování

Tabulka 41: Deficit kompetencí rok po absolvování

Znění otázky: Do jaké míry jste ve vztahu k Vaším zkušenostem na trhu práce postrádal/a následující znalosti, dovednosti, schopnosti nebo způsobilosti?
(Pětistupňová škála: 1= do velké míry, 5 = vůbec ne)

	Oborové specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročile dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
Forma studia										
Prezenční	3,37	3,62	4,04	3,45	4,29	3,73	3,50	3,81	3,50	3,77
Kombinované nebo distanční	3,69	3,80	4,05	3,19	4,14	3,90	3,91	3,97	3,39	3,87
Typ studijního programu										
Bakalářský	3,57	3,73	4,06	3,28	4,10	3,82	3,81	3,89	3,47	3,83
Magisterský	3,40	3,64	4,04	3,38	4,28	3,77	3,55	3,83	3,46	3,77
Doktorský	3,91	3,89	3,94	3,60	4,43	3,79	3,74	4,09	3,43	4,03
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	3,62	3,86	4,05	3,23	4,16	3,87	3,78	3,80	3,38	3,86
Umění a humanitní vědy	3,62	3,91	4,08	3,88	4,41	3,92	3,76	4,01	3,38	4,10
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	3,39	3,76	4,08	3,48	4,27	3,89	3,72	3,93	3,40	3,83
Obchod, administrativa a právo	3,35	3,64	4,06	3,37	4,22	3,83	3,59	3,84	3,35	3,65
Přírodní vědy, matematika a statistika	3,61	3,55	4,05	3,55	4,34	3,83	3,63	3,96	3,48	3,84
Informační a komunikační technologie (ICT)	3,63	3,49	4,06	3,55	4,28	3,54	3,38	4,11	3,87	3,79
Technika, výroba a stavebnictví	3,40	3,46	3,94	3,16	4,25	3,56	3,31	3,82	3,56	3,79
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	3,53	3,64	3,98	3,18	4,19	3,77	3,61	3,83	3,41	3,67
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	3,47	3,68	4,03	3,29	4,21	3,77	3,81	3,73	3,56	3,83
Služby	3,42	3,70	4,04	3,22	4,20	3,80	3,72	3,91	3,44	3,78
Celkem	3,48	3,68	4,04	3,36	4,24	3,78	3,63	3,86	3,46	3,80

Vlastní úroveň kompetencí v současné práci

Oborově specifické znalosti a dovednosti jsou hodnoceny v době dotazování nadprůměrně dobře. Jejich úroveň je relativně nejnížší u absolventů prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, nejvyšší je naopak u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových) jsou opět hodnoceny nadprůměrně. Nejnížší úroveň této kompetence mají absolventi prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, naopak nejvyšší úroveň je u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

Schopnost týmové práce patří mezi tři nejlépe hodnocené kompetence. Relativně nejhůře je kompetence hodnocena absolventy prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, naopak nejlépe hodnotí kompetenci absolventi kombinované formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Služby*.

Jazykové dovednosti v cizím jazyce patří mezi dvě nejhůře hodnocené kompetence, přesto je z celkového pohledu stále nadprůměrná. Nejhůře je hodnocena absolventy prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, nejvyšší úroveň této kompetence mají absolventi prezenční formy studia, doktorského studijního programu a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Schopnost učit se je nejlépe hodnocená kompetence. Relativně nejhorší hodnocení (přesto však nadprůměrně dobré) mají absolventi kombinované formy studia, bakalářských studijních programů a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, nejlepší hodnocení je u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*.

Plánovací a organizační schopnosti hodnotí absolventi nadprůměrně dobře. Absolventi prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)* hodnotí tyto schopnosti relativně nejhůře, nejlépe jsou naopak hodnoceny absolventy kombinované formy studia, magisterského studijního programu a oborových skupin *Vzdělávání a výchova, Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Služby*.

Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství) je hodnocena nadprůměrně dobře. Relativně nejnížší hodnocení této kompetence je u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a *Informační a komunikační technologie (ICT)*, nejlepší hodnocení je naopak u absolventů kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Schopnost řešit problémy patří mezi tři nejlépe hodnocené kompetence. Relativně nejnížší hodnocení mají absolventi prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, nejlepší hodnocení je u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru) mají jako jediná kompetence podprůměrné hodnocení. Nejhorší ji hodnotí absolventi prezenční formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, relativně nejlépe je hodnocena absolventy kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Tvůrčí schopnosti mají nadprůměrné hodnocení. Nejhorší hodnotí své tvůrčí schopnosti absolventi prezenční formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, nejlépe jsou tyto schopnosti hodnoceny absolventy kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*.

Tabulka 42: Vlastní úroveň kompetencí v současné práci

Znění otázky: Jak odhadujete svou úroveň následujících kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilosti)?

(Pětistupňová škála: 1 = velmi vysoká, 5 = velmi nízká)

	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
Forma studia										
Prezenční	2,13	2,11	1,82	2,57	1,72	1,95	2,13	1,85	3,55	2,31
Kombinované nebo distanční	1,93	1,97	1,77	3,06	1,74	1,84	1,93	1,74	3,49	2,20
Typ studijního programu										
Bakalářský	2,11	2,09	1,82	2,96	1,81	1,93	1,99	1,83	3,53	2,25
Magisterský	2,07	2,07	1,79	2,66	1,70	1,91	2,08	1,81	3,54	2,30
Doktorský	1,71	1,85	1,88	2,23	1,60	1,92	2,36	1,69	3,40	1,99
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	1,98	1,85	1,75	3,15	1,74	1,82	1,93	1,83	3,55	2,12
Umění a humanitní vědy	2,03	1,96	1,92	2,24	1,62	1,90	2,03	1,83	4,01	1,96
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	2,14	2,01	1,78	2,62	1,69	1,82	2,00	1,78	3,68	2,37
Obchod, administrativa a právo	2,14	2,07	1,79	2,59	1,72	1,83	2,01	1,79	3,61	2,43
Přírodní vědy, matematika a statistika	2,08	2,22	1,87	2,46	1,71	1,95	2,46	1,82	3,35	2,28
Informační a komunikační technologie (ICT)	1,91	2,32	1,79	2,21	1,70	2,22	2,48	1,63	2,00	2,27
Technika, výroba a stavebnictví	2,08	2,25	1,85	2,79	1,74	2,05	2,23	1,82	3,27	2,15
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	2,15	2,20	1,90	3,10	1,79	1,93	2,06	1,88	3,75	2,29
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	2,05	2,09	1,79	2,98	1,80	1,99	1,92	1,90	3,91	2,44
Služby	2,02	2,01	1,71	2,73	1,76	1,82	2,01	1,76	3,46	2,26
Celkem	2,07	2,07	1,80	2,73	1,73	1,91	2,06	1,81	3,53	2,27

Požadovaná úroveň kompetencí v současné práci

Oborově specifické znalosti a dovednosti jsou kompetence, u kterých vyžaduje zaměstnavatel nadprůměrně vysokou úroveň. V porovnání s ostatními kompetencemi se jedná o druhou nejvyšší úroveň. Relativně nejnižší úroveň (přesto stále nadprůměrná) je vyžadována od absolventů prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy*, na druhé straně nejvyšší požadovaná úroveň je u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových) jsou od absolventů vyžadovány na nadprůměrné úrovni. Relativně nejmenší nároky mají zaměstnavatelé na absolventy prezenční formy studia, bakalářských studijních programů a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, naopak nejvyšší nároky jsou u absolventů kombinované formy studia, doktorských studijních programů a oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

U schopnosti týmové práce je také vyžadovaná nadprůměrná úroveň. Relativně nejnižší požadovaná úroveň je u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, nejvyšší úroveň je vyžadována u absolventů kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Požadavky zaměstnavatelů na úroveň jazykových dovedností v cizím jazyce jsou téměř průměrné. Nejnižší úroveň je požadována u absolventů kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*, nejvyšší požadovaná úroveň je u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Schopnost učit se je kompetence s nadprůměrně požadovanou úrovní. Relativně nejnižší nároky na schopnost učit se je u absolventů kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Služby*. Nejvyšší požadavky jsou naopak u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Zaměstnavatelé požadují poměrně vysokou úroveň plánovacích a organizačních schopností. Jedná se v pořadí o třetí nejvyšší požadovanou úroveň mezi kompetencemi. Nejnižší požadovaná úroveň je u absolventů prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*, nejvyšší úroveň je naopak požadována od absolventů kombinované formy studia, magisterského studijního programu a oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství) je kompetence s nadprůměrně vyžadovanou úrovní. Relativně nejnižší požadavky jsou u absolventů prezenční formy studia, doktorského studijního programu a *Informační a komunikační technologie (ICT)*, nejvyšší požadavky jsou na absolventy kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Nejvyšší úroveň vyžadují zaměstnavatelé u schopnosti řešit problémy. Rozdíly v průměrných hodnotách jsou u všech tří základních členění velmi malé. Nejnížší nároky (přesto však velmi vysoké) jsou kladeny na absolventy kombinované formy studia, bakalářského studijního programu a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, naopak nejvyšší nároky jsou patrné u absolventů prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

U pokročilých dovedností v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru) požadují zaměstnavatelé z celkového pohledu podprůměrnou úroveň. Nejmenší nároky jsou u absolventů prezenční formy studia, bakalářského studijního programu a oborové skupiny *Umění a humanitní vědy*, naopak nejvyšší požadavky na úroveň této kompetence jsou u absolventů kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*.

Tvůrčí schopnosti jsou kompetencí v pořadí s třetí nejméně vyžadovanou úrovní. Relativně nejmenší požadovaná úroveň je u absolventů kombinované formy studia, bakalářského a magisterského studijního programu a oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Naopak nejvyšší požadovaná úroveň je u kombinované formy studia, doktorského studijního programu a oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

Tabulka 43: Požadovaná úroveň kompetencí v současné práci

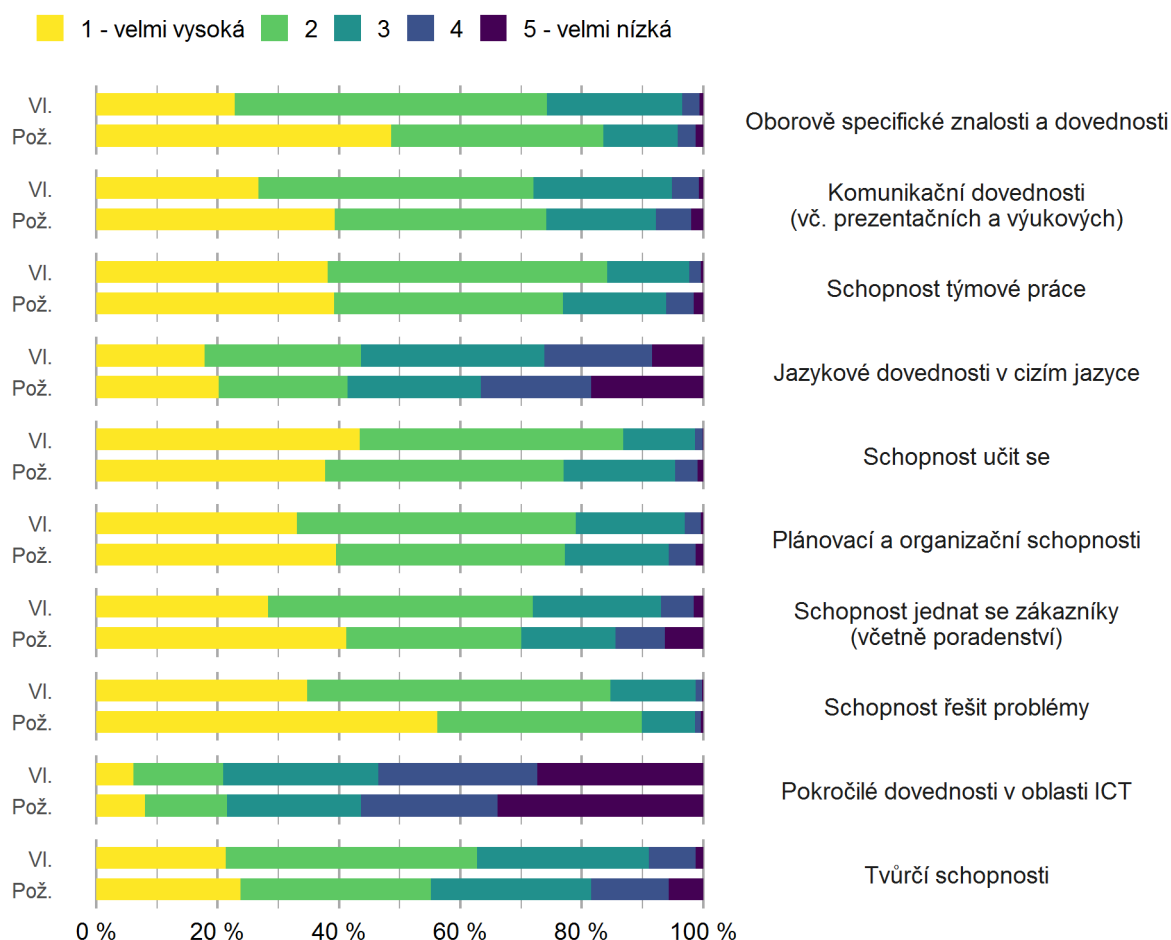
Znění otázky: Jaká úroveň kompetencí je vyžadována ve Vašem současném (hlavním) zaměstnání / podnikání?
(Pětistupňová škála: 1 = velmi vysoká, 5 = velmi nízká)

	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročile dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
Forma studia										
Prezenční	1,77	2,01	1,95	2,78	1,90	1,94	2,15	1,55	3,61	2,50
Kombinované nebo distanční	1,69	1,88	1,85	3,23	1,96	1,84	1,98	1,58	3,59	2,41
Typ studijního programu										
Bakalářský	1,82	1,99	1,90	3,21	2,00	1,95	1,98	1,61	3,63	2,49
Magisterský	1,73	1,97	1,92	2,86	1,90	1,89	2,10	1,54	3,60	2,49
Doktorský	1,50	1,83	1,97	2,26	1,74	1,91	2,65	1,58	3,44	2,09
Oborové skupiny studijních programů										
Vzdělávání a výchova	1,68	1,64	1,83	3,40	1,92	1,72	1,79	1,55	3,60	2,15
Umění a humanitní vědy	1,88	1,92	1,98	2,49	1,92	1,86	2,11	1,60	4,02	2,31
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	1,91	1,87	1,95	2,93	1,95	1,82	2,04	1,60	3,71	2,61
Obchod, administrativa a právo	1,80	1,97	1,99	2,74	1,88	1,85	2,10	1,55	3,73	2,65
Přírodní vědy, matematika a statistika	1,72	2,14	1,99	2,56	1,85	2,02	2,77	1,58	3,35	2,47
Informační a komunikační technologie (ICT)	1,73	2,47	1,87	2,46	1,92	2,34	2,81	1,51	2,11	2,50
Technika, výroba a stavebnictví	1,74	2,21	1,92	2,88	1,94	2,00	2,27	1,55	3,40	2,27
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	1,89	2,15	2,05	3,32	2,09	1,92	2,12	1,67	3,84	2,56
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	1,47	1,89	1,79	3,26	1,83	2,00	1,71	1,56	4,01	2,74
Služby	1,79	1,97	1,89	2,73	2,11	1,88	2,13	1,53	3,57	2,46
Celkem	1,74	1,97	1,92	2,93	1,92	1,91	2,09	1,56	3,60	2,47

Porovnání úrovně a relevance kompetencí

Porovnávání úrovně a relevance kompetencí jako výsledku vzdělávacího procesu je poněkud široké téma, které nelze dostatečně důkladně analyzovat pouze v jedné ze subkapitol tohoto textu. Pro základní přehled slouží Graf 38 porovnávající relativní četnost odpovědí požadované úrovně a vlastní úrovně kompetencí absolventů v současné práci. Lze snadno identifikovat disproporce u oborově specifických znalostí a dovedností a u schopnosti řešit problémy, které naznačují vyšší nároky na tyto kompetence požadované zaměstnavateli, než je vlastní úroveň těchto kompetencí u absolventů vysokých škol. Nicméně interpretace jsou komplikovány mnoha skutečnostmi. Například řada absolventů má vertikální, horizontální nebo obojí neshodu studia a práce; absolventi jsou dotazováni v době několik let po absolvování, tudíž nelze jednoznačně určit, do jaké míry je úroveň kompetencí výsledkem formálního vysokoškolského vzdělávání. Dále nelze tak úplně očekávat, že by školní prostředí mohlo poskytnout ty kompetence, které lze převážně získat praxí jako je jednání se zákazníky nebo řešení problémů v reálném pracovním životě. A v neposlední řadě mnoho absolventů studovalo v kombinované formě studia při práci, tudíž řadu kompetencí již získalo během pracovního procesu.

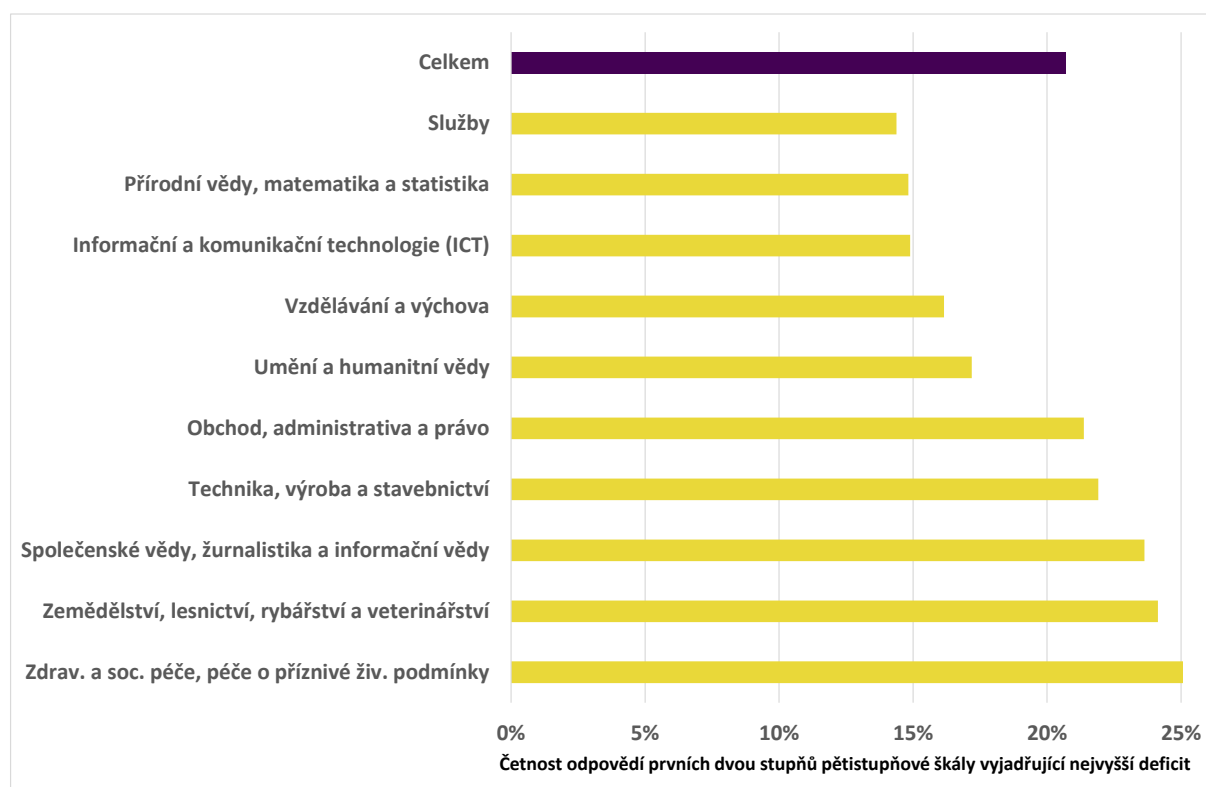
Graf 38: Požadovaná vs. vlastní úroveň kompetencí v současné práci

Do značné míry se lze přiblížit k hodnocení kompetencí jako výsledku vzdělávacího procesu na vysoké školy tím, že je analyzován deficit oborově specifických znalostí a dovedností rok po absolvování u studentů prezenční formy, kteří vykonávají práci, pro kterou potřebují dosažený stupeň vysokoškolského vzdělání a vystudovaný obor. Graf 39 ukazuje četnost odpovědí stupně 1 a 2 pětistupňové škály, které identifikují první dva nejvyšší stupně deficitu kompetencí. Je zřejmé, že více než 1/5 absolventů oborově specifické kompetence výrazně postrádá.

Největší problém s deficitem oborově specifických kompetencí mají absolventi *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*, situace také není příznivá u oborových skupin *Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*. Naopak nejmenší deficit je u absolventů oborových skupin *Služby, Informační a komunikační technologie (ICT) a Přírodní vědy, matematika a statistika*. Výsledky ukazují, že i přes poměrně slušné celkové hodnocení měřeno průměrnými hodnotami deficitu těchto kompetencí, existuje nemalá část absolventů, kteří mají problém se svými kompetencemi v reálném pracovním životě rok po absolvování.

Graf 39: Deficit oborově specifických znalostí a dovedností rok po absolvování při úplné shodě studia a zaměstnání

Jednotlivé vysoké školy

Při porovnání deficitu kompetencí u absolventů jednotlivých vysokých škol nelze hovořit o překvapivých rozdílech, ale lze si všimnout celkem očekávatelných hodnocení u uměleckých vysokých škol, jako jsou relativně nejmenší deficit rok po absolvování, nejlepší sebehodnocení i nejvyšší požadovaná úroveň v zaměstnání / podnikání v tvůrčích schopnostech.

Tabulka 44: Deficit kompetencí absolventů jednotlivých vysokých škol rok po absolvování

Znění otázky: Do jaké míry jste ve vztahu k Vaším zkušenostem na trhu práce postrádal/a následující znalosti, dovednosti, schopnosti nebo způsobilosti? (Pětistupňová škála: 1= do velké míry, 5 = vůbec ne)

Vysoká škola	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
UK	3,48	3,67	4,01	3,60	4,33	3,81	3,66	3,88	3,55	3,87
JU	3,58	3,88	4,08	3,26	4,22	3,90	3,82	3,86	3,38	3,85
UJEP	3,58	3,86	4,05	3,27	4,24	3,85	3,78	3,86	3,35	3,90
MU	3,46	3,66	4,02	3,63	4,30	3,81	3,65	3,84	3,57	3,88
UP	3,57	3,80	4,07	3,45	4,27	3,85	3,72	3,81	3,42	3,82
VFU	3,78	3,20	3,91	3,09	4,45	3,68	3,53	3,84	3,72	3,74
OU	3,56	3,85	4,12	3,33	4,20	3,88	3,81	3,89	3,37	3,87
UHK	3,45	3,77	4,09	3,35	4,21	3,88	3,80	3,84	3,42	3,85
ČVUT	3,47	3,49	3,92	3,32	4,29	3,54	3,27	3,86	3,70	3,86
VŠCHT	3,68	3,56	4,01	3,19	4,37	3,74	3,53	3,91	3,43	3,79
TUL	3,35	3,41	3,85	3,15	4,17	3,54	3,53	3,70	3,34	3,60
UPa	3,44	3,63	3,97	3,13	4,26	3,72	3,60	3,84	3,53	3,77
VUT	3,38	3,48	4,03	3,24	4,30	3,59	3,29	3,86	3,58	3,80
VŠB-TUO	3,59	3,62	4,05	2,95	4,13	3,75	3,59	3,92	3,33	3,75

Vysoká škola	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
UTB	3,47	3,78	4,06	3,19	4,13	3,77	3,74	3,90	3,37	3,78
VŠE	3,29	3,59	4,09	3,67	4,36	3,82	3,42	3,83	3,25	3,58
ČZU	3,39	3,67	4,07	3,11	4,13	3,81	3,70	3,87	3,34	3,67
MENDELU	3,39	3,62	4,06	3,13	4,22	3,69	3,54	3,76	3,41	3,61
AMU	3,80	3,87	4,22	3,72	4,45	4,05	3,87	4,32	3,48	4,26
AVU	3,21	3,38	3,77	3,78	4,34	3,49	3,30	3,94	2,92	4,79
VŠUP	3,35	3,51	3,56	3,95	4,06	3,28	3,28	3,72	3,27	4,36
JAMU	4,05	4,13	4,57	3,55	4,23	4,17	3,97	4,44	4,03	4,53
VŠTE	3,45	3,49	4,03	3,18	3,95	3,73	3,61	3,80	3,65	3,67
EPI	3,46	3,67	4,09	2,75	3,67	3,57	3,91	3,92	3,50	3,46
VŠERS	3,55	3,67	3,91	3,03	4,04	3,70	3,86	3,82	3,47	3,58
VŠZ	3,92	3,85	4,21	3,07	3,98	3,81	3,99	3,92	3,79	3,85
UJAK	3,67	3,84	4,06	3,06	4,03	3,95	3,99	3,93	3,33	3,85
MVŠO	3,45	3,74	4,13	3,28	4,20	4,15	3,84	3,90	3,36	3,89
UC	3,94	4,18	4,53	4,26	4,50	4,13	4,16	4,36	4,04	4,16
ŠAVŠ	3,49	3,63	3,88	3,66	3,99	3,83	3,51	3,64	3,47	3,46
VŠFS	3,34	3,61	4,12	3,33	4,15	3,91	3,62	3,81	3,11	3,57
UNYP	4,06	4,59	4,53	4,84	4,84	4,84	3,81	4,69	3,59	4,84
VŠMVV	2,67	4,38	3,05	3,59	4,28	3,35	3,26	4,64	3,64	4,64
AAVŠ	3,88	4,31	4,34	3,92	4,21	4,24	4,11	4,24	3,56	3,91
VŠOH	3,06	3,57	3,85	3,35	4,04	3,47	3,60	3,83	2,94	3,47
VŠSS	3,07	3,45	3,91	3,53	3,40	3,66	3,35	3,15	2,77	2,89
ARCHIP	3,00	3,00	4,00	5,00	4,00	4,00	4,00	3,00	2,00	4,00
Celkem	3,48	3,68	4,04	3,36	4,24	3,78	3,63	3,86	3,46	3,80

Tabulka 45: Úroveň kompetencí absolventů jednotlivých vysokých škol v současné práci

Znění otázky: Jak odhadujete svou úroveň následujících kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilosti)?

Pětistupňová škála: 1 = velmi vysoká 5 = velmi nízká)

Vysoká škola	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
UK	2,02	2,05	1,88	2,49	1,70	1,92	2,12	1,82	3,81	2,31
JU	2,08	1,98	1,78	3,07	1,76	1,89	1,99	1,85	3,64	2,20
UJEP	2,10	1,92	1,76	3,00	1,73	1,87	1,92	1,86	3,48	2,20
MU	2,12	2,08	1,85	2,53	1,69	1,92	2,13	1,82	3,71	2,32
UP	2,04	1,98	1,81	2,90	1,76	1,89	1,96	1,87	3,75	2,25
VFU	2,06	2,23	1,80	2,76	1,73	1,86	1,92	1,91	4,14	2,51
OU	2,02	1,96	1,72	2,95	1,74	1,89	1,92	1,81	3,55	2,23
UHK	2,10	2,09	1,83	2,86	1,74	1,93	2,02	1,89	3,17	2,25
ČVUT	2,03	2,30	1,85	2,64	1,76	2,08	2,28	1,79	3,10	2,20
VŠCHT	2,01	2,12	1,82	2,47	1,65	2,00	2,38	1,77	3,58	2,23
TUL	2,14	2,10	1,87	2,78	1,80	2,07	2,15	1,91	3,43	2,19
UPa	2,09	2,18	1,80	2,92	1,74	1,98	2,12	1,82	3,47	2,31
VUT	2,07	2,22	1,82	2,60	1,74	2,08	2,24	1,79	3,17	2,18
VŠB-TUO	2,09	2,28	1,80	2,89	1,78	2,12	2,31	1,82	3,07	2,32
UTB	2,02	1,98	1,77	2,92	1,73	1,84	1,93	1,73	3,44	2,18
VŠE	2,09	2,06	1,73	2,06	1,62	1,81	2,18	1,78	3,41	2,60
ČZU	2,17	2,13	1,76	2,96	1,75	1,87	1,97	1,82	3,41	2,35
MENDELU	2,17	2,13	1,84	3,00	1,76	1,92	2,05	1,87	3,50	2,33
AMU	1,62	2,08	1,57	2,35	1,49	1,84	2,09	1,70	4,11	1,55
AVU	1,75	2,23	2,13	2,49	1,56	2,11	2,23	1,81	4,28	1,18

VŠUP	1,90	2,03	1,99	2,11	1,63	2,24	2,13	1,90	3,88	1,31
Vysoká škola	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
JAMU	1,87	1,89	1,72	2,72	1,81	1,66	2,03	1,86	4,35	1,69
VŠTE	2,27	2,05	1,79	3,27	1,81	2,05	2,13	2,04	3,46	2,10
EPI	1,94	1,91	1,58	3,22	1,71	1,74	1,65	1,61	3,44	1,95
VŠERS	2,03	1,98	1,75	3,12	1,93	1,80	1,89	1,71	3,41	2,16
VŠZ	2,09	1,91	1,77	3,03	2,03	2,04	1,96	2,00	3,25	2,30
UJAK	1,95	1,86	1,75	3,24	1,79	1,75	1,80	1,72	3,64	2,18
MVŠO	1,95	1,81	1,74	2,70	1,81	1,63	1,83	1,78	3,58	2,12
UC	1,79	2,05	1,54	1,82	1,67	1,95	1,99	1,55	2,20	1,97
ŠAVŠ	2,11	1,80	1,55	2,10	1,84	1,54	1,90	1,67	3,33	2,51
VŠFS	2,10	1,79	1,49	2,49	1,78	1,71	1,76	1,55	3,58	2,20
UNYP	1,72	1,70	1,56	1,56	1,70	1,58	1,87	1,84	3,90	2,15
VŠMVV	1,98	1,81	2,18	2,21	2,20	1,00	1,78	1,58	3,98	1,59
AAVŠ	2,17	1,75	2,18	2,16	1,91	1,86	1,89	1,97	3,54	2,38
VŠOH	2,09	2,02	1,72	2,79	1,19	1,85	1,96	1,94	3,65	2,47
VŠSS	1,93	2,21	2,01	3,31	2,33	1,90	2,05	1,81	3,23	2,49
ARCHIP	2,30	2,30	2,00	1,30	2,00	2,70	3,00	2,00	3,30	2,00
Celkem	2,07	2,07	1,80	2,73	1,73	1,91	2,06	1,81	3,53	2,27

Tabulka 46: Úroveň vyžadovaných kompetencí absolventů jednotlivých vysokých škol v současné práci

Znění otázky: Jaká úroveň kompetencí je vyžadována ve Vašem současném (hlavním) zaměstnání / podnikání?
(Pětistupňová škála: 1 = velmi vysoká 5 = velmi nízká)

Vysoká škola	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
UK	1,62	1,91	1,98	2,79	1,86	1,92	2,09	1,57	3,86	2,56
JU	1,75	1,87	1,89	3,28	1,93	1,86	1,92	1,56	3,72	2,39
UJEP	1,71	1,71	1,88	3,20	1,87	1,78	1,80	1,58	3,59	2,26
MU	1,70	1,97	1,97	2,82	1,89	1,94	2,15	1,55	3,73	2,56
UP	1,63	1,81	1,87	3,16	1,91	1,84	1,82	1,55	3,77	2,41
VFU	1,52	2,00	2,18	3,02	1,85	2,20	1,76	1,66	4,40	3,09
OU	1,70	1,78	1,78	3,16	1,89	1,87	1,87	1,56	3,65	2,32
UHK	1,92	1,93	1,87	3,09	1,97	1,90	1,92	1,61	3,36	2,40
ČVUT	1,70	2,22	1,93	2,85	1,97	2,06	2,35	1,54	3,29	2,40
VŠCHT	1,75	2,18	1,89	2,34	1,84	1,93	2,64	1,55	3,63	2,36
TUL	1,74	1,91	1,99	2,89	1,97	1,93	2,23	1,57	3,48	2,32
UPa	1,86	2,13	1,94	3,13	2,01	2,05	2,20	1,60	3,56	2,55
VUT	1,75	2,23	1,93	2,61	1,93	2,03	2,37	1,52	3,27	2,29
VŠB-TUO	1,89	2,45	1,96	3,04	1,86	2,16	2,47	1,60	3,06	2,41
UTB	1,78	1,95	1,89	3,13	1,91	1,91	2,06	1,53	3,55	2,44
VŠE	1,87	1,90	1,90	2,25	1,86	1,85	2,28	1,50	3,46	2,82
ČZU	1,89	2,05	1,95	3,12	1,98	1,89	2,07	1,62	3,50	2,58
MENDELU	1,87	2,07	2,02	3,08	2,08	1,88	2,05	1,62	3,60	2,52
AMU	1,55	2,00	1,71	3,06	2,00	1,88	2,28	1,67	3,99	1,89
AVU	1,58	2,12	2,04	2,85	1,79	2,03	2,16	1,62	4,21	1,72
VŠUP	1,62	1,83	1,86	2,53	1,63	1,48	2,18	1,36	4,02	1,62

Vysoká škola	Oborově specifické znalosti a dovednosti	Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)	Schopnost týmové práce	Jazykové dovednosti v cizím jazyce	Schopnost učit se	Plánovací a organizační schopnosti	Schopnost jednat se zákazníky (včetně poradenství)	Schopnost řešit problémy	Pokročilé dovednosti v oblasti ICT (např. programování, syntax ve statistickém softwaru)	Tvůrčí schopnosti
JAMU	1,79	2,23	2,05	3,13	2,06	1,90	2,41	1,63	4,19	1,99
VŠTE	1,98	2,13	1,97	3,49	2,08	2,01	2,16	1,61	3,64	2,47
EPI	1,69	2,15	2,11	3,18	1,72	1,70	1,95	1,37	3,48	2,24
VŠERS	1,85	1,78	1,87	3,55	1,89	1,85	1,77	1,47	3,86	2,16
VŠZ	1,57	1,81	1,62	2,98	1,99	1,86	1,70	1,53	3,32	2,22
UJAK	1,68	1,75	1,77	3,36	1,91	1,69	1,81	1,56	3,68	2,28
MVŠO	1,69	1,79	1,95	3,06	1,90	1,55	1,88	1,53	3,62	2,57
UC	1,76	1,91	1,97	2,15	1,90	2,00	2,57	1,51	2,57	2,45
ŠAVŠ	1,98	1,74	1,71	1,90	1,86	1,76	2,02	1,50	3,45	2,74
VŠFS	1,77	1,77	1,70	2,54	1,87	1,58	2,03	1,47	3,61	2,43
UNYP	2,04	2,01	1,89	2,19	1,90	1,59	1,75	1,89	3,52	2,20
VŠMVV	2,24	1,00	2,24	2,53	1,79	1,73	2,49	1,97	4,24	2,98
AAVŠ	2,21	1,83	1,88	2,35	1,90	1,99	1,94	1,98	2,94	2,54
VŠOH	2,04	1,73	1,83	2,72	1,33	1,68	2,45	1,40	3,30	2,33
VŠSS	1,75	2,39	1,85	3,49	2,05	1,75	1,99	1,65	3,18	2,74
ARCHIP	2,00	2,00	2,00	4,00	2,00	2,00	4,00	2,00	4,00	2,00
Celkem	1,74	1,97	1,92	2,93	1,92	1,91	2,09	1,56	3,60	2,47

Regionální mobility absolventů vysokých škol

V této kapitole se budeme zabývat geografickou mobilitou absolventů vysokých škol. České vysoké školství v posledních letech významně zasáhl proces masifikace, v rámci které strmě rostly počty nově přijímaných studentů. Spolu s rostoucím počtem studentů se rapidně zvyšoval i počet absolventů a díky tomu i podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

Nejde však pouze o to, že celkově rostl počet vysokoškoláků a jejich podíl v populaci. Zkoumat je třeba také jejich geografickou strukturu v České republice. Rozložení vysokých škol u nás totiž není zdaleka rovnoměrné. Nalezneme zde oblasti s velmi vysokou koncentrací vysokých škol, jako je například Praha nebo v menší míře Brno. Na druhé straně řada krajů disponuje jen jednou veřejnou vysokou školou a například v Karlovarském kraji nemá své sídlo ani jedna česká vysoká škola. Z tohoto důvodu se jako velice důležitá ukazuje analýza mobility absolventů vysokých škol. Odkud přicházejí, kde studují a kde po absolvování pracují. Celkově v této části budou řešeny čtyři otázky. Odkud absolventi vysokých škol pocházejí, tj. v jakém kraji žili (a studovali střední školu), než započali studium na vysoké škole? V jakém kraji má jimi absolvovaná škola nebo fakulta sídlo (ne vždy je kraj sídla vysoké školy a kraj sídla fakulty totožný)? Kde pracovali (a v případě, že nepracovali, kde bydleli) jeden rok po absolvování? A konečně, kde absolventi pracovali v době vyplnění dotazníku, tedy na podzim roku 2018? Odpovězení těchto otázek umožní vykreslit komplexní obrázek mobility vysokoškolských absolventů před a po studiu a zároveň pomůže odpovědět na otázku, které vysoké školy fungují spíše jako instituce s regionální působností a které naopak připravují ve větší míře absolventy pocházející z celé České republiky. Na závěr kapitoly pak bude na základě předchozích zjištění identifikováno základních pět typů mobility absolventů vysokých škol, pomocí kterých bude možno zanalyzovat celou situaci v její komplexnosti, a to včetně problematiky odlivu mozků z některých regionů.

Řada absolventů žila nebo žije v některém ze sledovaných období v zahraničí. Zde se v rámci zjednodušení nebudeme zabývat tím, v kterých zemích žili nebo pracovali. Pro tyto případy vznikla jednotná kategorie „zahraničí“. Zároveň jsme také spojili kraje Praha a Středočeský kraj do jednoho celku, jelikož jejich rozdělení nedává pro účely této analýzy smysl. Zároveň v této kapitole z velké části vypustíme dosud používané zaměření na formu, typ a obor vzdělání a zaměříme se na v tomto ohledu mnohem smysluplnější charakteristiky, jako jsou kraj absolvované fakulty a absolvovaná vysoká škola. Zde je třeba připomenout, že ne vždy je kraj sídla vysoké školy a kraj sídla fakulty totožný. V následujících analýzách proto budeme při rozřazování do krajů pracovat se sídlem fakulty a ne se sídlem vysoké školy (pokud například absolvent absolvoval na Lékařské fakultě UK v Plzni, nepokládáme ho za absolventa pražské vysoké školy, ale za absolventa fakulty se sídlem v Plzni).

Z pohledu komplexního zkoumání mobility absolventů vysokých škol v ČR by bylo samozřejmě vhodné, aby se ho zúčastnily všechny vysoké školy. Z pohledu jednotlivých krajů je nešťastná zejména neúčast ZČU v Plzni a VŠPJ v Jihlavě. Díky tomu máme k dispozici zcela nedostatečné údaje o mobilitě absolventů z Plzeňského kraje a kraje Vysočina. Omezením je také neúčast SU v Opavě, v Moravskoslezském kraji je však řada dalších škol, které se šetření zúčastnily.

Hlavní výsledky

Odkud absolventi přicházejí a kam po absolvování odcházejí

- Zhruba čtyři z deseti absolventů absolvovali vysokou školu v kraji, kde bydleli ve svých 16 letech.
- Nejvíce lokálních absolventů měly vysoké školy a fakulty v Moravskoslezském kraji, nejméně naopak v Olomouckém kraji.
- Téměř 60 % absolventů zůstává jeden rok po absolvování v kraji vystudované vysoké školy nebo fakulty.
- V následujícím období tento podíl mírně klesá na zhruba 57 %.
- Nejvíce zůstávají v kraji svého studia absolventi vysokých škol a fakult z Prahy a Středočeského kraje. Nejvíce naopak odcházejí do jiného kraje absolventi vysokých škol a fakult z Olomouckého kraje.

Typologie mobilitních toků

- Nejvíce absolventů (více než třetina) zůstává po celé sledované období v jednom kraji.
- Téměř čtvrtina absolventů se vrací po studiu v jiném kraji do kraje svého bydliště v 16 letech.
- Téměř stejný podíl jich zůstává v kraji absolvované vysoké školy nebo fakulty, i když v tomto kraji v 16 letech nebydleli.
- Zbýlých 18 % absolventů si nachází práci v kraji, kde předtím ani nebydleli, ani neabsolvovali vysokou školu, a to včetně 6 % těch, kteří absolvovali vysokou školu v kraji, kde předtím v 16 letech bydleli.

Mobilita mezi regiony – problematika odlivu mozků

- Existují výrazné rozdíly mezi odlivem a přílivem mladé kvalifikované pracovní síly v jednotlivých regionech. Na jedné straně je Praha a Středočeský kraj a Jihomoravský kraj, kam výrazně vyšší podíl absolventů přichází. Na druhé straně je ve všech ostatních krajích větší podíl mladých vysokoškoláků, kteří tyto kraje opouští a odcházejí žít a pracovat do jiného kraje. V největší míře se to děje v Ústeckém a Moravskoslezském kraji.

Podrobné výsledky

Odkud absolventi přicházejí a kam po absolvování odcházejí

Odkud absolventi přicházejí

Nejprve budeme zkoumat otázku, jaká je struktura absolventů podle místa, kde absolventi žili v době, kdy jim bylo 16 let. Konkrétně byla respondentům (pouze mladším 33 let) položena otázka „Kde jste převážně žil/a, když Vám bylo 16 let?“. Jedná se tedy zhruba o dobu jejich studia střední školy. Cílem je zkoumat strukturu absolventů z hlediska místa bydliště před vstupem na vysokou školu pro všechny vysoké školy a ukázat tak, jestli daná škola (a případně fakulta) přijímá mladé lidi zejména z místního regionu, nebo jestli na ni přicházejí studovat absolventi středních škol i z řady jiných krajů. Zároveň si ukážeme souhrnně situaci v jednotlivých krajích České republiky.

Obecně jsou podíly absolventů u všech vysokých škol logicky nejvyšší vždy v samotném kraji sídla příslušné vysoké školy. Poté následují kraje, které se sídlem vysoké školy sousedí a u všech či většiny dalších krajů jsou podíly téměř zanedbatelné. Zcela podle očekávání se tak naplňuje předpoklad, že blízká poloha vysoké školy hraje poměrně zásadní roli při volbě vysokoškolské vzdělávací dráhy. Zajímavější je však rozlišit, nakolik absolventi určité školy (či fakulty) pocházejí pouze z daného kraje nebo jen několika málo krajů okolních, nebo zda jsou mnohem rovnoměrněji rozloženi mezi větší počet krajů.

Na jedné straně spektra vidíme několik škol, které mají vysloveně regionální charakter. Největší podíl absolventů pocházejících z vlastního kraje mají mezi veřejnými vysokými školami OU, VŠTE, UJEP, VŠB-TUO, JU a ČZU. Ve všech těchto případech pochází více než 55 % absolventů z kraje sídla vysoké školy, v případě OU je to dokonce více než tři čtvrtiny. Mezi soukromými vysokými školami (s alespoň 20 respondenty) je nad 60% hranicí MVŠO a ŠAVŠ.

Na druhé straně spektra pak nacházíme školy, kde převážná většina absolventů pochází z jiného kraje, než je sídlo školy (případně fakulty). Sem se mezi veřejnými vysokými školami řadí zejména brněnské vysoké školy – VFU, MU, VUT – a olomoucká UP. Ve všech těchto případech se podíl absolventů pocházejících z kraje sídla školy pohybuje pouze mezi 20 a 30 %. Velký podíl absolventů pochází z okolních krajů a v případě brněnských škol také ze zahraničí a zejména z blízkého Slovenska.

Většina soukromých vysokých škol má spíše regionální charakter, některé se naopak zaměřují vyloženě na zahraniční studenty (AAVŠ a UNYP). Poměrně nízký podíl absolventů pocházejících z vlastního kraje mají VŠERS a VŠZ. V prvním případě je to způsobeno tím, že velká část absolventů pochází z Prahy a Středočeského kraje, v druhém případě pak tuto školu absolvují lidé z mnoha různých krajů ČR.

Tabulka 47: Kraj bydliště absolventů v jejich 16 letech, jednotlivé vysoké školy

Vysoká škola	Praha a Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Zahraníčí	Kraj sídla školy/fakulty
UK	39%	6%	5%	3%	5%	4%	6%	4%	5%	1%	2%	2%	5%	12%	41%
JU	11%	57%	8%	3%	1%	1%	0%	1%	14%	3%	0%	0%	1%	1%	57%
UJEP	13%	1%	1%	6%	61%	9%	1%	3%	2%	1%	0%	0%	0%	1%	61%
MU	4%	2%	1%	1%	1%	1%	4%	5%	8%	29%	5%	9%	11%	17%	29%
UP	4%	1%	1%	0%	1%	1%	5%	7%	5%	10%	24%	14%	21%	5%	24%
VFU	6%	3%	1%	1%	0%	1%	2%	2%	9%	23%	8%	10%	21%	14%	23%
OU	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	3%	5%	8%	76%	2%	76%
UHK	12%	1%	0%	0%	3%	7%	42%	25%	5%	1%	2%	1%	1%	1%	42%
ČVUT	43%	9%	5%	2%	8%	5%	6%	4%	4%	2%	2%	2%	2%	6%	43%
VŠCHT	35%	8%	3%	2%	11%	6%	5%	2%	3%	2%	3%	4%	9%	8%	35%
TUL	17%	1%	0%	1%	7%	47%	19%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	47%
UPa	15%	1%	1%	1%	1%	4%	22%	32%	10%	4%	4%	2%	3%	1%	32%
VUT	1%	3%	0%	0%	1%	1%	3%	8%	12%	30%	10%	9%	10%	12%	30%
VŠB-TUO	0%	3%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	3%	25%	3%	58%	3%	58%
UTB	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	3%	18%	15%	45%	7%	7%	45%
VŠE	38%	8%	5%	2%	6%	3%	5%	5%	3%	3%	3%	4%	4%	12%	38%
ČZU	57%	6%	6%	3%	8%	3%	5%	2%	4%	1%	1%	1%	2%	3%	57%
MENDELU	1%	2%	0%	0%	1%	1%	3%	6%	15%	44%	7%	8%	6%	6%	44%
AMU	54%	5%	7%	1%	1%	2%	2%	3%	2%	6%	0%	3%	0%	13%	54%
AVU	50%	0%	0%	5%	0%	0%	10%	5%	4%	4%	0%	8%	9%	4%	50%
VŠUP	52%	2%	2%	4%	0%	6%	3%	3%	2%	8%	0%	10%	3%	5%	52%
JAMU	4%	7%	0%	2%	2%	0%	0%	6%	7%	34%	3%	8%	10%	16%	34%
VŠTE	16%	60%	10%	5%	0%	0%	2%	0%	5%	3%	0%	0%	0%	0%	60%
EPI	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	28%	9%	43%	0%	20%	43%
VŠERS	40%	36%	12%	0%	7%	0%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	36%
VŠZ	36%	7%	5%	3%	1%	4%	14%	7%	5%	7%	4%	5%	2%	0%	36%
UJAK	52%	2%	7%	5%	8%	4%	4%	2%	4%	2%	2%	2%	4%	3%	52%
MVŠO	0%	0%	0%	0%	0%	3%	4%	4%	0%	7%	70%	5%	7%	0%	70%
ŠAVŠ	63%	0%	0%	2%	3%	11%	16%	0%	0%	1%	3%	0%	2%	0%	63%
VŠFS	54%	4%	4%	2%	17%	0%	2%	4%	2%	1%	2%	0%	1%	6%	54%
UNYP	18%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	82%	18%
VŠMVV	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
AAVŠ	37%	0%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	54%	37%
UC	42%	0%	8%	6%	6%	6%	0%	0%	0%	26%	0%	0%	0%	6%	42%
VŠOH	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	70%	0%	6%	6%	19%	70%
VŠSS	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	100%
ARCHIP	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Celkem	22%	7%	3%	2%	5%	3%	6%	6%	6%	11%	6%	6%	9%	8%	42%

Pozn. V posledním sloupci je podíl absolventů v kraji sídla všech fakult dané školy. V některých případech je totiž kraj sídla fakulty a školy odlišný. Šedě jsou vyznačené vysoké školy, u kterých na danou otázku neodpovědělo ani 20 respondentů, takže je třeba výsledky brát s velkou rezervou.

Z výše uvedeného výčtu vysokých škol poměrně zřetelně vyplývá, že existují i dosti výrazné rozdíly mezi jednotlivými kraji. Na jedné straně jsou Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj a Jihočeský kraj. V těchto krajích pocházejí absolventi místních vysokých škol ve více než polovině případů ze stejného kraje. Na druhé straně spektra jsou kraje Olomoucký, Jihomoravský, Pardubický a Královéhradecký, kde absolvuje místní vysoké školy a fakulty okolo 70 % absolventů, kteří ve svých 16 letech žili v jiném kraji. Záměrně nezmiňujeme Plzeňský kraj, jenž je zde zastoupen pouze jednou fakultou pražské Univerzity Karlovy, která zcela určitě nereprezentuje celkovou situaci v tomto kraji. V případě Pardubického a Královéhradeckého kraje hraje výraznou roli blízkost měst Pardubice a Hradec Králové a tedy i vysokých škol a fakult zde sídlících. Řada mladých lidí z Královéhradeckého kraje studuje vysokou školu v Pardubickém kraji a opačně.

Tabulka 48: Kraj bydliště absolventů v jejich 16 letech, kraje sídla fakulty

Vysoká škola	Praha a Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Zahraníčí	Kraj sídla školy/fakulty
Praha a Středoč.	46%	6%	5%	2%	7%	4%	5%	3%	4%	2%	2%	2%	3%	8%	46%
Jihočeský	13%	56%	8%	3%	1%	1%	0%	1%	12%	3%	0%	0%	0%	1%	56%
Plzeňský	10%	20%	29%	7%	2%	0%	0%	3%	7%	0%	0%	0%	4%	17%	29%
Ústecký	13%	1%	1%	6%	61%	9%	1%	3%	2%	1%	0%	0%	0%	1%	61%
Liberecký	17%	1%	0%	1%	7%	47%	19%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	47%
Královéhradecký	12%	2%	0%	1%	3%	8%	34%	20%	6%	2%	2%	1%	3%	6%	34%
Pardubický	15%	1%	1%	1%	1%	4%	22%	32%	10%	4%	4%	2%	3%	1%	32%
Jihomoravský	3%	2%	1%	0%	1%	1%	4%	6%	10%	32%	7%	9%	10%	14%	32%
Olomoucký	4%	1%	1%	0%	1%	1%	5%	7%	5%	10%	25%	14%	21%	5%	25%
Zlínský	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	3%	19%	14%	45%	7%	7%	45%
Moravskoslezský	1%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	3%	9%	7%	73%	3%	73%
Celkem	22%	7%	3%	2%	5%	3%	6%	6%	6%	11%	6%	6%	9%	8%	42%

Kam absolventi po vysoké škole směřují

V této části se podíváme, do jakých krajů směřují absolventi, kteří vystudovali vysokou školu. Bude zkoumána struktura absolventů příslušné školy a v příslušném kraji podle místa pracoviště nebo místa trvalého bydliště v případě nepracujících, a to 1 rok po absolvování. Jinak řečeno budeme zkoumat, kam absolventi vysokých škol v podstatě bezprostředně po absolvování odcházejí. Výsledky jsou založené na odpovědích na otázky „Kde bylo místo výkonu Vaší práce rok po absolvování?“ a „Kde jste převážně žil/a rok po absolvování?“. Pokud se výsledky na tyto otázky lišily, směrodatné je, kde absolvent pracoval. Jelikož rok po absolvování pracovalo téměř 90 % absolventů, budeme v dalším textu často pro zjednodušení převážně mluvit jen o tom, kde absolventi pracovali.

Z výsledků je evidentní, že při srovnání jednotlivých vysokých škol se situace po škole od situace před školou poměrně značně liší. Jedinou veřejnou vysokou školou, kde výrazný podíl absolventů pochází z kraje sídla školy a zároveň výrazný podíl absolventů v kraji zůstává, je OU se zhruba 68 % absolventy pracujícími v Moravskoslezském kraji. Jinak však jasně nejvíce pracovali rok po absolvování v kraji fakulty absolventi dvou pražských uměleckých škol – AVU a VŠUP. Pro tyto dvě školy společně s VŠE platí, že více než 80 % jejich absolventů zůstává jeden rok po absolvování v kraji absolvované fakulty. Jde zároveň o tři školy, kde je největší nárůst mezi podílem lidí pracujících v kraji absolvované fakulty a podílem žijících v sídle fakulty v 16 letech. V tomto ohledu patří mezi veřejnými vysokými školami prvních sedm míst pražským vysokým školám. V rámci soukromých vysokých škol pracovali rok po absolvování v kraji sídla školy v téměř 80 % případů absolventi ŠAVŠ a VŠFS.

Mezi veřejnými vysokými školami si krátce po absolvování nejčastěji (ve více než 65 % případů) nacházejí práci mimo kraj sídla školy absolventi UP a JAMU. Mezi soukromými vysokými školami jsou to pak absolventi EPI a VŠERS.

Tabulka 49: Kraj místa výkonu práce nebo místa bydliště 1 rok po absolvování, jednotlivé vysoké školy

Vysoká škola	Praha a Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Zahraníčí	Kraj sídla školy/fakulty
UK	64%	3%	3%	1%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	1%	0%	1%	12%	65%
JU	17%	57%	5%	1%	1%	1%	1%	1%	10%	3%	0%	0%	0%	3%	57%
UJEP	27%	1%	1%	3%	56%	6%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	2%	56%
MU	14%	1%	1%	0%	1%	0%	2%	3%	5%	53%	2%	4%	5%	10%	53%
UP	14%	1%	1%	0%	1%	1%	4%	5%	3%	12%	29%	11%	12%	7%	29%
VFU	8%	4%	1%	1%	1%	1%	1%	5%	2%	44%	5%	6%	13%	7%	44%
OU	8%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	4%	6%	6%	68%	4%	68%
UHK	22%	1%	0%	0%	0%	3%	48%	16%	1%	3%	2%	0%	0%	3%	48%
ČVUT	77%	4%	3%	1%	3%	2%	2%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	5%	77%
VŠCHT	62%	4%	3%	1%	6%	4%	2%	2%	1%	2%	1%	2%	2%	9%	62%
TUL	24%	3%	0%	1%	3%	52%	12%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	52%
UPa	23%	1%	1%	1%	1%	3%	19%	34%	6%	4%	3%	2%	1%	3%	34%
VUT	8%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	4%	8%	54%	6%	3%	5%	7%	54%
VŠB-TUO	0%	3%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	6%	16%	3%	64%	3%	64%
UTB	11%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	17%	10%	45%	5%	7%	45%
VŠE	82%	3%	1%	0%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	7%	82%
ČZU	74%	4%	5%	1%	4%	2%	3%	1%	1%	1%	1%	0%	1%	3%	74%
MENDELU	6%	1%	0%	0%	0%	1%	2%	5%	9%	56%	5%	6%	4%	6%	56%
AMU	80%	2%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%	2%	7%	80%
AVU	96%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	96%
VŠUP	86%	0%	0%	2%	0%	2%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	7%	86%
JAMU	22%	0%	0%	13%	0%	0%	7%	0%	2%	34%	7%	8%	0%	8%	34%
VŠTE	22%	55%	10%	3%	0%	0%	2%	0%	5%	3%	0%	0%	0%	0%	55%
EPI	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	17%	9%	41%	10%	22%	41%
VŠERS	44%	44%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	44%
VŠZ	47%	8%	5%	3%	0%	11%	12%	0%	0%	4%	2%	6%	0%	2%	47%
UJAK	67%	1%	6%	4%	4%	1%	3%	1%	4%	2%	1%	1%	3%	3%	67%
MVŠO	7%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	3%	0%	8%	65%	0%	0%	11%	65%
ŠAVŠ	79%	0%	0%	0%	1%	3%	4%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	10%	79%
VŠFS	78%	3%	0%	0%	11%	0%	0%	2%	2%	2%	0%	0%	0%	2%	78%
UNYP	69%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	31%	69%
VŠMVV	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
AAVŠ	76%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	24%	76%
UC	63%	7%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	21%	63%
VŠOH	0%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	0%	6%	12%	24%	50%
VŠSS	28%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	72%	0%	72%
ARCHIP	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Celkem	38%	5%	2%	1%	3%	2%	4%	4%	3%	17%	4%	4%	6%	7%	59%

Pozn. V posledním sloupci je podíl absolventů v kraji sídla všech fakult dané školy. V některých případech je totiž kraj sídla fakulty a školy odlišný. Šedě jsou vyznačené vysoké školy, u kterých na danou otázku neodpovědělo ani 20 respondentů, takže je třeba výsledky brát s velkou rezervou.

Z těch absolventů, kteří vystudovali fakultu sídlící v Praze nebo Středočeském kraji, jich skoro přesně tři čtvrtiny rok po absolvování v Praze nebo Středočeském kraji také pracují. Ve srovnání s absolventy fakult z ostatních krajů je tato hodnota nejvyšší. Z ostatních krajů se pražské situaci nejvíce přibližuje Moravskoslezský kraj s necelými 68 %. Mimo to více než polovina absolventů v kraji, kde vystudovala, také pracovala v případě Jihočeského, Ústeckého, Jihomoravského a Libereckého kraje. Naopak nejméně často ve stejném kraji (nepočítáme-li z výše uvedených důvodů Plzeňský kraj) pracují absolventi z Olomouckého, Pardubického a Královéhradeckého kraje, a to v méně než 40 % případů. Zatímco Olomoucký kraj zásobí svými absolventy okolní moravské kraje (Moravskoslezský, Jihomoravský a Zlínský), v případě Královéhradeckého a Pardubického kraje dochází vzhledem k výrazné geografické blízkosti obou hlavních měst k poměrně intenzivní vzájemné mobilitě mezi oběma kraji.

Vysoký podíl zůstávajících pražských absolventů v Praze je dán zejména rozsáhlými pracovními příležitostmi, které Praha pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky nabízí. To je vidět na vysokých podílech absolventů, kteří vystudovali vysokou školu jinde, avšak v Praze nebo Středočeském kraji pracují. Tento podíl se pohybuje mezi 7 až 27 % a v 8 ze zbývajících 10 krajů se jedná o druhou nejčastější destinaci absolventů.

Tabulka 50: Kraj místa výkonu práce nebo místa bydliště 1 rok po absolvování, kraje sídla fakulty

Vysoká škola	Praha a Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Zahraníčí
Praha a Středoč.	75%	3%	3%	1%	3%	2%	2%	1%	1%	1%	1%	0%	1%	7%
Jihočeský	20%	56%	6%	2%	0%	1%	1%	1%	8%	3%	0%	0%	0%	3%
Plzeňský	10%	21%	30%	3%	9%	1%	2%	1%	3%	0%	0%	0%	1%	19%
Ústecký	27%	1%	1%	3%	56%	6%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	2%
Liberecký	24%	3%	0%	1%	3%	52%	12%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	4%
Královéhradecký	21%	1%	1%	0%	2%	4%	38%	15%	3%	4%	2%	0%	1%	7%
Pardubický	23%	1%	1%	1%	1%	3%	19%	34%	6%	4%	3%	2%	1%	3%
Jihomoravský	10%	1%	1%	1%	0%	0%	2%	4%	6%	53%	4%	4%	5%	9%
Olomoucký	14%	1%	1%	0%	1%	1%	4%	5%	3%	12%	30%	11%	12%	7%
Zlínský	11%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	17%	10%	45%	5%	8%
Moravskoslezský	7%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	5%	8%	5%	67%	4%
Celkem	38%	5%	2%	1%	3%	2%	4%	4%	3%	17%	4%	4%	6%	7%

Kde absolventi pracují nebo žijí po delší době

Posledním časovým bodem, kterým se v otázce mobility absolventů vysokých škol budeme zabývat, je doba vyplnění dotazníku, tedy podzim roku 2018. Jedná se tedy o dobu, kdy od absolvování uplynulo již několik let (přesně řečeno 1 až 5 let). Výsledky jsou založené na odpovědích na otázky „Kde je místo výkonu Vaší práce?“ a „Kde převážně žijete v současnosti?“. Pokud se výsledky na tyto otázky lišily, směrodatné je, kde absolvent v roce 2018 pracoval. Pro zjednodušení budeme opět mluvit o tom, kde absolventi pracovali, i přestože u nepracujících je samozřejmě určující místo jejich bydliště.

Předně je třeba říci, že časový odstup oproti předchozí otázce není nijak výrazný a změny tak jsou poměrně malé. Obecně pak platí, že absolventi mají tendenci v čase spíše opouštět kraj sídla absolvované fakulty a odcházet do jiného kraje, částečně do kraje, ve kterém žili v 16 letech a částečně do zcela jiného kraje. I když tato tendence není výrazná (jde o změnu zhruba o 3 procentní body), je patrná v případě naprosté většiny vysokých škol.

Obecně je však situace velmi podobná jako rok po absolvování. Nejčastěji na podzim roku 2018 pracovali v kraji absolvované fakulty (ve více než 75 % případů) absolventi AVU, VŠUP a VŠE. Mezi soukromými vysokými školami, které měly v šetření alespoň 20 respondentů, jich nejvíce pracuje v kraji sídla školy v případě ŠAVŠ a VŠFS.

V rámci veřejných vysokých škol si nejčastěji nacházejí práci mimo kraj sídla školy absolventi UP, JAMU a UPa. Mezi soukromými vysokými školami jsou to opět absolventi EPI a VŠERS.

Tabulka 51: Kraj místa výkonu práce nebo místa bydliště v roce 2018, jednotlivé vysoké školy

Vysoká škola	Praha a Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Zahraníčí	Kraj sídla školy/fakulty
UK	63%	3%	3%	1%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	1%	1%	2%	12%	64%
JU	19%	55%	5%	2%	0%	1%	1%	1%	9%	3%	0%	0%	0%	3%	55%
UJEP	29%	1%	2%	3%	51%	6%	1%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	3%	51%
MU	15%	1%	1%	0%	1%	0%	2%	3%	5%	49%	2%	4%	5%	12%	49%
UP	16%	1%	1%	0%	1%	1%	4%	5%	3%	11%	27%	11%	12%	7%	27%
VFU	8%	5%	3%	1%	1%	0%	3%	6%	5%	41%	3%	6%	10%	9%	41%
OU	10%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	5%	5%	6%	65%	6%	65%
UHK	25%	1%	0%	0%	0%	3%	43%	17%	2%	3%	2%	0%	0%	3%	43%
ČVUT	73%	4%	3%	1%	3%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	0%	0%	7%	73%
VŠCHT	61%	3%	2%	1%	7%	5%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	2%	9%	61%
TUL	25%	3%	0%	1%	3%	53%	12%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	53%
UPa	23%	0%	1%	1%	1%	3%	18%	34%	6%	5%	3%	1%	1%	3%	34%
VUT	10%	2%	0%	0%	0%	1%	2%	5%	8%	49%	6%	3%	4%	9%	49%
VŠB-TUO	0%	3%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	6%	19%	3%	58%	6%	58%
UTB	14%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	18%	11%	42%	4%	6%	42%
VŠE	76%	3%	2%	0%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	11%	76%
ČZU	71%	5%	5%	1%	4%	2%	3%	2%	1%	1%	1%	0%	1%	3%	71%
MENDELU	7%	1%	0%	0%	0%	1%	3%	4%	9%	54%	4%	6%	4%	7%	54%
AMU	73%	1%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	2%	0%	0%	1%	16%	73%
AVU	91%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	9%	91%
VŠUP	87%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	0%	7%	87%
JAMU	19%	2%	8%	0%	0%	5%	6%	0%	2%	34%	7%	7%	2%	8%	34%
VŠTE	21%	54%	10%	3%	0%	0%	2%	0%	5%	5%	0%	0%	0%	0%	54%
EPI	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	17%	9%	41%	10%	22%	41%
VŠERS	40%	44%	9%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	44%
VŠZ	46%	7%	5%	3%	0%	7%	14%	0%	0%	4%	1%	5%	2%	4%	46%
UJAK	63%	1%	6%	4%	5%	2%	4%	2%	4%	1%	1%	1%	2%	4%	63%
MVŠO	13%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	5%	0%	7%	64%	0%	0%	7%	64%
ŠAVŠ	75%	0%	0%	0%	1%	6%	6%	0%	2%	2%	0%	0%	0%	8%	75%
VŠFS	74%	0%	0%	0%	15%	0%	0%	2%	2%	2%	0%	0%	0%	5%	74%
UNYP	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	49%	51%
VŠMVV	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
AAVŠ	85%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	9%	85%
UC	68%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	24%	68%
VŠOH	0%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	56%	0%	0%	12%	24%	56%
VŠSS	28%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	72%	0%	72%
ARCHIP	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%
Celkem	38%	5%	2%	1%	3%	2%	4%	4%	4%	16%	4%	4%	6%	8%	56%

Pozn. V posledním sloupci je podíl absolventů v kraji sídla všech fakult dané školy. V některých případech je totiž kraj sídla fakulty a školy odlišný. Šedě jsou vyznačené vysoké školy, u kterých na danou otázku neodpovědělo ani 20 respondentů, takže je třeba výsledky brát s velkou rezervou.

Podobných závěrů jako v případě situace rok po absolvování se dobereme i v případě srovnání jednotlivých krajů. Na jedné straně jsou kraje jako Praha a Středočeský kraj a Moravskoslezský kraj, kde pracuje vysoký podíl absolventů místních fakult, a na druhé straně jsou to Olomoucký, Pardubický a Královéhradecký kraj, absolventi, jejichž škol a fakult spíše pracují v jiných krajích.

Tabulka 52: *Kraj místa výkonu práce nebo místa nezaměstnanosti v roce 2018, kraje sídla fakulty*

Vysoká škola	Praha a Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Zahraníčí
Praha a Středoč.	72%	3%	3%	1%	3%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	8%
Jihočeský	21%	54%	6%	2%	0%	1%	1%	1%	8%	3%	0%	0%	0%	2%
Plzeňský	13%	17%	30%	1%	10%	1%	2%	1%	3%	0%	0%	0%	1%	21%
Ústecký	29%	1%	2%	3%	51%	6%	1%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	3%
Liberecký	25%	3%	0%	1%	3%	53%	12%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	3%
Královéhradecký	23%	2%	0%	1%	1%	4%	35%	16%	3%	4%	2%	1%	1%	8%
Pardubický	23%	0%	1%	1%	1%	3%	18%	34%	6%	5%	3%	1%	1%	3%
Jihomoravský	12%	1%	1%	0%	0%	1%	2%	4%	6%	49%	4%	4%	5%	10%
Olomoucký	16%	1%	1%	0%	1%	1%	4%	5%	3%	11%	28%	11%	12%	7%
Zlínský	13%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	18%	11%	42%	4%	7%
Moravskoslezský	8%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	5%	8%	5%	64%	6%
Celkem	38%	5%	2%	1%	3%	2%	4%	4%	4%	16%	4%	4%	6%	8%

Zajímavější je možná pohled na to, z jakých krajů mají absolventi místních fakult největší tendenci během času odcházet. Nejvíce se oproti situaci jeden rok po absolvování snížil podíl místních absolventů v případě Ústeckého kraje (o téměř 5 procentních bodů) a Jihomoravského kraje (o téměř 4 procentní body). Naopak jediným krajem (opět vyjma Plzeňského), kde nedošlo ke snížení, je Liberecký kraj.

Typologie mobilitních toků

V závěru této části se pokusíme ukázat komplexní obrázek meziregionální mobility studentů za vysokoškolským vzděláním v České republice a meziregionální mobility absolventů vysokých škol za prací. Půjde přitom nejen o průběh jednotlivých mobilitních toků a definování základních mobilitních vzorců, ale také o pozici jednotlivých krajů v rámci těchto toků.

Jako vhodný postup byla zvolena analýza základní matice přechodu absolventů mezi třemi body jejich vzdělávací a životní dráhy. Za prvé se jedná o to, kam a na jakou školu a na jakou fakultu ze svého původního bydliště (z hlediska kraje) ve věku 16 let směřují studenti vysokých škol, a za druhé, kam (do kterého kraje) směřuje absolvent vysoké školy za svou pracovní kariérou. Pro účely tohoto modelu není brána v úvahu situace jeden rok po absolvování. Jak již bylo zmíněno, není příliš odlišná od situace 1 až 5 let po absolvování. Zároveň zde „zahraničí“ pro účely tohoto modelu chápeme pro zjednodušení jako jeden kraj ČR, a to bez ohledu na to, zda se například země v 16 letech a v roce 2018 liší.

Vytipováno přitom bylo pět základních přechodových vzorců mobility, které jsou definovány z pohledu sídla vysoké školy (resp. fakulty):

- 1) Vysokoškolský student nemění kraj svého původního bydliště ve věku 16 let a vysokou školu (nebo její fakultu) navštěvuje ve stejném kraji; také po absolvování vysoké školy pracuje ve stejném kraji (vzorec: kraj VŠ – kraj VŠ – kraj VŠ).
- 2) Vysokoškolský student nemění kraj svého původního bydliště ve věku 16 let a vysokou školu (nebo její fakultu) navštěvuje ve stejném kraji; avšak po absolvování vysoké školy pracuje v jiném kraji (vzorec: kraj VŠ – kraj VŠ – jiný kraj).
- 3) Vysokoškolský student mění kraj svého původního bydliště ve věku 16 let a vysokou školu (nebo její fakultu) navštěvuje v jiném kraji; také po absolvování vysoké školy pracuje ve stejném kraji, kde studoval (vzorec: jiný kraj – kraj VŠ – kraj VŠ).
- 4) Vysokoškolský student mění kraj svého původního bydliště ve věku 16 let a vysokou školu (nebo její fakultu) navštěvuje v jiném kraji; avšak po absolvování vysoké školy pracuje opět ve stejném kraji, kde bydlel ve věku 16 let (vzorec: jiný kraj – kraj VŠ – stejný kraj).
- 5) Vysokoškolský student mění kraj svého původního bydliště ve věku 16 let a vysokou školu (nebo její fakultu) navštěvuje v jiném kraji; avšak po absolvování vysoké školy pracuje v jiném kraji, kde ani nebydlel ve věku 16 let ani nestudoval (vzorec: jiný kraj – kraj VŠ – jiný kraj).

Vzorec 1: kraj VŠ – kraj VŠ – kraj VŠ

První vzorec regionální mobility mezi původním bydlištěm, sídlem studované vysoké školy a místem pracoviště několik let po ukončení studia, který lze označit také jako „žádná mobilita“, je v České republice poměrně obvyklý, protože se týká více než 35 % absolventů českých vysokých škol. Mezi všemi pěti uvedenými vzorci představuje na úrovni celé České republiky vůbec nejčastější typ.

Výrazně nejvyšší hodnoty vykazuje vzorec „žádná mobilita“ Moravskoslezským a Ústeckým krajem, kde se týká více než poloviny absolventů. Poměrně výrazně (více než 40 %) je zastoupen rovněž

v Jihočeském kraji a Praze a Středočeském kraji. Z hlediska tohoto vzorce mobility se zcela vzadu ocitají kraje Olomoucký, Pardubický, Královéhradecký a Jihomoravský, kde se týká méně než 30 % absolventů.

Mezi veřejnými vysokými školami je tento vzorec regionální mobility dominantní zejména v případě absolventů OU (60 %). Mimo ni je tomu tak alespoň u 50 % absolventů již jen v případě ČZU a VŠB-TUO. Naopak jen na méně než 20 % absolventů připadá tento vzorec mobility v případě UP, VFU a JAMU. Mezi soukromými vysokými školami je nejčastější zastoupení tohoto vzorce v případě ŠAVŠ a MVŠO.

Tabulka 53: *Mobilita absolventů vysokých, kraje sídla fakulty*

Kraj sídla fakulty	kraj VŠ kraj VŠ kraj VŠ	kraj VŠ kraj VŠ jiný kraj	jiný kraj kraj VŠ kraj VŠ	jiný kraj kraj VŠ stejný kraj	jiný kraj kraj VŠ jiný kraj
Praha a Středoč.	41,9%	4,0%	30,0%	17,8%	6,4%
Jihočeský	46,6%	9,5%	7,8%	27,7%	8,5%
Plzeňský	23,3%	5,7%	6,8%	43,3%	20,8%
Ústecký	47,5%	13,1%	3,5%	24,6%	11,4%
Liberecký	37,4%	10,0%	15,2%	24,9%	12,5%
Královéhradecký	24,8%	9,3%	10,0%	35,8%	20,1%
Pardubický	22,2%	9,4%	11,4%	40,9%	16,1%
Jihomoravský	26,3%	5,6%	23,0%	28,4%	16,8%
Olomoucký	18,0%	7,0%	9,9%	42,5%	22,6%
Zlínský	35,8%	8,8%	6,2%	31,2%	18,0%
Moravskoslezský	58,6%	14,1%	5,0%	15,7%	6,7%
Celkem	35,4%	6,3%	21,0%	25,3%	12,1%

Pozn. V tabulce je znázorněno 5 mobilitních typů:

kraj VŠ – kraj VŠ – kraj VŠ = absolvent ve stejném kraji žil v 16 letech, studoval VŠ i poté zde zůstal

kraj VŠ – kraj VŠ – jiný kraj = absolvent žil v 16 letech a studoval ve stejném kraji, poté ale odešel do jiného kraje

jiný kraj – kraj VŠ – kraj VŠ = absolvent žil v jiném kraji v 16 letech, než kde studoval VŠ a poté zůstal v kraji své VŠ

jiný kraj – kraj VŠ – stejný kraj = absolvent žil v jiném kraji v 16 letech, než kde studoval VŠ a poté se do stejného kraje vrátil

jiný kraj – kraj VŠ – jiný kraj = absolvent žil v jiném kraji v 16 letech, než kde studoval VŠ a poté odešel do jiného kraje, než žil i studoval

Vzorec 2: kraj VŠ – kraj VŠ – jiný kraj

Druhý mobilitní vzorec, kdy student sice studuje v kraji svého původního bydliště, ale po absolvování vysoké školy si práci najde v jiném kraji (jde tedy o mobilitu absolventů), je naopak ze všech pěti nejméně častý a týká se zhruba každého dvacátého (pouze asi 6 %) absolventa vysoké školy. Nejčastěji přitom po studiu ze svého kraje za zaměstnáním vyrážejí absolventi vysokých škol Moravskoslezského, Ústeckého a Libereckého kraje, kde se tento vzorec týká více než 10 % absolventů. Tento vzorec mobility naznačuje menší možnosti uplatnění pro vysokoškolsky vzdělané absolventy v daném kraji. Totiž: přestože mladí lidé absolvovali vysokou školu v kraji, ve kterém žili, práci si našli jinde.

Na druhé straně je taková mobilitní dráha vlastní pouze 4 % absolventů vysokých škol z Prahy a Středočeského kraje, což je mezi všemi kraji nejméně. Je tomu tak zejména proto, že Praha nabízí absolventům v porovnání s ostatními kraji a regiony zcela nesrovnatelné příležitosti uplatnění vzdělání a rozvoje pracovní kariéry. Kraj svého původního bydliště a sídlo studované vysoké školy (fakulty) opouštějí velmi zřídka také absolventi vysokoškolského studia v Jihomoravském kraji.

Mezi jednotlivými školami lze nejčastěji (z více než 15 %) tento mobilitní vzorec najít u absolventů OU a JAMU. Více než 10 % absolventů se týká také v případě UJEP, VŠTE a TUL. Mezi soukromými vysokými školami je tento vzorec nejčastější u ŠAVŠ.

Vzorec 3: jiný kraj – kraj VŠ – kraj VŠ

Třetí vzorec mobilitní dráhy je charakterizován tím, že student přichází studovat do sídla vysoké školy v jiném kraji, než bylo jeho původní bydliště, a po ukončení studia v tomto novém kraji také zůstává jako absolvent pracovat (jde tedy o mobilitu za studiem). Jedná se o třetí nejčastější vzorec mobilitní dráhy, který se týká zhruba pětiny absolventů českých vysokých škol. Zcela podle očekávání jde o vzorec, v němž dominuje Praha a Středočeský kraj, protože se týká 30 % absolventů místních vysokých škol. Tak velkému podílu se po Praze přibližuje nejvíce Jihomoravský kraj, kde však tento mobilitní vzorec dosahuje pouze na úroveň mírně vyšší (23 %), než je průměrná hodnota za celou Českou republiku (21 %). Naopak v méně než 5 % případů tuto mobilitní dráhu volí absolventi Ústeckého a Moravskoslezského kraje. Do těchto krajů tedy přichází studovat jen velice omezený počet studentů z jiných krajů, kteří se po ukončení studia také rozhodnou pokračovat v těchto krajích i ve své práci.

Mezi veřejnými vysokými školami má zvláště vysokou úroveň třetího mobilitního vzorce AVU (téměř 50 %) a VŠE (více než 40 %). Hodnoty nad 30 % lze pozorovat ještě u tří dalších pražských škol – VŠUP, ČVUT a VŠCHT. Jenom to potvrzuje, jak pražský pracovní trh dokáže natahovat a absorbovat vysoce kvalifikovanou pracovní sílu, zvláště s určitým oborovým zaměřením. Mezi soukromými vysokými školami využívají tento mobilitní vzorec nejčastěji absolventi VŠFS (21 %). Na druhé straně spektra nalézáme například UJEP (3,5 %) nebo VŠERS (7,5 %).

Vzorec 4: jiný kraj – kraj VŠ – stejný kraj

Čtvrtý mobilitní vzorec se vyznačuje tím, že student odchází studovat do sídla vysoké školy v jiném kraji, než bylo jeho původní bydliště, po absolvování se však vrací a pracuje v kraji svého bydliště. Jde o druhý nejčastější vzorec mobilitní dráhy, týkající se čtvrtiny absolventů českých vysokých škol. Nejvyšší hodnoty vykazuje tento vzorec v Olomouckém a Pardubickém kraji, kde se týká více než 40 % absolventů. Dosti výrazně je zastoupen rovněž v Královéhradeckém a Zlínském kraji (přes 30 %). Nejméně často se tento vzorec mobility vyskytuje v případě Moravskoslezského kraje a Prahy a Středočeského kraje (méně než 18 %).

Mezi veřejnými vysokými školami zřetelně nejčastěji (43,5 %) využívají tento čtvrtý mobilitní vzorec absolventi UP, kteří se velice často po absolvování vrací do tří okolních moravských krajů (Jihomoravského, Zlínského a Moravskoslezského). Více než 40% podíl má tento vzorec v případě absolventů UP. V rámci soukromých vysokých škol je tento vzorec hojně využíván zejména v případě absolventů VŠERS (52,5 %). Na opačné straně spektra se nachází AVU (0 %) a MVŠO (5 %).

Vzorec 5: jiný kraj – kraj VŠ – jiný kraj

Druhým nejméně častým (12 %) mobilitním vzorcem je situace, kdy student stejně jako v předchozím případě odchází studovat do sídla vysoké školy v jiném kraji, než bylo jeho původní bydliště, ale po absolvování nezůstává pracovat v kraji sídla školy, nýbrž nachází si práci v kraji odlišném od kraje sídla vysoké školy i od kraje svého původního bydliště. Nejčastěji je tento mobilitní vzorec uskutečňován absolventy vysokých škol se sídlem v Olomouckém a Královéhradeckém kraji (ve více než 20 % případů). Následuje pak Zlínský, Jihomoravský a Pardubický kraj. Důvodem je zde častý pohyb absolventů mezi těmito geograficky blízkými třemi moravskými a dvěma českými kraji. Nejméně často se takto naopak chovají absolventi vysokých škol v Praze a Středočeském kraji, Moravskoslezském a Jihočeském kraji, kde na tento mobilitní vzorec připadá pouze menší než 9% podíl.

Situace v krajích je opět do jisté míry odrazem situace na jednotlivých školách. Nejčastěji je možné na tento mobilitní vzorec narazit ve srovnání veřejných vysokých škol u absolventů JAMU (přes 37 %), UP (23 %) a VFU (20,5 %). V případě soukromých vysokých škol lze nalézt největší podíl u absolventů EPI a MVŠO (14 %). Na druhé straně tuto mobilitní dráhu najdeme jen minimálně u absolventů pražských AVU (0 %) a VŠUP (3,5 %) nebo VŠERS (necelá 4 %).

Tabulka 54: Mobilita absolventů vysokých škol, jednotlivé vysoké školy

Kraj sídla fakulty	kraj VŠ kraj VŠ kraj VŠ	kraj VŠ kraj VŠ jiný kraj	jiný kraj kraj VŠ kraj VŠ	jiný kraj kraj VŠ stejný kraj	jiný kraj kraj VŠ jiný kraj
UK	35,6%	5,1%	28,5%	20,9%	9,9%
JU	47,0%	9,9%	8,5%	25,8%	8,9%
UJEP	47,5%	13,1%	3,5%	24,6%	11,4%
MU	23,9%	5,4%	24,9%	27,3%	18,5%
UP	17,1%	6,7%	9,8%	43,5%	22,9%
VFU	17,6%	5,3%	23,0%	33,6%	20,6%
OU	60,1%	15,9%	4,8%	12,9%	6,3%
UHK	31,8%	9,9%	11,4%	31,2%	15,8%
ČVUT	39,9%	3,5%	33,5%	16,3%	6,8%
VŠCHT	29,1%	5,5%	32,1%	23,4%	9,9%
TUL	37,4%	10,0%	15,2%	24,9%	12,5%
UPa	22,2%	9,4%	11,4%	40,9%	16,1%
VUT	24,8%	4,8%	24,2%	29,9%	16,2%
VŠB-TUO	51,8%	6,4%	5,9%	27,2%	8,7%
UTB	35,6%	9,1%	6,5%	30,7%	18,2%
VŠE	35,2%	3,2%	40,4%	13,5%	7,6%
ČZU	53,0%	3,8%	17,7%	21,1%	4,4%
MENDELU	37,0%	6,6%	16,6%	28,8%	11,0%
AMU	45,2%	9,1%	27,9%	10,3%	7,5%
AVU	41,4%	9,0%	49,6%	0,0%	0,0%
VŠUP	48,8%	3,6%	37,9%	6,2%	3,5%
JAMU	18,8%	15,1%	15,1%	13,3%	37,6%
VŠTE	48,5%	11,1%	5,7%	29,5%	5,3%
EPI	41,0%	2,2%	0,0%	42,7%	14,1%
VŠERS	36,3%	0,0%	7,5%	52,5%	3,7%
VŠZ	30,3%	5,6%	15,9%	40,0%	8,2%
UJAK	49,0%	3,1%	14,0%	30,2%	3,7%
MVŠO	53,4%	16,8%	10,7%	5,2%	14,0%
ŠAVŠ	54,6%	8,5%	20,2%	8,2%	8,5%
VŠFS	52,4%	2,0%	21,3%	18,7%	5,6%
UNYP	18,2%	0,0%	32,7%	49,1%	0,0%
VŠMVV	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
AAVŠ	36,9%	0,0%	48,2%	8,8%	6,2%
UC	22,9%	18,8%	44,8%	7,8%	5,7%
VŠOH	55,7%	14,3%	0,0%	24,5%	5,5%
VŠSS	71,9%	28,1%	0,0%	0,0%	0,0%
ARCHIP	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Celkem	35,4%	6,3%	21,0%	25,3%	12,1%

Pozn. V tabulce je znázorněno 5 mobilitních typů:

kraj VŠ – kraj VŠ – kraj VŠ = absolvent ve stejném kraji žil v 16 letech, studoval VŠ i poté zde zůstal

kraj VŠ – kraj VŠ – jiný kraj = absolvent žil v 16 letech a studoval ve stejném kraji, poté ale odešel do jiného kraje

jiný kraj – kraj VŠ – kraj VŠ = absolvent žil v jiném kraji v 16 letech, než kde studoval VŠ a poté zůstal v kraji své VŠ

jiný kraj – kraj VŠ – stejný kraj = absolvent žil v jiném kraji v 16 letech, než kde studoval VŠ a poté se do stejného kraje vrátil

jiný kraj – kraj VŠ – jiný kraj = absolvent žil v jiném kraji v 16 letech, než kde studoval VŠ a poté odešel do jiného kraje, než žil i studoval

Šedě jsou vyznačené vysoké školy, u kterých na danou otázku neodpovědělo ani 20 respondentů, takže je třeba výsledek brát s velkou rezervou.

Přestože je smysluplné analyzovat mobilitu zejména skrze geografickou polohu absolvované fakulty, na závěr si ukážeme i rozdíly mezi jednotlivými charakteristikami, pomocí kterých je v této zprávě analyzována většina ukazatelů – tedy formou, typem a oborem vzdělání. Najdeme zde totiž zajímavé rozdíly.

Například absolventi kombinovaného studia znatelně častěji pracují v kraji, ve kterém žili v 16 letech. Nejzřetelnější je to v podobě čtvrtého mobilitního vzorce, kdy se po absolvování školy „vrací“ do svého kraje. V případě kombinovaného studia však často vlastně o žádný návrat nejde. Během studia totiž jen dojíždí do jiného kraje za studiem a stále žijí/ pracují ve svém kraji.

Z pohledu úrovně vzdělání se zase zdá, že čím vyšší úroveň, tím spíše dochází k mobilitě za studiem, kdy absolvent zůstává v kraji vystudované vysoké školy, i přestože tam předtím nežil.

V případě oborů vzdělání hraje výraznou roli, nakolik jsou příslušné obory vyučovány v různých krajích, neboli v jaké míře jsou geograficky dostupné. Například vysoký podíl 1. mobilitního vzorce - „žádná“ mobilita v případě absolventů oborové skupiny *Vzdělávání a výchova* je v souladu s existencí mnoha pedagogických fakult na různých místech republiky. Na druhé straně za studiem se musí nejčastěji přesouvat zájemci o absolvování oborové skupiny *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*.

Tabulka 55: Mobilita absolventů vysokých škol, forma, typ a obor vzdělání

	kraj VŠ kraj VŠ kraj VŠ	kraj VŠ kraj VŠ jiný kraj	jiný kraj kraj VŠ kraj VŠ	jiný kraj kraj VŠ stejný kraj	jiný kraj kraj VŠ jiný kraj
Forma studia					
Prezenční	34,8%	6,4%	22,1%	24,2%	12,5%
Kombinované nebo distanční	39,7%	5,6%	13,6%	31,9%	9,2%
Typ studijního programu					
Bakalářský	41,3%	7,2%	14,5%	26,9%	10,1%
Magisterský	33,6%	5,9%	22,7%	25,0%	12,7%
Doktorský	28,0%	8,0%	36,8%	14,4%	12,7%
Oborové skupiny studijních programů					
Vzdělávání a výchova	42,7%	6,2%	12,5%	30,4%	8,1%
Umění a humanitní vědy	30,8%	7,9%	21,7%	22,7%	16,9%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	36,1%	5,9%	23,4%	23,0%	11,6%
Obchod, administrativa a právo	40,8%	4,8%	23,6%	20,3%	10,5%
Přírodní vědy, matematika a statistika	33,0%	7,4%	25,6%	23,1%	10,9%
Informační a komunikační technologie (ICT)	37,5%	7,1%	32,2%	14,1%	9,1%
Technika, výroba a stavebnictví	31,6%	6,1%	22,3%	27,8%	12,1%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	33,4%	5,7%	12,9%	34,0%	14,1%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	27,0%	7,7%	14,8%	33,5%	16,9%
Služby	32,3%	6,2%	20,7%	26,7%	14,0%
Celkem	35,4%	6,3%	21,0%	25,3%	12,1%

Mobilita mezi regiony – problematika odlivu mozků

Jak je již uvedeno na začátku této kapitoly, regionální rozložení vysokých škol v České republice není zdaleka rovnoměrné. Z dalšího textu pak jasně vyplývá, že mladí lidé mají tendenci po absolvování vysoké školy zůstat v regionu svého studia. Díky tomu dochází k meziregionální mobilitě mladé vysoce kvalifikované pracovní síly zejména do oblastí s vysokou koncentrací vysokých škol. V České republice se jedná zejména o Prahu a Brno.

Jestliže do některých oblastí mladí vysokoškoláci ve větší míře přicházejí, musí z jiných oblastí zákonitě odcházet. V České republice se tak některé regiony potýkají s fenoménem tzv. odlivu mozků (z anglického brain drain). Znamená to, že do jiných regionů odchází vysoký počet vzdělaných a kvalifikovaných lidí, kteří z různých důvodů dávají pro svoji pracovní kariéru nebo dokonce již pro své vysokoškolské studium přednost jiným, z hlediska jejich pracovního uplatnění vhodnějším regionům.

Zkoumání tohoto fenoménu je velice důležité, zároveň je však velice náročné na data a to zejména na jejich úplnost. V tomto případě ještě více než v předchozích analýzách je nešťastné, že se nezúčastnily ZČU v Plzni a Jihlavská VŠPJ. Chybějící údaje o absolventech těchto škol nejen v podstatě neumožňují posoudit, jaký podíl místních absolventů odchází mimo Plzeňský kraj a kraj Vysočina a jaký podíl po absolvování naopak zůstává (můžeme však alespoň posoudit, jaký podíl se jich vrací do svého kraje poté, co absolvovali vysokou školu někde jinde), ale navíc absence údajů za tyto školy výrazněji ovlivňují i okolní kraje. Jedná se zejména o mladé lidi z Karlovarského kraje, pro které je ZČU geograficky nejlépe dostupnou univerzitou. Údaje znepřesňuje i neúčast dalších vysokých škol, přeci jen však zřejmě podstatně méně.

Abychom mohli zkoumat „odliv mozků“, musíme mobilitu nahlížet z hlediska regionu, ve kterém měli absolventi bydliště v 16 letech. Opět využijeme pět základních přechodových vzorců mobility, tentokrát jsou však definovány právě z pohledu bydliště absolventů v 16 letech.

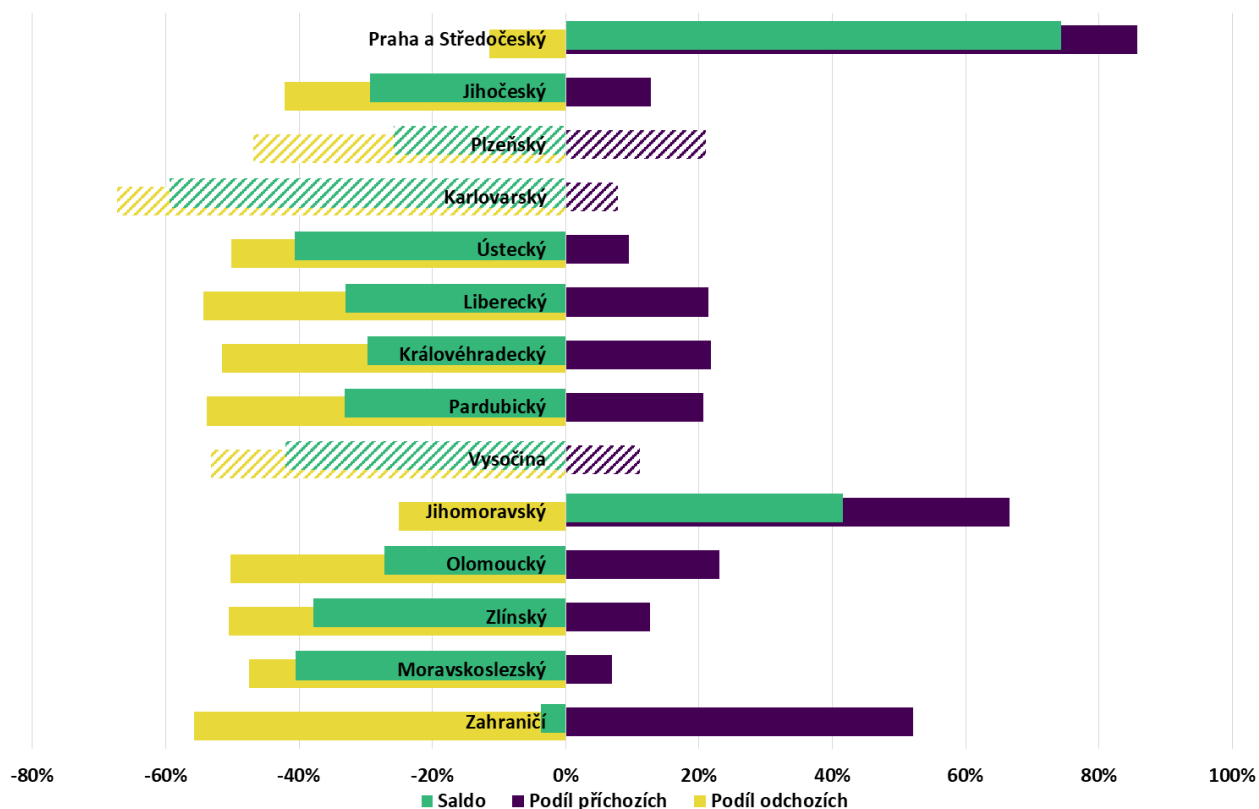
Výsledky této analýzy ukazuje Tabulka 56. Celkové rozložení do jednotlivých skupin je přirozeně totožné, jako v předchozí analýze, podstatný je pohled na situaci v jednotlivých krajích. Už z prvního pohledu je patrné, že kraje lze rozdělit na dvě skupiny – Prahu a Středočeský kraj a Jihomoravský kraj na jedné straně a na ty ostatní na druhé straně. Mladí lidé z Prahy a Středočeského kraje, kteří absolvují vysokou školu, tak činí v 84 % případů na jedné z pražských vysokých škol. Z nich pouze 7 procentních bodů poté odchází pracovat do jiného regionu. Mimo Prahu jich absolduje necelých 16 %, výrazná většina se však vrátí pracovat do Prahy nebo Středočeského kraje. Obdobně jsou na tom absolventi, kteří v 16 letech žili v Jihomoravském kraji, jen celkový podíl absolventů, který tento kraj opouští je přeci jen vyšší. Ve všech ostatních krajích zůstávají studovat ve svém kraji podstatně nižší podíly mladých lidí. Z jich kromě Jihočeského kraje (kde však jistě hraje roli absence ZČU) odchází do jiného kraje studovat více než 60 % místních eventuálních absolventů vysokých škol. Co je však podstatnější a z pohledu těchto krajů negativní zjištění, je skutečnost, že velká část těchto absolventů se do svého původního kraje nevrací.

Tabulka 56: Mobilita absolventů vysokých, bydliště absolventů v 16 letech

Kraj bydliště v 16	kraj 16 kraj 16 kraj 16	kraj 16 kraj 16 jiný kraj	kraj 16 jiný kraj stejný kraj	kraj 16 jiný kraj kraj 16	kraj 16 jiný kraj jiný kraj
Praha a Středoč.	77,1%	7,3%	2,0%	11,5%	2,2%
Jihočeský	36,7%	7,5%	24,7%	21,0%	10,1%
Plzeňský	6,3%	1,6%	34,5%	46,9%	10,8%
Karlovarský	0,0%	0,0%	44,5%	32,7%	22,8%
Ústecký	25,6%	7,1%	32,0%	24,2%	11,1%
Liberecký	15,2%	4,1%	34,5%	30,4%	15,8%
Královéhradecký	16,7%	6,3%	29,4%	31,7%	16,0%
Pardubický	13,2%	5,6%	27,2%	33,0%	21,0%
Vysočina	0,0%	0,0%	32,5%	46,8%	20,6%
Jihomoravský	62,8%	13,4%	6,4%	12,2%	5,2%
Olomoucký	21,5%	8,3%	21,7%	28,3%	20,2%
Zlínský	22,4%	5,5%	26,7%	27,1%	18,3%
Moravskoslezský	28,0%	6,7%	22,2%	24,5%	18,5%
Zahraničí	0,0%	0,0%	41,9%	44,2%	13,9%
Celkem	35,4%	6,3%	21,0%	25,3%	12,1%

Rozdíly mezi odlivem a naopak přílivem v jednotlivých krajích ukazuje přehledně Graf 40. Ten znázorňuje podíl absolventů, kteří v současnosti pracují nebo bydlí (v případě nepracujících) v jiném kraji, než ve kterém žili v 16 letech (žlutý sloupec), podíl absolventů, kteří do daného kraje naopak přišli (fialový sloupec, počítáno jako poměr počtu příchozích a počtu v kraji žijících v 16 letech), a konečně celkové migrační saldo vyjadřující rozdíl mezi těmito dvěma poměry (zelený sloupec). Opět se zde vymykají Praha a Středočeský kraj a Jihomoravský kraj. V obou případech je celkové migrační saldo výrazně pozitivní. V případě Prahy a Středočeského kraje je to plus 74 % a v případě Jihomoravského kraje plus 42 %. Ve všech ostatních případech je hodnota salda výrazně záporná, nejméně v případě Olomouckého kraje – minus 26 %. Nepočítáme-li datově problematické Karlovarský kraj a Kraj Vysočinu, trpí nejvíce odlivem mladých vysokoškoláků kraje Ústecký a Moravskoslezský kraj. V obou případech opouští tyto kraje o více než 40 procentních bodů mladých vysokoškoláků, než jich sem přichází.

Graf 40: Migrační saldo mezi období, kdy absolventům bylo 16 let a současnou situací; podle kraje bydliště v 16 letech

Sociální zázemí

Téměř všechny rozvinuté země se v minulosti snažily nejen o zvýšení celkové účasti na vzdělávání, ale i o zvyšování a vyrovnávání participace všech vrstev společnosti, bez ohledu na jejich sociální, ekonomický, kulturní či etnický status. Zajištění rovného přístupu ke vzdělávání založeného na schopnostech jedince a dosažených výsledcích (tak zvaný meritokratický přístup) a nikoli na askriptivních faktorech (tj. především na sociálním, kulturním a ekonomickém postavení rodiny), se proto stalo obecně deklarovaným i přijímaným cílem.

Sociální zázemí lze zkoumat více způsoby, ve velké většině případů se však otázky zaměřují zejména na vzdělání a povolání rodičů, případně ještě na ekonomickou situaci rodiny, ve které absolvent vyrůstal. Toto pojetí bylo použito i v šetření Absolvent 2018, kde byli respondenti dotazováni na nejvyšší dokončené vzdělání otce a matky, povolání otce a matky a na úroveň rodinného ekonomického zabezpečení. Samozřejmě rodiče během svého života často vystřídají více povolání, a proto byla otázka na profesi rodičů v šetření Absolvent 2018 směřována k období, kdy respondentům bylo 16 let, tedy zhruba k době, kdy se formovalo jejich rozhodnutí o budoucím studiu na vysoké škole. Otázka na ekonomické zabezpečení byla směřována na dobu vysokoškolských studií. Finanční podpora může v tomto období totiž sehrát důležitou roli při snaze o úspěšné absolvování studia.

Všechny otázky na sociální zázemí byly určeny pouze mladým absolventům, kterým nebylo v roce 2018 více než 33 let. Jedním z důvodů bylo to, že pro tuto skupinu bylo snazší na takové otázky odpovídat, protože v případě například 40letých absolventů by se jednalo o opravdu dávnou historii. Druhým důvodem bylo, aby se alespoň do jisté míry jednalo o kompaktní skupinu rodičů, kteří se narodili zhruba ve stejném období. Vzhledem k věku absolventů se tak většinou jedná o rodiče, kteří se narodili v 60. a 70. letech a absolvovali školu převážně koncem 70., v 80. a v první polovině 90. let, tedy v době, kdy ještě absolvovalo vysokou školu zhruba 10 až 14 % populace. Období, kdy absolventům bylo 16 let, pak připadá zejména na první desetiletí 21. století.

Hlavní výsledky

Vzdělání rodičů

- 37 % otců absolventů vysokých škol má vysokoškolské vzdělání, naproti tomu 29 % nemá ani maturitu.
- O něco méně, tedy necelých 34 % matek absolventů má vysokoškolský titul, zároveň ale jen 19 % jich nemá maturitu.
- Obecně lze pozorovat jasný vztah mezi úrovní vzdělání rodičů a dosaženou úrovní vzdělání jejich potomků.

Povolání rodičů

- V době, kdy bylo absolventům 16 let, téměř 56 % otců pracovalo v povoláních chápaných jako vysokoškolská. Téměř 30 % jich pracovalo jako Řemeslníci a opraváři a Obsluha strojů a zařízení, montéři podle klasifikace ISCO.
- Matek pracovalo ve vysokoškolských povoláních jen o 1 procento více, téměř 27 % jich pracovalo ve skupinách povolání Úředníci a Pracovníci ve službách a prodeji.
- Obdobně jako u vzdělání rodičů existuje pozitivní vztah mezi povoláním rodičů z hlediska jeho kvalifikační náročnosti a dosaženou úrovní vzdělání jejich potomků.
- Nejvzdělanější rodiče, kteří zároveň pracovali na nejvíce kvalifikačně náročných pozicích, mají absolventi oborové skupiny *Informační a komunikační technologie (ICT)*. Naopak nejnížší takto měřenou úroveň sociálního zázemí mají absolventi oborové skupiny *Vzdělávání a výchova*.

Ekonomické zabezpečení rodičů

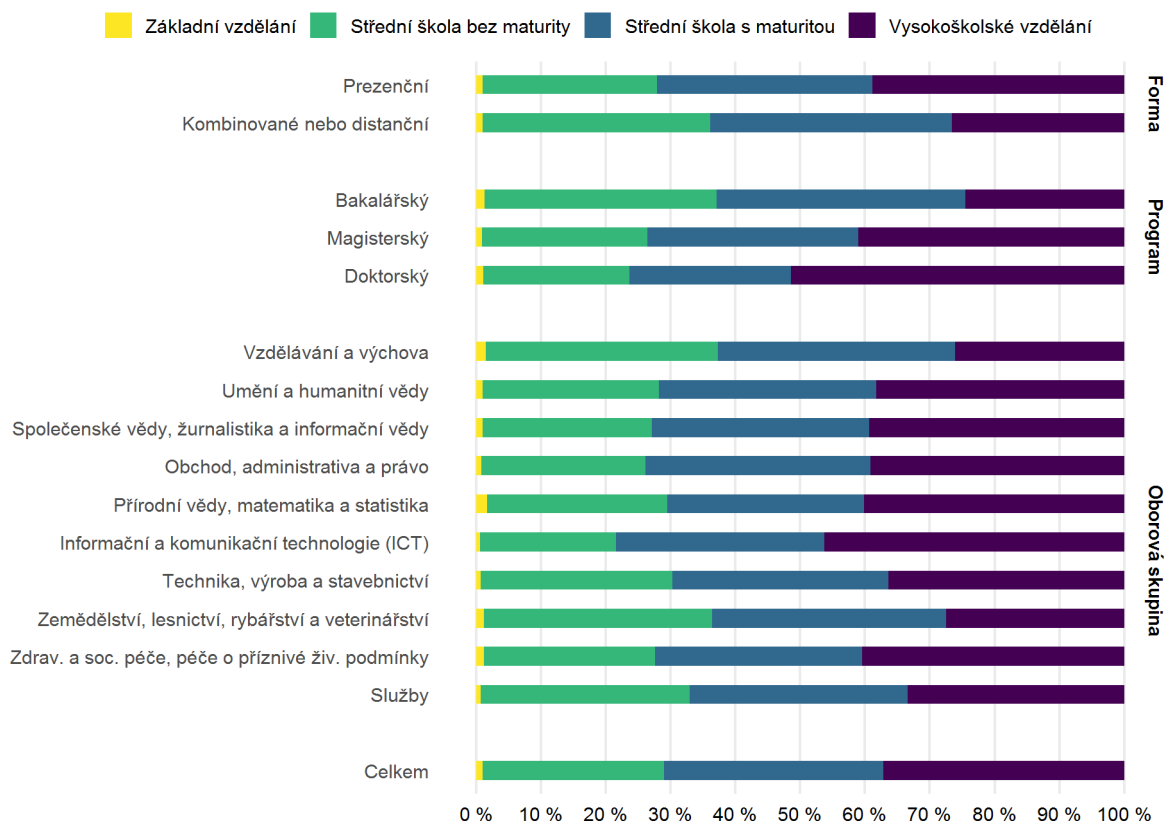
- Přesně polovina absolventů vnímala ekonomické zabezpečení své rodiny v době, kdy studovali vysokou školu, jako velmi nebo spíše dobré.
- Na rozdíl od vzdělání a povolání rodičů nelze pozorovat vliv ekonomického zabezpečení na dosaženou úroveň vzdělání.
- Nejvyšší úroveň ekonomického zabezpečení měli absolventi oborové skupiny *Obchod, administrativa a právo*. Nejhůře na tom v tomto směru byli absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Podrobné výsledky

Vzdělání rodičů

Prvním indikátorem, kterým bylo sociální zázemí měřeno, byla nejvyšší dosažená úroveň vzdělání otce nebo pěstouna. Již na první pohled je zřejmé, že existují zásadní rozdíly mezi absolventy různých typů vzdělání, neboli že vzdělání otce má na dosaženou úroveň vzdělání zásadní vliv. Zatímco v případě absolventů bakalářského studia má otce s vysokoškolským vzděláním ani ne každý čtvrtý, v případě absolventů magisterského studia už jsou to více než dva z pěti a u absolventů doktorského studia každý druhý. Zatímco největší rozdíly najdeme mezi absolventy podle typů vzdělání, nejedná se o jedinou diferenciaci. Vzdělanější otce mají v průměru absolventi prezenčního studia než absolventi kombinovaného studia. Tento rozdíl přitom nelze vysvětlit jen vyšším zastoupením bakalářů u kombinovaného studia. Zatímco u absolventů bakalářského studia platí, že větší podíl vysokoškolsky vzdělaných otců mají absolventi kombinovaného studia (26 % ku 20 %), naopak je tomu u absolventů doktorského studia (54 % ku 45 %) a opravdu výrazně v případě absolventů magisterského studia (42 % ku 25 %). V průměru nejvzdělanější otce mají absolventi oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT)*, *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* a *Přírodní vědy, matematika a statistika*. Značně specifická je druhá jmenovaná skupina. V případě absolventů bakalářského studia se totiž jedná o skupinu s nejnižším podílem otců s vysokoškolským vzděláním. V případě absolventů magisterského studia je zde naopak tento podíl nejvyšší. Celkově mají nejméně často otce s vysokoškolským vzděláním absolventi oborů *Vzdělávání a výchova* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

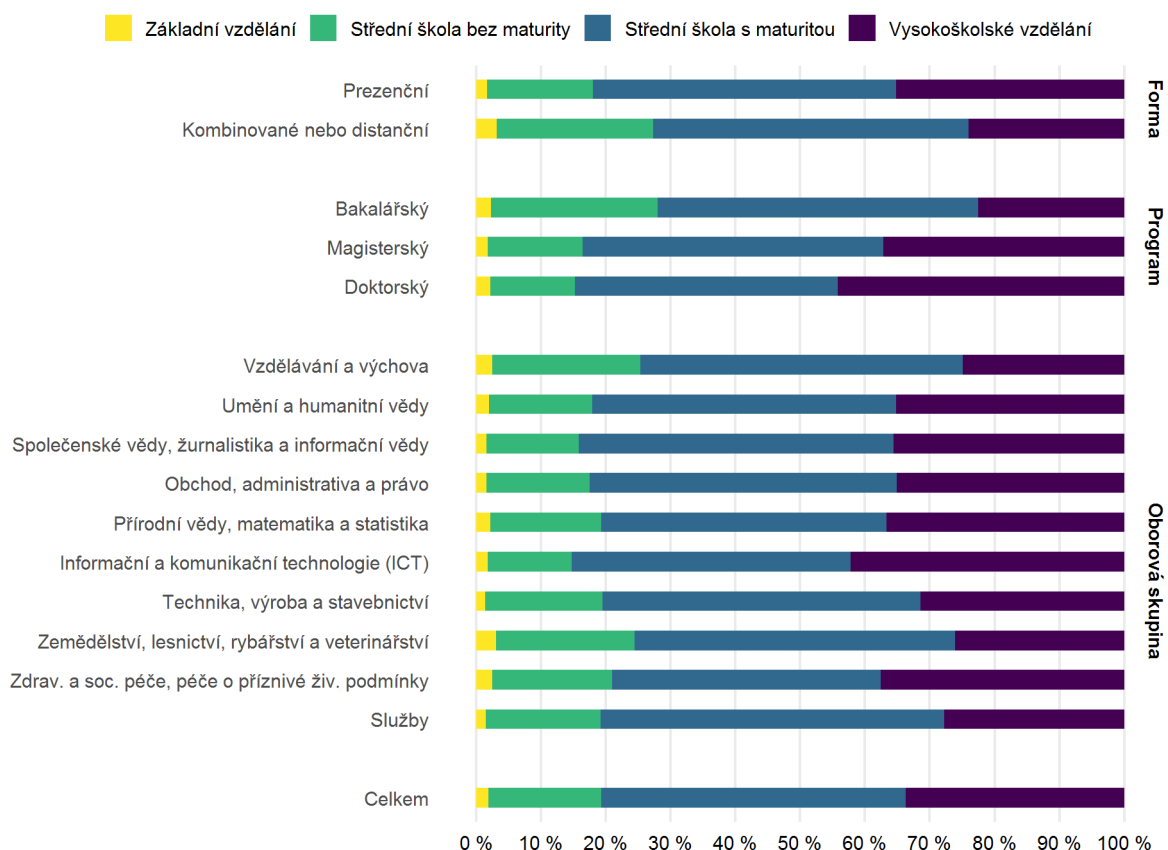
Graf 41: Nejvyšší dokončené vzdělání otce nebo pěstouna

Druhým indikátorem sociálního zázemí je vzdělání matky nebo pěstounky. Ve srovnání se strukturou vzdělání otců je u matek menší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných a absolventů střední školy bez maturity. Naopak podstatně větší část jich má maturitní vzdělání. Tyto rozdíly samozřejmě nejsou specifikem vzdělanostní struktury rodičů nedávných absolventů vysokých škol, ale odpovídají rozdílům mezi vzdělanostní strukturou mužů a žen narozených v 60. a 70. letech obecně. I přes tyto rozdíly je však vztah mezi vzděláním matky a formou, typem a oborem vzdělání prakticky stejný jako v případě vzdělání otce. Izde nacházíme silný vliv vzdělání matky na dosaženou úroveň vysokoškolského vzdělání a velice obdobné jsou rozdíly i mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia.

Stejně tak platí, že nejvyšší podíl matek s vysokoškolským vzděláním najdeme v oborových skupinách *Informační a komunikační technologie (ICT)*, *Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky* a *Přírodní vědy, matematika a statistika*. Naopak nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných matek nacházíme v případě absolventů oborových skupin *Vzdělávání a výchova* a *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Graf 42: Nejvyšší dokončené vzdělání matky nebo pěstounky

Povolání rodičů

Jak je již výše zmíněno, byli absolventi dotazováni také na povolání rodičů. Respondentům byly položeny dvě otázky. Za prvé „Víte, zda Vaši rodiče nebo pěstouni pracovali a případně, jaké bylo povolání (zaměstnání) Vašich rodičů nebo pěstounů, když Vám bylo kolem 16 let?“. Jednou z možností bylo, že rodič (pěstoun) v té době nepracoval. V případě, že povolání měl a respondent věděl, o které se jednalo, odpověděl ještě na otázku „Jaké bylo povolání Vašeho otce nebo pěstouna, když Vám bylo kolem 16 let?“. Výsledkem odpovědí je následující tabulka, která ukazuje strukturu povolání otce v hlavních třídách klasifikace CZ-ISCO a podíl otců, kteří nepracovali. Připomínáme, že se jedná zhruba o období prvního desetiletí 21. století.

Pokud srovnáme povolání absolventů s povoláním jejich otců, je evidentní, že zde dochází k poměrně značné mezigenerační mobilitě. Zatímco mezi současnými absolventy pracuje v profesích patřících do skupin ISCO 6 až 9 jen naprosté minimum z nich, v generaci otců pracovalo ve skupinách 7 Řemeslníci a opraváři a 8 Obsluha strojů a zařízení, montéři téměř 30 % z nich.

Jinak však, jelikož samozřejmě úroveň dosaženého vzdělání souvisí s vykonávanou prací, není překvapivé, že vztah mezi povoláním otce a formou, typem a oborem vzdělání je obdobný jako v případě vzdělání otce. V profesích prvních tří skupin hlavních tříd klasifikace ISCO (1 Zákonodárci a řídící pracovníci; 2 Specialisté; 3 Techničtí a odborní pracovníci), které někdy bývají zjednodušeně chápány jako skupiny povolání určené pro vysokoškoláky, pracovalo zhruba 58 % otců. Zatímco však v případě otců absolventů bakalářského studia to bylo 45 % a v případě otců absolventů magisterského studia 59 %, tak v případě otců absolventů doktorského studia to bylo 64 %. Opět je zde tedy evidentní vztah mezi sociálním zázemím (tentokrát indikovaným povoláním otce) a úrovní dosaženého vzdělání. I u ostatních charakteristik docházíme k podobným závěrům. V kvalifikačně náročnějších profesích pracovali spíše otcové absolventů prezenčního než kombinovaného studia. Nejčastěji ve skupinách ISCO 1 až 3 pracovali otcové absolventů oborových skupin *Informační a komunikační technologie (ICT), Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a Umění a humanitní vědy*. Na druhé straně spektra nacházíme opět otce absolventů oborových skupin *Vzdělávání a výchova a Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*.

Tabulka 57: Práce otce nebo pěstouna v době, kdy bylo absolventovi 16 let - CZ-ISCO, hlavní třídy plus „nepracoval“

	Zákonnodárci a řídící pracovníci	Specialisté	Techničtí a odborní pracovníci	Úředníci	Pracovníci ve službách a prodeji	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	Řemeslníci a opraváři	Obsluha strojů a zařízení, montéři	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Zaměstnanci v ozbrojených silách	Nepracovali
Forma studia											
Prezenční	17,8%	24,3%	15,0%	2,5%	6,1%	0,9%	19,1%	8,6%	1,5%	0,9%	3,4%
Kombinované nebo distanční	14,1%	16,9%	16,1%	2,5%	8,1%	1,4%	22,5%	12,1%	1,5%	0,7%	4,0%
Typ studijního programu											
Bakalářský	13,3%	16,5%	15,0%	2,3%	7,7%	1,2%	24,9%	11,6%	2,3%	1,0%	4,1%
Magisterský	18,7%	25,1%	15,2%	2,5%	6,0%	0,8%	17,8%	8,3%	1,3%	0,9%	3,3%
Doktorský	15,8%	36,1%	12,1%	2,4%	3,9%	0,9%	17,6%	5,5%	1,5%	0,9%	3,2%
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	12,0%	20,2%	13,4%	1,9%	7,6%	1,3%	24,6%	12,3%	2,2%	0,8%	3,8%
Umění a humanitní vědy	17,0%	27,6%	13,7%	2,2%	4,7%	1,0%	19,3%	8,3%	1,3%	1,6%	3,3%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	20,7%	23,2%	14,8%	3,0%	7,9%	0,8%	16,5%	7,2%	1,4%	1,0%	3,5%
Obchod, administrativa a právo	22,2%	20,2%	15,2%	2,7%	6,9%	0,7%	17,9%	8,7%	1,2%	1,1%	3,2%
Přírodní vědy, matematika a statistika	13,2%	26,6%	14,9%	2,7%	5,9%	1,5%	17,8%	10,6%	3,0%	0,6%	3,2%
Informační a komunikační technologie (ICT)	17,4%	28,3%	17,0%	3,3%	5,1%	0,2%	17,5%	7,0%	0,6%	0,9%	2,7%
Technika, výroba a stavebnictví	15,5%	23,3%	17,7%	2,1%	5,1%	0,7%	21,2%	9,1%	1,0%	0,7%	3,5%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	14,4%	18,9%	16,2%	0,7%	5,8%	2,7%	22,2%	11,8%	3,3%	0,4%	3,7%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	15,2%	27,7%	12,8%	2,5%	6,4%	1,1%	19,7%	7,7%	1,9%	0,6%	4,4%
Služby	17,5%	19,2%	17,5%	2,3%	8,1%	0,8%	18,0%	11,4%	1,0%	1,8%	2,6%
Celkem	17,3%	23,3%	15,1%	2,5%	6,4%	0,9%	19,5%	9,0%	1,5%	0,9%	3,5%

Povolání matky bylo zjišťováno stejným způsobem jako povolání otce, jen otázka byla směřována na matku, tedy: „Jaké bylo povolání Vaší matky nebo pěstounky, když Vám bylo kolem 16 let?“.

Rozdíly ve struktuře povolání otců a matek do značné míry odpovídají rozdílům v jejich vzdělávací struktuře. Zatímco otcové se mnohem častěji vyučili bez maturity a následně pracovali jako řemeslníci, opraváři, montéři apod., matky nejčastěji absolvovaly střední školu s maturitou a následně tak podstatně častěji pracovali v povoláních patřících do skupin ISCO 4 Úředníci a 5 Pracovníci ve službách a prodeji. Dohromady jich v těchto skupinách pracovalo téměř 27 %. Ve výsledku je tak podíl matek pracujících ve skupinách ISCO 1 až 3 prakticky stejný jako podíl otců.

Obecně se pak zdá být vliv povolání matek na charakteristiky vzdělání absolventů menší než v případě povolání otce. Rozdíly mezi jednotlivými skupinami jsou totiž menší. I v tomto případě je však výrazně znatelný vztah mezi povoláním matky a úrovní dosaženého vzdělání. Zatímco v případě matek absolventů bakalářského studia pracovalo v povoláních patřících do skupin ISCO 1 až 3 48 % z nich, v případě absolventů magisterského a doktorského studia to bylo 59 a 64 %. Menší rozdíly lze najít i mezi absolventy prezenčního a kombinovaného studia a mezi absolventy jednotlivých oborových skupin. Na jedné straně těsně pod hranicí 60 % matek pracujících v povoláních patřících do skupin ISCO 1 až 3 nacházíme absolventy oborových skupin *Umění a humanitní vědy, Informační a komunikační technologie (ICT), Obchod, administrativa a právo*. Na druhé straně pracovalo zhruba 50 % matek v těchto povoláních v případě absolventů oborových skupin *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství a Vzdělávání a výchova*. Na obou pólech se tedy jedná většinou o stejné oborové skupiny jako v případě povolání otců, rozdíly mezi nimi jsou však menší.

Tabulka 58: Práce matky nebo pěstounky v době, kdy bylo absolventovi 16 let - CZ-ISCO, hlavní třídy plus „nepracovala“

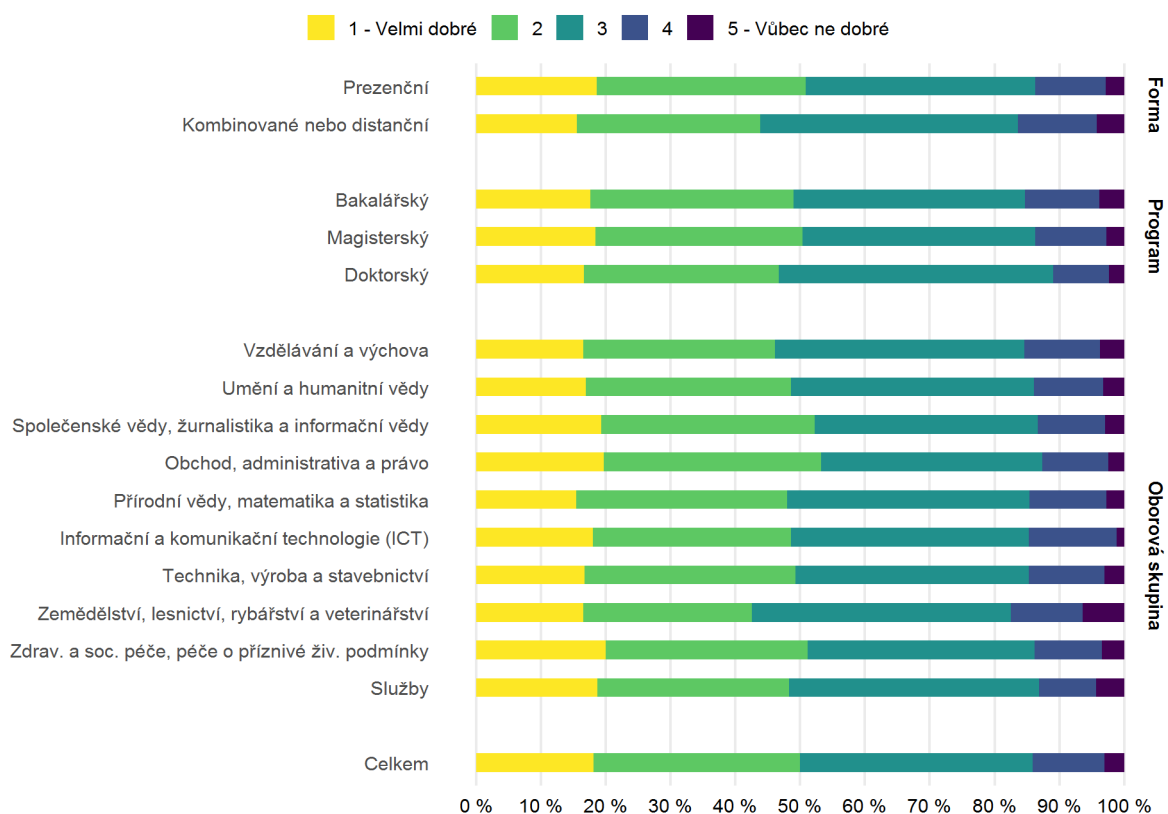
	Zákonnodárci a řídící pracovníci	Specialisté	Techničtí a odborní pracovníci	Úředníci	Pracovníci ve službách a prodeji	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	Řemeslníci a opraváři	Obsluha strojů a zařízení, montéři	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Zaměstnanci v ozbrojených silách	Nepracovali
Forma studia											
Prezenční	9,0%	32,4%	16,2%	15,4%	10,8%	0,7%	3,5%	2,8%	3,0%	0,1%	6,0%
Kombinované nebo distanční	8,6%	25,5%	17,2%	14,4%	14,7%	0,8%	5,0%	3,6%	4,1%	0,2%	6,0%
Typ studijního programu											
Bakalářský	7,4%	24,1%	16,7%	15,2%	14,8%	1,0%	5,3%	4,7%	4,4%	0,3%	6,2%
Magisterský	9,5%	33,6%	16,2%	15,3%	10,2%	0,6%	3,3%	2,4%	2,8%	0,1%	6,0%
Doktorský	7,4%	41,0%	15,6%	15,6%	10,0%	1,2%	1,8%	0,6%	1,2%	0,3%	5,4%
Oborové skupiny studijních programů											
Vzdělávání a výchova	8,1%	27,0%	16,0%	14,9%	14,3%	0,4%	4,5%	3,8%	4,5%	0,2%	6,3%
Umění a humanitní vědy	8,7%	35,8%	15,3%	14,7%	9,0%	0,5%	3,5%	2,8%	2,5%	0,3%	7,1%
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	10,6%	30,0%	16,6%	16,5%	11,2%	0,6%	3,5%	2,3%	2,2%	0,4%	6,1%
Obchod, administrativní a právo	10,4%	32,6%	16,5%	15,4%	9,9%	0,6%	3,3%	2,4%	3,0%	0,2%	5,8%
Přírodní vědy, matematika a statistika	6,3%	32,6%	16,5%	14,1%	15,5%	0,9%	3,7%	3,8%	1,9%	0,1%	4,6%
Informační a komunikační technologie (ICT)	9,1%	34,4%	16,2%	16,0%	10,3%	0,1%	2,9%	2,1%	2,4%	0,0%	6,5%
Technika, výroba a stavebnictví	7,6%	30,5%	17,9%	15,1%	11,2%	0,9%	3,9%	3,6%	2,9%	0,0%	6,4%
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	9,9%	24,3%	14,8%	17,8%	11,6%	2,1%	4,3%	3,7%	7,3%	0,0%	4,1%
Zdrav. a soc. péče, péče o příznivé živ. podmínky	7,7%	34,1%	14,5%	14,1%	11,1%	0,9%	4,8%	2,8%	3,9%	0,1%	6,0%
Služby	10,6%	27,3%	19,1%	16,7%	14,3%	0,7%	1,7%	2,9%	1,9%	0,0%	4,8%
Celkem	8,9%	31,4%	16,3%	15,3%	11,3%	0,7%	3,7%	2,9%	3,2%	0,1%	6,0%

Ekonomické zabezpečení rodičů

Posledním zjišťovaným indikátorem sociálního zázemí bylo ekonomické zabezpečení rodičů. V dotazníku bylo zjišťováno otázkou „*Jaké bylo podle Vás ekonomické zabezpečení Vašich rodičů (pěstounů) ve srovnání s jinými rodinami v době, kdy jste studoval/a první ročník tohoto studijního programu?*“. Obecně se tento indikátor na rozdíl od předchozích vyznačuje především tím, že příliš nerozlišuje. Neboli že absolventi různých charakteristik vnímají ekonomické zabezpečení v průměru velmi podobně. Zajímavé je to zejména s ohledem na typ studijního programu, kdy určitě nelze říci, že čím vyšší úroveň ekonomického zabezpečení, tím vyšší úroveň dosaženého vzdělání. Absolventi doktorského studia jsou na tom o něco hůře než absolventi bakalářského a magisterského studia. Nižší úroveň ekonomického zabezpečení rodičů proklamují také absolventi kombinovaného studia. Platí to však zejména u absolventů magisterského studia. Zde se dá uvažovat, že horší ekonomická situace mohla vést k nutnosti pracovat a tudíž volbě kombinovaného studia.

Mezi absolventy jednotlivých oborů jsou rozdíly poměrně malé. Nejpozitivněji hodnotili rodinnou ekonomickou situaci absolventi oborových skupin *Obchod, administrativa a právo, Společenské vědy, žurnalistika a Informační vědy a Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky*. Ti odpověděli ve více než polovině případů kladně na výše uvedenou otázku. Na druhé straně spektra trochu výrazněji vyčnívají jen absolventi *Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství*, kteří se vyjádřili kladně jen v necelých 43 % případů.

Graf 43: Struktura odpovědí na otázku „*Jaké bylo podle Vás ekonomické zabezpečení Vašich rodičů (pěstounů) ve srovnání s jinými rodinami v době, kdy jste studoval/a první ročník tohoto studijního programu?*“

Jednotlivé vysoké školy

Sociální zázemí vyjádřené úrovní vzdělání a povoláním rodičů má významný vztah nejen s typem, formou a oborem absolvovaného vysokoškolského studia, ale zásadně se projevuje také ve vztahu k absolvované škole. Zřetelně to znázorňuje Tabulka 59. Výrazné rozdíly lze vidět v podílu rodičů s vysokoškolským vzděláním a zejména v podílu otců. Vysoký podíl otců s vysokoškolským vzděláním mají především absolventi menších uměleckých vysokých škol (zejména AVU, ale také AMU a VŠUP) a větších prestižních univerzit – VŠE a UK. V případě těchto pěti škol mají absolventi otce vysokoškolačka ve více než polovině případů. Je evidentní, že významnou roli zde také hraje, že se jedná o pražské vysoké školy. Rozdíly oproti některým školám se spíše regionální působností je opravdu výrazný. Z veřejných vysokých škol mají nejméně často otce s vysokoškolským titulem absolventi VŠTE a to pouze v necelých 14 % případů. Pod úrovní 20 % jsou ještě absolventi UJEP a JU. Těsně nad 20 % jsou také absolventi UPa, UTB a OU.

Pokud srovnáme sociální zázemí absolventů jednotlivých škol pomocí vzdělání matek, procenta se sice mírně liší, závěry jsou však prakticky stejné. Opět jsou to na jedné straně zmíněné pražské vysoké školy, kde je podíl absolventů, jejichž matky dosáhly na vysokoškolský titul, kolem 50 %, a na druhé straně 6 výše jmenovaných vysokých škol (VŠTE, UJEP, JU, UPa, UTB a OU), kde má matku vysokoškolačku 20 % a méně absolventů. Soukromé vysoké školy se obecně vyznačují tím, že rodiče absolventů zde jsou v průměru podstatně méně často vysokoškolsky vzdělání, než je tomu tak v průměru u rodičů absolventů všech veřejných vysokých škol.

Ani pohled na zaměstnání otců a zaměstnání matek nenabízí odlišný obrázek. Je to logické, vzdělání a povolání rodičů spolu navzájem výrazně korelují. V profesích prvních tří skupin hlavních tříd klasifikace ISCO pracovalo (v době, kdy absolventům bylo 16 let) více než 60 % otců v případě absolventů VŠUP, AMU, VŠE, UK, ČVUT a VŠCHT. Naopak méně než 45 % tomu bylo v případě absolventů JU, UPa, OU, VŠTE, VŠB – TUO a UTB. Velmi podobné rozlišení lze pozorovat i v případě povolání matek. Rozdíly jsou například v tom, že ke školám s nejvyšším podílem matek pracujících v povoláních vysoké kvalifikační úrovně se řadí také JAMU, a naopak ke školám s nízkým podílem VFU.

Zajímavé je, že v případě soukromých vysokých škol, je úroveň sociálního zázemí, měřena pomocí povolání rodičů, zřejmě vyšší, než pokud ji měříme pomocí vzdělání rodičů. Ve skupinách ISCO 1 až 3 má vysoký podíl otců zejména VŠFS, vysoký podíl matek UJAK a vysoký podíl obou rodičů ŠAVŠ.

Jak je již uvedeno výše, nejméně z indikátorů sociálního zázemí rozlišuje otázka na ekonomické zabezpečení rodiny, nicméně na úrovni jednotlivých vysokých škol jsou rozdíly poměrně patrné. Nejlépe ekonomickou situaci své rodiny hodnotili absolventi AMU a JAMU, nejhůře pak absolventi VŠB – TUO. Na rozdíl od předchozích indikátorů jsou na tom lépe absolventi soukromých spíše než veřejných vysokých škol. Z nejlépe ekonomicky zabezpečených rodin pocházejí zejména absolventi VŠERS.

Tabulka 59: Sociální zázemí jednotlivé vysoké školy

Vysoká škola	Otec				Matka				Ekonomické zabezpečení
	Střední škola s matur.	Vysokoškolské vzdělání	ISCO 4-5	ISCO 1-3	Střední škola s matur.	Vysokoškolské vzdělání	ISCO 4-5	ISCO 1-3	
UK	30,0%	51,3%	9,5%	66,5%	39,2%	49,5%	23,3%	64,1%	51,7%
JU	37,6%	19,4%	10,1%	40,7%	52,6%	19,2%	31,7%	47,9%	47,2%
UJEP	41,1%	19,8%	11,1%	45,2%	55,8%	18,4%	27,9%	54,6%	50,3%
MU	29,4%	44,1%	7,8%	58,2%	45,3%	39,5%	25,7%	58,8%	47,4%
UP	34,5%	33,7%	9,4%	50,2%	48,0%	29,9%	30,6%	50,3%	45,1%
VFU	29,7%	43,8%	6,5%	56,2%	39,4%	39,4%	32,1%	44,1%	45,1%
OU	39,0%	22,2%	9,5%	42,7%	49,8%	20,9%	30,5%	47,1%	52,7%
UHK	32,3%	26,3%	7,9%	47,7%	49,4%	25,8%	27,8%	54,9%	52,1%
ČVUT	33,4%	45,9%	7,9%	64,3%	46,3%	40,3%	24,8%	62,4%	53,1%
VŠCHT	30,6%	45,0%	8,6%	61,3%	43,5%	40,4%	26,4%	60,0%	44,4%
TUL	36,0%	34,0%	8,8%	56,0%	57,0%	24,0%	27,9%	54,7%	56,4%
UPa	37,6%	21,4%	11,0%	42,6%	53,0%	17,6%	27,9%	47,6%	46,6%
VUT	33,5%	36,0%	7,1%	55,3%	47,7%	32,0%	28,1%	54,8%	47,4%
VŠB-TU	43,5%	24,6%	23,1%	44,6%	48,2%	30,7%	36,4%	41,3%	25,6%
UTB	37,0%	21,7%	8,0%	44,7%	49,2%	19,0%	34,2%	44,9%	46,6%
VŠE	28,5%	53,8%	8,8%	69,3%	45,5%	44,6%	22,3%	67,9%	53,7%
ČZU	37,7%	30,7%	10,0%	50,4%	51,2%	28,6%	27,3%	56,7%	50,5%
MENDELU	37,4%	30,1%	8,2%	49,4%	50,5%	25,2%	27,1%	49,6%	43,9%
AMU	30,1%	52,1%	4,3%	72,5%	41,9%	50,0%	11,3%	76,1%	65,7%
AVU	17,6%	70,6%	5,9%	59,0%	36,8%	52,6%	21,8%	43,6%	55,6%
VŠUP	26,8%	51,2%	6,1%	72,7%	24,4%	58,5%	22,5%	65,0%	36,8%
JAMU	29,8%	46,8%	0,0%	57,1%	50,0%	35,4%	21,5%	71,7%	61,4%
VŠTE	46,2%	13,6%	11,2%	43,1%	57,9%	13,5%	27,7%	44,2%	58,0%
EPI	41,4%	13,8%	5,4%	54,0%	46,4%	10,7%	18,2%	36,4%	54,2%
VŠERS	35,7%	21,4%	16,6%	37,4%	51,7%	13,8%	40,0%	44,0%	85,2%
VŠZD	35,3%	20,6%	3,7%	46,6%	42,6%	16,2%	24,3%	43,4%	55,4%
UJAK	40,2%	22,8%	11,5%	48,9%	50,7%	22,7%	20,8%	60,6%	63,3%
MVSO	40,7%	22,2%	8,7%	56,5%	53,6%	17,9%	34,9%	52,4%	66,7%
ŠAVŠ	39,6%	33,3%	9,8%	66,0%	51,1%	23,4%	30,3%	53,6%	61,0%
VŠFS	34,8%	36,9%	2,1%	64,1%	36,9%	44,9%	19,9%	60,5%	51,7%
UNYP	26,7%	46,7%	22,2%	44,4%	26,7%	73,3%	0,0%	64,7%	100,0%
VŠMVV	36,4%	63,6%	0,0%	66,7%	63,6%	36,4%	33,3%	66,7%	66,7%
AAVŠ	33,3%	66,7%	28,5%	52,9%	22,7%	50,0%	10,2%	47,8%	60,0%
UC	28,6%	42,9%	0,0%	71,4%	42,9%	57,1%	20,0%	80,0%	50,0%
VŠOH	22,5%	42,5%	0,0%	65,8%	59,5%	23,8%	22,9%	77,1%	77,1%
VŠSS	71,4%	0,0%	0,0%	0,0%	71,4%	0,0%	71,4%	0,0%	42,9%
ARCHIP	75,0%	25,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	25,0%
Celkem	33,8%	37,2%	8,9%	55,7%	47,1%	33,7%	26,6%	56,7%	50,0%

Pohled zaměstnavatelů na absolventy vysokých škol¹⁰

Projekt Absolvent 2018 rovněž zahrnuje šetření zaměstnavatelů absolventů vysokých škol. Toto doprovodné šetření bylo jako novinka zavedeno do série projektů mapujících situaci absolventů při předcházejícím šetření REFLEX 2013. V dotaznících se zaměstnavatelé vyjadřovali ke svému vztahu k absolventům vysokých škol jakožto potenciálním zaměstnancům, k dostupnosti kvalifikovaných pracovníků na pracovním trhu a posuzovali celkovou kvalitu, schopnosti, dovednosti a kompetence absolventů. Odpovědi zaměstnavatelů mohou přispět k podrobnému popsání postavení absolventů na pracovním trhu z hlediska všech relevantních aktérů, nalézt případné rozpory v očekávání, která si s sebou absolventi a zaměstnavatelé při uzavírání pracovněprávních vztahů nesou, ale též lze díky nim v obecnější rovině reflektovat odlišné představy zainteresovaných stran o společenském a ekonomickém účelu akademického vzdělání.

Všem absolventům-respondentům byl na konci hlavního dotazníku poskytnut hypertextový odkaz na další dotazník. Byli požádáni, aby tento dotazník přeposlali svým současným zaměstnavatelům (což mohou být jak jednotlivci, tak firmy a instituce). Celkem bylo vyplněno 447 použitelných zaměstnavatelských dotazníků, což tvoří zhruba 2 % z 21 116 použitelných dotazníků absolventů. Datové soubory byly pro účely analýzy propojeny – ke každému zaměstnavateli tak přísluší jeden zaměstnanec-absolvent.

Vzhledem k nízkému počtu absolventů, jejichž zaměstnavatelé dotazník vyplnili, lze u tohoto podsouboru očekávat určité rozdíly ve sledovaných charakteristikách. Toto srovnání nabízí Tabulka 60. Pro kategorizaci oborů je aplikována klasifikace ISCED-F 2013 (ČSÚ, 2013).

Tabulka 60: Složení podskupiny absolventů

	Absolventi + zaměstnavatelé (%), n = 447	Všichni absolventi (%), n = 21 116
Oborové skupiny studijních programů		
Vzdělávání a výchova	13,9	16,7
Umění a humanitní vědy	6,9	8,5
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	11,9	10,3
Obchod, administrativa a právo	17,9	17,3
Přírodní vědy, matematika a statistika	4,9	6,2
Informační a komunikační technologie (ICT)	7,8	5,1
Technika, výroba a stavebnictví	19,0	15,4
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	2,7	3,2
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	10,7	13,3
Služby	3,6	3,2
Zahraniční vysoká škola	0,7	0,9

¹⁰ Tato kapitola závěrečné zprávy vychází svým obsahem ze studie „Absolvent 2018: uplatnění absolventů vysokých škol a hodnocení získaného vzdělání – Pohled zaměstnavatelů“, kterou zpracovalo CSVŠ, v.v.i.

	Absolventi + zaměstnavatelé (%), n = 447	Všichni absolventi (%), n = 21 116
Pohlaví		
Muži	44,3	35,1
Ženy	55,7	64,9
Typ studijního programu		
Bakalářské (Bc., BcA.)	18,1	24,6
Magisterské, inženýrské (Mgr., MgA., Ing., MUDr. apod.)	76,5	69,9
Doktorské (Ph.D. apod.)	5,4	5,5
Forma studia		
Prezenční	75,0	71,3
Kombinované a distanční	25,0	28,7

V podsouboru absolventů, jejichž zaměstnavatelé odpověděli, je oproti základnímu souboru mírně vyšší procentuální zastoupení společenských vědních oborů, oborů informačních technologií a techniky, výroby a stavebnictví. Výraznější rozdíl nacházíme u pohlaví – zastoupení mužů v podsouboru je vyšší o cca 9 procentních bodů. Co se týče typu studijního programu, více odpovědí zaměstnavatelů bylo získáno od magistrů a inženýrů (o necelých 7 procentních bodů), méně naopak od bakalářů. O necelé 4 procentní body je pak více zastoupena prezenční forma studia.

Limity souboru zaměstnavatelů

Práce s dotazníky zaměstnavatelů s sebou nese jistá omezení vyplývající z užití metodologie a výsledné návratnosti:

1. Vzhledem k potřebě dodržování standardů ochrany osobních údajů nemáme k dispozici seznam adres zaměstnavatelů, na něž byly (na základě dobrovolnosti samotných absolventů) dotazníky zaslány. Není proto možné určit počet skutečně oslovených zaměstnavatelů, a tedy ani míru návratnosti.
2. Výše uvedená metoda distribuce dotazníků se liší od metody použité v šetření REFLEX 2013, kdy měli výzkumníci seznam oslovených zaměstnavatelů k dispozici. To je nutné brát v potaz při srovnání s ekvivalentními údaji z tehdejšího šetření.
3. Zaměstnavatelé byli osloveni na základě tzv. samovýběru (absolventy), nikoli některou z běžně užívaných výběrových metod (náhodné, kvótní apod.). Z tohoto faktu vyplývá nebezpečí systematického zkreslení v rozložení sledovaných i nesledovaných charakteristik oslovených respondentů. Ačkoli, jak bylo uvedeno výše, jsou si absolventi „se zaměstnavateli“ i „bez nich“ podobní v rozložení základních proměnných (s výraznější výjimkou pohlaví), nelze, zaručit, že se zkreslení mezi těmito dvěma skupinami neprojevuje jinde. Typicky se může projevit např. vyšším zastoupením zaměstnavatelů, kteří mají s příslušnými absolventy kladné vztahy, dále těch, kteří jsou s kvalitou absolventů spíše spokojeni apod. Z toho vyplývá pravděpodobné optimističtější vyznění hodnotících ukazatelů ve srovnání s reálnou celorepublikovou situací.
4. Kvůli použití nenáhodného výběru není korektní používat inferenční statistické metody a zobecnění získaných výsledků na cílovou populaci je poměrně problematické. U většiny otázek proto uvádíme pouze základní popisné statistiky výsledků a třídění druhého stupně.

Hlavní výsledky

Přijímání zaměstnanců-absolventů a jejich kvalita

- Status čerstvého absolventa vysoké školy jen zřídka bývá faktorem, který by výrazně napomáhal získání kvalifikované pracovní pozice – pro téměř všechny zaměstnavatele jsou zásadní reálné schopnosti a dovednosti, díky nimž může pracovník vykonávat svou práci samostatně.
- S kvalitou již přijatých absolventů jsou však zaměstnavatelé téměř ve dvou třetinách případů spíše či úplně spokojeni, vyloženě nespokojeni jsou pouze jednotky procent. Ve vývoji posuzované kvality absolventů v posledních letech není patrný žádný výrazný trend.
- Oproti situaci minulých let pociťuje v době rekordní nezaměstnanosti více než polovina zaměstnavatelů částečné či zásadní problémy při snaze o hledání dostatečného počtu kvalifikovaných absolventů, a to ve všech sledovaných oborových skupinách.

Vertikální a horizontální vzdělanostní (ne)soulad

- Zjišťována byla též existující míra vzdělanostního nesouladu, tedy jak často pracují absolventi na pozicích, které svými požadavky a náplní neodpovídají vystudovanému stupni vzdělání (vertikální nesoulad) a oboru (horizontální nesoulad). Z hlediska vertikálního pracují více než tři čtvrtiny magistrů z vybraného souboru dle jejich vlastního názoru i dle názoru zaměstnavatelů na odpovídajícím stupni. U bakalářů je nesoulad největší, a to navíc oběma směry – zhruba třetina zaměstnavatelů pro pozici obsazenou bakaláři považuje nejvhodnější vyšší stupeň vzdělání. Tato skupina se také nejčastěji potýká s horizontálním nesouladem – čtvrtina bakalářů uvádí, že pracuje zcela mimo svůj obor.
- Na hodnocení obou měr vzdělanostního nesouladu nahlíží zaměstnavatelé a příslušní absolventi až na výjimky velmi podobně.

Kompetence

- Zaměstnavatelé posuzovali, jaké kompetence od absolventů vyžadují a jak si absolventi v těchto ohledech vedou. Celková hodnocení absolventů jsou velmi kladná, přičemž první místa dle průměrného hodnocení zauímají: schopnost řešit problémy, schopnost učit se, schopnost týmové spolupráce a oborově specifické znalosti a dovednosti.
- Na opačném konci hodnocení stojí převážně dvě kompetence – pokročilé znalosti a informační a znalostní technologie; obě byly navíc nejméně často považovány za důležité, nejspíše kvůli tomu, že jsou uplatňovány spíše na specifických pracovních pozicích.

Uplatnitelnost

- V poslední části měli zaměstnavatelé možnost se volně vyjádřit ke kterékoli z probíraných oblastí. Velmi frekventovaným tématem bylo již tradičně přání navýšit propojení výuky na vysokých školách s praxí, neboť v této metodě spatřují velký potenciál pro užitek vlastní organizace či instituce.

Podrobné výsledky

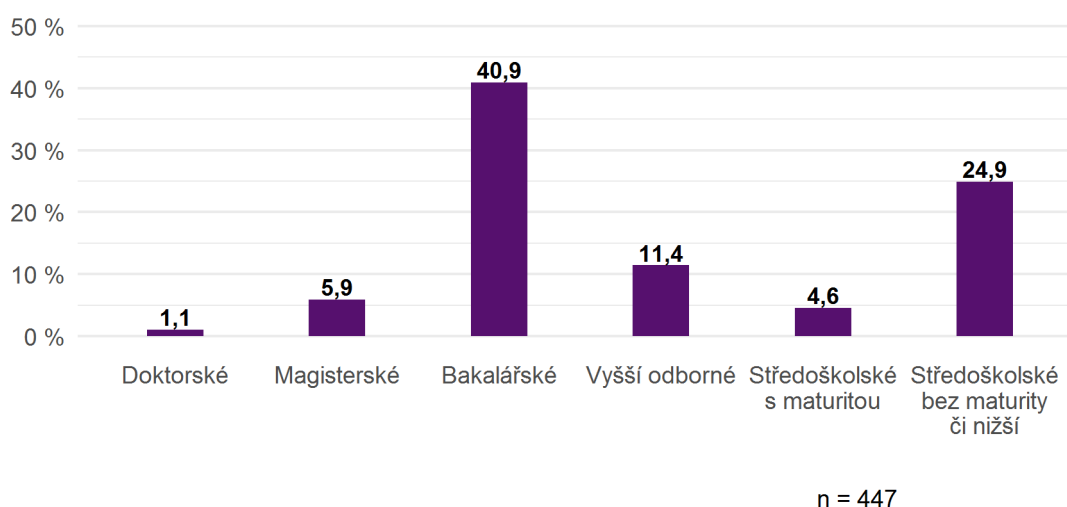
Obecně o organizaci

První část dotazníku se zaměřuje na obecnější názory na situaci na trhu práce a hodnocení absolventů vysokých škol jakožto potenciálních i současných zaměstnanců

Zaměstnavatelé uváděli odhad procentuálního zastoupení pracovníků na jednotlivých vzdělanostních stupních ve své organizaci či instituci. Nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou s 41 % magistři, čtvrtinu pak v průměru tvoří středoškolsky vzdělaní lidé s maturitou. Připomeňme, že vzhledem k metodě výběru respondentů (dobrovolným kontaktováním zaměstnavatele absolventem) je struktura získaného výběrového souboru kromě již dříve uvedených limitů také početně vychýlena ve prospěch zaměstnavatelů působících v oborech, které kladou na zaměstnance vyšší vzdělanostní nároky. Lze tedy očekávat nízké zastoupení firem a institucí, které pracují v oborech, kde je odbornost zajišťována např. výučním listem či nevyžaduje žádnou vyšší kvalifikaci.

Graf 44: Vzdělanostní struktura organizace

Text otázky: Prosím uveďte nebo odhadněte, jaká je ve Vaší společnosti/organizaci struktura zaměstnanců podle vzdělání:

Přijímání zaměstnanců-absolventů

Zaměstnavatelé uváděli, zda preferují při přijímání nových zaměstnanců čerstvé absolventy vysokých škol, nebo spíše lidi s praxí. Graf 45 uvádí, že k absolventům se přiklání v součtu okolo 15 % respondentů, k lidem s praxí zhruba 31 % a plná polovina pak neupřednostňuje ani jednu skupinu.¹¹ Respondentům preferujícím absolventy byla položena ještě upřesňující otázka – zda je u absolventů důležité, aby již za sebou měli praxi v oboru (zvolilo 34 % respondentů), jakoukoli pracovní zkušenost (nikoli nutně v oboru, 40 %), či zda není pracovní zkušenost vůbec potřebná (26 %). Na rozdíl od

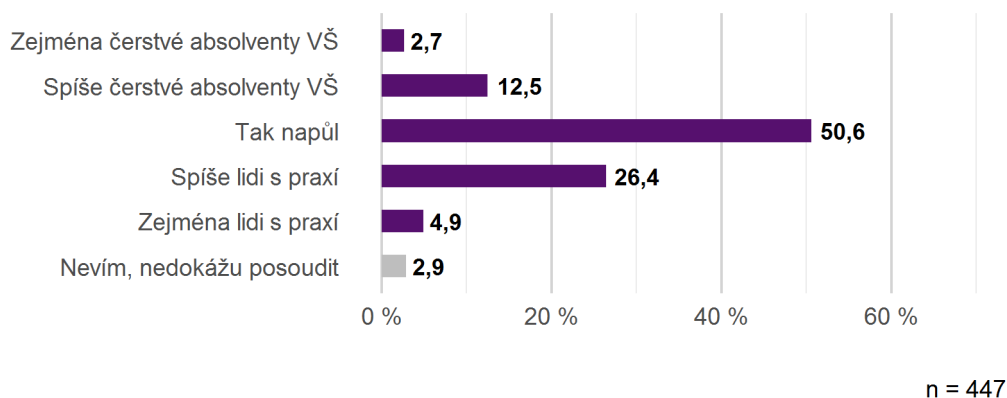
¹¹ Tyto hodnoty téměř přesně odpovídají zjištěním z výzkumu REFLEX 2013, v němž byla zaměstnavatelům položena totožná otázka.

dlouhodobě existujícího mediálního diskurzu, který byl zaměstnavateli podněcován a který zdůrazňoval nutnost praktické přípravy absolventů („chceme absolventy s praxí“), se v datech částečně odráží fakt, že za prvé se česká ekonomika nachází v období vysoké zaměstnanosti a na straně druhé požadavky zaměstnavatelů začínají být směřovány spíše na průřezové dovednosti a schopnosti viz Graf 46).

Tyto výsledky do značné míry potvrzují předchozí zjištění na totožné téma. Výzkum postojů zaměstnavatelů k zaměstnávání absolventů škol Národního ústavu pro vzdělávání rovněž poukazuje na to, že s přijímáním čerstvých absolventů nemívají zaměstnavatelé problém, ale míra jejich explicitní preference je nízká, a to konzistentně napříč časem i všemi ekonomickými sektory (Úlovec, 2014).

Graf 45: Zaměstnavatelské preference při přijímání zaměstnanců

Text otázky: Preferuje vaše společnost/organizace při přijímání nových zaměstnanců spíše čerstvé absolventy škol (do 1 roku po ukončení vysokoškolského vzdělávání), nebo spíše lidi s praxí (pokud v této části nemůžete hovořit za celou organizaci, uvažujte odpovídající menší jednotku a Vaše podřízené)?

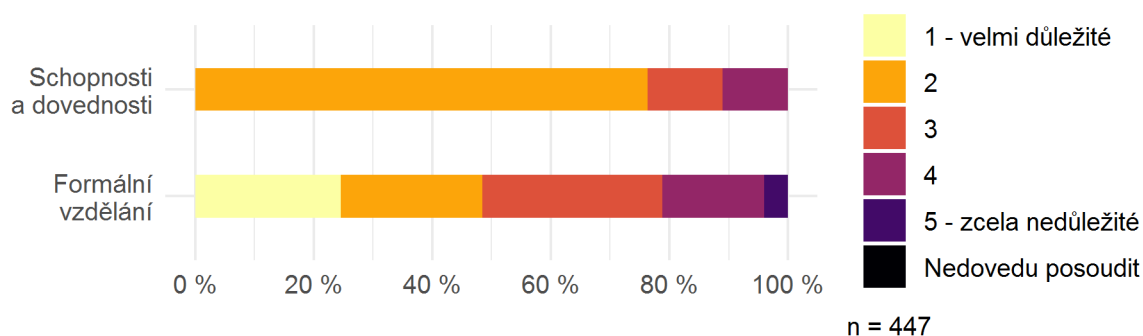

Při náboru nových zaměstnanců mají zaměstnavatelé k dispozici omezený počet ukazatelů, dle nichž se mohou spolehlivě rozhodovat o případném přijetí uchazeče. V následující otázce respondenti z řad zaměstnavatelů posuzovali na 5bodové škále, do jaké míry v těchto situacích přihlížejí k formálnímu vzdělání („diplomu“) a do jaké míry jsou pro ně důležité spíše reálné schopnosti a dovednosti uchazeče. Přestože všechny relevantní schopnosti zaměstnance lze plně posoudit až v delším časovém horizontu (tedy poté, co již byl/a zaměstnán/a), lze získat alespoň základní přehled již při pohovoru např. zadáním standardizovaného testu či praktického úkolu z příslušného oboru či sumarizací dosavadních zkušeností, absolvovaných vzdělávacích akcí a dalších aktivit uchazeče, které přímo nesouvisejí s formálním vzděláním.

Graf 46 zobrazuje četnosti jednotlivých hodnocení důležitosti obou zmíněných složek. Rozložení odpovědí týkajících se formálního vzdělání je značně heterogenní; necelá čtvrtina zaměstnavatelů je označila za velmi důležité, zatímco podobně velká skupina je považuje za spíše či zcela nedůležité (dohromady 21 %). Naopak značná shoda poměrně pochopitelně panuje ohledně schopností a dovedností absolventů, jež jsou téměř vždy považovány za velmi či spíše důležité.

Graf 46: Důležitost vzdělání a schopností při přijímání zaměstnanců

Text otázky: Když přijímáte nové zaměstnance, do jaké míry přihlídíte Vaše společnost/organizace k formálnímu vzdělání uchazeče („diplomu“) a do jaké míry k jeho skutečným schopnostem a dovednostem?

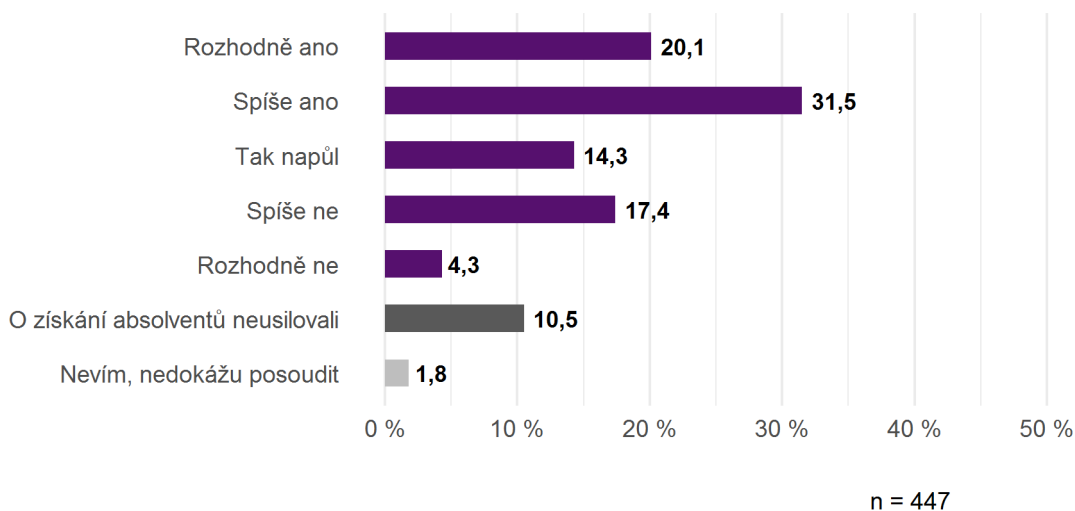

Nalézt mezi absolventy vhodné zaměstnance s požadovaným oborem a kvalifikačním stupněm pro nabízené pozice je jednou z obtíží, se kterou se zaměstnavatelé v době cca 2% nezaměstnanosti v ČR potýkají. Jak ukazuje Graf 47, spíše či rozhodně má problém nalézat absolventy s žádanou kvalifikací a oborem vzdělání více než polovina dotazovaných zaměstnavatelů; okolo 10 % respondentů pak o získání absolventů ani neusilovalo.

Ve srovnání se situací v roce 2013 se jedná o poměrně markantní posun. Dle výzkumu REFLEX 2013 tehdy na tutéž otázku odpovědělo rozhodně či spíše ano celkem 29 % zaměstnavatelů. Míru dostupnosti kvalifikovaných pracovníků však určuje více faktorů - poptávka pracovního trhu přesahující kapacitní možnosti vysokých škol, rozpor v oborovém zaměření, ale též míra spokojenosti absolventů s možnostmi, které zaměstnavatelé nabízejí. Je-li poptávka po kvalifikované práci vysoká, mají (nejen) absolventi lepší výchozí pozici pro vyjednávání smluvních podmínek.

Graf 47: Obtížnost hledání kvalifikovaných zaměstnanců

Text otázky: Máte v posledních 24 měsících problém získat absolventy vysokých škol (s požadovanou kvalifikací a oborem vzdělání pro Vámi nabízené pracovní pozice)? Pro účely tohoto šetření chápeme absolventy osoby do 5 let po ukončení studia.

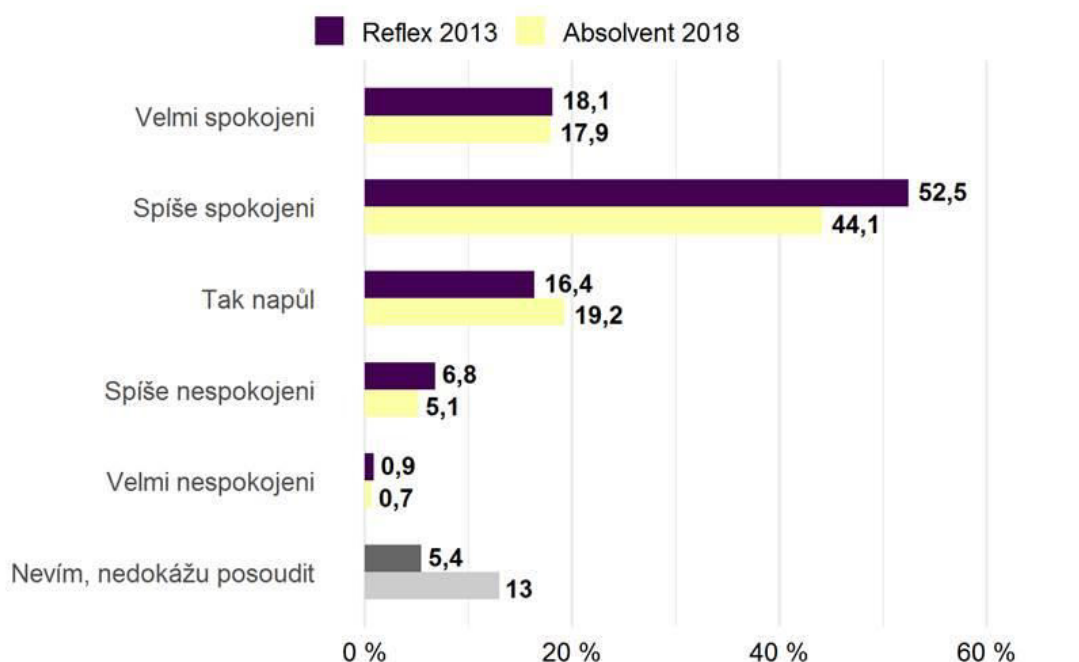

Kvalita zaměstnaných absolventů

V následující otázce se pozornost přesunula od potenciálních zaměstnanců k již zaměstnaným absolventům, konkrétně zaměstnavatelé hodnotili kvalitu absolventů, které přijali v posledních 24 měsících. V této otázce jsme přistoupili ke srovnání s údaji ze šetření REFLEX 2013. Vzhledem k výše uvedeným metodologickým limitům je toto srovnání spíše ilustračního charakteru. Jak ukazuje Graf 48, bylo v roce 2018 velmi či spíše spokojeno 62 % respondentů, podíl nespokojených se pak pohyboval v jednotkách procent. Podíl spokojených zaměstnavatelů je zde mírně nižší než ve výsledcích z roku 2013, kde se k možnostem velmi nebo spíše spokojen/a přiklápělo přes 70 % respondentů.

Graf 48: Spokojenost s kvalitou absolventů v časovém srovnání

Text otázky: Jak je Vaše společnost/organizace spokojena s kvalitou absolventů vysokých škol, které jste v posledních 24 měsících přijali?

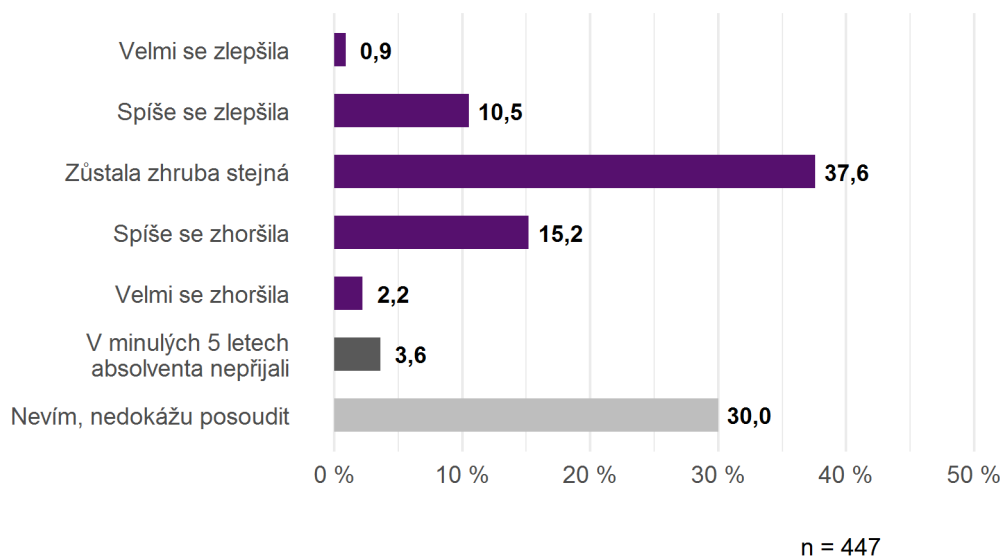

Výše probíranou kvalitu absolventů je užitečné zasadit do kontextu jejího dlouhodobějšího vývoje. Respondenti z řad zaměstnavatelů posuzovali, nakolik se v tomto ohledu absolventi v posledních pěti letech zhoršili či zlepšili. Převládá zde názor, že kvalita zůstává zhruba stejná; o mírném či značném zhoršení je přesvědčeno okolo 17 % respondentů, o zlepšení pak cca 11 %. Celých 30 % zaměstnavatelů pak nedokázalo kvalitu posoudit, což lze nejspíše částečně připsat poměrně dlouhému časovému horizontu – pro respondenty je obtížné si vybavovat situaci v organizaci a na pracovním trhu o pět let dříve, mnozí z nich se navíc v dané době nemuseli nacházet na (vedoucí) pozici, v níž by byli schopni informovaného posouzení kvality přijatých absolventů. V souvislosti s užíváním pojmu "kvalita" je navíc nutné upozornit na neukotvenost a široký záběr definice, která se mění v závislosti na tom, která ze zainteresovaných stran právě kvalitu absolventů (a zprostředkovaně tedy i vysokých škol) posuzuje. Z pohledu zaměstnavatelů tak bývá např.

dominantní dimenzí připravenost absolventů vykonávat práci bez nutnosti vynakládat nadměrný čas pro zaškolení či míra absolvované praxe.

Graf 49: Změna kvality absolventů v posledních 5 letech

Text otázky: Jak se za posledních 5 let změnila kvalita absolventů vysokých škol, které Vaše společnost/organizace přijala?

Konkrétní absolvent a pracovní pozice

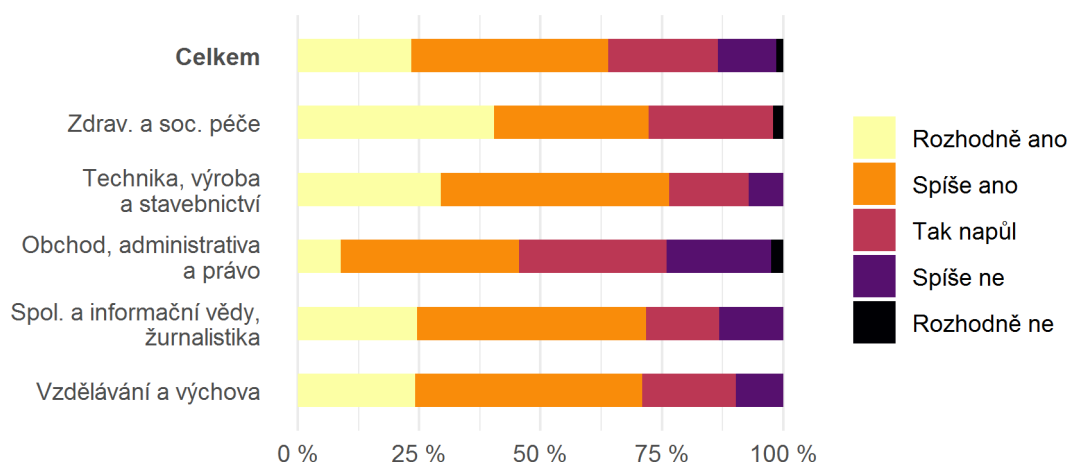
Otázky v následující části se vztahují ke konkrétním absolventům, kteří dotazník odpovídajícím zaměstnavatelům zaslali, či k jejich pracovním pozicím.

V jedné z dříve probíraných otázek zaměstnavatelé posuzovali, zda mají problém sehnat pro svou organizaci či instituci odpovídající absolventy vysokých škol. K problému dostupnosti kvalifikovaných pracovních sil se následně vyjadřovali ještě jednou, tentokrát však nehovořili o vlastních obtížích, ale o situaci v příslušném segmentu pracovního trhu – zda je obecně problém sehnat absolventy pro diskutovanou pozici. Celkem 64 % respondentů se přiklání k názoru, že spíše či rozhodně o problém jde. Okolo 13 % pak věří, že spíše či rozhodně ne, přičemž krajní optimistický pohled zastává pouze přes 1 % dotázaných.

Odpovědi v Graf 50 dále dělíme dle širokého vymezení oborů klasifikace ISCED-F 2013. Používáme pouze kategorie s dostatečným počtem pozorování, aby byla zachována alespoň minimální smysluplnost interpretace. Vybráno proto bylo pouze pět největších oborových skupin, k nimž náleželo přes 40 zaměstnavatelů. Již tradičně vnímají největší problémy respondenti z oblasti zdravotní a sociální péče a péče o příznivé životní podmínky – okolo 40 % rozhodně považuje shánění kvalifikovaných absolventů za problém. V porovnání s ostatními obory se nejméně závažnými obtížemi potýkají obory v oblasti obchodu, administrativy a práva, nicméně i tak se zde přiklání dvakrát více respondentů k levé straně škály (rozhodně či spíše ano) než k pravé (rozhodně či spíše ne).

Graf 50: Problém hledání odpovídajících zaměstnanců pro pozici absolventa

Text otázky: Je podle Vás obecně problém sehnat absolventa s odpovídajícím vzděláním a oborem vzdělání pro pracovní místo, které tento absolvent zastává?

Vertikální a horizontální vzdělanostní (ne)soulad

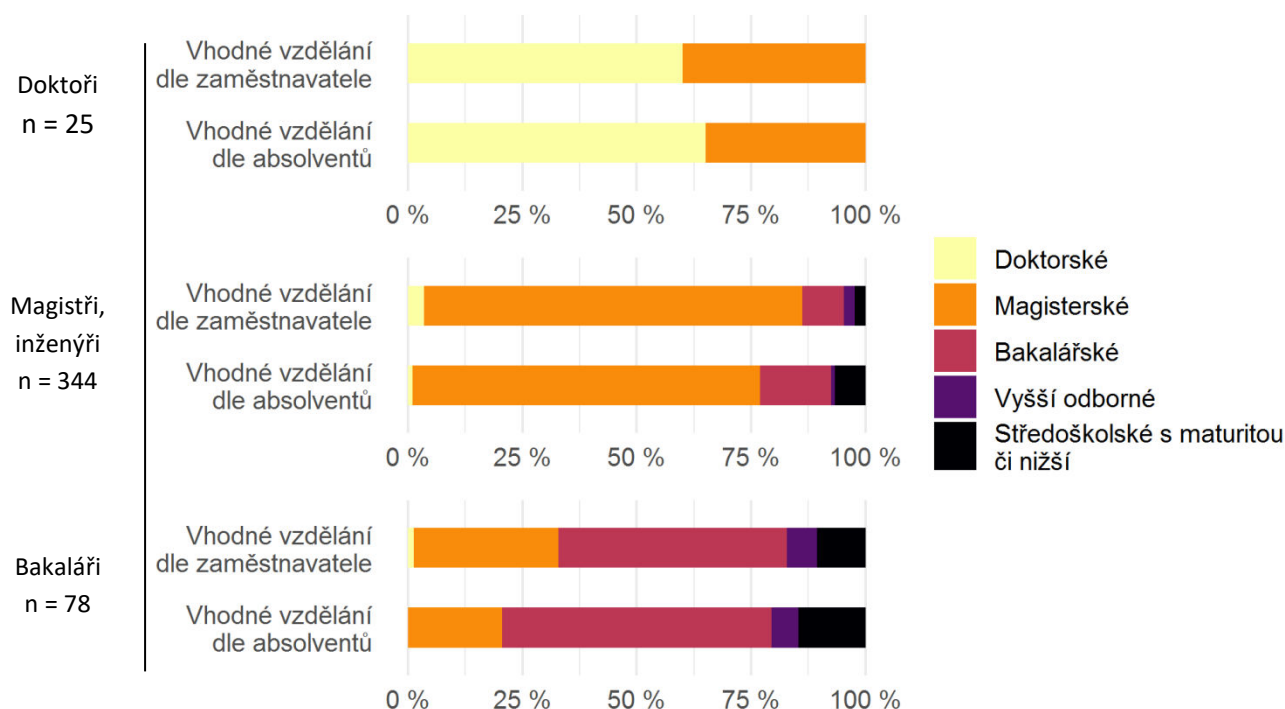
V zaměstnání může docházet k určitému nesouladu mezi dosaženým stupněm vzdělání a kvalifikací, kterou daná pozice reálně vyžaduje. Existují tedy jak lidé, kteří svým formálním vzděláním požadavky své práce přesahují (jev označovaný též jako vertikální vzdělanostní nesoulad – *educational mismatch*), tak ti, kteří by k plnohodnotnému výkonu své práce potřebovali stupeň vzdělání vyšší. Skutečně potřebný stupeň vzdělání pro jakoukoli pracovní pozici je však otázkou do určité míry subjektivní. Pro zmapování rozsahu tohoto problému byli všichni absolventi i jim příslušní zaměstnavatelé dotázáni, jaký stupeň vzdělání považují pro danou pozici za nejvhodnější. Následující graf je rozdělen na tři skupiny dle stupně vzdělání absolventa a pro každou z těchto skupin zobrazuje srovnání relativních zastoupení odpovědí obou zainteresovaných stran.

Celkový pohled na Graf 51 naznačuje, že všechny tři skupiny absolventů pracují ve většině případů na pozici, jejíž požadavky jsou v souladu s dosaženým vzděláním. U přibližně dvou pětin absolventů s doktorským titulem a jejich zaměstnavatelů se nicméně vyskytuje názor, že by pro danou pozici postačoval nižší, tedy v tomto případě magisterský titul.¹² Magistři jsou zaměstnání na odpovídající pracovní pozici nejčastěji ze všech skupin (v 82 % případů dle zaměstnavatelů, v 76 % dle absolventů samotných). Práce na náročné pozici, k níž by bylo vhodnější disponovat vyšším stupněm vzdělání, se zde vyskytuje velmi vzácně. S výraznějším zastoupením tohoto názoru se však setkáváme u absolventů bakalářského studia – o vhodnosti vyššího stupně vzdělání pro diskutovanou pozici je přesvědčena třetina příslušných zaměstnavatelů a 20 % bakalářů. Že je bakalářské vzdělání pro danou pozici adekvátní, si myslí polovina příslušných zaměstnavatelů a 59 % bakalářů.

¹² Kromě již dříve uvedených obecných limitů získaných dat je nutné mít na paměti, že vzhledem k malému počtu respondentů s doktorským titulem jsou odhady vlastností této skupiny méně přesné než u skupin zbývajících.

Graf 51: Vhodný stupeň vzdělání pro pozici absolventa

Text otázky: Pro pracovní pozici posuzovaného absolventa považují za nejvhodnější stupeň vzdělání: / Jaký stupeň vzdělání považujete za nejvhodnější pro práci, kterou jste v [daném měsíci a roce] vykonával/a?

Druhým způsobem, kterým může docházet k nevyužívání plného potenciálu nabytého vzdělání, je tzv. horizontální vzdělanostní nesoulad. Absolvent vysoké školy v takovém případě pracuje na pozici, jejíž náplň nevyžaduje specifické znalosti studovaného oboru. Oproti vertikálnímu jsou hranice horizontálního nesouladu více rozostřeny – mnohé obory spolu sdílí značnou část vědění, díky čemuž lze i kvalifikované pozice vhodně obsazovat absolventy z různých oborů. Spíše než o jednoduchou dichotomii (práce v oboru/mimo obor) je užitečné považovat tento problém za škálu s různými mírami využívání oborových znalostí. Při zásadním horizontálním nesouladu ale dochází k závažnějšímu „plýtvání“ specifickým lidským kapitálem než v případě nesouladu vertikálního. Pakliže má totiž zaměstnanec vyšší vzdělání, než je nezbytně nutné, ale je stále zaměstnán ve svém oboru, využívá alespoň část specifických znalostí nabytých během studia (Mahuteau et al., 2014).

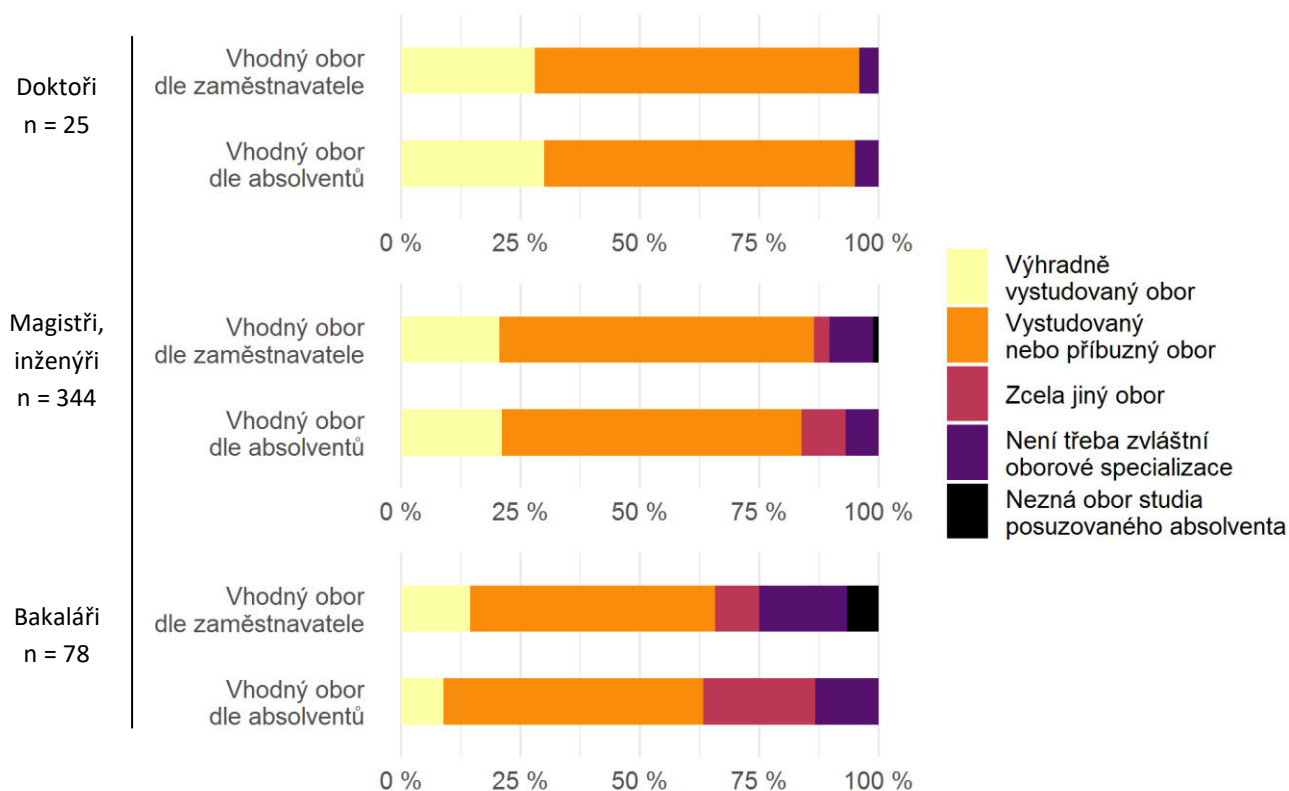
Následující otázky zjišťovaly názor zaměstnavatelů a absolventů právě na soulad mezi oborovými požadavky dané pozice a skutečně vystudovaným oborem absolventa. Odpovědi jsou dále (viz Graf 52 a Graf 53) postupně rozděleny dle dvojího členění – podle stupně vzdělání absolventa a následně podle zařazení absolventa v souladu s širokým vymezením klasifikace oborů vzdělání ISCED-F 2013.

Téměř všichni absolventi s doktorským titulem i jejich zaměstnavatelé jsou přesvědčeni o tom, že k vykonávané pozici je potřeba příslušný nebo minimálně příbuzný obor. Mezi magistry je situace velmi podobná, pouze se již objevují jednotky procent těch, kteří dle svého mínění pracují zcela mimo svůj vystudovaný obor (okolo 9 %). Práce mimo obor nebo práce bez nutné zvláštní specializace je

však již častějším jevem u bakalářů a jejich zaměstnavatelů – asi 24 % bakalářů a 9 % jejich zaměstnavatelů by považovalo za nejvhodnější zcela jiný obor. Stále se přibližně ve dvou třetinách případů shodnou, že nejvhodnějším pro danou pozici je výhradně vystudovaný nebo alespoň příbuzný obor absolventa.

Graf 52: Vhodný obor pro pozici absolventa dle typu studia

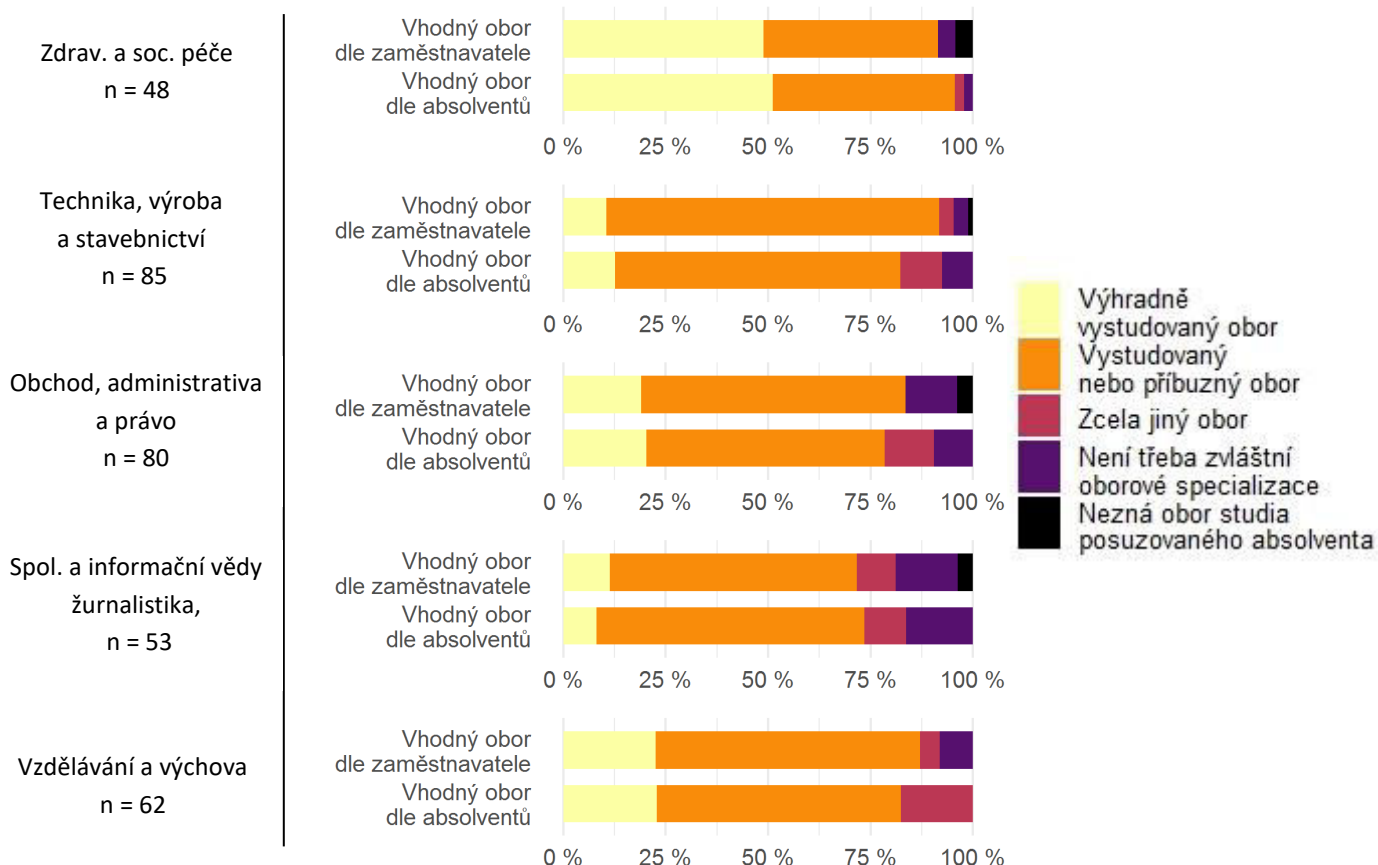
Text otázky: Pro pracovní pozici posuzovaného absolventa považuji za nejvhodnější obor studia: / Jaký obor studia považujete za nejvhodnější pro práci, kterou jste v [daném měsíci a roce] vykonával/a?

Pro rozdělení odpovědí na tutéž otázku (jaký je nejvhodnější obor pro danou pozici) podle klasifikace oborů je nutné opět omezit datový soubor pouze na pět nejpočetnějších skupin, viz Graf 53. Je patrné, že potřebu odpovídajícího oboru posuzují nejpřísněji lidé zaměstnaní v oblasti zdravotní a sociální péče a péče o příznivé životní podmínky – polovina těchto absolventů i jejich zaměstnavatelů považuje za nejvhodnější pro vykonávanou pozici výhradně vystudovaný obor, což odpovídá velmi vysoké míře odpovědnosti, jež se s těmito obory pojí. U žádné z ostatních skupin oborů tato odpověď nepřesahuje čtvrtinové zastoupení, zato se u nich častěji vyskytují názory, že by pro danou pozici byl vhodnější zcela jiný obor nebo že není specializace potřeba vůbec. Celkově nenacházíme u zbývajících skupin podstatné rozdíly v rozložení odpovědí.

Graf 53: Vhodný obor pro pozici absolventa dle oboru

Text otázek: Pro pracovní pozici posuzovaného absolventa považují za nejvhodnější obor studia: / Jaký obor studia považujete za nejvhodnější pro práci, kterou jste v [daném měsíci a roce] vykonával/a?

Kompetence

Podobně jako v předchozích otázkách byly i reálné kompetence absolventů posuzovány jak samotnými absolventy, tak jejich zaměstnavateli. Obě skupiny měly na 5bodové škále odhadnout nejen to, jak vysoká úroveň jednotlivých kompetencí je pro danou pozici požadována, ale též jaké úrovně absolventi opravdu dosahují. Kompetence jsou členěny do 10 kategorií, které pokrývají širší odborných znalostí i tzv. měkkých dovedností. Oproti výzkumům zahrnujícím hodnocení absolventů z předchozích let (např. REFLEX 2010, REFLEX 2013) došlo k redukci počtu posuzovaných kategorií, a to buď jejich vyřazením, nebo sloučením do obecnějších kategorií. Rozložení odpovědí zobrazuje Graf 54.

Souzeno dle průměrných hodnot se na prvních místech ve výši požadované úrovně nacházejí schopnosti řešit problémy (1,56), učit se (1,58), schopnost týmové spolupráce (1,68) a oborově specifické znalosti a dovednosti (1,70). Naopak v průměru nejnižší úroveň zaměstnavatelé vyžadují u pokročilých dovedností v oblasti informačních a komunikačních technologií (2,92), u nichž byly uvedeny upřesňující příklady jako programování nebo syntax ve statistickém softwaru, a jazykových dovedností v cizím jazyce (2,58). Tuto skutečnost lze vysvětlit tím, že tyto kompetence jsou nezbytné na velmi specificky zaměřených pozicích, při kontaktu se zahraničními partnery nebo při práci

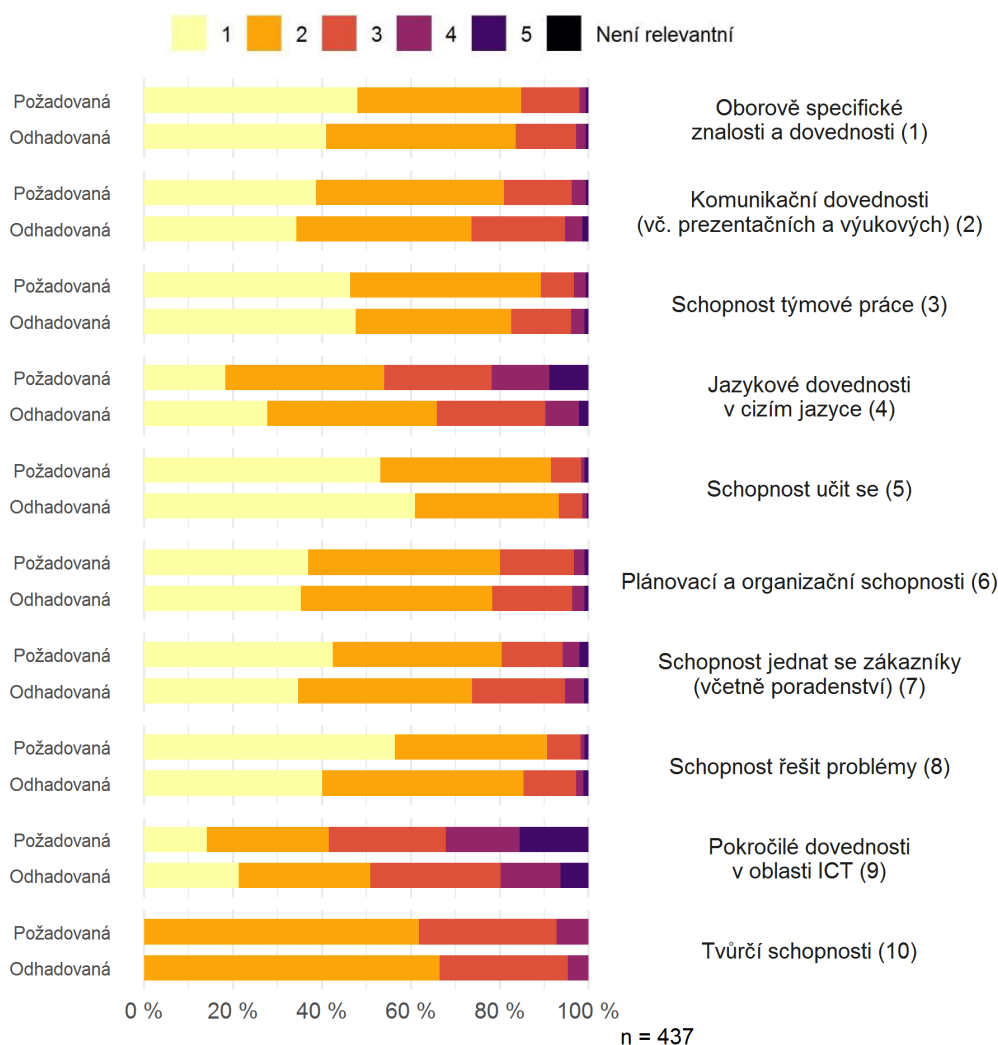
s cizojazyčnými zdroji. Proto je též respondenti společně se schopností jednat se zákazníky nejčastěji hodnotí jako nerelevantní pro danou pozici. Vybavenost cizími jazyky je v České republice stále obecně nejméně často považována nejméně často za důležitou kompetenci, a to nejen u maturantů a vyučených, ale právě i u vysokoškolsky vzdělané populace. (Úlovec 2014).

Podobné rozložení odpovědí jako v předchozí otázce lze pozorovat u odhadů skutečné úrovně kompetencí absolventů. Nejlépe posuzována je schopnost učit se (1,48), dále pak schopnosti týmové spolupráce (1,75), řešení problémů a oborově specifické znalosti a dovednosti (shodně 1,79).

Graf 54: Požadované a skutečně odhadované kompetence absolventa

Text otázek: Jaká úroveň kompetencí je požadovaná na pracovní pozici posuzovaného absolventa? / Jak odhadujete u posuzovaného absolventa úroveň následujících kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilostí)?

(1 – velmi vysoká až 5 – velmi nízká; není relevantní)

Zaměstnání a uplatnitelnost – otevřené odpovědi

V závěru dotazníku měli zaměstnavatelé možnost odpovědět na otevřenou otázku: "Pokud považujete za důležité zmínit s ohledem na Vaši zkušenost se zaměstnáváním a uplatnitelností absolventů ve Vaší společnosti/organizaci, resp. s ohledem na pracovní pozici absolventa, ještě něco dalšího, prosím, máte prostor na tomto místě." Ze 447 zaměstnavatelů, kteří dotazník vyplnili, tuto možnost využilo 77 z nich, tedy přibližně 17 %.

Zaměstnavatelé své odpovědi na otevřenou otázku pojali velmi různě: někdy hodnotili situaci na pracovním trhu s ohledem na absolventy obecně, někdy se vyjadřovali ke konkrétnímu absolventovi, někteří psali své nápady a tipy, co by bylo možné dle jejich názoru zlepšit a na co se zaměřit. Několik málo odpovědí bylo velmi specifických pro konkrétní obor nebo dokonce pro konkrétního zaměstnavatele či pracovní místo, většina respondentů, kteří na otevřenou otázku odpovídali, se však dotkla obecnějších témat nebo přenositelných kompetencí.

Co se týče tematického rozdělení odpovědí, rozsah byl poměrně značný, ale některá témata se objevují opakovaně. Jednoznačně dominantní je z tohoto hlediska téma praxe absolventů vysokých škol. K němu se spontánně vyjádřilo 20 zaměstnavatelů, tedy více než čtvrtina těch, kteří na otevřenou otázku odpovídali. Typické odpovědi u tohoto tématu byly *„Akademické vzdělávání propojit více s praxí“*, *„Zvýšit důraz na nutnost praxe při studiu“* a podobně. Někteří zaměstnavatelé popisovali pozitivní zkušenost s tím, že studenti, kteří u nich absolvovali praktickou část vzdělávání, se posléze stali jejich zaměstnanci, např. *„Důležité je pobízet studenty, aby si našli např. o prázdninách stáž u firem, které jsou jejich potencionálním budoucím zaměstnavatelem. Naše firma s tím má velmi dobré zkušenosti a řada studentů, kteří navštěvovali naši firmu na stáži, po absolvování školy k nám přechází na hlavní pracovní poměr.“* Objevil se zde i konkrétní tip: *„...školám poskytnout finanční prostředky pro ohodnocení pracovníků, kteří se věnují studentské praxi.“*

Dalším velmi častým tématem, které zmínil každý sedmý zaměstnavatel, byly kompetence týkající se samostatnosti a schopnosti učit se. Objevovaly se zde výrazy jako *„sebeřízení“*, *„sebeorganizace“*, *„samostatnost“*, *„schopnost vzít si úkol za vlastní“*, *„zdravý rozum“*, *„samostatné myšlení“*, *„schopnost a ochota učit se“*. Dobrým příkladem odpovědi tohoto typu může být věta *„Práce je natolik specifická, že u absolventů je nejlepší schopnost 'učit se', schopnost používat zdravý rozum a učit se z chyb“*. Desetina zaměstnavatelů se spontánně vyjádřila k jazykovým schopnostem absolventů: buď uvedli, že jsou důležité vynikající jazykové schopnosti, nebo se negativně vyjádřili o jazykových schopnostech absolventů, s nimiž měli zkušenosti. Typickým příkladem může být třeba věta *„Rozhodně potřebujeme zlepšit úroveň znalosti cizích jazyků - každý absolvent VŠ by měl plynule ovládat 1 světový jazyk (nejlépe angličtinu).“*

Pozornost byla věnována pozornost celkovému vyznění odpovědi, jestli vyjadřovala spíše spokojenost či nespokojenost. Vzhledem k velké různosti celkového pojetí toho, jakým způsobem zaměstnavatelé na otevřenou otázku odpovídali, k čemu se konkrétně chtěli vyjádřit, není takové rozdělení zcela exaktní. Mimo to s ohledem na množství odpovědí z něj nelze usuzovat na celek, i tak nám ale může dát určitou představu. Pokusili jsme se odpovědi rozdělit na pozitivní, kde zaměstnavatelé vyjadřovali spokojenost s nějakou skutečností (např. *„Velmi se nám osvědčilo, když k nám absolvent nejprve nastoupil na brigádu při studiu, následně jako zaměstnanec.“*), negativní, kde se vyjadřovali k některé nepříznivé skutečnosti (např. *„Některým chybí pokora a respekt k osobám, kteří je vedou k profesní samostatnosti.“*) nebo z jejich pohledu nepříznivé skutečnosti (např. *„Jelikož působíme v Praze, tak*

současná situace na pracovním trhu je velmi problematická vzhledem k tomu, že kvůli vysoké poptávce po lidech, mají absolventi neadekvátní platové požadavky vzhledem ke svým schopnostem.“), a neutrální, kde zaměstnavatelé vyjádřili nějaký svůj postřeh nebo dali nějaký tip na zlepšení (např. „je to všechno jen o přístupu vybraného absolventa“ nebo „Prosím rozvíjejte ve studentech chuť se učit, myslet nad rámec svých povinností a nezapomínejte, že dobrý technik se bez papíru a tužky neobejde.“). Rozdělení z tohoto hlediska vychází následovně: odpovědi 9 zaměstnavatelů, tedy 12 %, byly pozitivní, odpovědi 29 zaměstnavatelů, 38 %, byly negativní a odpovědi 38 zaměstnavatelů, tedy 49 %, byly neutrální.

I když se k uplatnitelnosti absolventů vyjádřila ani ne pětina dotazovaných zaměstnavatelů, dají se z prezentovaných odpovědí odvodit obecnější trendy. Především důraz na schopnost učit se, potažmo na celoživotní vzdělávání zaměstnavatelů, odkazuje k potřebám pracovního trhu, který se dynamicky – i v souvislosti s digitalizací – proměňuje. Akademické vědění absolventů představuje ve vztahu k jejich tzv. *soft skills* v očích zaměstnavatelů pouze jednu z mnoha proměnných, které se podílejí na jejich celkovém profilu. To, co si zaměstnavatelé především cení, je praxe následovaná schopností se učit a flexibilně reagovat na vzniklé podněty.

Závěry a doporučení pro tvůrce vysokoškolské politiky

Šetření Absolvent 2018 spolu s dalšími rozbory potvrdilo dlouhodobě se prosazující trend vedoucí k oslabování vertikální (z hlediska stupně vzdělání) i horizontální (z hlediska oboru vzdělání) shody mezi ukončeným vysokoškolským vzděláním a vykonávanou prací. Je ovšem třeba si přitom uvědomit, že za tímto nepříznivým trendem stojí celá řada velice různých faktorů a má řadu dalších souvislostí, a tudíž i hledání případných řešení bude nutně komplikované. Důležité je si uvědomit, že již v současnosti je k dispozici poměrně dobrá informační základna pro rozbor těchto faktorů a souvislostí (například šetření absolventů vysokých škol, databáze úřadů práce, EU LFS a české Výběrové šetření pracovních sil, analýzy inzerce, odvětvové statistiky apod.)

V prvním kroku bude užitečné se podívat na to, zda má rostoucí vertikální a horizontální nesoulad strukturální nebo distributivní povahu, tedy zda je způsoben především nadbytkem (nedostatkem) vysokoškoláků určitého stupně či oborů vzdělání na trhu práce nebo spíše nevhodným obsazením pracovních míst. To pak může přispět například k odpovědi na otázku, zda vysoký nesoulad u absolventů zemědělských oborů je způsoben jejich nadbytkem v pracovní síle, nebo tím, že mnozí z těchto absolventů nechtějí pracovat v zemědělství a hledají své uplatnění jinde. Zvláštní pozornost si zaslouží příčiny vysokého podílu odchodů absolventů učitelských oborů do jiných profesí.

V této souvislosti se samozřejmě jako další krok nabízí využití predikce nabídky a poptávky po vysokoškolácích na pracovním trhu, které používá řada západoevropských zemí. Ve vyspělých zemích jsou tyto informace využívány především při dohadování s vysokými školami o výhledech počtu studentů a absolventů různých stupňů a oborů vzdělání v rámci tzv. kontraktového financování. Podle výsledků společného projektu OECD, EU a ILO (Developing Skills Foresights, Scenarios and Forecasts) a navazujících rozborů Cedefop se ukazuje, že jeden z nejpropracovanějších a stále zdokonalovaných modelů, jímž se můžeme inspirovat, je s úspěchem používán například ve Finsku.

Z hlediska předpokládaného dalšího ekonomického vývoje a požadavků pracovního trhu je však zřejmé, že ve vysokoškolském vzdělávání je před příliš úzkou specializací třeba dávat přednost širšímu (multidisciplinárnímu) profilu absolventů. Vzhledem k nutnosti zásadně modernizovat celou českou ekonomiku je navíc nezbytné, a díky poklesu mladších populačních ročníků rovněž možné, využívat část kapacity vysokých škol nejen pro přípravné, ale rovněž pro další vzdělávání s kvalifikačním, specializačním nebo inovačním zaměřením a celoživotní učení. Je však pro to třeba vytvořit školám dostatečné (především finanční) podpůrné nástroje a motivační mechanismy. Nezbytné je současně do celého procesu co nejvíce zapojit i zaměstnavatele a další organizace mimo vysokoškolský sektor.

Ze srovnávacího hlediska má uplatnění absolventů vysokých škol v ČR paradoxní a vnitřně rozpornou povahu. Přestože máme méně vysokoškoláků než jiné evropské země, existuje u nás nemálo povolání, v nichž působí vyšší podíl magistrů, než ve většině vyspělých zemí (včetně těch nejvyspělejších), kde taková pracovní místa zastávají i bakaláři nebo absolventi krátkých vysokoškolských programů. Avšak současně najdeme mnohá kvalifikovaná povolání, ve vyspělých

zemích obsazovaná vysokoškoláky (absolventy terciárního vzdělání), v nichž u nás úspěšně působí značná část středoškoláků. Mnohdy jde ovšem o absolventy maturitního nebo pomaturitního studia na středních odborných školách, kteří své kvalitní přípravné vzdělání získali již před desítkami let a během své pracovní dráhy ho doplnili o vysoce ceněnou a vysoce kvalifikovanou odbornou praxi. Často jsou příslušníky silných populačních ročníků narozených v 50. letech, které však v současnosti již odcházejí do důchodu a český pracovní trh proto vstupuje do dosti obtížného období jejich nahrazování.

Během následujících deseti let odejde z trhu práce zhruba 430 tisíc maturantů a 230 tisíc vysokoškoláků. Ve stejném období však místo nich na pracovní trh přijde pouze asi 300 tisíc maturantů a 265 tisíc vysokoškoláků. Značné komplikace (jejich míra bude záviset na dalších okolnostech vývoje) české ekonomice přinese už jen samotný celkový absolutní úbytek pracovních sil (přibližně o 400 tisíc pracovníků). Ještě větší problém však způsobí pokles kvalifikované pracovní síly. Přitom pracovní trh nepotřebuje odcházející zkušené odborníky se středním vzděláním nahrazovat magistry, kteří studují pět a více let. Nejenže je to z řady důvodů zcela nemožné, ale větší přínos by, podobně jako v jiných vyspělých zemích, za prvé představovali absolventi kratších profesně zaměřených vysokoškolských programů (ISCED 5-6), kterých však školy mohou při stejné kapacitě připravovat až dvakrát tolik, a za druhé podpora dalšího odborného vzdělávání na vyšších kvalifikačních úrovních pro dospělou populaci. Zkušenost s uplatněním bakalářů, které ještě před 10-15 lety trh práce absorboval jen se značnými obtížemi, ale v současnosti se již stali jeho přirozenou součástí (v roce 2006 pouze 6 % absolventů vysokých škol uvádělo, že pro svou práci potřebují bakalářské vzdělání, avšak v roce 2018 jich bylo už 19 %), ukazuje na dlouhodobou životaschopnost a udržitelnost takových řešení.

Absolventi vysokých škol by tedy měli mít podstatně rozmanitější (flexibilnější) charakteristiky, než je tomu v současnosti. Tomu navíc odpovídají i mnohem různorodější předpoklady, schopnosti, aspirace a životní plány více než poloviny populačních ročníků, které dnes na vysoké školy vstupují. Taková rozmanitost se má přirozeně týkat vertikální i horizontální struktury nabízeného vzdělání. Vysoké školy by měly nejen zavádět například profesní nebo naopak „liberal arts“ bakalářské programy (ISCED 6), ale zvážit i možnosti otevírání krátkých vysokoškolských programů (ISCED 5). Absolventi obou těchto stupňů přitom nemají ve své většině směřovat bezprostředně do navazujícího magisterského studia. Studijní příležitosti by naopak měly člověka provázet i v dospělém věku a umožňovat mu, podstatně jednodušeji, než je tomu dnes, si zapisovat nejen celé studijní programy, ale i jednotlivé kurzy nebo jejich skupiny a mít možnost postupně je případně skládat do různých certifikovaných celků.

Co se týká vlastních informací o uplatnění absolventů vysokých škol, je zřejmé, že zájem o jejich zjišťování roste. Dokladem toho je realizace pilotního šetření uplatnitelnosti absolventů vysokých škol na trhu práce. Jedná se o krok na cestě k budování celoevropského systému sledování absolventů (EUROGRADUATE) a ukazuje na dále rostoucí zájem o tuto problematiku a její důležitost na úrovni jednotlivých zemí i celé Evropy. Evropská komise podpořila studii proveditelnosti k celoevropskému šetření a nyní i pilotní projekt. Rovněž v České republice existuje dlouhodobá historie výzkumů uplatnitelnosti absolventů, na kterou šetření Absolvent 2018 navázalo.

Údaje o přechodu absolventů na trh práce představují významný vstup pro posuzování funkce celého vysokoškolského sektoru a zároveň se jedná o informace, s nimiž musí pracovat jednotlivé vysoké

školy. V současné době je to i nutná součást akreditačních procesů. Ze zkušeností vlastních a především z dlouholeté praxe mnoha západoevropských zemí se ukazuje, jak je důležité se vyhodnocování uplatnění absolventů věnovat dlouhodobě. Pro sledování této oblasti je potřebné rozvíjet i vazbu na další oblasti, k nimž patří celkový vývoj trhu práce, změny v kvalifikační struktuře ekonomiky, ale i širší koncept celoživotního vzdělávání a hodnoty ve společnosti a specificky hodnoty vysokoškoláků. Cílem pak je utvořit dostatečně silnou poznatkovou základnu, aby bylo možné vytvářet dobré podmínky pro rozvoj vysokoškolského vzdělání na úrovni celého systému i každé jednotlivé vysoké školy a systém a každou školu efektivně řídit.

Zároveň se ukazuje, jak je nutné propojovat výsledky ze šetření absolventů s hodnocením absolventů z pozice zaměstnavatelů a obě oblasti metodologicky dále rozvíjet. U šetření absolventů je jednou z klíčových podmínek dalšího rozvoje existence kvalitních kontaktů na absolventy a budování vyšší míry důvěry absolventů ve smysluplnost takových šetření. Pozitivní roli může sehrát rozvoj systémů sledování průchodu studentů vzděláváním na jednotlivých vysokoškolských institucích a budování s tím spojené evaluační kultury. Jiný rozměr je pak nutné budovat centrálně v rozvoji administrativní databáze kontaktů a možnosti využívat ji pro absolventská šetření.

Současná velice příznivá situace na trhu práce u nás nebude zřejmě trvat stále a je jen otázkou času, kdy budou výsledky šetření absolventů ještě žádanějším zdrojem informací. Již dnes však skýtají velmi zajímavé informace pro všechny, kdo se vedle obvyklých aktérů (vysoké školy, ministerstvo, sociální partneři) s vysokoškolským sektorem dostanou do kontaktu: mohou to být například středoškoláci nebo jejich rodiče při rozhodování o tom, co a na jaké vysoké škole studovat. Rozvoj metodologie šetření bude směřovat k možnosti získávat srovnatelné mezinárodní informace, ale i detailnější pohledy na některé aspekty připravenosti absolventů a jejich přechodu na trh práce využitím kombinace cílenějších kvantitativních, ale i kvalitativních výzkumů.

Seznam grafů a tabulek

Graf 1: Podíl dospělých s terciárním vzděláním v zemích EU v roce 2002	4
Graf 2: Podíl dospělých s terciárním vzděláním v zemích EU v roce 2017	6
Graf 3: Podíl terciárně vzdělaných a podíl žen mezi terciárně vzdělanými v České republice (2002–2017).....	7
Graf 4: Opakovaná volba studia	15
Graf 5: Vybrané způsoby výuky, s nimiž se absolventi setkávali, podle oborových skupin (průměrné hodnoty)	19
Graf 6: Srovnatelné způsoby výuky a změna důrazu na ně (podle průměrů, celý soubor)	20
Graf 7: Podíl velmi kvalitních učitelů - Srovnání výsledků šetření absolventů v letech 2018 a 2013	25
Graf 8: Pracovní situace v době absolvování vysoké školy	52
Graf 9: Délka přechodu na trh práce	53
Graf 10: Pracovní situace rok po absolvování vysoké školy.....	56
Graf 11: Shoda zaměstnání v době absolvování a rok po absolvování vysoké školy.....	57
Graf 12: Shoda prvního zaměstnání po absolvování a rok po absolvování vysoké školy	58
Graf 13: Místo výkonu práce rok po absolvování vysoké školy	59
Graf 14: Zkušenost s řízením pracovníků rok po absolvování vysoké školy	62
Graf 15: Typ pracovní smlouvy rok po absolvování vysoké školy	64
Graf 16: Vertikální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy	68
Graf 17: Horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy.....	69
Graf 18: Vertikální a horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy.....	70
Graf 19: Délka přechodu absolventů VŠ ze školy do praxe.....	76
Graf 20: Typ pracovní smlouvy absolventů VŠ rok po absolvování	77
Graf 21: Průměrná mzda absolventů VŠ rok po absolvování	78
Graf 22: Vertikální a horizontální shoda studijního programu a práce rok po absolvování vysoké školy.....	79
Graf 23: Podíl absolventů, kteří změnili práci mezi dobou jednoho roku po absolvování a současností	85
Graf 24: Sektor organizace, pro kterou absolventi pracují.....	89

Graf 25: Typ pracovní smlouvy v současném zaměstnání	92
Graf 26: Vertikální shoda studijního programu a současné hlavní práce: pro vykonávanou práci je nejvhodnější... ..	94
Graf 27: Horizontální shoda studijního programu a současné hlavní práce; nejvhodnější obor pro vykonávanou práci je.....	95
Graf 28: Vertikální a horizontální shoda studijního programu a současné práce	98
Graf 29: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Mohl/a byste mít Vaši současnou práci bez vysokoškolského titulu, který jste získal/a?	99
Graf 30: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Do jaké míry máte ve své současné práci využití pro své znalosti a dovednosti?.....	100
Graf 31: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Do jaké míry vyžaduje Vaše současná práce více znalostí a dovedností, než které můžete aktuálně nabídnout?	101
Graf 32: Podíl odpovědí na škále 1 až 5 na otázku: Jak jste se svou současnou prací spokojen/a?	102
Graf 33: Struktura podle zastoupení v hlavních třídách klasifikace CZ-ISCO, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování.....	117
Graf 34: Struktura podle vztahu mezi úrovní a oborem vzdělání a úrovní a oborem vykonávané práce, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování	118
Graf 35: Míra využití znalostí a dovedností v práci a míra spokojenosti s prací, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování	119
Graf 36: Průměrné hrubé měsíční příjmy v Kč, absolventi prezenčního studia, 4 až 5 let po absolvování	120
Graf 37: Relativní četnost hodnocení deficitu kompetencí rok po absolvování.....	127
Graf 38: Požadovaná vs. vlastní úroveň kompetencí v současné práci	135
Graf 39: Deficit oborově specifických znalostí a dovedností rok po absolvování při úplné shodě studia a zaměstnání	136
Graf 40: Migrační saldo mezi obdobími, kdy absolventům bylo 16 let a současnou situací; podle kraje bydliště v 16 letech	162
Graf 41: Nejvyšší dokončené vzdělání otce nebo pěstouna	165
Graf 42: Nejvyšší dokončené vzdělání matky nebo pěstounky	166
Graf 43: Struktura odpovědí na otázku „Jaké bylo podle Vás ekonomické zabezpečení Vašich rodičů (pěstounů) ve srovnání s jinými rodinami v době, kdy jste studoval/a první ročník tohoto studijního programu?“	171
Graf 44: Vzdělanostní struktura organizace	177
Graf 45: Zaměstnavatelské preference při přijímání zaměstnanců.....	178
Graf 46: Důležitost vzdělání a schopností při přijímání zaměstnanců.....	179
Graf 47: Obtížnost hledání kvalifikovaných zaměstnanců.....	179
Graf 48: Spokojenost s kvalitou absolventů v časovém srovnání	180
Graf 49: Změna kvality absolventů v posledních 5 letech	181
Graf 50: Problém hledání odpovídajících zaměstnanců pro pozici absolventa	182

Graf 51: <i>Vhodný stupeň vzdělání pro pozici absolventa</i>	183
Graf 52: <i>Vhodný obor pro pozici absolventa dle typu studia</i>	184
Graf 53: <i>Vhodný obor pro pozici absolventa dle oboru</i>	185
Graf 54: <i>Požadované a skutečně odhadované kompetence absolventa</i>	186
Tabulka 1: <i>Důvody výběru studia (průměr)</i>	13
Tabulka 2: <i>Čtyři nejsilnější motivy pro studium (rozdělené podle oborů, kde jsou nejvíce a nejméně silné)</i>	14
Tabulka 3: <i>Srovnání výzkumů 2018 a 2013</i>	15
Tabulka 4: <i>Do jaké míry byl při Vašem studiu kladen důraz na uvedené způsoby výuky? (podle průměrů)</i>	18
Tabulka 5: <i>Největší a nejmenší důraz na způsoby výuky podle oborových skupin</i>	20
Tabulka 6: <i>Do jaké míry Vám tyto způsoby výuky pomohly připravit se na následné uplatnění na trhu práce?</i>	22
Tabulka 7: <i>Jaký byl ve Vašem studiu podíl velmi kvalitních vyučujících?</i>	23
Tabulka 8: <i>Krajnosti v podílu velmi kvalitních učitelů</i>	24
Tabulka 9: <i>Do jaké míry Vás studium připravilo na to, abyste...?</i>	26
Tabulka 10: <i>Jak dobře Vás studium připravilo v oblasti...? (podle průměrů)</i>	28
Tabulka 11: <i>Motivy ke studiu podle vysokých škol (průměr)</i>	31
Tabulka 12: <i>Opakovaná volba studia podle vysokých škol (v %)</i>	33
Tabulka 13: <i>Do jaké míry byl při Vašem studiu kladen důraz na uvedené způsoby výuky? (podle vysokých škol, průměr)</i>	35
Tabulka 14: <i>Do jaké míry Vám tyto způsoby výuky pomohly připravit se na následné uplatnění na trhu práce? (podle vysokých škol)</i>	38
Tabulka 15: <i>Jaký byl ve Vašem studiu podíl velmi kvalitních vyučujících? (podle vysokých škol)</i>	40
Tabulka 16: <i>Do jaké míry Vás studium připravilo na to, abyste...? (podle vysokých škol)</i>	41
Tabulka 17: <i>Jak dobře Vás studium připravilo v oblasti...(dovedností)? (podle vysokých škol)</i>	44
Tabulka 18: <i>Způsob nalezení práce</i>	55
Tabulka 19: <i>Práce rok po absolvování - CZ-ISCO, hlavní třídy</i>	61
Tabulka 20: <i>Porovnání počtu přímo či nepřímo řízených pracovníků</i>	63
Tabulka 21: <i>Délka smlouvy na dobu určitou rok po absolvování vysoké školy</i>	65
Tabulka 22: <i>Průměrná týdenní pracovní doba rok po absolvování vysoké školy</i>	66
Tabulka 23: <i>Příjmy absolventů vysokých škol rok po absolvování</i>	67

Tabulka 24: Vstup na pracovní trh / zahájení výdělečné činnosti absolventů jednotlivých vysokých škol – vybrané ukazatele.....	73
Tabulka 25: Charakteristiky ekonomické aktivity a příjmy rok po absolvování vysoké školy jednotlivých vysokých škol – vybrané ukazatele.....	74
Tabulka 26: Shoda studijního programu s pracovní pozicí rok po absolvování vysoké školy jednotlivých vysokých škol – vybrané ukazatele	75
Tabulka 27: Současné ekonomické postavení	83
Tabulka 28: Podíl absolventů, kteří byli někdy od absolvování nezaměstnaní a podíl doby, po kterou byli nezaměstnaní z celkové doby uplynulé od absolvování	84
Tabulka 29: Současná hlavní práce - CZ-ISCO, hlavní třídy.....	87
Tabulka 30: Zkušenost s řízením pracovníků rok po absolvování vysoké školy	88
Tabulka 31: Velikost organizace, pro kterou absolventi pracují.....	90
Tabulka 32: Velikost pobočky organizace, na které absolventi pracují.....	91
Tabulka 33: Průměrná týdenní pracovní doba v současné práci	93
Tabulka 34: Důvody práce mimo obor v současné práci	97
Tabulka 35: Příjmy absolventů vysokých škol v současné práci	103
Tabulka 36: Charakteristiky současné druhé hlavní práce	105
Tabulka 37: Genderové rozdíly v současné práci.....	108
Tabulka 38: Současné ekonomické postavení absolventů jednotlivých vysokých škol.....	110
Tabulka 39: Charakteristiky současné práce absolventů jednotlivých vysokých škol, I.	112
Tabulka 40: Charakteristiky současné práce absolventů jednotlivých vysokých škol, II.	114
Tabulka 41: Deficit kompetencí rok po absolvování Znění otázky: Do jaké míry jste ve vztahu k Vaším zkušenostem na trhu práce postrádal/a následující znalosti, dovednosti, schopnosti nebo způsobilosti? (Pětistupňová škála: 1= do velké míry, 5 = vůbec ne)	128
Tabulka 42: Vlastní úroveň kompetencí v současné práci Znění otázky: Jak odhadujete svou úroveň následujících kompetencí (znalostí, dovedností, schopností, způsobilostí)? (Pětistupňová škála: 1 = velmi vysoká, 5 = velmi nízká)	131
Tabulka 43: Požadovaná úroveň kompetencí v současné práci Znění otázky: Jaká úroveň kompetencí je vyžadována ve Vašem současném (hlavním) zaměstnání / podnikání? (Pětistupňová škála: 1 = velmi vysoká, 5 = velmi nízká)	134
Tabulka 44: Deficit kompetencí absolventů jednotlivých vysokých škol rok po absolvování	137
Tabulka 45: Úroveň kompetencí absolventů jednotlivých vysokých škol v současné práci	139
Tabulka 46: Úroveň vyžadovaných kompetencí absolventů jednotlivých vysokých škol v současné práci	141
Tabulka 47: Kraj bydliště absolventů v jejich 16 letech, jednotlivé vysoké školy.....	146
Tabulka 48: Kraj bydliště absolventů v jejich 16 letech, kraje sídla fakulty.....	147

Tabulka 49: <i>Kraj místa výkonu práce nebo místa bydliště 1 rok po absolvování, jednotlivé vysoké školy</i>	149
Tabulka 50: <i>Kraj místa výkonu práce nebo místa bydliště 1 rok po absolvování, kraje sídla fakulty</i>	150
Tabulka 51: <i>Kraj místa výkonu práce nebo místa bydliště v roce 2018, jednotlivé vysoké školy</i>	152
Tabulka 52: <i>Kraj místa výkonu práce nebo místa nezaměstnanosti v roce 2018, kraje sídla fakulty</i>	153
Tabulka 53: <i>Mobilita absolventů vysokých, kraje sídla fakulty</i>	155
Tabulka 54: <i>Mobilita absolventů vysokých škol, jednotlivé vysoké školy</i>	158
Tabulka 55: <i>Mobilita absolventů vysokých škol, forma, typ a obor vzdělání</i>	159
Tabulka 56: <i>Mobilita absolventů vysokých, bydliště absolventů v 16 letech</i>	161
Tabulka 57: <i>Práce otce nebo pěstouna v době, kdy bylo absolventovi 16 let - CZ-ISCO, hlavní třídy plus „nepracoval“</i>	168
Tabulka 58: <i>Práce matky nebo pěstounky v době, kdy bylo absolventovi 16 let - CZ-ISCO, hlavní třídy plus „nepracovala“</i>	170
Tabulka 59: <i>Sociální zázemí jednotlivé vysoké školy</i>	173
Tabulka 60: <i>Složení podskupiny absolventů</i>	174
Tabulka 61: <i>Základní přehled o respondentech – absolventi</i>	199
Tabulka 62: <i>Vyplněné dotazníky absolventů podle úplnosti – absolventi</i>	200
Tabulka 63: <i>Dotazníky absolventů zařazené do analýz podle úplnosti – absolventi</i>	200
Tabulka 64: <i>Počet oslovených respondentů a míra návratnosti – podle vysoké školy, které oslovily respondenta</i>	201
Tabulka 65: <i>Vysoká škola, kterou respondent uvedl jako tu, na které absolvoval nejdůležitější studium</i>	202
Tabulka 66: <i>Forma studia</i>	203
Tabulka 67: <i>Typy studijních programů</i>	203
Tabulka 68: <i>ISCED – široce vymezené obory</i>	203
Tabulka 69: <i>Pohlaví</i>	203
Tabulka 70: <i>Kraj bydliště</i>	204
Tabulka 71: <i>Vyplněné dotazníky absolventů podle úplnosti – zaměstnavatelé</i>	205
Tabulka 72: <i>Sektor</i>	205
Tabulka 73: <i>Nejvyšší dosažené vzdělání</i>	205
Tabulka 74: <i>Oborová skupina</i>	206
Tabulka 75: <i>Vysoká škola, kterou respondent uvedl jako tu, na které absolvoval nejdůležitější studium</i>	206

Použitá literatura

- ČNB (2018). Česká národní banka. [online] [cit. 03. 12. 2018]. Vývoj mezd v eurozóně ve srovnání s ČR. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/adam_novotny_20180629.html
- ČSÚ. (2018a) Český statistický úřad. Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců – Metodika. [online] [cit. 3. 12. 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m
- ČSÚ (2018b). Český statistický úřad. Mzdy a náklady práce. [online] [cit. 03. 12. 2018]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30852>
- ČSÚ (2018c) Český statistický úřad. Životní podmínky (EU-SILC) – Metodika. [online] [cit. 03. 12. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivotni-podminky-eu-silc-metodika>
- Eurostat (2018a) databáze - <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Koucký, J., Ryška, R., Zelenka, M. (2014). Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol. Praha: SVP PedF UK.
- Křížková, A., Vohlídalová, M., Pospíšilová, K., & Maříková, H. (2017). *Aktuální rozdíly v odměňování žen a mužů v ČR. Hloubková analýza statistik a mezinárodní srovnání*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.
- MPSV (2019) statistiky nezaměstnanosti. [online] [cit. 06. 09. 2019]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>
- Mahuteau, S., Mavromaras, K., Sloane, P., & Wei, Z. (2014). *Horizontal and vertical educational mismatch and wages*. 25th Australian Labour Market Research. Melbourne.
- SIMS, MŠMT (2019). Specializované výstup o počtech absolventů pro účely šetření Absolvent 2018.
- Středisko vzdělávací politiky PedF UK. Data projektu REFLEX. 2007.
- Středisko vzdělávací politiky PedF UK. Data projektu REFLEX 2010. 2011.
- Středisko vzdělávací politiky PedF UK. Data projektu REFLEX 2013. 2014.
- Úlovec, M. (2014). *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – srovnání 2004 – 2013*. [online] Praha: Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 22. 8. 2019]. Dostupné z: <https://infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-93&NazevSeo=Potreby-zamestnavatelu-a-pripravenost-absolventu->

Technická zpráva z šetření Absolvent 2018

Celková rekapitulace činností a okolností šetření

Šetření Absolvent 2018 se zúčastnilo celkem 37 vysokých škol – 23 veřejných a 14 soukromých. 8. října 2018 skončila několikaměsíční přípravná fáze, ve které byly vytvořeny, naprogramovány a otestovány dotazníky pro absolventy a zaměstnavatele v českém a anglickém jazyce. Příprava oslovení absolventů byla koordinována tak, aby byli osloveni pouze absolventi splňující kritéria cílové skupiny a aby bylo minimalizováno oslovení absolventů více vysokými školami nebo souběžné oslovení v paralelně probíhajícím šetření Eurograduate.

Od 8. října do 16. prosince 2018 (pro některé vysoké školy byl mezní termín prodloužen do 19. prosince 2018) proběhl sběr dat. Absolventi byli oslovováni e-mailem prostřednictvím vysokých škol. Zaměstnavatelé mohli být osloveni pouze absolventy vysokých škol. Vysokým školám byl zasílán monitoring vyplněných dotazníků 29. října, 19. listopadu a 3. prosince 2018, který školy využily ke sledování vývoje návratnosti dotazníků a k zasílání upomínek. Šetření Absolvent 2018 bylo koordinováno s projektem Eurograduate tak, aby byly vykonávány souběžně stejné činnosti. Informační podpora byla dostupná na www stránkách projektu: <https://www.csvs.cz/absolvent-2018/> a <https://www.csvs.cz/en/graduate-2018/>.

Pro fázi sběru dat byl klíčový přístup vysokých škol, respektive spolupráce s kontaktními pracovníky. Jejich pozice byla často komplikována technickými omezeními (např. při snaze zaslat iniciační dopis v těle e-mailu ve formátu html), vytížeností klíčových spolupracovníků a nejasnostmi interpretace nového legislativního rámce ochrany osobních údajů. Případné dotazy nebo reakce respondentů týkající se šetření byly adresovány kontaktním osobám na vysokých školách, agentuře PPM Factum nebo přímo řešitelskému týmu. Vypořádání dotazů probíhalo obvykle danými subjekty, případně přímo řešitelským týmem, pokud byly dotazy komplikovanější a bylo nutné podrobnější vysvětlení.

Popis souboru

Hlavní cílovou skupinou šetření jsou absolventi bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů českých vysokých škol, kteří získali vysokoškolský diplom v období od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2017, a zároveň neabsolvovali další studium na vysoké škole v roce 2018 a ani v době šetření nestudovali na vysoké škole v žádné formě studia. Druhou cílovou skupinou jsou zaměstnavatelé absolventů vysokých škol z první cílové skupiny.

Šetření absolventů

Tabulka 61 uvádí základní přehled o oslovení absolventů a návratnosti dotazníků. Podle analýz ze SIMS splňovalo kritéria cílové skupiny celkem 219 340 absolventů. Skutečně oslovených absolventů vysokými školami bylo 133 997, čímž se rozumí absolventi vysokých škol, kteří splňovali kritéria cílové skupiny a na které měly vysoké školy k dispozici pro toto šetření využitelné e-mailové adresy. Celkově je k dispozici 21 166 vyplněných dotazníků. Míra návratnosti dotazníků je 16,3 %, přičemž soukromé vysoké školy mají souhrnnou míru návratnosti výrazně nižší než veřejné vysoké školy.

Tabulka 61: Základní přehled o respondentech – absolventi

	Oslovitelní podle SIMS	Oslovení VŠ*	Nedoručitelné e-mail	Skutečně oslovení	Oslovení nepatřící do cílové skupiny (odhad) **	Odpověděli (dostačující k analýzám)	Návratnost
Veřejné	198 663	123 349	5 183	118 166	3 413	19 907	17,4%
Soukromé	20 677	16 315	484	15 831	458	1 201	7,9%
Celkem	219 340	139 664	5 667	133 997	3 871	21 166	16,3%

* Nelze vyloučit v situaci, že některé VŠ budou dodatečně korigovat počty oslovených absolventů, případně nedoručitelných e-mailů.

** Seznam absolventů splňující definici cílové skupiny byl vytvořen pomocí databáze SIMS s údaji platnými k 30. 6. 2018.

U určitého podílu absolventů však platí, že v době šetření již do cílové skupiny nepatřili, a to zejména proto, že se opětovně stali studenty ať už české nebo zahraniční vysoké školy. Na základě údajů ze SIMS k 30. 10. 2018 a na základě kontrolních úvodních otázek byl proto učiněn kvalifikovaný odhad počtu oslovených absolventů, kteří nepatří do cílové skupiny.

Sebraná data umožňují provádět analýzy v předpokládaném rozsahu. Výsledný datový soubor byl navážen tak, aby co nejlépe odpovídal struktuře cílové skupiny. Při vážení byl využit pro tento účel speciálně vytvořený datový soubor z databáze SIMS s údaji k 30. 10. 2018. Soubor byl převážen podle absolvované fakulty, roku absolvování, formy studia, typu studijního programu a pohlaví.

Mezi hlavní důvody nižšího počtu oslovených absolventů lze uvést:

- *nedostatek využitelných e-mailových adres.* Nelze přesně určit, zda šlo o neexistenci e-mailových adres z důvodů nedostatečné evidence nebo nevyužití existujících e-mailových adres v evidenci z důvodů přísného výkladu legislativního rámce ochrany osobních údajů, případně neexistence e-mailových adres kvůli jejich odstranění z evidence z důvodu přísného výkladu legislativního rámce ochrany osobních údajů.
- *koordinaci s interními šetřeními jednotlivých vysokých škol.* Příliš mnoho šetření směřujících v poměrně krátkém časovém intervalu na hlavní cílovou skupinu šetření Absolvent 2018 a aktuální příprava interních šetření zohledňujících specifika jednotlivých vysokých škol a jejich součástí znamenala ztrátu možnosti oslovení řady absolventů, např. u Masarykovy univerzity a Karlovy univerzity se jednalo v součtu o necelých 30 tisíc absolventů.
- *koordinaci s šetřením Eurograduate.* Koordinace s paralelně probíhajícím pilotním šetřením Eurograduate znamenala ztrátu možnosti oslovit přibližně 10 tisíc absolventů. Přesně nelze počet určit, jelikož cílové skupiny se lišily a respondenti v šetření Eurograduate byli vybíráni náhodně.

Mezi hlavní identifikované faktory ovlivňující míru návratnosti lze uvést:

- *zasílání upomínek.* Vzhledem ke skutečnosti, že cca 40 % z celkového počtu vyplněných dotazníků bylo vyplněno v odezvě na upomínky, nevyužití možnosti opakovaného rozeslání upomínek snížilo u některých škol návratnost. Důvody nevyužití možnosti byly v podstatě dva: pozdní zapojení do šetření a obava z reakcí respondentů.
- *délku dotazníku.* I když se podařilo dotazník zkrátit a mírně změnit strukturu s doplňující dobrovolnou částí, pro některé absolventy byla jeho délka problematická. Průměrnou délku vyplnění dotazníku nelze objektivně přesně určit, protože nevíme, za jakých okolností byl dotazník vyplňován. Nicméně z dostupných dat a se započtením respondentů, kteří vyplňovali dotazník jak bez přerušení, tak s krátkými přestávkami, se průměrná doba vyplnění dotazníku pohybovala kolem 30 minut a 45 sekund (celý dotazník včetně poslední dobrovolné sekce) a 27 minut a 15 sekund (dotazník bez poslední dobrovolné sekce).
- *zaměření dotazníku.* Některé otázky vnímali někteří respondenti jako příliš osobní, např. šlo o dotaz na výši příjmů.

Tabulka 62 vypovídá o stavu všech dotazníků, pokud se respondent přihlásil do webového dotazníku. Z celkového počtu přihlášených bylo zhruba 7 % odfiltrováno v úvodních otázkách, protože nesplňovali kritéria cílové skupiny a dalších více než 15 % ukončilo vyplňování velice záhy. U přibližně 24,7 % lze uvažovat jako o těch, kteří alespoň určitý zájem o vyplnění měli, ale jeho dokončení si v průběhu vyplňování rozmysleli. Z toho 1,5 % bylo vyplněno z podstatné části umožňující zařazení do analýz.

Tabulka 62: *Vyplněné dotazníky absolventů podle úplnosti – absolventi*

Stav	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dotazník vyplněn kompletně	19 559	50,3%
Dotazník vyplněn celý, ale bez posledních 4 dobrovolných otázek	1 007	2,6%
Dotazník vyplněn sice nekompletně, ale z podstatné části	600	1,5%
Jsou vyplněné alespoň základní údaje o absolvovaném studiu	9 026	23,2%
Nejsou vyplněné ani základní údaje o absolvovaném studiu	5 973	15,4%
Pozorování vyřazeno při čištění dat agenturou nebo řešitelem	77	0,2%
Respondent započal vyplňování, ale nespádá do cílové skupiny	2 647	6,8%
Celkem	38 889	100,0%

Tabulka 63 vypovídá o stavu vyplněných dotazníků zařazených do analýz podle jejich úplnosti. 20 566 dotazníků bylo vyplněno úplně. 600 dotazníků bylo vyplněno v takové míře, že mohlo být zařazeno do analýz.

Tabulka 63: *Dotazníky absolventů zařazené do analýz podle úplnosti – absolventi*

Stav	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Dotazník vyplněn kompletně	19 559	92,4
Dotazník vyplněn celý, ale bez posledních 4 dobrovolných otázek	1 007	4,8
Dotazník vyplněn sice nekompletně, ale z podstatné části	600	2,8
Celkem	21 166	100,0

Tabulka 64 ukazuje míru návratnosti u absolventů jednotlivých vysokých škol. Jedná se vysokou školu, které respondenta oslovila.

Tabulka 64: Počet oslovených respondentů a míra návratnosti – podle vysoké školy, které oslovily respondenta

Název vysoké školy	Skutečně oslovení	Počet vyplněných dotazníků	Míra návratnosti
Univerzita Karlova	12 274	2 710	22,1%
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	6 839	1 572	23,0%
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	4 870	852	17,5%
Masarykova univerzita	9 228	2 146	23,3%
Univerzita Palackého v Olomouci	11 440	2 073	18,1%
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	942	112	11,9%
Ostravská univerzita	6 852	1 083	15,8%
Univerzita Hradec Králové	1 956	384	19,6%
České vysoké učení technické v Praze	10 040	2 052	20,4%
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	1 462	475	32,5%
Technická univerzita v Liberci	860	179	20,8%
Univerzita Pardubice	4 828	996	20,6%
Vysoké učení technické v Brně	7 591	997	13,1%
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	571	45	7,9%
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	8 408	1 216	14,5%
Vysoká škola ekonomická v Praze	6 777	767	11,3%
Česká zemědělská univerzita v Praze	12 219	1 198	9,8%
Mendelova univerzita v Brně	5 331	786	14,7%
Akademie múzických umění v Praze	571	90	15,8%
Akademie výtvarných umění v Praze	226	36	15,9%
Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze	511	58	11,3%
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	468	43	9,2%
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	487	80	16,4%
Evropský polytechnický institut, s.r.o.	479	38	7,9%
University of New York in Prague, s.r.o.	398	11	2,8%
Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.	33	5	15,2%
Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú.	642	63	9,8%
Vysoká škola zdravotnická, o.p.s.	762	74	9,7%
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.	9 262	747	8,1%
Anglo-americká vysoká škola, z. ú.	457	19	4,2%
Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.	357	56	15,7%
Unicorn College s.r.o.	106	25	23,6%
Vysoká škola obchodní a hotelová s.r.o.	405	23	5,7%
Vysoká škola sociálně správní, z.ú.	372	15	4,0%
Archip, s.r.o.	27	2	7,4%
ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s.	694	58	8,4%
Vysoká škola finanční a správní, a.s.	1 380	80	5,8%
Celkem	130 126	21 166	16,3%
Veřejné	114 753	19 950	17,4%
Soukromé	15 373	1 216	7,9%

Následující šest tabulek ukazuje strukturu vzorku podle několika základních charakteristik.

Tabulka 65: *Vysoká škola, kterou respondent uvedl jako tu, na které absolvoval nejdůležitější studium*

Název vysoké školy	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Univerzita Karlova	2 673	12,63
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	1 547	7,31
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	842	3,98
Masarykova univerzita	2 123	10,03
Univerzita Palackého v Olomouci	2 061	9,74
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	112	0,53
Ostravská univerzita	1 069	5,05
Univerzita Hradec Králové	376	1,78
Slezská univerzita v Opavě	9	0,04
České vysoké učení technické v Praze	2 032	9,60
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	463	2,19
Západočeská univerzita v Plzni	14	0,07
Technická univerzita v Liberci	178	0,84
Univerzita Pardubice	994	4,70
Vysoké učení technické v Brně	991	4,68
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	51	0,24
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	1 206	5,70
Vysoká škola ekonomická v Praze	767	3,62
Česká zemědělská univerzita v Praze	1 184	5,59
Mendelova univerzita v Brně	778	3,68
Akademie múzických umění v Praze	88	0,42
Akademie výtvarných umění v Praze	35	0,17
Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze	58	0,27
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	44	0,21
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	77	0,36
Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS, a.s.	3	0,01
Evropský polytechnický institut, s.r.o.	36	0,17
Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o.	3	0,01
University of New York in Prague, s.r.o.	7	0,03
Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.	5	0,02
Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú.	59	0,28
Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, s.r.o.	3	0,01
Vysoká škola zdravotnická, o.p.s.	75	0,35
Soukromá vysoká škola ekonomických studií, s.r.o.	1	0,004
Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	4	0,02
Akademie STING, o.p.s.	4	0,02
Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.	9	0,04
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.	728	3,44
Anglo-americká vysoká škola, z. ú.	17	0,08
Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o.	7	0,03
Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.	51	0,24
CEVRO Institut, z.ú.	5	0,02
Unicorn College s.r.o.	24	0,11
Vysoká škola obchodní a hotelová s.r.o.	16	0,08
Vysoká škola sociálně správní, z.ú.	11	0,05
Archip, s.r.o.	2	0,01
ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s.	57	0,27
Vysoká škola finanční a správní, a.s.	83	0,39
Vysoká škola ekonomie a managementu, a.s.	1	0,004
Univerzita obrany	3	0,01
Zahraniční vysoká škola	180	0,85
Celkem	21 166	100,0

Tabulka 66: Forma studia

Forma studia	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Prezenční	15 099	71,3
Kombinované a distanční	6 067	28,7
Celkem	21 166	100,0

Tabulka 67: Typy studijních programů

Typy studijních programů	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Bakalářský (Bc., BcA.)	5 215	24,6
Magisterský (Mgr., MgA., Ing., MUDr. apod.)	14 791	69,9
Doktorský (Ph.D. apod.)	1 160	5,5
Celkem	21 166	100,0

Tabulka 68: ISCED – široce vymezené obory

Oborové skupiny	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Vzdělávání a výchova	3 526	16,7
Umění a humanitní vědy	1 789	8,5
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	2 176	10,3
Obchod, administrativa a právo	3 661	17,3
Přírodní vědy, matematika a statistika	1 319	6,2
Informační a komunikační technologie (ICT)	1 077	5,1
Technika, výroba a stavebnictví	3 264	15,4
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	683	3,2
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	2 812	13,3
Služby	679	3,2
Zahraniční vysoká škola	180	0,9
Celkem	21 166	100,0

Tabulka 69: Pohlaví

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muž	7 424	35,1
Žena	13 742	64,9
Celkem	21 166	100,0

Tabulka 70: Kraj bydliště

Kraj bydliště	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Hlavní město Praha	4 527	21,4
Středočeský	1 270	6
Jihočeský	981	4,6
Plzeňský	353	1,7
Karlovarský	107	0,5
Ústecký	574	2,7
Liberecký	353	1,7
Královéhradecký	620	2,9
Pardubický	685	3,2
Vysočina	578	2,7
Jihomoravský	2 182	10,3
Olomoucký	774	3,7
Zlínský	733	3,5
Moravskoslezský	914	4,3
Zahraničí	1 275	6,0
Celkem (dotazníky s uvedením kraje bydliště)	15 926	75,2
n/a	5 240	24,8
Celkem	21 166	100,0

Šetření zaměstnavatelů

Celkem je k dispozici 447 dotazníků použitelných pro analýzy. Počet oslovitelných zaměstnavatelů a míru návratnosti nelze určit vzhledem ke skutečnosti, že oslovení zaměstnavatelů bylo na ochotě absolventů tak učinit kvůli dodržení ochrany osobních údajů. Průměrnou délku vyplnění dotazníku nelze objektivně přesně určit, protože nevíme, za jakých okolností byl dotazník vyplňován. Nicméně z dostupných dat a se započtením respondentů, kteří vyplňovali dotazník jak bez přerušení, tak s krátkými přestávkami, se průměrná doba vyplnění dotazníku pohybovala kolem 8 minut a 10 sekund.

Jak ukazuje Tabulka 71, vzhledem ke stručnosti dotazníku, nebyl problém pro většinu respondentů tento dotazník vyplnit. Naprostá většina z těch, co dotazník začala vyplňovat, jej také dokončila.

Tabulka 71: Vyplněné dotazníky absolventů podle úplnosti – zaměstnavatelé

Kraj bydliště	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Dotazník vyplněn kompletně	433	83,4
Dotazník vyplněn sice nekompletně, ale z využitelné části	14	2,7
Dotazník nevyplněn ani z využitelné části	69	13,3
Pozorování vyřazeno při čištění dat agenturou nebo řešitelem	3	0,6
Celkem	519	100,0

Následující čtyři tabulky ukazují strukturu vzorku podle několika základních charakteristik.

Tabulka 72: Sektor

Sektor	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Veřejný sektor	141	31,5
Soukromá nezisková organizace	35	7,8
Soukromá komerční společnost	261	58,4
Jiná forma (např. družstvo)	10	2,2
Celkem	447	100,0

Tabulka 73: Nejvyšší dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Bakalářský (Bc., BcA.)	81	18,1
Magisterský (Mgr., MgA., Ing., MUDr. apod.)	342	76,5
Doktorský (Ph.D. apod.)	24	5,4
Celkem	447	100,0

Tabulka 74: Oborová skupina

Oborová skupina	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Vzdělávání a výchova	62	13,9
Umění a humanitní vědy	31	6,9
Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	53	11,9
Obchod, administrativa a právo	80	17,9
Přírodní vědy, matematika a statistika	22	4,9
Informační a komunikační technologie (ICT)	35	7,8
Technika, výroba a stavebnictví	85	19,0
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	12	2,7
Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	48	10,7
Služby	16	3,6
Zahraniční vysoká škola	3	0,7
Celkem	447	100,0

Tabulka 75: Vysoká škola, kterou respondent uvedl jako tu, na které absolvoval nejdůležitější studium

Název vysoké školy	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Univerzita Karlova	64	14,3
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	22	4,9
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	16	3,6
Masarykova univerzita	46	10,3
Univerzita Palackého v Olomouci	32	7,2
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	4	0,9
Ostravská univerzita	17	3,8
Univerzita Hradec Králové	7	1,6
České vysoké učení technické v Praze	60	13,4
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	9	2,0
Západočeská univerzita v Plzni	2	0,4
Technická univerzita v Liberci	4	0,9
Univerzita Pardubice	27	6,0
Vysoké učení technické v Brně	29	6,5
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	2	0,4
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	24	5,4
Vysoká škola ekonomická v Praze	20	4,5
Česká zemědělská univerzita v Praze	27	6,0
Mendelova univerzita v Brně	14	3,1
Akademie múzických umění v Praze	2	0,4
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	1	0,2
University of New York in Prague, s.r.o.	1	0,2
Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú.	3	0,7
Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o.	6	1,3
Anglo-americká vysoká škola, z. ú.	1	0,2
Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.	1	0,2
ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s.	1	0,2
Vysoká škola finanční a správní, a.s.	2	0,4
Zahraniční vysoká škola	3	0,7
Celkem	447	100,0